

Incipit secundus liber de pre-
destinatioe Christi. Aug^o in li.
predestinatiois. Cap I

Declaris-
simū cer-

telumē p̄destinatiois
7 gr̄e ē mediator dei 7

hōis. **C**hr̄st̄ ipse. **P**at̄r̄ hō ille h̄ meru-
it vt a hō p̄i coēno i vnitate p̄sonae al-
sūpt̄ dei fili^o vnigēit^o eēt. **Q**uō ei^o bonū
qualecūq; p̄cessit vt ad hāc ineffabilem
excellentiā faciēte ac suscipiēte deo hō
p̄ueniret. **P**redestinat^o est itaq; **J**esus
vt qui futur^o erat filius **D**avid h̄m car-
nem. esset in h̄tute dei filius. **E**dem i
libro de bono p̄seueratiōe. **Q**uis
quis ergo fidelis vult bñ p̄destinatio-
nem intelligere. attendat ipsum 7 in illo
inueniat etiā seipsum. extra quē nullum
inuenit illustrius p̄destinatiois exēplū.
Est itaq; p̄destinatio gr̄e p̄p̄atio. qua
scilicet ab ēno **C**hr̄sto hōi cunctisq; q̄s
fieri p̄formes imaginis filij p̄sciuit bona
sine meriti p̄p̄auit. **P**etrus lom-
bardus. **A**pparet itaq; nob in capite
n̄ro fons ipse gr̄e. a q̄ in cūcta ei^o mēbra
diffūdit gr̄a. **S**ic. n. ab iūrio fidei suę hō
q̄cūq; gr̄a fit christian^o. sic hō ille ab ini-
tio gr̄a fact^o ē **C**hr̄st̄. i. vnci^o. **P**orro
si querit. vtrū illa p̄destinatio quā apls
cōmemorat. de p̄sona sit. an de natura.
Sane dici p̄t. q̄ 7 p̄sona filij q̄ sp̄ fuit
h̄m hōiez assūptū. est p̄destinata. vt scilz
ipsa ens hō dei fili^o esset 7 hūana natura
p̄destinata ē. vt verbo p̄is p̄sonaliē vni-
ta fieret. **A**ug^o de octo questio-
nib^o veteris testamēti. **S**ic autē
in ipso verbo ēno fuerūt oīa q̄ facta sūt
ipsaq; hōis susceptio sic est ab eo p̄cogi-
tata. quō si pictor velit pingere totā do-
mū 7 cogitet vel nouerit locū vbi se q̄s
pingere debeat. **T**otū enī in arte 7 p̄pa-
tione ac voluntate habet. licet certis q̄s
temporib^o explicet.

De missione filij dei in mūdū
Greg^o in omel. xxvj. euangel.
Capitulum II

Deus itaq; p̄ filiū i mū-
dū misit. qz hūc pro redēptio-
ne hūani gn̄is incarnari cō-
stituit. **V**n̄ 7 ipse fili^o apls suis ait: **S**i
cut misit me p̄: 7 ego mitto vos. hoc est
ea charitate vos diligo cū int̄ scandala
p̄secutorū mitto. q̄ me p̄ diligit. quē ta-
men ad tolerādas passioēs in mūdū ve-
nire fecit. **H**ugo de sacramētis.
li. ij. **P**ater q̄dē ab alio mitti nō habet
qm̄ ab alio esse nō habet. **P**rimū q̄ fili^o
venit vt hōies libarent. postea hō sp̄s
sanct^o venit vt hōies b̄tificarent. **A**lle
abstulit qd̄ sustinebam^o. iste reddidit qd̄
pdideram^o. **F**ulgenti^o ad **M**o-
nimū de p̄destinatione. **A**t hō
nec filij nec sp̄s sancti missioneē debet q̄sq;
christian^o localit̄ factā accipe. h̄ noīe mis-
sionis intelligam^o opus manifestatiois
indultē. **A**ug^o in li. de trinitate
iij. **N**ec tm̄ ideo dicit̄ missus fili^o. quia
verbū caro factū est. sed etiam ideo mis-
sus vt verbū caro fieret. **M**ittit enī qui
genuit. mittit qd̄ genitū est. **E**t ne fides
mortalis vite dissonaret a veritate vite
eterne. veritas ipsa patri coēna d̄ terra
tp̄aliter orta est. cuz dei filius excepit in
se fidem nostrā qua nos p̄duceret ad ve-
ritatem suā. **E**t quēcūq; p̄pter faciendā
fidem qua mūdarem ad h̄tate contem-
plandā in rebus ortis ab ēnitate patris
7 ad ēnitate relatiōe tp̄aliter gesta sunt. aut
testimonia missiois hui^o aut ipsa missio
filij dei fuerunt. **S**ed quēdam testimonia
venturū p̄nūciauerūt. q̄dā venisse de-
testata sūt. **I**llū q̄ppe p̄ quē facta ē oīs
creatura. factaz creaturā oportebat h̄c
testē oēz creaturā. **N**isi enī in mulq; mis-
sis p̄dicaret vn^o. nō mulq; dimissis tene-
ret vn^o. **N**ūc etiā vnicuiq; mittit̄ cum a
q̄q; q̄ntū cogsci p̄t. p̄ captu vel i deū p̄
ficiēd̄ vel in deo p̄fecterōnal̄ aīe cogscit̄
atq; p̄cipit. **S**z cum i carne māifestus

est. in hunc mundum in t[em]p[or]is plenitudine missus est. Cū aut[em] ex t[em]p[or]e cuiusq[ue] p[ro]uect[us] mente p[ro]cipitur. mitti quidē dicit[ur]. s[ed] non in hūc mūdū. q[ui] nō sensibil[is] apparet. i[n] corp[or]is sensib[il]i p[re]sto est. Nam et nos h[ab]em[us] q[uo]d eternū aliquid q[ua]ntū possum[us] mēte capimus. nequaquā in hōc mūdō sum[us]. Et oīz iustoz sp[irit]us adhuc in hac carne uentū. in q[ua]ntum diuina sapiūt. in h[ab]it[us] m[un]d[us] non sunt. Pater x[rist]o cū a quoq[ue] et tēp[or]e cognoscit. nequaquā dicit[ur] missus. q[ui] non habet a quo sit aut ex quo procedat sicut filius vel sp[irit]us sanct[us]. Sicut g[ener]o pater genuit. filius genit[us] est. ita p[ater] misit. filius missus est. Et hi duo vnū sunt. Sp[irit]us sanct[us] q[ui] est vnū cū eis. quia h[ab]et tria vnū sūt. Sicut enī natū esse filio ē a patre esse. ita mitti est a filio cognosci q[uo]d ab illo existat. Et sicut sp[irit]us sancto donum dei est esse a patre. p[ro]cedere. ita mitti ē cognosci q[uo]d ab illo p[ro]cedat.

De triplici aduentu eiusdem. Bern[ardus] in sermone de aduentu tertio. Capitulum III

Triplicem ergo filij dei nouim[us] aduentū. ad hōies. in hōies. contra hōies. Ad hōies q[ui] dē oēs indifferent[er]. non aut[em] ita t[er]m[in]es aut contra oēs. Prim[us] igit[ur] aduentus est carnalis iam p[re]terit[us]. Secūndus iudicial[is] futur[us]. Tertius sp[irit]ualis q[ui]tidian[us]. Hōiū q[ui]libet h[ab]ebulos duos habet. Primus legē et p[ro]phetas. Secūndus Enoch et Heliam. Tertius x[rist]o timorē et amorē. unde et ipse ueniens p[ro]misit duos discipulos in hierusalē. **I**dem in sermone. v. unde. s[ed] illi quide[m] duo manifesti sūt aduentus. tertius aut[em] in illis medi[us] ē occult[us]. in q[ui] delectabil[is] dormiūt q[ui] euz norunt. In p[ar]te q[ui] dē d[omi]n[us] in tris uisus est et cū hōib[us] p[ro]s[er]uat[ur] ē. quē ut ipse testat[ur] et uiderūt et oderūt. In posteriore x[rist]o uidebit omnis caro salutare dei sui. et uidebunt in quem transfixerūt. Medius autem est occultus. in quo soli electi in se ipsis uidebunt eum. et salus fiet animę

eorum. In p[ri]mo ergo uenit in carne et in firmitate. In hoc autem medio in spiritu et uirtute. In ultimo autē in uirtute et maiestate. Per uirtutem enī puenit ad gloriam. quia d[omi]n[us] uirtutum ipse est rex glorię. Alibi q[ui] eodem p[ro]pheta dicitur: **U**t uiderē uirtutē tuam et gloriam tuā. Aduentus siquidem iste medi[us] uia q[ui]dam esse p[ro]batur per quā a p[ri]mo ad ultimo ueniatur. In p[ri]mo **C**hristus fuit redemptio n[ost]ra. In ultimo apparebit uita n[ost]ra. In medio x[rist]o si dormiam[us] in m[er]itos clericos. requies est et consolatio n[ost]ra. Sed ne cui fortassis inuētia uideantur que de hoc medio aduentu dicunt[ur] ipsum audite: **A**d eum inq[ui]t ueniam[us]. q[ui] uidelicet me dilexit ac sermonē meū seruauit. **U**bi ergo seruandus est eius sermo. haud dubiū q[ui]n in corde. sicut p[ro]pheta dicit: **I**n corde meo abscondi eloq[ua] tua ut non peccem tibi. Ergo traiciat in animę tuę uiscera. trāseat in affectiones tuas et in mores. Comede bonū et delectabit[ur] in crassitudine aiā tuā. Ne obliuiscaris comedē panē tuū ne exarescat cor tuū. sed ex adipe et p[ro]p[ri]etate repleatur aiā tuā. **S**i sic h[ab]it[us] dei h[ab]ueris haud dubiū q[ui]n ab eo serueris. ueniet enī ad te cum patre fili[us]. **U**eniet p[ro]pheta magnus q[ui] renouabit hierusalē. et ille noua faciet oīa. **I**dem in tertio. In hoc aduentu si personam intueor ueniētis. excellentiam non capio maiestati. **S**i ad q[ui]s uenerit attendo dignatiōis magnitudinē expauesco. **S**tupent enī et angeli de nouo quem supra se semp[er] adorant. infra se uidentes manifeste iam ad filiū hominis ascendentes ac descendentes. **S**i p[ro]p[ri]et[er] quid uenerit intueor. inestimabilē latitudinem charitatis amplector. **S**i modū cogito: exaltationē humanę conditionis agnosco. **U**enit siquidem uniuersitatis creator et d[omi]n[us]. uenit ad homines. uenit p[ro]pter homines. uenit homo. **S**ed dicit aliquis: **Q**uō uenit qui semp[er] ubiq[ue] fuit. **I**n mundo quidem erat et ideo nō uenit qui aderat. sed apparuit q[ui] latebat

Libet

Humanam enī in q̄ vt agnosceret induit speciem. qui nimirū in diuina lucē inhabitat inaccessibilē. **N**ec in gloriū maiestati fuit apparere in similitudine sua. quā abūitio fecerat. nec magnū deo ī imāgie sua exhiberi et apparere hoībus. a quib⁹ in substantia sua agnosci non poterat. **H**uius igitur aduentus tantę maiestatis. humilitatis. charitatis. tantę quoq; nostrę glorificatiōis ab vniūsa ecclesia semel in āno solennis celebrat memoria. **S**ed vtinam ita vt semp ageret id quippe dignius pbaret. **Q**uāte nimirū infānie est vt post tanti regis aduentus alijs quibuslibet negocijs velint vel audeant hoīes occupari. et non magis omnibus omissis soli eius cultui vacare. nec in ei⁹ p̄sentia cuiusq; ceteroq; recordari. **S**ed non oīuz est quod ait p̄beta: **D**emoniam abundantię suauitatē tuę. **R**emo siquidem eructuat qd nō gustauit. sed nec quod tm̄ gustauit. qz ructus non nisi de plenitudine et facietate p̄cedit. **V**o quozum secularis est mens et vita. mēoriaz hanc. et si celebrant nō eructuāt. sed sine deuotione et affectione dies aduentus dñici quadam arida consuetudine obseruant. **D**eniq; qd̄ damnable est huius memoria dignatiōis datur in occasione carnis. et videas eos tāta sollicitudine gloriā vestiu deliciasq; ciboru his parare diebus. ac si hęc et huiusmodi querat ī natiuitate sua **C**hris⁹ ibiq; dignius suscipiat vbi hęc accurati⁹ exhibentur. **S**ed ipsum audi dicentem: **S**uperbo oculo et insatiabili corde cum hoc non edebam. **D**etestor ego superbiam. non amplector. carnis delicias dāno non accepto. **N**az utiq; corpi et pauciora sufficerēt. et que oportuni⁹ inueniri possunt. **C**elebrans ergo aduentum meū non corde. s̄ labijs honoras me. nec tu me colis. sed de⁹ tibi venter est et gloria in confusione.

De primo eius aduentu scilicet in carnem **Cap IIII**

De secundo eius aduentu qui spūalis est et occult⁹ ipsum audi dicentem: **S**i quis diligit me sermonē meū seruabit. et ad eum veniem⁹ et mansionē apud eū faciemus. **B**eatus est dñe **I**esu apud quem facies mansionē. **B**eat⁹ in quo sapia sibi domū edificat excidens columnas septem. **B**ea ta nimirū aīa iusti que sedes est sapientię. merito plane. quia iusticia et iudiciū preparatio sedis tuę. **E**cce si quis in aīa sua **C**hris⁹ dño sedem parare desiderat. que naz illi serica. que tapecia. qd̄ puluinar p̄pari oporteat? **I**usticia inqt et iudiciū preparatio sedis tuę. **I**usticia h̄t⁹ ē vniciq; tribuēs qd̄ suū est. **R**ed de ergo qd̄ debes supiori. redde inferiori. redde equali. **D**igneq; aduentū **C**hris⁹ celebras. dū ei sedem suam in iusticia p̄paras. **R**edde p̄lato reuerētiam et obedientiā. quaruz altera est cordis. altera corporis. **N**on enī sufficit exteri⁹ obtemperare maiorib; nr̄is. nisi ex intimo cordis affectu sublimē qz sentiam⁹ de ipsis. **Q**z si manifeste p̄latus sit malus. ordinationi tamen dñę et ipsius officij dignitati. non personę meritis deferam⁹. **S**ic et fratrib; nr̄is iure fraternitatē et hūanę societatis consiliū debitores et auxiliij sum⁹. **H**oc enī nob; ab ipsis impēdi volum⁹ consiliū quo erudiatur ignorātia nr̄a. et auxiliū q̄ inuet infirmitas nr̄a. **P**oro si cui forte p̄latus es sollicitudinis amplioris debitor es. **E**rigit enī a te custodia et disciplinā. **C**ustodiam vt possit cauere peccatum. **D**isciplinā vt quod minus cauit non maneat impunitū. **Q**z si nemini p̄ges. habes tamē s̄ te cui duo hęc exhibere debes. videlicet corpus tuū qd̄ spūs vnus accepit regendus. **D**ebes ei custodiam vt non regnet in eo peccatum. **D**isciplinā vt castigatū ac seruituti subditum. faciat dignū penitētię fructum. longe tamen grauiori ac periculosiori debito tenentur astricti qui. p̄ multis aīabus rationē sūt reddituri. **Q**uid ergo infelix agam? quo me vertam si tm̄

thesaurū. si p̄ciosum istud depositū qđ si
 bi Christus sanguine p̄prio p̄ciosius in-
 dicauit. negligenti? custodire cōtigerit?
 Sed ⁊ habeo thesaurū istū in vasis ficti-
 libus. quib? multo plura q̄ vitreis imi-
 nere pericula videant. In eo tamē excu-
 sabilis appareo. si debitā custodiā ⁊ dis-
 ciplinā exhibeo. ⁊ si p̄ora q̄ttuor nō
 d̄fuerit. reuerētia. s. ⁊ obediētia erga ma-
 iores. consiliū ⁊ auxiliū ⁊ erga fratres. qđ
 ad iusticiam p̄tinet. non impatā sibi sa-
 pientia sedē inueniet. Fortassis h̄ videā-
 tur sex colūne quas excidit ī dōmo quā
 sibi edificauit. Quidam p̄hibet in iudi-
 cio septimā intelligere. Non enī iusticia
 sola. sed iusticia inq̄ ⁊ iudiciū p̄p̄atio
 sedis tuę. Deniq; si p̄latis ⁊ equalib; ⁊
 inferiorib; reddim? quod oportet. nihil
 ne deus accipiet? At ei plane qđ debet
 retribuere nemo valet. ipse q̄ plen? ⁊ suf-
 ficiens sibi bonor; n̄or; nō indiget. Au-
 diui tamen dicentē illū cui incerta ⁊ oc-
 culta sapiētię suę reuelauit. qz regis bonor;
 iudiciū diligit. Diligit enī aiām quę in
 eius conspectu iugiter ac veracit̄ diiudi-
 cat semetipsa. Idq; iudiciū nō nisi. p̄p̄-
 nos a nobis exigit. quia si nosmetipsos
 indicarem? nō utiq; iudicarem?. Pro-
 p̄terea sapiēs veret̄ oīa opa sua. scrutat̄
 discutit ⁊ diiudicat vniūsa. Honorat si
 qđē veritatem qui se suaq; oīa in eo sta-
 tu quo veritas habet ⁊ agnoscit. veraci-
 ter ⁊ confitet̄ humilit̄. Audi deniq; ma-
 nifestius a te iudiciū exigi post iusticiam.
 Cū feceritis inq̄t oīa quę p̄cepta sūt vo-
 bis: dicite qz serui inutiles sumus. Hoc
 plane in h̄mīe digna est p̄p̄atio sedis
 d̄no maiestati. vt ⁊ iusticię mādāta ser-
 uare conetur ⁊ semp̄ indignū se ⁊ inuti-
 lem arbitretur.

De aduentu eiusdem ad men-
 tem. Idem in sermone de eo-
 dem p̄mo Cap V

Sicut igi? ad opandū sa-
 lutem ī medio tr̄e filius dei se-

mel venit in carne visibilis. ita q̄tidie q̄s
 ad saluādas aiās singulor; in spū venit
 inuisibilis. Vnde scriptū est: Spūs an-
 te faciem n̄ram Christi d̄ns. Et vt oc-
 cultum hūc aduentū spūalem esse noue-
 rimus. in vmbra inq̄t eius inter gētes vi-
 uemus: propterea dignum est vt si non
 valet infirmus p̄cedere longi? in occur-
 sum medici tanti. saltē conet̄ erigere ca-
 put ⁊ aliq̄ten? assurgere venienti. Non
 te oportet h̄o transfretare. non transalpi-
 nare. non nubes penetrare. Non inq̄s ti-
 bi via grandis ostendit. vsq; ad temet-
 ipsum occurre deo tuo. quia p̄pe est ver-
 bum in ore tuo ⁊ in corde tuo. vsq; ad
 cordis cōpunctionē. ⁊ oris confessionez
 occurre. vt saltem exeat de sterq̄linio mi-
 serę conscie. qm̄ indignū est illic auctore
 puritatis venire vel intrare. **Idem.**
 Habet quidem aduentus iste Christi ad
 aiām duos p̄ambulos. timorē scz ⁊ amo-
 rem. sicut p̄misit duos discipulos veni-
 ens in hierusalem. Duo nanq; vincula
 malis oībus duriora quib; aiā ligatur
 vt asina. sunt cordis obduracionē. ⁊ mens
 cecitas vel obscuratio. Mittat ergo Je-
 sus duos discipulos ad soluendū. scz ti-
 morem contra obduracionē. ⁊ amorem
 contra obscurationē. Duo h̄o eius cal-
 caria quibus vrgetur asella. sunt cōmi-
 natio ⁊ p̄missio. **Aug? in libro cō-**
fessionū. v. At h̄o frustra fugiūt a te
 d̄ne inquieti ⁊ iniqui. qz nō deseris ali-
 quid eor; quę fecisti. Vibus p̄sens es.
 oīa conspicias. vmbra; q; distinguis. Sz
 illi fugiunt vt te vidente se non videāt
 ⁊ excecati in te offendant. Dū enī leni-
 tati tuę se subtrahūt ⁊ rectitudinē tuam
 offendūt ⁊ in asperitatē tuā cadūt. vide-
 licet nesciūt qz sis vbiq; quē nullus circū
 scribit locus. ⁊ solus es p̄ns etiam his q̄
 longe sunt a te. Conūtant igitur ⁊ que-
 rant te. quia nō sicut ipsi defuerūt crea-
 torem suū ⁊ tu deserj creaturā tuā. Ipsi
 conūtāt ⁊ req̄rant te. ⁊ ecce ibi es ī corde
 eorum confitentū tibi ⁊ p̄cientū se ī te
 ac plorantiū in sinu tuo post vias tuas

difficiles. Tu vero faciles eorum lachrymas tergis magisque flent. et in fletibus gaudent. quia tu domine qui fecisti reficis eos et consolaris. Ego autem quando te querebas et tu eras ante me. a meipso quod discesseram nec me inueniebam. quanto minus te. **Du**go in libro de arra anime. Nunc autem quid est illud dulce quod in eius recordatione aliquando me solet tangere tamque vehementer atque suaviter afficere. ut a me metipso totum quodammodo iam alienari. et nescio quo incipiam abstrahi. Exhilaratur conscientia. in oblivione venit omnis preteritorum malorum memoria. cor illuminatur. desideria iocundant. Jamque alibi nescio ubi me esse video. et quasi quibusdam amoris amplexibus hoc intus teneo. quod semper retinere nunquam perdere toto annis laboro. Luctatur quodammodo debilitate animus ne recedat quod semper amplecti desiderat. et tanquam in illo desiderio omnium finem inuenit. summe et ineffabiliter exultat. nihil amplius querens sic semper esse volens. Vere o anima mea ipse est qui te visitat dilectus tuus. sed venit invisibilis et occultus ut tangat te. non ut videatur a te. Venit non ut totum infundat se. sed ut gustandus prebeat se. non ut impleat desiderium. sed ut trabat affectum. primitias quasdam porrigit sue dilectionis non plenitudinem exhibet perfecte satietatis. Et hoc est quod ad arram responsationis tue pertinet. maxime quod ille qui se in futuro tibi videntium ac perpetuo possidendum dabit. nunc aliquando se gustandum prebet tibi. ut agnoscas quod dulcis sit. simul ut etiam interim de ipsius absentia consolere. quando eius visitatione ne deficias incessanter reficere

De profectu nostro ex adventu eius. Bernardus in sermone de adventu. vii. Cap VI

Qui bonorum nostrorum non eget. ad nos utique propter nos venit et indigentiam nostram

quantitatem ipsa magnitudo dignationis eius ostendit. Nec modo periculum egritudinis innotescit ex ipso precio medicaminis. sed et numerus valitudinum remediorum. Ut quid enim sunt divisiones gratiarum. si non videtur diversitas vlla necessitatum. Difficile quidem est quas expetimus indigentias vno sermone prosequi universas. Sed interim occurrunt mihi res omnibus communes. et quodammodo principales. Remo enim in nobis reperitur quod non interim consilij et auxilij et presidij indiguus videatur. Mirum generalis est miseria triplex humani generis. et quotquot degimus in regione umbrarum mortis in infirmitate corporis. in loco temptationis. si diligenter advertimus. triplici hoc incommodo miserabiliter laboramus. Nam et faciles sumus ad seducendum. et debiles ad operandum. et fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum et malum decipimur. si temptamur facere bonum deficiamus. si conamur resistere malo. deijcitur et superamur. Necessarium proinde salvatoris adventum. necessaria christi presentia sic preoccupatis omnibus. atque utinam sic veniat ut est in nobis per fidem habitans. cecitatem nostram illuminet et nobiscum manens infirmitatem nostram adiuvet. et pro nobis stans fragilitatem nostram protegat et propugnet. Si enim ille in nobis est. quis iam decipiet nos. Si ille nobiscum. quid de cetero non possumus in eo qui confortat nos. Si ille pro nobis. quis contra nos. Fidelis consiliarius est. quod nec falli nec fallere queat. Fortis auxiliarius est qui non lacescat. Patronus efficax qui et ipsum sathanam sub pedibus nostris conterat velociter. et omnia eius machinamenta confringat. Mirumque ipse est dei sapientia cui semper in promptu sit ignorantes instruere. Ipse dei virtus cui facile sit et deficientes reficere et periclitantes eripere. Ad hunc tantum eruditorem in omni deliberatione curramus. Hunc tam strenuum adiutorem in omni operatione invocemus. Hunc tam fideli

Secundus

ppugnatori in omni colluctatiōe aīas nostras cōmittam⁹. qui nimirū ad hoc venit in mundū vt habitans in hōibus cum hōibus pro hōibus. ⁊ tenebras nostras illuminaret ⁊ labores leuaret. ⁊ pericula ppulsaret. Hoc teniq; facit aduentus eius spūalis. vt sicut portamus imaginem terre. portemus imaginem celi. Sicut ergo vetus Adam totum hōinem occupauit per totū effusus. ita nūc totum obtineat Christus. qui totū creauit. totum redemit. totum glorificauit. Erat in nobis aliqui vetus hōmo in manu p facinus ⁊ flagitiū. in ore per arrogātiā ⁊ detractionē. in corde quoq; per desideria carnis ⁊ glorię temporalis. Nūc autem si qua est in Christo creatura noua. transferunt vetera. ⁊ est in manu innocentia ⁊ continentia. in ore verbū confessionis ⁊ predicatiōis. in corde hō charitas ⁊ humilitas. Et vide si non in his tribus Christum singuli recipiāt electorum. quibus inuenitur dictum: Done me vt signaculū super brachium tuū zc. Et alibi: Prope est verbum tuū in ore tuo ⁊ in corde tuo.

De ultimo eius aduentu ad reparationē corporum. Idez in sermone. vi. Cap VII

HDe autem visitationis nostre tempus animab; est assignatum non corporib;. q; longe dignior anima corpore priorē sibi sollicitudinē naturali sibi vindicat dignitate. Sed ⁊ prior opus habet reparatione. q; niam constat priorē corruisse. Anima siquidem corrupta in culpam fecit vt corpus q; corrumperet in pgnam. Deniq; si membra Christi volumus inueniri. sequendū est nobis caput nostrū. vt prima nobis repandarū sollicitudo sit animarū pro quib; ipse iam venit. Corporis hō curam illi tempori diei reseruemus quo reformandi gratia corporis est venturus. In priorē siquidem aduentu

preco clamabat ipsius: Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi. Non dicit mortuos vel molestias carnis. sed peccatum quod est morbus ⁊ corruptio mentis. Ecce habes ad quid venerit Christus. ⁊ cui debeat intendere christian⁹. Preterea noli o corpus p̄cipe tempa. qm̄ animę quidem impedire salutē potes. tuam ipsius operari non potes. Via tempus habent. patere nūc vt pro se laboret anima. magis autem ei collabora. quia si compateris conregnab;. Etū autē impedis eius reparationē. tm̄ impedis ⁊ tuā. quoniā ante reparari non poteris qm̄ in ea deus suam imaginē videat reformatam. Nobile hospite caro habes. nobile valde. totaq; salus tua pendet ex ei⁹ salute. Da honorem hospiti tanto. Tu q; dem habitas in regione tua. anima hō apud te est exul ⁊ peregrina. Quis autē rusticus si forte nobilis ⁊ p̄potēs. quispiam apud eum hospitari voluerit. non libenter hospiti suo cedēs in angulo domus suę vel sub gradib; aut etiā in ipsis cineribus accubabit. Et tu ergo fac similiter. Iniurias tuas vel molestias ne reputaueris. tm̄ vt hospes tuus honorifice possit apud te demorari. qm̄ ⁊ honor est tibi si pro ipso te interim in honori exhibueris. Ac ne forte despicias hunc eo q; peregrinus ⁊ advena tibi videtur. Attende quid tibi eius p̄sentia largiatur. si quid vitę. si quid sensus aut motus. si quid decoris est tē. hospitis huius beneficium esse recognosce. Nam ⁊ eius discessus probat quid p̄ntia conferebat. vt quid ergo pro tpali qualibet delectatione contristas ⁊ ledis hospite tuū quā nec sentire quidem poteris nisi p̄ ipsū. Ad hec si tm̄ tibi p̄fert exul ⁊ a facie domini sui eiectus. q̄ntum tibi p̄stabit reconciliat⁹. Noli ergo impedire reconciliationem illam quę grandem tibi parabit gloriā. Patienter imo libenter ad oīa te erpone. nihilq; dissimules q; huic videatur reconciliationi prodesse posse. Dic hospiti tuo: Recordabit dñs tuus

tui. et renocabit te in gradum pristinum. tunc et tu memeto mei. **D**ino siquidem in bonum memor erit tui. si bene seruieris ei. **C**umque peruenit ad dominum suggerit ei de te et loquitur bonum pro bono hospite dicens: **C**um in ultionem culpe sue exultaret seruus tuus pauper quidam apud quem hospitatus sum. fecit mecum misericordiam. et utinam ei retribuatur pro me dominus meus. **P**rimo siquidem omnia sua. dehinc etiam semetipsum exposuit utilitatibus meis. non parcens sibi. propter me in ieiuniis multis. in laboribus frequenter. in vigiliis supra modum. in fame et siti. in frigore et nuditate. **Q**uid igitur? utique voluntatem timentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet. **Q**uia hoc erit illa gloria o misera caro. quam ineffabilis exultatio quam creator vniuersitatis qui pro iustificationis aibus antea venerat humiliter occultus. pro te glorificanda sublimis veniet et manifestus non in infirmitate sed in gloria et maiestate sua. **Q**uis cogitabit diem aduentus illius quam descendet cum plenitudine luminis precurrentibus angelis et tubarum concentu. de sepulcro corpus inops excitantibus et illud obviam Christo in aera rapientibus? **Q**uoniam caro igitur misera caeca insana caducas querit consolationes. imo desolationes? **S**i forte contingat te repelli et indignam hac gloria iudicari. magis autem eternaliter ineffabili poena cruciari? **N**on sic obsecro fratres mei. sed delectetur anima nostra meditationibus huiusmodi. quam etiam caro nostra requiescet in spe saluatorem expectans qui reformabit eam configurataque corpori claritatis sue. **S**ic enim ait propheta: **S**ituiuit in te anima mea. quam multipliciter tibi caro mea. **D**esiderabat siquidem anima. prophetalis aduentum priorem quo se nouerat redimendam. **S**ed caro multum desiderabat aduentum posteriorem et glorificationem suam. **N**unc enim implebunt desideria nostra. et plena erit maiestate domini omnis terra.

Qualiter preueniendum est ei iudicium. **I**dem super **L**an. omet. **lviij** **C**apitulum **VIII**

Uero qui desideras aduentum saluatoris. time scrutinium iudicis. time oculos capree. quoniam acutum habet visum. nihilque relinquet in scrutatum. **S**imilis inquit est dilectus meus capree binnuloque cernorum. **Q**uid autem in babylone tutum si in hierusalē manet scrutinium? **I**llorum que de babylone sunt peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium et non egent scrutinio sed iudicio et supplicio. **M**ea hoc que monachus videor et hierosolymita peccata certe sunt occulta. nomine et habitu monachi adumbrata. ideoque necessarium erit ea subtili discussione investigari. et quasi lucernis admotis de tenebris in lucem prodi. **C**um inquit tempus accipero ego iusticias iudicabo. **V**erendum est ne in tam subtili examine multe peccata appareant nostre ut putamus iusticie. **U**num tamen est quasi nosmetipsos iudicemus non utique iudicabimur. **S**piritualis enim homo iudicat omnia. et ipse a nemine iudicatur. **I**udicabo proinde mala mea. iudicabo et bona. **M**ala quidem melioribus actibus corrigere ac punire curabo. **I**n bonis autem humiliter de me sentiam et me seruum inutilem reputabo. **Q**uis mihi det ad liquidum ita prosequi et persequi omnia delicta mea ut in nullo vereri oporteat oculos capree. in nullo contingat ad lumen lucernam erubescere. **I**dem in sermone de aduentu. **iiij**. **T**empus est ergo fratres mei ut incipiat iudicium a domo dei. **Q**uis autem finis eorum qui non obediunt euangelio. et quod iudicium his qui non resurgunt in hoc iudicio? **E**cce quicumque dissimulant iudicari eo iudicio quo nunc est. in quo foris eicitur princeps huius mundi. venturum iudicem timeant. a quo cum ipso principe suo foras eicientur et ipsi. **N**os autem si perfecte

nunc iudicamur. securi saluatorem dominam expectamus. In cuius aduentu fulgebunt iusti. ita vt videre possint docti pariter et indocti. Fulgebunt enim sicut sol in regno patris eorum. Eruntque lumina solis septemplex. id est. sicut lux septem dierum. Adueniens enim saluator reformat corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Si tamen prius cor fuerit reformatum et humiliatum corpori eius refiguratum. Propter quod et dicebat: Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Considera sane quod humilitas duplex est: Altera cognitionis. altera affectionis que hic dicitur cordis. Priore cognoscimus quoniam nihil sumus et hanc a nobis ipsis et ab infirmitate propria discimus. Postiore vero gloriam mundi calcamus. et hanc ab illo qui seipsum exinanivit formam serui accipiens discimus. qui etiam questus in regem fugit. ad tanta vero probra et ignominiosum crucis supplicium questus sponte se obtulit.

Qualiter dormiendum est inter medios clericos. et utrumque aduentum. Idem in eodem.
Capitulum IX

Dignus est charissimi vt tota deuotione celebretis aduentum domini delectati tanta consolatione. stupefacti tanta dignatione. inflammati tanta dilectione. Nec solum eum cogitetis quo venit querere saluumque facere quod perierat. sed et illum quo veniet vt ad seipsum nos assumat. Utinam circa hos duos aduentus iungi meditatione versemini ruminantes in cordibus quantum in priore prestitent. quantum in secundo promiserit. Utinam dormiatis inter medios clericos. Hec sunt. n. duo brachia sponsi inter que dormiens sponsa aiebat: Leua eius super capite meo etc. In dextera quippe longiturnitas vite.

In sinistra eius diuitie et gloria. Vere diuitie non sunt opes sed virtutes. qual etiam secum portat vt in perpetuum diues fiat. Gloria vero nostra hec est testimonium conscientie nostre. Sic ergo si dormire volumus inter medios clericos. id est. duos aduentus penne de argentate. ut illam scilicet virtutis formam teneamus quam ex verbo et exemplo commendauit Christus presens in carne. In argento siquidem intelligit eius humanitas. sic in auro eius diuinitas. Omnis itaque virtus nostra tam longe est a virtute vera quam longe est ab ea forma. et omnis pena nostra ad nihil valet si non fuerit de argentata. Magna est quaedam pena paupertatis quam cito in regnum celorum volatur. Nam alijs virtutibus que sequuntur aliquid in futuro promittit. paupertati non tam promittitur quam datur. Sed videmus aliquos pauperes qui si veram haberent paupertatem non adeo pusillanimes inuenirentur ac tristes utpote celi reges. hi sunt qui pauperes esse volunt. eo tamen pacto vt nihil eis desit. et sic diligunt paupertatem vt nullam patiantur egestatem. Sunt et alij mites quam diu nihil agitur vel dicitur nisi pro eorum arbitrio. sed quam longe sint a vera mansuetudine apparebit si leuis oriatur occasio. Hec mansuetudo quomodo terram hereditabit quam ante hereditatem desit. Alios que lugentes video sed si de corde prederet ille lachryme non tam facile ilico solueret in risum. Nunc autem cum abundantius ociosa et scurrilia verba quam prius lachryme profluant. lachrymas huiusmodi de his esse non arbitror. quibus consolatio diuina promittit. quanto quidem post illas tam facile consolatio vilis admittitur. Alij tam vehementer contra ceterorum delicta celantur vt esurire ac sitire iusticiam viderentur. si de suis quoque peccatis idem iudicium esset apud eos. sed nunc pondus et pondus vtique abominatio est apud deum. Contra ceteros enim tam impudenter

Humaniter estuant. seiplos tam insipienter quā inutiliter palpant. **O**mnis autē qui aliter quē sua sunt et aliter quē proximi pēsat pōdus et pōdus gestat. **U**trūque ergo apud deum abominabile est. quia si proximū ut se diligeret hunc in bonis sicut se amaret: et si se sicut proximū aspiceret in malis se sicut illū indicaret. **S**unt et alij misericordes de his quē ad ipsos non pertinent. qui etiā scandalizantur quod non abundanter datur omnibus. sic tamen ut ipsi nec in modico granantur. **Q**ui si vere misericordes essent de suo facere misericordiam deberent. **N**am si de terrena substantia non possent. de bona voluntate tribuerent his quidem qui contra eos peccare videntur indulgentiam: dulce signum. verbum bonum quod est super optimū darent. ut eorum mentes ad penitentiam prouocarent. **D**enique et his omnibus quos esse in peccato cognosceret compassionē et orationem impenderent. **S**unt iterum qui peccata scilicet sic confitentur ut ex desiderio mundandi cordis id agere videantur. **O**mnia enim in confessione lauantur. nisi quod ea quę ipsi sponte alijs dicunt ab alijs patienter audire nō possunt. **Q**ui si vere mundari desiderarent ut videntur. nequaquā irritarentur. sed illis gratiam agerent qui suas eis maculas demōstrarent. **S**unt et alij qui si leuiter scandalizatum aliquem viderint. valde solliciti sunt quomodo euz in pacem reducere possint ut videantur pacifici. nisi quod ipsorum cōmotio tardius vniuersis pōt difficiliusque sedari. **Q**ui si vere pacem diligerent. utique sibiipsis eaz quęrent. **D**e argentemus ergo pennas nostras in **C**hristi conuersione. sicut et martyres sancti lauerunt stolas suas in eius passione. **I**mitemur eum qui sic paupertatē dilexit ut quous in manu eius essent omnes fines terre. tamen ubi caput rediret in terra non habuerit. qui mansuetus ut ovis ad occisionem ductus fuit et

filuit. qui super **L**azarum et super civitatem fleuit et in orationibus pernoctauit. **R**isisse deo nunquā legitur aut iocasse. **Q**ui sic iusticiam esuriuit et sitiuit ut cū propria non haberet. tantam pro peccatis nostris a seipso satisfactionem exegerit ut in cruce mori nō dubitauerit. **S**ic misericors fuit ut pro crucifixoribus suis orauerit. **S**ic mundus ut peccatum nō fecerit. **S**ic pacificus ut imposta sibi ab alijs opprobria patienter audierit. **S**ic denique patiens. ut pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinere.

De circumstantiis aduentus primi. **E**t primo quis venit. **I**dem in sermone de eodem. **C**apitulum X

Quam autē de primo aduentu dñi agitur intuemini cū apostolo stupente et admirante quāntus sit iste qui ingreditur. **I**pse est enim scdm **G**abrielis testimoniū altissimi filius. **I**pseque perinde coelestissimus. **N**eq̄ enim fas est dei filium degenerē suspicari. sed equalis fateri necesse est altitudinis et eiusdem penitus dignitatis. **V**eruntamen quid sibi vult quod e tribus personis quas in sūma trinitate credim⁹ confitemur et adoramus. non pater. nō spūs sanctus. sed filius aduenit. **L**eo in sermone de passiōe domini. **S**cimus enim eiusdem trinitatis vnam esse deitatem et consubstantialem essentiam. in nullo a se diuisam aut diuersaz. **I**n hac tamen ineffabili trinitatis vnitatem cuius in omnibus cōmunia sūt opera et iudicia. reparationē humani generis. pprie filij suscepit persona. ut quia p̄ ipsum omnia facta sunt. ipse nostrā naturam ab eternitatis tempore deiectam amisse restitueret dignitati. et cuius erat conditor. esset etiā reformator. **S**ic cōfilium suū dirigens in effectū ut ad dñātionem diaboli destruendā magis vteret

in iusticia rationis q̄ potestate virtutis.

Origenes super Beñ. omel. prima. Imago liquidem dei est saluator noster dei filius qui est creature p̄mo genitus ad cuius similitudinē homo factus est. sicut scriptus est: **F**aciamus hominem ad imaginem et similitudinē nostram. Propterea videmus hominem imagine sua deposita induisse maligni imaginem. ipse misericordia motus imagine hominis assumpta ad eum venit. sicut et apostolus ait: **C**um in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. sed seipsum exinaniuit formam servi accipiens in similitudinē hominum factus est et habitu inuenit ut homo. **B**ern. ubi supra. Lucifer siquidem ille qui mane oriebatur pro eo q̄ similitudines usurpauit altissimi. rapinam arbitratus esse se equalem deo quod est utriusq; filij. precipitatus ilico corruit. quia pater pro filio cedans in illum vindictam exercuit. qui etiam mendax fuit cum se fore similem altissimo iactauit. et mendacij pater cum in homine venentus suę falsitatis seminariū fudit dicens: **E**ritis sicut dii. **T**unc et principes nostri scilicet **A**dā et **E**ua. ppaginis nostre principia inobedientes. et furus socij maligni consilij surripere temptauerunt quod ē filij dei. **N**ec tunc pater iniuriā filij dissimulauit. sed mox se in ipsum hominem vindicauit. super nos quoq; qui omnes in eo peccauim⁹ manū suā aggranauit. **A**t hō filius ecce inqt occasione mei pater creaturas suas nobiles rationis participes. beatitudinis capaces amisit. pp̄ me namq; perdidit angelos multos. homines vniuersos. eo q̄ altitudines meam angelus affectauit. scientiā quoq; que mea est homo surripere voluit. ut ergo sciant q̄ et ego diligo patrem. recipiat p̄ me quos pp̄ter me videtur amisisse. oēs mihi inuident. et ecce venio. talēq; exhibeo meipsum. ut quisquis inuidere vo-

luerit. q̄sq; imitari gestierit fiat ei emulatio ista in bonū. **I**dem in sermone de annūciatiōe. iij. Itaq; non sine altissimo trinitatis consilio factum est q̄ solus filius ex tribus p̄sonis incarnatus est. **V**idet q̄ nec patris nec sp̄s incarnationē in pluralitate filiorū effugisse confusionem. dum alius dei. alius hōis filius diceretur. **V**idet et id maxie congruū vt qui filius erat. idem specialiter filius fieret. ne quid ambiguitatis in nomine fieret vel esset. **D**eniq; ipsa est virginis nostre gloria singularis et excellens prerogatiua **M**arie. q̄ filiū vnum eundemq; cum patre meruit cōmunem habere. quā sane perisse constaret si non filius incarnatus esset. **S**ed nec sperande nobis hereditatis alia dari posset occasio similis. **F**actus siquidem p̄mogenitus in multis fratrib; qui erat vnigenitus indubitanter ascendet eos in hereditate; quos vocauit in adoptionem.

Unde venit. **B**ernardus in sermone de aduentu primo.

Capitulum XI

Considerantib⁹ ergo q̄s veniat magna et ineffabilis maiestas intonuit. **S**uspicientib; autem vnde veniat. grandis plane via patuit. sed eius testimoniū qui spiritu p̄uentus. p̄betico: **E**cce inquit nomē dñi veniet de longinquo. **I**dem in sermone de natiuitate dñi. j. **R**at⁹ est. n. **C**hris⁹. nō tm̄ ante tpa nra. s̄ añ tpa vniūsa. s̄ posuit tenebras latibuluz suuz illa natiuitas. imo hō lucem magi inaccessibile habitat. latet in corde p̄is in monte vmbroso et condenso maiestatis. vt hō innotesceret aliquñtulū natus est in tempe. natus ex carne natus in carne verbum caro factum. **I**dem in sermone de natitate beate **M**arie. **S**ignanter p̄inde de ipso loquitur

ppheta dicens: Spiritus ante faciē no-
 stram Christus dñs. in umbra eius inf-
 gentes viuemus. Nam inter celestes q̄-
 dem beatitudines non in umbra uiuitur
 sed potius in splendore. In splendoribz
 inquit sanctorū ex utero ante luciferum
 genui te. Verum id quidem pater. At
 hō mater eundem Christum plane splē-
 dorem genuit sed in umbra. non nisi ta-
 men ea qua ei altissimus obumbravit.
 Verito proinde canit ecclesia: Nō illa
 quidem sanctorum que in splendore ui-
 uit in excelsis. sed que interim peregrinat
 in terris. Sub umbra eius quem deside-
 rabam sedi. et fructus eius dulcis guttu-
 ri meo. Lucem quippe meridianā indica-
 ri sibi petierat ubi sponsus pascit. sed re-
 pressa est et pro plenitudine luminis um-
 bram pro facietate gustum interim rece-
 pit. Deniqz non ait sub umbra ei? quez
 desideraueram. sed quem desiderabam.
 Neqz enī ipsius expetierat umbram sed
 ipsum profecto verum meridiem plenū
 de lumine pleno lumen. **Glo. sup**
p̄s. Ipse ergo dei filius eternalit̄ a pa-
 tre natus. quoniā a sūmo celo. id est. ab
 equalitate patris est egressio eius. venit
 in mundum homo factus. Posuit quip-
 pe tabernaculum suū in sole. id est. in tē-
 pore vel in mundo. et ipse de virginali. p-
 cessit utero. ubi copulatus est humane
 nature. tam q̄z sponsus de thalamo suo.
Glo. super Micheam. Ecce
 inquit ppheta: Dñs egrediet̄ de loco san-
 cto suo. et descendet et calcabit super ex-
 celsa terre. Egressus quippe de celis per
 humanitatē assumptam. reliquit domū
 iudeorum desertam. et venit super ecclesi-
 am gentilis populi qui ex hūanitate vo-
 cantur excelsi. **Isidorus de my-**
sterio geneleos. Vinc et in geneli
 fluius procedens de paradiso Christi
 portat imaginem fluentis de fonte pat-
 no. Quattuor autem paradisi flumina
 sunt quattuor euangelia cunctis genti-

bus ad p̄dicationē missa. **Breg. sup**
per Ezechieles. omel. x. De hoc
 quoqz loco vnde dei filius ad nos venit
 et Ezechiel. ppheta dicit: Assumpsit me
 spiritus et audiui post me vocem cōmo-
 tionis magnę: Benedicta gloria dñi de
 loco suo. Locus enī dei est hierusalē. id
 est. visio pacis. quia illic inhabitat deus
 ubi vera pax queritur. ubi eternę gloria
 contēplatiōis amatur. Est itaqz glorię
 dei locus in celestibus permanens vnus
 quisqz spiritus angelicus. Et gloria dñi
 de loco suo benedicat̄. cum a sanctis an-
 gelis oīum autori laus eterna cantatur
 Itaqz ppheta conuersus ad peccatores
 babilonię fuerat. et vocem glorię dñi de
 loco suo post tergum audiebat. In eo
 namqz q̄ iusti de conuertendis peccato-
 ribus cogitant. quia eorum vitia consi-
 derando ad carnales actus oculos du-
 cunt quasi ad babilonē intendūt. Qui
 tamen pro statu suę rectitudinis quia in
 laude dei bona sanctorum considerare
 nunqz desinūt. q̄uis per cogitationem
 alio intendunt quasi post se vocem glo-
 rię dñi ad hierusalē. id est. de loco suo
 audiunt.

Ubi venit. Bernardus in ser-
monē de aduentu primo.
Capitulum XII

Quero quo veniat intū-
 entibus inestimabilis est ac pe-
 nitus incogitabilis dignatio.
 q̄ in carceri huius horrore dignata ē tan-
 ta descendere celsitudo. Venit utiqz de
 corde dei patris in uterum virginis ma-
 tris. Venit a sūmo celo in inferiores par-
 tes terre. Quid ergo dñe. quid mihi est
 in celo. et a te qd volui super terrā? De-
 us cordis mei et pars mea deus in eternū
 Nam et si ambulauero in medio umbrę
 mortis. nō timebo mala. si tamen tu me-
 cum es. Nūc autē et ad terras sed tanq̄z

inter mortuos liber. sicut lux in tenebris
 lucet. vnde nec aia i inferno relinquitur.
 nec sanctum corpus in terra corruptio-
 nem expit. **Exultavit eni** **Abastus** vt
 gigas ad currendu viam. ac pertransijt
 benefaciendo 7 sanando oēs oppressos
 a diabolo. **Idem in sermone** **de**
natiuitate domini. **Ut** quid autē
 fratres sic se exinaniret. sic humiliaret.
 sic abbreviaret dñs maiestati nisi vt simi-
 liter faciatis? **Stēdit** in exemplo quod
 7 p̄dicauit verbo. **Discite** inqt a me qz
 mitis sum 7 humilis corde. **cepit** quip-
 pe facere 7 docere. **Obsecro** p̄inde ne pa-
 tiamini sine causa tam p̄ciosum exem-
 plar vobis exhibitum esse. sed ei confor-
 mamini 7 reformamini spiritu mentis v-
 stre. **Studete** humilitati que fundamē-
 tum est custosqz virtutum. illam secta-
 mini qua sola potestis saluari. **Quid.** n
 magis indignū. quid amplius detestan-
 dum. quid grauius puniendū. q̄ vt vi-
 dens deum celi paruulum factum. appo-
 nat vltra magnificare se homo super ter-
 ram? **Intolerabilis** est impudētie. vt vbi
 se exinaniuit maiestas. infletur vermicu-
 lus 7 intumescat. **Hoc** ḡ est quippe. p̄t
 quod exinaniuit se filius dei formam ac-
 cipiēs serui. qui in forma dei erat qua-
 lis patri. sed exinaniuit maiestate quidē
 7 potentia. non autem bonitate 7 m̄ia.
Idem in quodam sermōe. **Ri-**
mirum apparuit eius benignitas 7 hūa-
 nitas. **Veni**qz quid tibi homo durū eē
 poterit cum fueris recordat? q̄ ille in for-
 ma dei. in die eternitatis sue. in splendo-
 ribus sanctorū ante luciferum genit? .ve-
 nit ad carcerem tuū. ad lutum tuū in li-
 mo. p̄fundi. vt dicit vsqz ad cubitos in-
 fixus. **De vigilia natiuitatis do-**
mini sermo. iiii. **Habes** ergo com-
 mendatam humilitatē in eius tempora-
 li natiuitate. **In** hac enim exinaniuit se-
 metipsum formam serui accipiens 7 ha-
 bitu inuēt? vt homo. **Vinc** 7 ipse loqui-

tur in ps. **Infixus** sum in limo. p̄fundi.
Amus quidem nos indubitanter sumus
 De limo eni plasmati sumus. 7 tūc qui-
 dem limus paradisi. nunc ho limus. p̄-
 fundi. **Infixus** sum inqt non pertransijt
 sed vobiscum sum vsqz ad consumatio-
 nem seculi. **Augustinus in ser-**
monede natiuitate dñi. **Quid**
 si deus celi 7 terre factus homo semetip-
 sum humiliavit vsqz ad mortem crucis.
 q̄nto magis superbire non debet terra 7
 cinis? **Videte** q̄ntū humiliare se debet
 p̄pter deum homo. si se tm̄ humiliat. p̄t
 hominē deus. q̄ntuz se deicere debet ser-
 uus. q̄nto ad humilitatē descendit 7 do-
 min? **Que** humilitas fratres charissimi
 si plenissime ab hoibus possidetur etiam
 in charitatem vsqz p̄ficiet. **Ram** dū al-
 alterum existimat supiorem. dilectio fa-
 ciet equalē. vnde non seipsū homo de-
 spiciat. p̄t que ista subire dignat? est de?

Ad quos venit. Bernardus in
vigilia natiuitatis dñi
Capitulum XIII

Venit autēz medicus ad
 egrotos. redemptor ad vendi-
 tos. ad errantes via. ad mortu-
 os vita. **Venit** qui projiciat in p̄fundū
 maris oia peccata nostra. qui sanet oēs
 infirmitates nostras. qui nos p̄p̄is hu-
 meris reportet ad originem p̄p̄ie digni-
 tatis. **Magna** est potentia ista. sed plus
 est m̄ia miranda q̄ sic voluit venire qui
 potuit aliter subuenire. **Idē in ser-**
monede aduentu. **i.** **Ad** querēdā
 ouem centesimā que errauerat. de monti-
 bus p̄perauit. 7 vt manifestius confiteā-
 tur dño m̄ie eius 7 mirabilia eius filijs
 hominū. p̄pter nos itaqz venit. **Mira** di-
 gnatio querentis dei. magna dignitas
 hois sic quesiti. **Vnde** si gloriari volue-
 rit insipiens non erit. non q̄ aliquid a se
 ipso sit. sed q̄ euz tanti fecerit ipse q̄ fecit.
 f5

Quis enim diuitie. oisq; gloria mundi. et quod quid in eo concupiscit. ad hanc gloria minus est. imo nec in eius compatione aliquid est. **De**ne quid est homo quod magnificasti eum? Aut quid apponis erga eum cor tuum? Attamen velim nosse quid sibi voluerit quod non magis ad ipsum iuimus sed ad nos ille venit. Nam nostra quidem necessitas erat. sed consuetudo non est ut diues ad paupes etiam si prestare uoluerit veniat. Et nos igitur ad eum venire magis fuit dignum. sed duplex erat impedimentum. **Quia** et caligabant oculi nostri cum ille lucem inhabitet inaccessibilem. et iacentes in grabato paralitici diuinam illam non poteramus attingere celsitudine. **Propterea** benignissimus saluator ac medicus aiarum ab altitudine sua descendit et claritate infirmis oculis temperauit. latina quadam se induit. illo utique glorioso et ab omni late purissimo corpe quod suscepit. **Hec** enim illa leuissima plane et prefulgida nubes super quam ascensurum eum propheta predixerat ut in egyptum descenderet.

Ad quid venit. Idem in eodem.
Capitulum XIII

Iam vero quis dubitet magnum aliquid in causa fuisse ut maiestas tanta de tam longinquo. ut in tam indignum locum dignaretur descendere? **Plane** magnum aliquid quod misericordia magna. miseratio multa. charitas copiosa. **Leo papa ubi supra.** Nam quod primi hominis vniuersa posteritas vno pariter sauciata corruerat vulneri. nec ulla sanctorum merita conditione poterant illate mortem euincere. venit ex celo singularis medicus. multis significationibus preannunciatus et prophetice premissus in forma dei manens. nihilque proprie maiestatis amittens. in nostre carnis atque natura. sine contagione antique preuarica-

tionis oriens. **Solus** enim virginis filius absque delicto est natus. non extraneus ab hominum genere. sed alienus a crimine in quo illius ad imagine et similitudinem dei conditi et perfecta esset innocentia et vera natura. cum de **Ad**de pagine vniuersi existeret. in quo diabolus quod suum diceret non haberet. qui dum in eum sequitur quem se peccati lege non tenuit ius impietate diuinitatis amisit. **Affusio** enim per iniustis sanguinis iniusticia potens fuit ad privilegium tam diues ad preceptum et si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet. nulla tyrannica vincula retinerent. quoniam sicut apostolus ait: **Ubi** abundauit culpa. superabundauit et gratia. **Et** cum peccati preiudicio nati partem acceperint ad iniusticia renascendi. validius donum factum est libertatis quam debitum seruitutis. **Augustinus ubi supra.** Ceterum homines deum cuius suba sua videre non poterant. spem deo suam in homine solo ponere non debebant. **Quid** ergo hic fieret. homo sequendus non erat qui videri poterat. deus sequendus erat qui videri non poterat. **Ut** igitur homini exhiberet et qui ab homine videret. et quem homo sequeretur. deus homo factus est. humanitas nasci voluit. ut nos in ipso diuinitas nasceremur. et futuris cultoribus eius iterum natiuitatem sancta sanciret. ut nos qui illa natiuitate coartati tenebamur obnoxii. saluatoris nostri vestigia comitati. secundum natiuitatem cetera preiudicia peteremus quia ex deo et in deo nati vincula antiqui mortis abrumperemus. et pignus salutis spiritum sanctum acciperemus. **Cum** ergo deus hominibus apparere vellet. eosque docere que precepta mandauerat etiam preceptis cuperet vim diuinam homine assumpto temperavit. tenebrasque latibulum suum posuit. et in circuitu suo se tabernaculo carnis obtexit. diuinitate quidem equalis patri. incarnatione deo subditus matri. **Idem in alio de eodem.** Ille quidem in forma dei equalis patri factus est filius nobis in forma serui reformatus

nos ad similitudinē dei. rectusq; filius
hōis. vnicus filius dei multos hōiūz fili
os fecit filios dei. seruosq; nutritos per
visibilem formaz serui. p̄fecit liberos ad
videndā formaz dei. **Filij** quippe dei su
mus ⁊ non dū apparuit quid erimus. qz
nobis patrem ostendet. quod vtiq; no
bis sufficiet. **Isidorus in libro
Sinarū. j.** Ob hoc ergo deus in hōie ve
nit. qz p̄ semetipsū ab hōib; cognosci nō
potuit. Sed vnde nobis consuluit. inde
despectionē ptulit. qz superbo hōmo de
sperit infirmitatē quam ille pro nob sus
cepit. Ob hoc etiā infirma ⁊ stulta mūdi
elegit. quia fortiora ⁊ sapiētiora per que
non cognoscebat confundere voluit.
Deniq; sicut cibū fortem inuālidus in
fans capere non pōt nisi a matre p̄us edi
tum in lactis succū h̄tatur. vt quod i ci
bo non potuit vti per carnē in lacte sugē
do potest. Ita nos dum ad eternitatem
verbi conspiciendaz essem⁹ infirmi. caro
factū est verbū ipsū. vt enutriti per car
nem ac fortiores effecti. solidū cibū. i. ve
rum deum capere cum patre sempiternū
contemplādo satiem⁹ vt angeli. **Idē
sup̄ Johāne omel. xxij.** Engat ḡ
te **Christ⁹** per id qd hō est. ducat te p̄ id
qd de⁹ hō est. p̄ducat te ad id qd de⁹ est

**Qualis venit. Idem in sermo
ne de natiui. dñi. Cap. xv**

Venit autē filius dei pau
per. sed tñ diues. Quis. n. oēs
thesauros sapientiē ⁊ scientiē
nouit in **Christo** occultos ⁊ in pauper
tate carnis eius absconditos. Propter
nos siquidez factus est pauper cum di
ues esset. vt sua paupertate nos ditaret
Quz enī mortalitatē assumeret mortēq;
consumeret. in paupertate se ostendit. sed
diuitias dilatās promisit. non ablatas
amisit. **Maḡ** ḡppe multitudo dulcedis
eius quam abscondit timentib; se. perfe

cit autem sperantibus i se. **Ex parte ete
nim** scimus donec veniat quod perfectū
est. cui capiēdo vt prestarem idonei. illo
patri equalis. factus similis nobis. refoz
mauit nos ad similitudinē dei. **Ber
nardus in sermone de vigilia
natiuitatis dñi. iij.** Venit etiam
modestus quia mansuetus ⁊ humilis.
sicut ipsemet ait discipulis. **Discite** inq̄t
a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. vt
possit etiam modestia nostra. ceteris in
notescere. **Dignū** siquidem est vt ⁊ mo
destia nostra s̄m apostoli doctrinam oī
bus hōib; nota sit. sicut dñi nostri **Je
su Christi** modestia cunctis innotuit.
Quid enim magis incongruū q̄ vt im
moderate agat hōmo. pprie conscius in
firmitatis. qñ quidem inter hōmies mo
destus apparuit dñs maiestatis. **Idē
in sermone de die primo.** Appa
ruit vtiq; iuxta verbū apostoli benigni
tas ⁊ humanitas saluatoris nostri dei.
qui cum in forma dei esset equalis patri
accipiēdo formam serui exinaniuit se
maiestate ⁊ potentia. non bonitate ⁊ mi
sericordia. **Potentia** quidem apparue
rat in rerum creatione. sapientia hō ap
parebat in earum gubernatione. Sed
benignitas misericordiē maxime nūc ap
paruit in hūanitate. **Innotuit** potestas
iudicis in signis atq; portentis. **Vnde** i
corum lege dictum inuenies sepe: **Ego**
dñs. ego dñs. **Innotuit** quoq; maiestas
abundantib; i suo sensu p̄bis. quia s̄m
apostoli. quod notū est dei manifestum
est in illis: **Verū** tamen ⁊ iudci p̄meban
tur maiestate ipsa. ⁊ p̄bi scrutatores ma
iestatē opp̄mebant a gl̄ia. **P̄tās** subie
ctionē. maiestas exigit admirationē. neu
tra mutationē. **Appareat** ḡ dñe benigni
tas cui possit hō q̄ ad imaginē tuā creat⁹
est conformari. **Quam** maiestatem. pote
statē. potentiam. nec imitari possumus.
nec expedit emulari. quousq; angusta
ta est misericordia tua in sola angelorūz

parte. ac reliquaz occupat iudiciuz cum toto pariter humano genere. **D**ñe i celo mia tua ⁊ veritas tua vsq; ad nubes. **T**erram vniuersam condemnas ⁊ aeras potestates. **D**ilatet mia terminos tuos. extendat funes. expandat sinū. attingat a fine vsq; ad fines fortit. ⁊ disponet oia suauiter. **R**estrictus est iudicio dñe sinus tuus. solue cingulū tuū ⁊ veni miserationibus affluens. charitate superfluens. **Q**uid tu homo trepidas a facie dñi quia venit. **N**on venit terram iudicare sed saluare. **O**lim tibi persuasus est ab infideli seruo vt furtim tolleret. vt imponeres regiū diadema capiti tuo. **D**eprehensus i furto quid ni timeres. quid ni a facie eius fugeres. **Q**uam forte iam gladium vibrabat ignitum. **N**unc aut positus in exilio. in sudore vultus tui videris pane tuo. **E**t ecce vox in terra sonuit. quia dñator venit. sed noli iam fugere. noli timere. **N**on enī cū armis venit. nec puniendū sed saluandū requirit. **E**t ne forte dicas etiā nunc: **A**udiui vocem tuam ⁊ abscondi me. **E**cce infans ē ⁊ sine voce. **Q**uam vagientis vox magis est miseranda q̄ timenda. **A**ut forte si ē terribilis alicui. sed non tibi. **P**aruu factus est. tenera membra virgo mat' alligat pannis. ⁊ adhuc trepidas vel tremis. **I**n hoc saltem scias quia non venit te perdere sed saluare. eripere non ligare. **I**dem. **D**eniq; venit **C**hristus inebriatus vino charitatis ⁊ imemor iniquitatum nostrarum. **V**enit autem in fine tanq; potens crapulat' a vino. vere ebrius. ⁊ imemor miserationū suarū.

Quo tempore venit. **I**dem in sermone de aduentu primo
Capitulum XVI

Tempus est. iam. ipsum quoq; temp' quo saluator aduenit considerare oportet. vt

nit enim non i initio. non in medio temporis sed in fine. **N**ec incongruē factum est. sed dispositum sapienter. vt cum magis esset necessarius. tunc pmo ferret auxilium: pronos ad ingratitudez filios. **A**dē non ignorans. **V**ere enī ad vesperascebat ⁊ iclinata dies erat. paulomin' sol iusticie recesserat ita vt erigu' nimis splendor eius aut calor esset in tris. **Q**uā ⁊ diuine noticie parua lux admodū erat ⁊ abundante iniquitate charitatis feruor refrigerat. **I**am non loquebat' angelus. nō loquebat' ppheta: cessabāt q̄si victi desperatione. p̄e nimia vtiq; duricia hominū ⁊ obstinatione. **A**t ego inquit filius tunc dixi: **E**cce venio. **S**ic sic dum medium silentiuz tenerent oia zc. **Q**uod ⁊ apostolus intuens aiebat: **Q**uā venit plenitudo temporis misit deus filium suū in terr'. **P**lenitudo nimirū et abundantia temporalium obliuionē fecerat eternorum. **O**portune tunc ergo aduenit eternitas qm magis p̄ualebat tēporalitas. **Q**uam vt cetera sileam illo in tempore tanta fuit ipsa quoq; pax temporalis. vt ad vnius hominis edictum describeretur vniuersus orbis. **L**eo papa in sermone de epiphania. **I**ta. puidencia mīe dei dispositum habens in nouissimis temporibus pereunti subuenire mundo saluationem omnium gentium p̄finiuit in **C**hristo. vt quoniam ⁊ cunctas nationes a veri dei cultu duduz impius error auerterat. ⁊ ipse peculiaris dei populus israel ab institutis legalibus pene totus discesserat. conclusis omnibus sub peccato omnium misereret. **D**eficiente siquidem vbiq; iusticia totoq; mundo in vana ⁊ maligna. p̄lapso. nisi iudicium suū diuina potestas differret. vniū'sitas hominū damnationis sniaz excipet. **V**erum in indulgētiā ira ē trā'slata. ⁊ vt exercē de gr̄e magnitudo clarioz fieret. placuit. p̄ abolēdis huius p̄ctis tunc sacm remissionis afferri qm

nemo poterat de suis meritis gloriari.
Dugo de sacramētis libro primo. In tempore quidem legis naturalis totus homo dimissus ē sibi. Sed post in tempore scriptę legis ignorantia suā cognoscenti datus est consiliū. Eādem nunc in tempore gratię defectum suum confitenti pręstitū est auxiliū. Tempus itaq; legis naturalis pertinet ad aperte malos quia tunc illi 7 numero plures 7 statu excellentiores erant. Tempus scriptę legis ad fide bonos quia tunc homines in timore seruientes opus nō animū mūdabant. Tempus hō gratię pertinet ad vere bonos qui sub Christo rege militant. **Leo papa vbi supra** Huius autem ineffabilis mīę manifestatio facta est hodie iam apud iudeos tenentes ius regum. vt legitima successione cessante destructa q; pontificis potestate. Obtinuerat n. alienigena pncipatum. veri regis ortus illius pphie pbaretur voce qua dictum fuerat in benedictionib; iude: **Nō deficiet pnceps ex iuda neq; dux de femore eius donec veniat cui repositum est. 7 ipse erit expectatio gentium.**

Quibus signis aduentum suum preostendit. Maximus in sermone de natiuitate domini
Capitulum XVII

Ut autem legitur Augusti cesaris tpe nasci digētē christus āno qdragesimo secūdo regni ei. Et ipse qdē Augustus oī dñabat mundo dei numine sibi subiecto. In ei ergo tempore multa signa 7 prodigia facta sunt que regis eterni natiuitatē pntenderunt. Nam circulus aureus circa solem apparuit. qd sūmū 7 singularem totius mundi pncipem vtero virginis castissimo nasciturū pmonuit. Oleum a mane vsq; ad vesperam romę manabat

de fonte qui romanis aquam ptebat. quod euidenter innotuit vnctio nis Christi mysteriū. eiusq; baptismi sacramentum. atq; mellifluā eius mīę doctrinam. q per baptismū imbueret omnes ad credendū. Omnia quoq; debita regum laxata sunt ab eo. quod intelligi dabat in eius tempore saluatorem nasciturum qui peccata per baptismū indulgeret generi humano. Eius insuper diebus sol obscuratus est. 7 lumine suo per totum mundū priuatus est. post obscurationem hō sol iterum ortus est lucide pmonstrās quia Christus nasceretur p totū mūdū lucens. ablata totius mūdi orbis gentilitate. Iterum huius temporibus sub cuius dñio totus regebatur mundus. terremotus factus est magnus patenter signans q i die iudicij oīa puebunt elementa cum sederit in sede maiestatis sue Christus. In eius etiā tempore discordia bellorum ab orbe terrarū cessabat. quia videre Christum nasciturum pteitulabat qui pacem omnib; inferret. pacem inter deum 7 hominem. inter corpus 7 animas. inter angelos 7 homines faceret. Eius nihilominus tempore fieri animalia ptestantur humana locutione. Bos enī romę sub mysterio natiuitatis Christi locutus est. Sed 7 agnus in egypto humana loquela vsus est. Hęc omnia facta sunt ad pmonstrandū saluatoris ortum. vt elementa intelligerēt 7 aīalia testificarētur aduentus ei. Surre etenī tanti regis natalicia multa longe lateq; ptebant mirabilia.

Qua via venit. Bernardus in sermone de aduentu domini.
Capitulum XVIII

Ibet etiā aduentus eius dē viā psiderare. qz vię ei vię pulcre. oēs semitę illi pacifice. Ecce inq; spolia: Iste venit salies i mōtib;

trans colles. **M**otes et colles prophetas et patriarchas intellige. Et quemadmodum venerit saliens et transiliens in libro generationis accipe: **A**braam inquit genuit **Y**saac. **Y**saac genuit **J**acob etc. **E**t his enim montibus radix **J**esse ut iuuenis prodijt. **U**nde egressa est virga et exinde flos ascendit super quem septiformis spiritus requieuit. **Q**uod manifestius aperiens alio in loco idem propheta dicit: **E**cce virgo concipiet et pariet filium etc. **Q**uem enim prius florem ipsius emanuel et quae prius virga dixit manifestius exprimens virginem noiauit.

Leo papa in sermone de natiuitate domini .iiij. **R**am in virga non dubie **M**aria virgo praedicta est quae de iesse **D**avidque stirpe progenita et spiritus sancto fecundata nouum carnis humanae florem utero quidem materno sed partu virginico enixa est.

Bernardus in sermone de annunciatione. **I**llud sane diligenter attende quod florem hunc non de virga dixit ascensurum sed de radice. **E**t enim si noua **C**hristi caro in virgine creata esset ex nihilo quod estimare nonnulli nequaquam de radice flos ascendisse sed forte de virga poterat dici. **N**unc autem qui prodijt ex radice sine dubio communi ab origine communes probaretur naturam habuisse.

Chrysostomus super **M**attheum. **S**i quaeritur cur **M**attheus euangelista dum generationem **C**hristi explicat non enim prius **A**brae quam **D**avid filium nuncupat. **H**uius ratio assignatur quoniam et utriusque promiserat deus illud tamen tanquam antiquum reticebatur. **D**avid autem ob insigne honorem et gloriae spaciaque viciniore temporis ipsius in omnium ore versabatur. **U**nde ab eis dicitur. **N**onne ex semine **D**avid et de castro **B**ethleem unde erat **D**avid venit **C**hristus? **C**ur autem per **J**oseph generationum ordo decurrit ex quo **C**hristus non na-

scitur et generatio **M**ariae parentum reticetur. **E**t unde per illam generationis seriem possit haberi **C**hristus ex **D**avid esse secundum carnem. **R**esponderi potest utique quia non erat mos apud iudeos generationum catalogum per feminas texere.

Per hoc quod **J**oseph ex semine **D**avid esse demonstrat inde quoque virginem esse declarat quoniam in lege fuerat preceptum ex diuersis tribubus usurpationem non licere coniugium. **V**erum ne diceretur **J**oseph legem fuisse transgressum praueuientis euangelista dicit eum fuisse iustum.

Sive ergo parentes virginis enumerasset nouitatis inuidiam non effugisset siue **J**oseph reticisset non agnouisset de qua tribu homo fuisset. **I**dcirco **M**attheus ex ipsa **C**hristi generatione statim exordium sumit. **L**ucas vero multis primo enumeratis commemorans generationum catalogum texit quia **M**attheus ut dicitur iudeis et hebreo sermone scripsit nihilque iudeum magis poterat delectare quam si **C**hristum diceret **A**brae nepotem esse. **U**nde et incipit generationes texere ab illo cui prima promissio facta est de **C**hristo. **L**ucas autem omnibus in commune loquens sermonem superius extendit unde et ipsas generationes numerando retrosum a **C**hristo usque ad **A**dam peruenit.

Glosa super **M**attheum. **I**dcirco autem **M**attheus descendendo. **L**ucas autem ascendendo procedit quia **M**attheus humanitatem ostendit qua deus ad homines descendit. **L**ucas vero sacramenti formam aperuit dum a baptismo incipiens usque ad deum ascendens ad se ut filij dei sint ascendere baptizatos inuit. **O**b hoc etiam **M**attheus ubique ponit genuit. **L**ucas vero qui fuit quia **M**attheus naturae filios tantum numerat. **L**ucas autem aliquos secundum legem vel per adoptionem filios imponit. **H**inc et alia quaestio solui potest. **C**ur scilicet **L**ucas aliorum nominum quam

Mattheus. et etiam plurimum mentiones faciat. cum uterque generationum numerum usque ad Ioseph producat. Mattheus namque dicit Ioseph filium Iacob. et Iacob filium Mathan. Lucas autem dicit Ioseph filium Heli. et Heli filium Matthat. Sed Matthat et Matthat singulos genuerunt ex eadem uxore Hesta nomine. Matthat qui de David per Salomonem descendit eam prius habuit. et uno filio relicto Iacob nomine obiit. Post hoc vero Matthat qui per Mathan descendit eandem duxit et genuit Heli. Sicque Iacob et Heli fratres fuerunt uterini. Iacob autem uxorem Heli fratris defuncti sine liberis ad suscitandum semen eius accipiens. genuit Ioseph. natura quidem suum secundum legem Heli filium. Cur autem in media generationum parte tres reges intermittuntur. scilicet Dabias et Josias et Amasias. quia videlicet Joram duxerat filiam Jezebel. et dictum fuerat per prophetam non esse quemquam sessurum in throno regni de domo Achab usque ad generationem quartam. Ob hoc ergo memoria huius usque ad tertiam generationem a sancta generatione tollitur. quoniam hi tres peccata sui patris Achab imitabantur. Purpurata vero late gentilis familie quarta origo numeratur.

Cur de peccatoribus nasci voluit. Chrysostomus ubi supra. Capitulum XIX

Quare autem Mattheus generationes per viros nominans quarundam meminit femininarum. nec saltem meliorum ut Sarre Rebecce et similia. sed eas solas que a aliquo vitio decolorate sunt. videlicet Raab Ruth et Bersabee. adducit in medium. ut disceres idcirco Christum venisse ut mala nostra deleteret. Non enim venit ut index sed ut medicus. nihil de nostris erubescens vilitatibus. nec ut op-

probria nostra fugeret. sed ut potius extingueret. Sicut enim quanto magis est exprobrabile quod crucifixus est. quam quod mortuus. tanto magis ex hoc ipso de misericordia ostenditur gloriosus. ita non solum quia factus est homo. est admiratio dignus. sed etiam quia nihil illum pudet assumptę carnis ex peccatoribus. Per hoc quoque nos docet de parentum vitij erubescamus. Si enim fornicator ipse iam ad meliora conversus. nequaquam vitio potius commaculatur. multo magis ex adultera natus si propria virtute decoretur. nequam parentum suorum opprobriis decoloratur. Non est omnino de virtute parentum vel vitio laudandus aliquis aut vituperandus. imo quodammodo resplendet ille magis qui natus ex parentibus a virtute proorsus alienis. si ipse fuerit de virtute commedabilis. Nullus igitur in superbiam de gloria parentum elenctur. sed pro genitores domini considerans de solis virtutibus gloriatur. Per hoc etiam ut iudeorum tumor reprimitur qui seminis insolenter ex Abrahę stirpe descendere gloriabantur virtutem parentum defensione suorum rati vitiorum. **Ubi supra.** In huius rei significatione agnus in pascha immolatus missus est ex capris et ovibus assumptus. id est. Christum ex iustis et peccatoribus generari. **Ubi supra.** Digo de sacramentis libro. ii. Quidam autem putant carnem illam que a verbo assumpta est ab initio immunem a corruptione peccati fuisse custoditam. et ab ipso parente primo usque ad sui susceptionem a verbo mundam ab omni peccato deductam. et ob hoc a peccato non liberatam sed liberam. per quam scilicet humana natura ubi peccato fuerat obnoxia. erat a peccato liberanda. Sed catholice veritatis definitio filium dei qui pro peccatoribus natus est ex carne obnoxia peccato carnem asserit assumpsisse liberam a peccato. si non liberam quia liberam. Quoniam assumpta est. per eandem quippe gratiam humana natura

mundata ē. vt a peccato libera hō de
vniat. per quā z christian? a pctō lib at
vt eidē naturē i christo suo capiti sociat

**Cur d muliere. Augustinus in
sermone de natiuitate dñi.
Capitulum XX**

Quis autem dicat nō po
tuisse verbum dei per quod fa
cta sunt oia facere sibi cari
etiam sine matre. sicut primū hominē si
ne patre fecit z sine matre. Sed quoniā
vtrūq; sexū. id est masculi z femine vtrūq;
creauit ipse. Ideo vtrūq; nascendo vo
luit honorare. quē venerat libare. Ser
pens antiquus quia nō est ausus loqui
viro. sed ad eum decipiendū vsus est fe
mine misterio. p infirmiorē fortiorē ob
tinuit. z alterum per alterū penetrans de
vtrōq; triumphauit. Ideoq; potamus
mortem nostraz in femina velut causaz
iusti doloris horrere eamq; sine repara
tione damnatā credere. Dñs ergo veni
ens quere quod perierat vtrumq; vo
luit honorādo cōmendare. quia vtrūq;
perierat. In nullo ergo sexu detem? in
iuriam facere creatori. vtrūq; ad sperā
dam salutem cōmēdauit natiuitas dñi
Honor masculini sexus est in carne chri
sti. honor feminini est cum mře Christi.
vicit astutiā serpentis gratia Iesu chri
sti. **Augustinus in libro d agone
christiano.** Erigat ergo spem suā
genus humanū z videat pro quo tan
ta fecit filius dei q̄ntum habeat in operi
bus dei locum. Nolite vos ipsos contē
nere viri. quia virum suscepit filius dei.
Nolite vos contēnere femine. filius dei
natus est ex muliere. Cur antez spūsan
ctus non est natus de colūba. sicut chri
stus ex femina. quia spūsanctus nō ve
nit colūbas liberare. sed hoībus innocē
tiam z amorem spiritalem significare. qd
est visibilit figuratum in columbe specie
Dñs autem christ? Iesus qui venerat

ad homines liberādos in quibus ad sa
lutem mares z femine pertinent. nec ma
res fastidiuit. quia marem suscepit. neq;
feminas quia natus est de femina. **Huc
vsq; magnū sacramentuz. vt quia per fe
minam mors nobis acciderat. vita nob
per feminam nasceretur. vt de vtrōq; se
xu vict? diabolus cruciaret? qui vtriusq;
subuersione letabatur. Idem de
doctrina christiana. li. j.** Sicut
enī qui medetur vulnere corpis adhibet
quēdam contraria. vt caliduz frigidus.
humidum sicco. quēdam vero similia vt
linteolū rotundo vulnere rotundum.
vel oblongo oblongum. Sic homines
curans dei sapientia seipsaz exhibuit ad
sanandum ipsa medicus z ipsa medici
na. Quā ergo per superbiam homo cor
ruit humilitatem ad sanandū exhibuit.
Serpentis astutia decepti sumus. p dei
stulticiam liberati sumus. Nos imorta
litate male vsi sumus. Christus mortali
tate bñ vsus ē vt viuerem?. Corrupto
animo femine ingressus est morbus. inte
gro animo femine pcessit salus. Quid
autem aptius fuit sanandū egris. illumi
nandum cecis. viuificandū mortuis. q̄
vt superbie vulnera curarentur humili
tatis remedijs? Adam precepta dei ne
gligens induxit peccati dñationez. Je
sus factus sub lege reddidit iusticie liber
tatem. Ille diabolo obtemperans vsq;
ad p̄uaricationē mernit vt omēs i ipso
morerentur. Dic patri obediens vsq; ad
crucem. fecit vt omnes in ipso viuificarē
tur. Ille cupidus honoris angelici na
ture suę dignitatem perdidit. Sic infir
mitatis nostre suscipiens conditionem
propter quos ad inferna descendit eol
dem in celestibus collocauit. Postre
mo illi per elationez lapso dictū est: ter
ra es z in terrā ibis. Huic per subiectio
nē exaltato dictū ē: sede a dextris meis.
Augustinus vbi supra. Silla
ho q̄si ligamēta medic? ille vulneribus
nris adhibuit. vt cū p femina deceptos

Secundus

per feminam natus. homo hoies mortalis mortales liberavit. **I**dem in libro lxxiiij. questionū. Qm̄ igit̄ hoīs libatio ī vtroq; sexu debuit apparē virūq; qui sexus honorabilior est oportebat suscipere: consequēs erat vt liberatio feminei sexus hinc ostenderet q̄ ille vir de femina nasceretur. Itaq; sapientia dei que dicitur vnigenitus filius. lumine suscepto in utero ⁊ de vtero virginis liberationē ostendit hoīs.

De eius conceptione. **Bernardus in sermone d' annūciatione. Capitulū XXI**

Inungit̄ ergo noua legatio **B**abielī archangelo et nouam virgo p̄fessā virtutem. noue salutatiois honorat̄ obsequio. Antiquā mulier excludit maledictionē. nouamq; noua mater accipit benedictionem. Impletur per gratiam que nescit concupiscentiā: vt spiritu superueniente pariat altissimi filiū. que redignat̄ admittere virum. Intrat ad nos eadē porta salutis antidotū. qua vniūsitatē humani generis ingrediens occupauerat serpentis venenū. **A**ugustinus cōtra **Felicianū**. Non autē ad **Pariam** locali motu dinitas venit. sed infabili potentie sue manifestatioēz vterū matris gignendus adimpleuit. ⁊ qd̄ totum est substantie se plenitudine non priuauit. Ingressus est virginis vterū fili⁹ dei vt iterum nasceret̄ ante iam genitus. non dissimilis genitori cum nasceret̄ ex eterno perpetuus. non dissimilis hoī cui⁹ ex matre nasceretur mortuus⁹. Idem tamen ⁊ eternus ī suo. ⁊ mortuus⁹ in nostro dum vtrūq; continet ī seipso ⁊ neutru⁹ perdit ex altero. vno mortē gustauit. altero mortuos suscitauit. Sicq; deum ⁊ hominē. verus vtriusq; mediator. nec geminata persona. nec confusa substantia monstrauit. **O**rigenes sup̄ epistolam ad **Roma**. li. iij. Itaq; de

omni hoīe dici conuenit q̄ per muliere⁹ factus sit. quia p̄usq; per muliere⁹ nasceretur ex viro exordiu⁹ accepit. **C**hristus ho qui non ex semine viri sumpsit originem. carnis sue merito dicitur factus ex muliere. **B**eda in omel. d' essentijs. Ferūt autē q̄ hoīs corpus q̄dragesimo sexto die postq; conceptio inchoatur scilicet mēbroz distinctione formā. ideoq; non casu gestū sed dinitus est p̄curatū. vt eo āno ⁊ numero tēplū edificaretur. quo dierū numero corpus dñi cum in vtero virginali oportebat perfici quod per templū figurabat. **T**emplum quippe secūdo quadraginta sex ānis edificatum fuit qd̄ ad significatiōē dñi. ci corporis specialiter respicit. de quo ipse iudeis ait: **S**oluite templū hoc ⁊ in triduo excitabo illud. **S**olutum namq; passione resuscitauit ad vitāz tertiā die **L**eopapa in sermone de natiuitate dñi. viij. Sic autem partum beatę virginis integre cogitem⁹ vt carni aniq; conceptę virtutez verbi nullo temporis puncto defuisse credamus. nec prius formatū ⁊ aiatū corpus **C**hristi quod sibi supueniens habitator vendicaret templum. sed ipsum ⁊ in ipso homini nouo datum est p̄ncipiū. vt ī vno dei hoīsq; filio ⁊ sine matre deitas ⁊ sine patre esset hūanitas. **S**imul enī p̄ spiritū sanctum fecundata virginitas. sine vestigio corruptionis edidit ⁊ sui generis sobolem ⁊ sue stirpis auctore. **C**hrysostomus in sermone. **C**oncept⁹ autem est dñs octauo kalēdas ap̄ilis q̄ fuit ⁊ dies ipsi⁹ passiois. In eadē enī die passus est in q̄ ⁊ conceptus. **V**n̄ **M**oyli dñs sacramenti p̄ceptum tradens ait ei: **N**on coques lēduz in lacte m̄ris sue **Q**uod significat **C**hristum occidi non oportuisse in primo pasca sue cōceptionis in vtero matris. **I**deoq; **J**oseph cū sciret eam esse pregnantem. nolens eam tanq; adulteram interfici voluit clam dimittere.

De prerogativa illius generationis. Idem in sermone decimo. **Capitulum XXII**

Cognoscendus est sane totoque corde confitendum quod huius generatio qua verbum caro idem deus et hominis dei filius unusque Christus sit. omnemque originem humane creationis excellit. Nec enim aut Adae de limbo terre formatio. aut Eve de viri carne plasmatio. aut ceterorum hominum de sexu utriusque permixtione conditio Iesu christi potest ortui compari: Abraam senex divine promissionis heredes genuit. et transgressa fecunditatis annos sterilis Sara concepit. Jacob a deo dilectus est antequam natus. et preueniente gratia voluntarias actiones ab hispida congeniti fratris asperitate discretus. Hieremias dicit dominus: Priusquam te formarem ex utero novi te. et antequam exires de vulva sanctificavi te. Anna diu fecunditatis aliena Samuellem prophetam est enixa quem offerret deo. ut et partu clara esset et voto. Zacharias sacerdos de sterili Elizabeth sanctam prolem suscepit. et precursor Christi futurus Johannes propheticum spiritum intra viscera matris accepit. Puer quod nondum editus genitricem domini signo clausae exultationis ostendit. Magna quidem sunt haec omnia divinum operum miraculis plena. sed hoc ipso moderatius stupenda quo plura. Natiuitas autem domini nostri Iesu christi omnem intelligentiam excedit et exempla cuncta transcendit. Nec potest esse ullis comprobabilis quem est inter omnia singularis. Electe namque virgini de Abraam semine ac de radice iesse per propheticas voces et mystica signa promissa denunciatur ab archangelo sine pudoris damno fecunditas beata virginitatem sacram nec conceptu nec partu violatura. Spiritum quippe sancto in eam suprueniente et obumbrante altissimi virtute incommutabile dei verbum ex incontaminato corpore habitum sibi carnis

assumpsit humane quae et nullum contagium de carnis concupiscentia traheret et nihil eorum quae ad anime corporisque naturam pertinent non haberet. **Augustinus in sermone de eodem** Et vide quod homo primus quo cadente omnes cecidimus. non est natus sed factus. nullo patre nullaque matre sed domino operante. **Nec est huius prima conditio videlicet Adae de humo. Secunda est qua de latere viri creavit deus feminam. Tertia qua homo natus est ex viro per feminam. Quarta homo dei et huius conditio. quae natus est Christus de femina sine viro.** In his quattuor conditionibus una sola visitata est nobis. ceterae vero tres non sunt in oculis carnis sed in fide cordis. De terra quippe factum hominem sine patre vel matre non novimus. factam feminam nunquam vidimus. lecta credimus. Porro tertiam illam novimus qua de complexu maris et femine quotidie nascuntur homines. quarta vero liberauit tres. prima enim et secunda ruerunt. tertiam de ruina genuerunt. In quarta vero salutem omnium inuenerunt.

De mundicia illius conceptionis. Augustinus de fide ad Petrum. li. i. Capitulum XXIII

Quibus autem verbis explicatur carnis illius excellentia singulari cui divina est unita ex ipsa sui conceptione persona. cuius origo natiuitatis insolita. qua sic verbis caro factum est ut una persona esset cum carne sua. unigenitus ac sempiternus deus. ipsa suae carnis conceptione conceptus. Nam ceterorum hominum carnem per humanum certum est nasci concubitu viro seminate. femina vero concipiente atque pariete. **Nec potest conceptus esse sine peccato quod in pueros non transmittit pro pagatio sed libido** **Non. fecunditas humane naturae facit huius cum peccato nasci. sed fecunditas libidinis quam habuit ex illius primi iustissima condemnatione peccati**

Unde beatus David quibus de legitimo in istos coniugio natus fuerit. propter originale tamen peccatum quo filij iure naturaliter sunt obstricti. non solum impiorum filij sed etiam omnes qui de istorum sanctificata carne sunt nati exclamat et dicit: **E**cce enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea. Sanctus quibus Job hominem non esse mundum a sordibus dicit: **N**ec si unius diei vita eius super terram sit. Itaque dei filius ut illud peccatum quod in concubitu mortalis carnis humana generatio contraxit auferret. conceptus nouo more deus incarnatus esse in matre virgine sine coitu viri. sine concipientis libidine ut per deum hominem inuoluto virginis utero conceptum et editum ablueret quod nascentes trahunt omnes peccatum quibus in corpore mortis huius est nascendi conditio talis. ut matres eorum fecunditatis opus explere non possint nisi prius virginitatem carnis amiserint. Solus igitur abstulit peccatum conceptiois et natiuitatis humane. qui dum concipere veritatem carnis accepit ex virgine. et cum nasceretur integritatem virginitatis seruauit in matre. **N**ec igitur causa est qua deus Marię filius factus est. et illa mater unigeniti dei facta est. ut quez pater genuit ex eternitate. ipsum virgo conceptum proferret in tempe. **I**lla utique virgo quam deus ex ea nascitur? ita singulari gratia prouenit atque repleuit. ut ipsum haberet ventris sui filium quem ex initio habuit uniuersitatis dominum deum. et ipsum videret sibi nascendi solennitate subditum quem in unitate cum patre substantię non solum humana sed etiam angelica creatura cognoscit et adorat altissimum. **S**ic ergo peccatum et pena peccati que per corruptę mulieris scelus intrauit in mundum. auferitur a mundo per inuolatę virginis partum. **E**t quonia in conditioe generis humani per mulierem que de solo viro facta est vinculo mortis obstricti tenebamur. hoc in redemptoris generis humani diuina bonitas egit. ut per virum qui de sola mu-

liere natus est. vita hominibus redderetur **I**llic humanam naturam nequissima deceptione diabolus sibi in peccati similitudinem sociavit. **H**ic deus humanam naturam in unitate personę suscepit. **I**bi femina decepta est ut fieret filia diaboli: **H**ic virgo gratia repleta est ut fieret mater dei. **I**bi angelus deiectus per superbiam. animam seductę mulieris obtinuit: **H**ic deus humilians se per misericordiam. uterum incorruptę virginis ex ea nasciturus impleuit. **A**ugustinus de trinitate libro. xiiij. **Q**ui itaque virginis conceptum spiritus prouenit non caro. fides non libido. **C**redendo quippe non concumbendo fecundata est virginitas sancta. quia nascebatur non contagione transgressionis vitiata natura. sed omnium talium vitiorum sola medicina. nascebatur inquam nullum peccatum habiturus homo. per quem renascerentur liberandi a peccato qui nasci non possunt sine peccato.

De incōprehensibili mixtura deitatis et humanitatis. **B**regorius in omel. **C**ap. XXIII

Inuestigari quidem nullatenus potest quomodo verbis dei corporat. quomodo sumus et viuificator spiritus intra matris uterum animatur. quomodo is qui non habet initium ex tempore concipit. **H**inc Johannes ait: **N**on sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. **Q**uis enim nesciat quod ex mortuis animalibus calciamentum fiat **I**ncarnatus ergo dominus veniens quasi calciatus apparuit. eo quod in diuinitate sua morticinum nostre corruptionis assumpsit **U**nde et per prophetas ait: **I**n idumeam extendam calciamentum meum. **P**er idumeam quippe gentilitas. per calciamentum homo designat assumpta mortalitas. **I**n idumeam ergo dominus extendere se calciamentum suum asserit. quod dum per carnem gentibus innotuit. quasi calciata diuinitas ad nos venit

Sed huius incarnationis mysteriū humanus oculus penetrare non sufficit. Calciamenti ergo corrigia est huius mysterij causa nostris sensibus obligata. Iohānes itaque corrigiā eius calciamēti solvere nequit. quia mysteriū incarnationis eius inuestigare nec ipse sufficit. qui per prophetie spiritū hoc agnouit. **Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi.** Querunt tamē quidam rationē huius mysterij. quōd scilicet deus et homo potuit misceri. quōd utique semel factus est. cum ipsi nequaquam possint eius rei que semper sit comprehendere rationē. quōd scilicet anima corpori societ ut homo efficiatur. Quōd nempe corporea res in corpore coniūgitur. et ut homo fiat anima corpori miscetur. sic est homo deo coniūctus. et factus est Christus. Et tamen ut fieret christus. facilius coniūgi ac permisceri poterūt illa duo incorporea. scilicet deus et anima. quam una incorporea et alia corporea misceantur. id est anima et corpus ut hominis existat persona. **Bern⁹ in sermone. iij. de vigilia natiuitatis dñi.** Tres quidem mirabiliter singulares et singulariter mirabiles rerum mixturas in assumptione carnis nostre fecit omnipotēs illa maiestas. Coniūcta enī sunt deus et homo. mater et virgo. fides et cor humanū. **Diq⁹ miraculo mirabili⁹ est quōd tam diuersa tamque diuisa ab inuicē coniūgi poterunt ad inuicem.** Intuere nūc in creatione quā multa. quā magna potenter creata sint. in positione quā sapienter cuncta locata sint. in dispositione quā benigne summa et infima connexa sint charitate tam amabili quam admirabili. Huic enī limo terreno vim vitalem miscuit. ut in arboribus: unde venustas in folijs surgit. pulcritudo in floribus. sapor et medicina in fructibus. Nec solum contentus limo quā nostro vim sensibilem adiecit. ut in pecoribus quā non solum vitam habeant. sed et quāque viuant sensibus. Adhuc etiam honorare limū nostrum addidit. eius vim rationalem imisit. ut in hominibus qui non solum viuunt et sentiunt. sed etiam inter cōmodum et incōmodū. inter bonū et malum.

inter verū et falsū discernūt. Infirmiora quā nostra volens abundantiori gloria sublimare contraxit se maiestas ut limo nostro seipsam coniūgeret. quo nihil habebat melius. et in una persona sibi met vniretur deus et limus. maiestas et infirmitas. tanta vilitas et tanta sublimitas. Nihil enī deo sublimius. nihil limo vilius: et tamen tanta dignatione deus descendit in limū. tātaque dignitate limus ascendit ad deum. ut quicquid in eo fecit deus limus pertulit. deus in illo pertulisse dicitur tam ineffabili quam incōprehensibili sacramento. Et attende quia sicut in singulari illa diuinitate trinitas est in personis. vnitas in subiectis. sic et in ista speciali cōmixtione trinitas est in substantijs. et vnitas in persona. Et sicut tres personę non sciunt vnitatem. et vnitas non minuit trinitatē: Ita et hic persona non cōfundit substantias. nec substantię ipsę personę dissipant vnitatē. Summa illa trinitas hęc nobis exhibuit trinitatē: opus mirabile opus singulare in omnia et super omnia opera sua. Verbum enī anima et caro in vnā conuenere personā. et hęc tria vnū. et hoc vnū tria sunt. non confusione substantię sed vnitate personę.

Qualiter verbū patris intrauit vterū virginis absque sui cōtagiōe. **Aug⁹ in sermone de natiuitate dñi.** **Cap. XXV**

Adhuc autem humana cogitatio per nebulas suas eat. voleat quęrat. deficiat et dicat: quomodo verbū dei quōd angelos non deseruit. in illo vtero videlicet in loco tantillo includi potuit? Quomodo cepit vterus virginis quem nō potuit capere templum Salomonis? Ergo ne cepit vterus quē nō capit mūdus? Utique non mūdus sed vterus cepit eum. nec enī ut esset in vtero putes minoratum. In vtero siquidem erat et tantus quantum erat. Sed dicis: Non comprehendō. Et ego

in q̄ scio. **N**ec ego qui tecum loquor cō-
prehendo. sed quotidie nos extēdi ⁊ di-
latari ⁊ capaces fieri facit humilis ⁊ fide-
lis cogitatio. **R**eq̄ x̄o capaces facti to-
tum hoc cōprehendere poterim⁹ cum ex
parte se dicit scire apostolus. **S**i autem
quod dicturus sum de verbo hūano cō-
prehendere nequa q̄ potueritis: videte ab
illius intelligentia q̄ longe sitis. **H**oc
certe nos mouet. quomodo **C**hrist⁹ car-
nem accepit. ⁊ de virgine natus a patre
non recessit. adūte. **E**cce ante q̄ ad vos
proferam verbum apud me habeo ver-
bum. **N**on enī vobis dicerem nisi prius
cogitarem. **I**ntende igitur homo cui lo-
qui volo. **I**am ē apud me verbū. ⁊ que-
ro sonū tanq̄ vehiculū vt perueniat ad
te quod erat i me. **E**cce audistis fratres
⁊ quod erat in corde meo iam est ⁊ in ve-
stro. ⁊ tamen nihilomin⁹ in meo. quoni-
am ⁊ vobis tradidi ⁊ ego non amisi. **S**i-
cut ergo verbum meū assumpsit sonus
per quem audiretur. sic ⁊ dei verbum as-
sumpsit carnem per quā videretur. **E**-
cce q̄ntum potui dixi. dum homo loqui d̄
deo volui. **I**lle manet tantus ac talis ē
vt nec eum loqui possumus. nec eum ta-
cere debeamus. **S**ed non desunt hereti-
ci. qui dicunt non potuisse fieri vt **C**hri-
stus de **M**aria nasceretur. asserentes cū
immundi sint ipsi q̄ pars corporis illa tur-
pis fuisse videatur. **N**si etiam ibi aliqd
imundicie fuisset. illud sua p̄sentia do-
minus purificaret. **A**tendite nūc istum
solem vbiq̄ radios in sordibus. in cloa-
cis. in locis squalidissimis mittentē. **C**loa-
ce siccantur. radius autem solis nō inq̄-
natur. **A**udi etiam heretice imunde ali-
am similitudinem. vbi est anima tua im-
pia ⁊ infidelis ⁊ tenebrosa? **Q**uoniam i
capite tantum. in manibus. in oculis. ⁊
non etiam in intestinis tuis? **S**tulte ani-
ma tua nō coinquinatur a stercore tuo?
⁊ deus inquinari potuit ab opere suo?
Ergo clementissimus deus cum doleret

seculum cenulentiis erroribus inuolutū.
hominēq̄ mortiferis criminib⁹ catena-
tum. habuit cum sua pietate consilium
vt totum redimeret mundū. **T**unc pro-
mittentibus cēlis prolapsus est in visce-
ra virginis deus dei fili⁹. magister ⁊ ami-
cus. ⁊ vt panem angelorū manducaret
homo. factus est ipse deus homo.

De anime ⁊ carnis assumptione. **I**dē in libro de agone chri-
stiano. **C**apitulum XXVI

Non sunt igitur audien-
di qui dicunt filium dei nō ve-
rum hominem suscepisse. neq̄
de femina natum fuisse. sed falsam car-
nem ⁊ imaginez corpori simulatā viden-
tibus ostendisset. **I**n quem errorem p̄-
rumpunt qui quod non potest fieri me-
tuunt. ne scilicet humana carne veritas
⁊ substātia dei coinquinetur. cum visibi-
lia munda visibilib⁹ immūdis sine labe
sui contingantur. **E**t magis enim incō-
mutabilis ⁊ inuisibilis veritas per spiri-
tum suscipiens animā ⁊ per animā cor-
pus. totum corpus sine sui contamina-
tione assumpsit ⁊ ab omnibus infirmita-
tibus liberauit. **I**dē de incar-
natione domini libro. ij. **A**nima
certe **C**hristi verbo ⁊ sapientie dei inse-
parabiliter adherens totaq̄ totam recipiēs
⁊ in eius lucem splendorēq̄ cedens. cū
ipso p̄ncipaliter vnus spiritus est facta.
Sicut ⁊ apostolus his qui debēt eā imi-
tari. p̄mittit dicens. q̄ qui adheret deo
vnus spirit⁹ est. **N**ec etenī aīa quasi fer-
rum in igne. sic semper in verbo. semper i
deo posita quicquid agit oē quod sentit
quod intelligit deus est. ⁊ ideo nec con-
uertibilis nec mutabilis dici potest. que
inconuertibilitatez ex verbo dei vnitate
indefinenter vnita possidet. **H**ac ergo
substātia anime inter deū ⁊ carnē me-
diante. non enī erat possibile dei naturā

misceri sine mediatore: nascitur deus et homo illa substantia mediate cui utriusque natura non erat corpus assumere. **A**ugustinus de fide ad Petrum. Unigenitus quippe dei filius qui est in sinu patris ut hominis carnem animamque mundaret cum susceptione carnis et anime rationalis in carnate est: et qui verus est deus. homo vero factus est. **H**ieronymus in expositione fidei. Sicigitur in Christo unam filii personam esse confitemur ut dicamus duas perfectas et integras esse substantias id est deitatis et humanitatis. que ex anima et corpore continentur. **C**hrysostomus super epistolam ad Hebr. omel. v. Fugientem enim ante se dei filii humanam naturam insecutus apprehendit. sicut apostolus ait: Non enim angelos sed semen Abrahę apprehendit. **L**eo papa. Denique nisi esset deus verus non afferret remedium. nisi esset verus homo non haberet exemplum. **I**dem in sermone de natiuitate domini. iij. Non igitur in eo quia carnis natiuitas est mirabilis. ideo natura dissimilis. Qui enim est verus deus. ideo est verus homo. et utraque substantia caret omni mendacio. verbum caro factus est. punctione carnis. non defectioe deitatis. Que sic potentiam suam bonitatemque moderata est ut et nostra suscipiendo. puererit. et sua coicando non perderet.

De coicantia actionum utriusque
Idem in. iij. de natiuitate domini.
Capitulū XXVII

Hoc est quod dictum est per Esaiam a domino: Ecce ego concipiet et pariet filium. et vocabitur nomen eius emanuel. quod interpretatur nobiscum deus. Dic enim mirabilis sacre virginis partus vere humanam. vere diuinam vna prole tantam naturam edidit. que non ita proprietates suas utraque

substantia tenuit ut personarum in eis esse discretio possit. nec sic creatura in societatem sui creatoris assumpta est. ut ille habitator et illa habitaculum esset. Et quoniam alia sit que suscepit: alia homo quam suscipit. in tantam tamen unitatem utriusque diuersitas conuenit. ut unus idemque filius sit qui se homo quod verus est homo. patre dicit minorem. et homo quod verus est deus patri profiturur equalem. **I**dem in sermone. viij. Manens enim in forma dei sine sue detrimento maiestatis accepit formam serui. ut nos in sua prouerberet. non in nostra deficeret. Unde utriusque nature in suis proprietatibus permanens. tanta est unitatis facta communio. ut quicquid ibi est dei non ab humanitate distinctum. quicquid autem est hominis non sit a deitate diuisum. **A**ssumptus igitur homo in filium dei. sic ab ipsis corporalibus exordijs receptus est in unitate persone Christi. ut nec sine deitate sit conceptus. nec sine deitate editus aut nutritus. **I**dem erat in miraculo. idem in partu. per humanam infirmitatem crucifixus. mortuus et sepultus. per diuinam virtutem die tertia suscitatus. ad celos ascendit et ad dexteram patris sedit. In natura hominis a patre accepit. quod in natura deitatis etiam ipse donauit. **I**dem in. x. Hoc autem iustificandum hominibus principaliter opitulatur quod unigenitus dei etiam filius hominis esse creditur. et in utroque gratulandum. quia non nisi utroque saluamur. in nullo diuidentes visibilem ab invisibili formam serui a forma dei. Nam et si unum manet ab eternitate illud cepit a patre. tamen in unitatem conuenerunt. nec separationem habere nec finem possunt dum exaltans et exaltatus. glorificans et glorificatus in sibi inherens. ut siue in omnipotentia. siue in omni contumelia. nec diuina in Christo careant humana diuinis. **I**dem de passione domini sermo. xiiij. Dicente siquidem euangelista quod verbum caro factum est et habitauit in nobis. **A**postolo

quoque dicente. quod deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. veraciter est ostensum quod unigenitus summi patris. tale cum humana inest humilitate consortiis. ut suscepta nostre carnis animeque substantia unus et idem dei filius permaneret. nostra augendo non propria. quia non virtus sed infirmitas erat proprie habenda. ut cum suo creatori creatura esset unita. nihil assumpto divina. nihil assumpti deus esset humanum.

De distinctione proprietatum vtriusque. Idem in sermone de passione domini. xij. Cap. XXVIII

Cum igitur in vno domino Iesu Christo divinam confitemur de patre naturam. humanam de matre substantiam. licet verbi dei et carnis una persona sit. et utraque essentia communes habeat actiones. intelligendae tamen sunt ipsorum operum qualitates. et sincera dei contemplatione contuedum est ad quae probatur humilitas infirmitatis. ad quae inclinatur altitudo virtutis. quid sit quod caro sine verbo non agit. et quid quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec concipet virgo nec pareret. et sine veritate carnis obvoluta panis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent magi puerum novo declaratum sidere. et sine veritate carnis non iuberet puer in egyptum transferri quem Herodes cupiebat occidere. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de caelo: **Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.** et sine veritate carnis non prestaretur **Jobanes: Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi.** Sine verbi potentia non fieret reintegratio debiliu et vivificatio mortuorum. et sine veritate carnis non abiciuino. nec somniferus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se dominus patri profiteretur equalis. et sine veritate carnis non idem

diceret patrem se esse maiorem. cum catholica fides vtriusque suscipiat. vtriusque defendat. quae secundum proprietatem divinae humaneque substantiae unum dei filium et hominem credit et verbum. **Idem in epistola ad Flavianum.** Exinanitio ergo filii dei fuit inclinatio miserationis. non defectio potestatis. Et qui fecit hominem manens in forma dei. factus est homo in forma servi. Tenetque sine defectu proprietatem suam utraque natura. et egit utraque forma cum alterius coitione quae sibi sunt propria. verbo. scilicet operante quod verbi est. et carne exequente quod carnis est. unum horum coruscavit miraculis. alterum vero succubuit iniuriis. et quem ut hominem diabolica temptavit astucia. eisdem ut deo angelica famulabantur obsequia. Nec erat eiusdem naturae amicum flere mortuum affectu miserationis. et eundem excitare reditu unum imperio vocis. **Clavis in ligno tralixum esse. et paradisi portas fidei latronis aperire.** Dicere: **Ego et pater unum sumus. et pater maior me est.** Quis enim in Christo domino dei et hominis sit una persona. aliud tamen est unde in utroque coitione est contumelia: aliud unde coitione est gloria. Propter hanc autem coitionem personae in utraque natura intelligenda. et filius hominis de caelo descendisse legitur. et filius dei crucifixus dicitur. **Idem in epistola ad Le.** Quis igitur ab initio quo in utero virginis verbum caro factum est: nihil unquam in utraque forma divisionis extiterit. et pro omnia incrementa corporis unum personae totius temporis actio fuerit. ea tamen ipsa qua inseparabiliter facta sunt. nulla coitione confundimur. sed quid cuius forme sit ex operum qualitate sentimur. **Wugo in libro opusculorum.** Deus per hominem mundum visitans in propria venit. et homo per deum mundum non amans ubi caput reclinaret non habuit. Deus homo in hoc mundo electis imperavit. et homo deus de hoc mundo regnum se habere non dixit.

**De psonalitatē vnitate. Au-
gustinus cōtra Maximū. li. ij.
Capitulum XXIX**

Est itaq; Christus vna
persona gemine substantie. qz
deus et homo est. nec tamē de-
us pars huius persone dici potest. Alio-
qn filius dei deus anteq; susciperet for-
mam serui non erat totus. et creuit cū ho-
mo diuinitati eius accessit. qd dicit ab-
surdissime. quia pars illius rei nō potest
deus esse. **Alchim^o de trinitate
li. ij.** Sane deus dei filius humanā as-
sumpsit naturā. non personā videlicet
in eternā suscipiēs personā deitatis. tem-
poralem substantiā hūanitatis. Homo
siquidem in deum transiuit. non versibi-
litate nature sed ppter hūanitātē diuine
substantie. **Hugo de sacramē-
tis. li. ij.** Ex quo enim deus hominē assū-
psit. totū assumpsit. carnem. s. et animā
id est. hoīs naturam. non hominē perso-
nā. sed hominē in personā. Caro. n. illa
et anima p̄usq; verbo vniretur in perso-
nam. non erant inter se vnita ad personā
vna siquidem vnio fuit et ad vnū. verbi
et carnis et anime. Non prius verbum et
caro. nec p̄us verbum et anima. nec p̄us
anima et caro. sed simul verbū caro et aīa
Nec cepit esse psona verbū qn̄ esse hō ce-
pit. sed hōiem sic assumpsit vt psona eē
homo inapet. nec alia psona q̄ erat illa
que eum accipet. Itaq; verbū persona
suscepit hominē non personā sed natu-
ram. vt qui suscepit et quod suscepit vna
esset in trinitate persona. Qui ergo ho-
minē assumptū negat personam esse. ne-
gat hominē in personam assumptū esse.
Homo assumptus vtiq; psona est. et nō
alia sed illa ipsa a qua assumptus est.
**Augustin^o in. li. de fide ad Pe-
trum.** Firmissime ergo tene. et nullate-
nus dubites non carnem Christi sine di-
uinitate conceptā in vtero priusq; susci-
peretur a verbo. sed ipsum verbum deū

fuisse conceptum suę carnis acceptione
ipsamq; carnem conceptam verbi ipsi^o
incarnatione. **Hugo in. li. opu-
sculoz.** Ob hoc ergo persona non est
assumpta. quia corpus et aīa anteq; assu-
merentur non erāt inter se vnita. Quia
hō in eo qd assumpta sunt. vnita sunt.
in personā assumpta sunt. Sed et anima
rationalis ideo nequaq; assumpta pso-
na fuit. quia ante vnionē verbi per se eē
non habuit. Ex quo enim esse cepit. vniri
cepit. et ex quo vnita fuit. vna cū eo cui
vniebat psona fuit. Ex q̄ vniri cepit. p-
sona esse cepit. non inq̄ntūz erat. sed in-
q̄ntum vnita erat. Si hō per se aliq̄n eē
habuisset ex se personam esse habuit. p-
sona enim notat discretionē. p̄pterea qd
per se non fuit. ex se persona nō fuit. Id-
circo non est assumpta psona sed natu-
ra. q̄ qd assumptū est ex eo qd fuit hūana
nata eē habuit. Persona at nō ex eo qd
fuit. qz illō p se nūq; fuit. s. ex eo qd hūi
personę mixtum est esse cepit.

Personalitas illa diuidi non
potuit etiam in morte. Idem i
li. de sacramētis. ij. **Ca. xxx**

Quoniam ergo persona
dei et hoīs vna est de^o et homo
vnus est. Vn̄ quod facit deus
facit homo. et quod facit homo facit de-
us. qz nō sunt duo sed vn^o homo et de^o
P̄pt̄ hanc ipsam ineffabilē vnionē
sicut de^o p hūanitātē suā se veracit̄ t̄pa-
lem exhibuit. sic et hō per diuinitatem suā
ante t̄pa se fuisse non fallacit̄ p̄dicauit
Virūq; qd homo in celo dñabat. et de^o
in cruce moriebat. anima ad infernū de-
scendit. caro in sepulcro iacuit. diuinitas
cum vtroq; p̄mansit. Neq; enī caro et
anima psonam destruere potuerūt sepa-
rata. quam non fecerant coniūcta. Ver-
bum quippe persona eterna fuit. animā
et carnem accepit vt in se persona essent
non vt se personam facerent. Et semper

cum verbo vno et eadem persona perman-
serunt. quia nunquam postea a verbo vel in-
ter se diuisa recesserunt. Ergo Christus
persona ad infernum descendit. sed secundum so-
lam animam. et Christus persona in sepul-
cro iacuit. sed secundum solam carnem. et Chri-
stus persona ubique fuit. sed secundum solam di-
uinitatem. Nec anima in sepulcro iacuit.
nec caro ad infernum descendit. neque caro
vel anima ubique fuit. sed Christus. Si
autem ideo non vere in sepulcro iacuit.
quia solus corpus iacuit. nec vere ad in-
fernum descendit. quia sola anima descen-
dit. ergo nec vere mortuus fuit. non ani-
ma vel diuinitas. **Augustinus contra Felicianum.** Absit autem ut Chri-
stus sic mortem senserit. ut quantum in se
est vita vitam perdidit. Si enim ita e-
ret vite fons aruisset. Sensit igitur mortem
affectus humani participatioe que spon-
te susceperat. non nature sue perdidit po-
tentiam per quam cuncta viuificat. Sic
enim in sepulcro carnem suam moriendo
non deseruit. sicut in utero virginis con-
nascendo formauit. Mortuus est ergo
non discedente vita. sicut passus est non
pereunte potentia. Nemo tulit ab eo ip-
sius animam. quia potestate habebat po-
nendi et sumendi eam. **Idem super Johannem.** Verbum igitur ex quo
suscepit hominem. id est. animam et carnem.
nunquam deposuit animam ut esset a verbo se-
parata. sed posuit animam. caro cum ipsa
expirauit. qua redeunte surrexit. Itaque
mors animam et carnem ad tempus sepa-
rauit. sed neutrum a verbo dei diuisit. Ca-
ro quidem animam posuit et resumpsit non
sua potestate. sed inhabitantem carnem dei-
tatis virtute. **Ambrosius in libro de Spiritu Sancto.** Christus enim etiam
dum in cruce pendebat omnia commonebat
Emisit ergo spiritum non amisit. emisit ex car-
ne spiritum ad patrem. sed tanquam arbiter
extuendi ac suscipiendi carnem.

Qualiter Christus dicitur in sepulcro iacuisse. Hugo ubi. s. Capitulum XXXI

Quid est autem quod scri-
ptum est. quia cum Christus in
sepulcro iacuisse dicitur totum
pro parte positum est. Fortasse cogitas
quali tria quedam diuinitatem et animam et
carnem composuisse Christum. et ipsum esse
totum quoddam tribus his partibus co-
positum. Est ergo tria pars Christi ver-
bum. absit. Non enim dimidia pars Chri-
sti verbum. et dimidia pars homo. sed to-
tum Christus verbum. et totus Christus
homo. quia idem ipse deus et homo. Nec
aliquid ex carne et anima et verbo tanquam ex
partibus compositum totum fuit. quia to-
tum ipsum verbum fuit. Diuinitas per se
non fuit ut ex ipsa totum esset maius ip-
sa. nec in ipsa pars fuit ut in ipsa aliquid
esset minus ipsa. In humanitate sola pres-
sunt. quia in hominis natura duo sunt. anima
scilicet et caro. et ubi alterum horum est. per se
homo est. verum est ergo quod in sepulcro Chri-
stus iacuit. nec tamen ibi totus homo iacuit.
quod quis totus homo Christus fuit.
Anima enim et caro dei verbo vnita in per-
sonam fuit. ideo ubi caro erat verbum de-
esse non potuit. Aliud est autem cum homo
id quo est homo dicitur esse. aliud cum esse
dicitur id quod est in homine. Cum enim ho-
mo dicitur homo. dicitur persona. cum id
quod est in homine. dicitur id quod est in per-
sona. Nam dicitur homo sapiens non
propter totum sed propter partem. quia sa-
pientia est in anima sola. Dicitur et can-
didus et niger. propter partem que est in homine
quia candor et nigredo sunt in sola car-
ne. Dicitur enim totus homo albus quia
totum est album hominis corpus. non quia
totum sit album quod hominis est. sed quia
totum est album quod in homine album esse
potest. Itaque et Christus cum dicitur ho-
mo propter totum dicitur quod est homo
id est. propter animam et carnem. Cum autem

mortalis vel mortuus vel sepultus dicitur. propter hominis partem dicitur. id est. solam carnes. Similiter cum exultasse spiritu. vel affectum aut desiderium vel timorem habuisse dicitur secundum animam solam hec habuisse intelligitur. quia sola anima hec habuit que eius divinitati personaliter unita fuit. Sic ergo Christus quod dicitur aliquando secundum personam. aliquando vero secundum id quod fuit in persona dicitur. Et similiter quod secundum hominem dicitur. aliquando secundum ipsum hominem. aliquando secundum id quod fuit in homine dicitur. In natura vero divinitatis non potest esse diversum persona. et id quod est in persona. In sola igitur humanitate ubi multiplicitas invenitur aliud totum et aliud pars esse ostenditur. totum est persona. pars autem in persona. totum est anima et caro. pars autem anima sola vel caro.

Quæ sit similitudo personalitatis in Christo et in homine puro. Capiculum XXXII

Qualis autem similitudo cum dicitur. Sicut anima rationalis et caro unus est homo. ita deus et homo unus est Christus. Si enim est omni moda similitudo. cur sic in Christo dicitur deus et homo Christus. et deus Christus. et homo Christus. non sic etiam in homine dicitur. si cum caro et anima simul est. homo est. ita et sola caro vel anima per se homo. sed aliud est aliqua similitudine per unionem ad unitatem componi. et aliud similiter unitati apponi. Ubi quippe nomen totius partes communicare non possunt. quia non habent in se singula separatim unionem. quam simul ex se faciunt. Cum autem aliquando unitatem suam habenti per unionem apponuntur in participationem illius trans-eunt cui apponuntur. ut nomen quoque illius cum illo participare incipiant. sicut per unionem suam unitatem illius participare

incipiunt. Verbi gratia. Dives tectum et fundamentum tria sunt quedam et nullum horum per se domus est. Quando ergo conveniunt ut esse unum incipiant tria simul componunt. non duo tertio apponuntur. Non autem ita sunt con-iuncta corpus et anima. Anima quippe in quantum spiritus est rationalis ex se et per se habet esse persona. et quando corpus ei sociatur non tamen ad personam componitur quantum in personam apponitur. ut in eo quod per unionem quodammodo fit unum cum illa eadem que in ipsa est persona esse incipiat cum illa. In quantum ergo corpus cum anima unitum est una persona cum anima est. sed tamen persona esse anima ex se habet in quantum est rationalis spiritus. corpus vero et anima habet hoc in quantum est unitum rationali spiritui. Quod sensus hominis in homine vivente corpus et anima simul percipit. non animam per se vel corpus per se. sed animam simul et corpus. personam humanam dicere sermo consuevit. Hec autem persona et in anima quidem proprie una est per unitatem. inter corpus vero et animam una per unionem secundum loquendi diversis nominibus appellatur. quorum quedam a parte sunt sumpta. quedam vero ab his que constant in parte. Et debuisse quidem homo a meliori parte sua potius nomen sumpsisse. nisi quia sermo aliter ad intelligentiam homini famulari non potuisset nisi prius eum quem sensus humanus in percipiendo habuit modum in dicendo tenuisset. Itaque quoniam id quod ab humo erat evidentius in homine videbatur ab illo potius homo dicebatur. Sic ex infirmitate sentiendi orta est confusio dicendi. Et quidem debemus propter usum in loquendo modum dicendi servare. nec tamen a veritate credendi recedere. Licet enim hominis persona que proprie spiritus rationalis esse dicitur propter id quod de humo sumptum est homo dicatur. verissime tamen et cum illi sociata

est. sola bene vel male operatur. sed cum ab illo separata est. sola in p̄na vel gloria remunerat. Et sicut in corpore posita quedam sola cogitatione et voluntate facit sine corpore. quedam homo post voluntatem et secundum voluntatem per corpus in opere. ita quoque pro meritis recipit premia. primum a corpore separata sine corpore. postea homo corpori iuncta in corpore. Si autem in diuiduum rationalis substantie persona est rationalis. utique spiritus proprie persona esse habet ex se quidem in quantum spiritus rationalis est. per se autem quando sine corpore est. Qui licet fortasse secundum usum loquendi iam homo dici non possit. quia id quod erat de terra sumptum. iam sibi non habet unitum. non tamen ideo minus persona est. et eadem que prius fuit. quoniam et illud sibi unitum habuit. et propter ipsam unionem una cum illo persona fuit. Sicut ergo corpus rationali spiritui iunctum non sibi dat ut sit persona. sed illi iunctum accipit ab illo ut ipsum sit una persona cum illo. Sic humanitas iuncta verbo non quidem illi dedit ut esset persona. sed ei iuncta ab illo accepit ut esset una persona cum illo. Nunquam verbum et homo una persona in Christo sit. recte tamen per se dicimus verbum est persona. quia ante assumptum hominem persona fuit. Et licet inter hominem assumptum et verbum maior excellentiorque quam inter animam et eius unio fuit. nihilominus recte per se dicimus homo est persona. non tamen alia quam verbum. quia una est persona homo et verbum. Item recte dicimus quia verbum ex quo homo factum est nunquam homo postea esse desit. quia se nec in morte carnis ab assumpta humanitate unquam diuisit.

Qualiter Christus dicitur conceptus de spiritu sancto. Ambrosius in libro de spiritu sancto.
Capitulum XXXIII

Habuit autem in utero Maria virgo conceptum de spiritu sancto. non quasi de substantia. Alioquin spiritus conuersus esset in carnem et ossa. Si vero de illo virgo concepit tanquam ex eius operatione et potestate quis neget spiritum sanctum autorem incarnationis dominice. Non enim humano semine caro domini concreata est in utero virginis. et corpus effecta. sed effectum atque virtute spiritus sancti formata. Ideoque dicit cum apostolus ex semine David et ex muliere factum non natum. Aliud est enim semine admixto et sanguinis coagulo generare. Aliud vero non permixtione. sed virtute procreare. Posuit quidem homines filios generare et non facere. unde et aliud est fieri. aliud nasci. id est generari. **D**ieronimus. Christus ergo conceptus et natus ex spiritu sancto dicitur. non quod spiritus sanctus virgini pro semine fuerit. Non enim de substantia spiritus sancti virgo semen partus accepit. sed quia per gratiam dei et operationem spiritus sancti de carne virginis est assumptum quod patris verbo est unitum. **A**ugustinus in **Enchiridion**. Ipse namque esset dei filius unicus non gratia sed natura. factus est filius hominis ut esset etiam plenus gratia. Et unde humane nature tanta gloria nullis precedentibus meritis utique gratuita nisi quia magna habet et sola fidelibus ostenditur dei gratia. videlicet ut intelligant homines per eandem illius gratiam se iustificari a peccatis per quam factum est ut homo ipse nullum posset habere peccatum. Sic enim et eius matrem angelus salutauit. cum ei futurum hunc partum nuntiavit. **A**ue inquit gratia plena dominus tecum

Et paulo post: Inuenisti gratiaz apud dominū. Proinde modus iste quo natus est Iesus de spiritu sancto non ut filius. et de virgine sicut fili. insinuat nobis gratiam dei qua homo ille nullis precedentibus meritis in ipso nature sue exordio quo cepit esse copulatus ē verbo dei in tantam vnitatē persone. vt idē qui filius hoīs esset filius dei. ac sic in humana nature susceptione quodāmodo fieret ipsa gratia illi hoī natalis que nullum posset peccatū admittere. Quę gratia. s. ideo per sp̄m sanctum significatur quia ipse pprie sic est deus vt etiā dei donum dicatur.

De sanctificatione mortalitatis assumptę. Augustinus ad Petrum Cap XXXIII

Sane carnē ipsam a verbo assumptaz oportet credi peccato fuisse prius obnoxiam. sicut et carnem virginis reliquam. sed spiritus sancti obumbratiōe ita mūdātā vt immunis ab oī contagione vniretur verbo. p̄na tamen non cessante sed voluntate assumentis remanente. Collata est enī virgini p̄tentia nouo generandi more sine coitu viri. sine concipientis libidine carnem quaz sine vitio conceptā deus sibi dignatus est vnire. quā tamen non celestis. non aerie. non alterius cuiusq̄ nature. sed eius cuius est oīum hominū caro putes esse. **I**dem in libro de trinitate. Ideoq̄ recte dicitur Christus ex semine Dauid s̄m carnē factus. quia et si non intercessit hominis semen in virginis conceptione. tamē ex ea carne formatus est Christus. que constat ex semine. **I**dem super Beñ. Sicut autem Adaz peccante qui erant in lumbis eius peccauerunt. sic Abraam decimas dante qui erat in lumbis eius decimati sunt. Sed hoc non consequit

in Christo. licet in lumbis Ade et Abraę fuerit. qz non s̄m concupiscētiāz carnis inde descendit. Cum ergo Leui et Christus s̄m carnem essent in lumbis Abraę quando decimatus est. ideo non sūt pariter decimati. quia s̄m aliquem moduz non erat ibi Christus quo erat ibi Leui. Nam s̄m rationem illam seminalem ibi Leui erat. quia ratione per concubitum in matrem venturus erat. s̄m quam rationē ibi nō erat Christi caro. quāuis s̄m ipsā ibi fuerit Marię caro. Ille ergo decimatus est in Abraam qui fuit in lumbis Abraę per legem concupiscētię carnalis. **H**ugo vbi supra. Leui quidem in lumbis Abraę decimatus est quia et naturam et culpam illic habuit quę et naturam et culpā inde accepturus fuit Christus. Non decimatus nō est. qui pp̄ hoc qd inde solam naturam accepturus erat. illam etiam tunc ibi culpam nō habuit. cui ipsa que futura illius erat sine culpa non in origine sua culpe subnoxia fuit. **A**ugustinus de trinitate libro. xiiij. Poterat quidez deus hominem aliunde suscipere in quo mediator esset dei et hominū non de genere illius Adam qui peccato suo genus obligauit humanū. sicut et ipsum quem primo creauit non de alicuius genere creauit. Poterat vel sic vel alio quo vellet modo vnū alium creare. a quo victor prior vinceretur. sed melius iudicauit et de ipso genere quod victum fuerat hominem assumere per quem inimicus hoīs vinceretur. et tamen ex virgine cuius conceptus spiritus non libido p̄uenit. nec carnis concupiscētia qua concipiunt ceteri quę peccatum originale trahunt interfuit.

De assumptione penalitatis. Leo papa in sermōe de passione domini. xxi. Cap. XXXV

Suscepit itaq; nos illa natura que nec nostris sua nec suis consumeret nostra. que sic vniam in se fecit personā deitatis et hūanitatis. vt sub dispensatiōe virtutum et infirmitatum. nec caro per dīnitatem inuolabilis. nec deitas per carnē possit eē passibilis. **S**uscepit nos illa natura que et generis nostri ppaginem a cōmuni trāmitate nō abrumperet. et peccati contagium omnes homines transeuntis excluderet. **I**nfirmas sane atq; mortalitas que non erant peccatum sed pēna peccati suscepta sūt a redemptore mundi ad supplicium. vt impenderentur ad precium. **Q**uod ergo in oībus hōibus erat transfusio damnatiōis. hoc in **C**hristo sacramentum est pietatis. **E**xactori nāq; crudelissimo liber a debito se p̄buit et ministras diaboli iudaicas manus in cruciatum imaculatę carnis admisit. quas ideo vsq; ad celeberrimā resurrectionē voluit esse mortalem vt credentib; in eū nec p̄secutio insupabilis nec mors esset terribilis cum ita dubitandū non esset de consortio glorię sicut dubitandum non erat de cōione nature. **I**dem idem **quarto**. **V**t autē ad eius imaginem per oīa renouemur qui permanēt in forma dei dignatus est esse forma carnis peccati oēs infirmitates nostras que veniunt de peccato suscepit absq; cōione peccati. vt famis ac sitis somni et lassitudinis ac fletus afflictionib; non careret. doloresq; seuisimos vsq; ad mortis extrema sustineret. quia nemo posset laqueis mortalitatis absolui nisi ille in quo solo innocens erat omnīū natura se sine ret manibus impiorū interfici. **H**inc vniuersis in se credentibus et sacramentum condidit. et exemplū. et vnū apprehenderent renascendo. alterum sequerentur imitādo. dicēte apostolo **P**etro: **C**hristus passus est pro nobis vobis relin-

quens exemplum etc. **I**dem in sermone de natiuitate domini tertio. **I**n integra ergo veri hominis perfecta q; natura. verus natus est deus totus in suis totus in nostris. **P**ostea didicit et que reparanda suscepit. **N**am illa que deceptor innexit et homo ceptus admisit nullum habuerunt vestigium in saluatore. **N**ec quia cōiones humanarum subiit infirmitatum. ideo nostrorum sunt participes delictorum. **A**ssumpsit enim formā serui sine sorte peccati. humana prouebens diuina nō minuens. **E**xinanitio siquidem illa qua se visibile p̄buit inuisibilis inclinatio fuit miserationis non defectio potestatis. **D**ugo vbi supra. **D**emique catholica fides credit q; deus totum quod hominis erat p̄ter culpaz assumpsit. **C**ui scilicet homini et hoc ex societate diuinitatis collatum est vt spontanea quide; libertate bonū faceret sed ad malum faciendum nulla prorsus necessitate vel infirmitate declinare posset.

De passibilitate carnis. **A**ugustinus de verbis apostoli. **Capitulum XXXVI**

Assumpsit quidem verbum carnem non peccatricem sed peccati similem. similem etiam in pēna sed non in culpa. **C**etera quidem omnis hominū caro peccati est. sola illius caro peccati non est. quia non eum concepit mater concupiscentia. sed gratia. **H**abuit tamen scdm apostolum carnis peccati similitudinem per passibilitatem scilicet et mortalitatem. quia esuriit ac sitiit et huiusmodi sustinuit. **D**ugo vbi supra. **D**e hac autem pēna passibilitatis siue mortalitatis. querunt quidam q̄modo fuit in carne saluatori.

Nam facile quidem est scire quō caro illa quādiu in humani generis massa sub originali debito fuit. **P**oenā quoque p̄ uariationis quę totum tenebat in ipso toto ex necessitate sustinuit. Sed postquā ab ipso toto singularit̄ diuisa est ut nec in ipso esset. nec in causa cum ipso particulari. iam nihil p̄enę debuit quia culpę nihil habuit. **I**taque quāntum in ipsa fuit non debuit sustinere penā quando iam non habuit culpam. primus siquidē homo quia probādus erat talis esse debuit qui et peccare et nō peccare nō posset. **N**ō enim vel obediēti meritum vel non obediēti culpa esse potuisset nisi et obediētia et p̄uariatio voluntaria fuisset. **O**portebat igitur ut et moriendi et non moriendi passibilitatē haberet. quia et si necessarie immortalis esset. etiā p̄uariator et peccator mori non posset. et sic inobediēti penam debitam non haberet. **C**hristus autem homo quoniā a principio perfectus et probatus inuentus est. ad perfectionē vel ad probationē expectatus non est. **E**t idcirco sicut liberum arbitriū habuit sic tamen ut peccare non posset. ita etiam et immortalitē quāntam in se erat habere debuit. ita quod oīno mori nō posset. ut sicut ex consortio ueritatis spiritu confirmatus erat ad ueritatē. ita quoque ex merito uirtutis carne confirmatus esset ad incorruptionem. Sed quia peccatrix a p̄ena peccati non potuit liberari nisi pateretur illius caro quę carebat peccato passibilitatis et mortalitatis infirmitatem in assumpta carne retinuit potestate. sustinuit et uoluntate. passus est non necessitate.

De passibilitate anime.
 Capitulū XXXVII

Habuit etiam anima illa
 b diuinitati personalit̄ vnita s̄m
 affectus nature cum quib⁹ fuit

assumpta desiderium et gaudium et dolorem passionis timores pro carne sua. quę oīa rationabiliter admissa sunt potestate facientis et uoluntate patientis. **C**unq̄ carnis sue p̄enā timuit et dolores fugit s̄m affectum nature fecit quo nemo unquā odio habuit carnem suam cuius malus aliquis quidez ex ratione sustinere potest. amare homo nūquā potest. **S**ic igitur in christo s̄m affectum nature quam anima in carne et pro carne habuit. uoluntas quędam erat s̄m quam et mortem et dolores et passionem horruisse ac noluisse ueraciter dicitur. quam tamen uoluntatem superior uoluntas spiritus dirigebat. **H**ęc enim quasi medio quodam loco conlecta uoluntatem carnis subiectam per rationem moderabatur et uoluntati patris superiori per obediētiā subijciebatur dicens: **N**on mea fiet sed tua uolūtas. **A**mbrosius in libro de trinitate. **I**gitur ut homo turbatus fuit. ut homo fleuit. ut homo crucez subijt. **R**ec turbata est uirtus diuinitatis. sed anima s̄m assumptionē hūane fragilitatis. **M**as qui suscepit animā. suscepit etiam anime passionem. ut homo tristitiā habuit quam mihi compatiens affectu meo suscepit. **M**ibi tristis fuit. mihi doluit. et tristitiā meam sustinuit. **P**ro me igitur et in me doluit. qui pro se quod toleret nihil habuit. **D**oluisti dñe Iesu nō tua sed mea vulnera. quia non doluisti pro te sed pro me. **E**cce timuit Christus dū nō timuit **P**etrus. **P**etrus dixit: **A**nimam meam ponas pro te. **C**hristus ait: **A**nima mea turbata est. **U**trūque uerū est et rationis plenū quod et ille qui erat inferior nō timuit. et ille qui superior timens affectum gessit. **A**ugustin⁹ super ps̄. **H**inc etiam ex persona Christi p̄pheta dicit: **R**epleta est malis anima mea. non utique uitijs et peccatis. sed hūanis malis. id est. doloribus repleta fuit aīa Christi quib⁹ ipsa cōpatiebat̄ carni.

Nos autem humane infirmitatis affectus sicut ipsam carnem ac mortem suscepit non conditionis necessitate sed misericordie voluntate. **Hieronymus** in epistola de natione fidei. Passus est filius dei cuncta que scriptura testatur non putative sed vere. secundum illud quod pati poterat. id est secundum substantiam quam assumpsit. Licet enim persona filii passibilis homini suscepit. ita tamen eius habitatione secundum substantiam suam nil passa est ut tota trinitas quam impassibilem confiteri necesse est.

De quadruplici eius voluntate. Hugo in libro de tribus voluntatibus. **Capitulum XXXVIII**

Fuit autem in eo diuersitas voluntatum secundum diuersitatem materialium. Voluntas quidem diuinitatis per iustitiam sententiarum dictabat. Voluntas rationis per obedientiam veritatem approbabat. Voluntas pietatis per compassionem in alieno malo suspirabat. Voluntas carnis per passionem in malo proprio murmurabat. **Le**proso dominus ut diuine voluntatis et sententiam ostenderet et potentiam ait: volo mundare. Propter voluntatem rationis dixit: Spiritus quidem promptus est. Propter voluntatem carnis ait: caro autem infirma. Voluntas autem pietatis appellatur voluntas humanitatis. quia hominis est pietate moueri. Itaque cum videns ciuitatem fleuit super eam. noluit quod voluit scilicet illorum perditionem. Secundum voluntatem utique diuinam quod iustum erat futurum voluit secundum voluntatem rationis iustitiam approbavit. Porro secundum voluntatem pietatis absque odio iusticie condoluit illorum miserie. quemadmodum secundum voluntatem carnis iustitiam non accusabat sed penam recusabat. Sequebatur ergo voluntas diuina iustitiam. voluntas rationalis obedientiam. voluntas humanita-

tis misericordiam. voluntas carnis naturam. **Rec** altera alteri contraria fuit. sed vnaqueque quod suum erat appetit ut quousque ad aliud esset alteri. tamen non contrairerit. hoc est ut licet ad aliud velle haberet. ad aliam tamen nolle non haberet. **Sicut** enim diuinitatis natura erat iustitiam non deserre. sic carni iustum erat naturam seruare et pietate alienam misericordiam non amare. **Itaque** iustum erat carni quod passionem suam noluit. quia hoc erat secundum naturam. et iustum deo quod passionem illius voluit. quod hoc secundum iustitiam. **Similiter** et pietas quod suum erat amavit. misericordiam tamen quod suum non erat non improbauit iustitiam. **Sane** quod caro mortalis timore passibilitatis vitur et pietas amore compassionis mouetur presenti tamen vite debitus est. et quare malis passio debetur quam diu corrigi possunt. et bonis passio non tollit quam diu meliores esse possunt. ut per compassionem deleatur iniquitas. per compassionem exerceatur bonitas. **Cum** autem mortale induerit immortalitatem sicut carnem neque passio neque timor passionis affliget. **Sic** mens nullam ex compassionem alieni doloris penam suscipiet. **Non** tamen quia crudelitas erit in pena aliena. sed quod cruciatus non erit ex aliena miseria. **Quia** viua moralis interim pro parte in utroque egrotat ex passione in carne et compassionem in mente. tunc sanabitur in utroque. **Sicut** enim egritudo carnis est pati. ita egritudo mentis est compati. **Propterea** deus homo qui utrumque tollere venit. utrumque tolerauit. **Neque** ideo sibi contrarius fuit. sed secundum pietatem humanitati congruam noluit quod secundum iustitiam diuinitati debitam voluit. et hoc velle et illud nolle utrumque voluit. **Dicitur** homini quando aliquid patitur. tu teipsum turbasti. **Sic** Iesus semetipsum turbauit quando miseratione turbauit eum quam sponte susceperat et semetipsum tradidit. quam ille tradidit cui ad tradendum partem concesserat. **Itaque** quam christum secundum hominem nouimus?

et patientem et compatientem non inquit? De-
fecerunt inquit sicut fumus dies mei. propter
passionem ossa mea sicut cremum aruerunt.
propter compassionem. Dolor compassionis
quasi confrictura quedam anime fuit. quia
vrebatur miseratione. premebat compas-
sione. siccabat desperatione. non propter
se sed propter illos qui nec in malo corrigere
di neque in malo erant liberandi. Nunc au-
tem iam secundum carnem non nois postquam re-
surgens a mortuis etc.

**De meriti eius perfectione. Du-
go de sacramentis libro ij.
Capitulum XXXIX**

Porro si voluntas Chri-
sti semper fuit perfecta. et meri-
tum semper perfectum fuit. sed per
temporum intervalla quod in se simul erat
apparuit. et quod ipse ab initio plenus et
perfectum habebat humanam cognitioni per
quosdam perfecti revelationis se habere
magis ac magis put oportebat ostendit.
Et eadem bonitate qua se ad obedientiam
passionis spontaneum exhibuit. quia pa-
ti voluit iustus et bonus. et gloria dignus fu-
isset. et si pati voluisset. quam habet et ipse pater
voluisset. Nam sicut obediens fuit. quia
volenti volens consensit. Ita procul du-
bio obediens fuisset si nolenti patri hoc
idem et ipse nolens consensisset. Pote-
rat quidem si voluisset alia via intrare
ad gloriam suam. sed voluit propter nos pro
penam ire ad gloriam. ut moriens timo-
rem tolleret passionis. resurgens spem red-
deret glorificationis. Hac via ire voluit
quia nos hac via ire debuimus. quia alia
non potuimus. Christus non meruit quasi
sibi indebitum aliquid acquirere. et tamen me-
ruit opus virtutis dignum remuneratione
perficiens. Neque enim ideo quia prius ipse di-
gnus fuit. Ideo virtutis opus exhibitum
postea remunerabile non fuit. Quia et pa-
ter familias in vinea sua laborat. et postea
cum ad refectorem venit cibum postulat

seque bene meruisse dicit. Sed aliter me-
retur mercenari? aliter dominus. Mercenari?
meretur quia non ei deberet si non opa-
retur. dominus autem etiam si non laborat pa-
nem suum manducat. nec opus habet si
vult pro eo laborare. quia suus est etiam
sine opere. Porro si Christus ad gloriam
resurrectionis nisi moriendo peruenire non
potest. ergo pro se mortuus est. et ut vivere
posset mori necesse habuit. Sed quod ait?
Vado inquit immolari pro vobis. Qua-
re non dicit et pro me? An forsitan eru-
buit de necessitate et gloriabatur de pietate?
Ergo quod erubuit ipse manifestare. tu
non erubescis impropere? Ergo ex quo
factus est homo. factus est obediens. Nec
tunc primum obedientiam patiendi et moriendi
habere cepit quam et pati et mori cepit. Ex
his tamen que passus est obedientiam di-
dicit. quia id quod in excellentia deitatis
expertus non erat. per inferiorum naturam
in usum assumpsit.

**De gratie in eo plenitudine.
Capitulum XL**

Itaque deus homo sicut
ab eterno in divinitate sua perfe-
ctam bonitatem habuit. imo per-
fecta bonitas ipse fuit. Sic a concep-
tione in humanitate sua plenam et perfectam
bonitatem habuit. **Uolo super Jo-
hannem. ij. ca.** Non enim deus Chri-
sto suo spiritum ad mensuram sicut ceteris
hominibus dedit. sicut Johannes bap-
tista dicit. Non enim ad mensuram dedit
deus spiritum. sed sicut ex toto se ipso to-
tum filium genuit. sic eidem incarnato
spiritum suum totum non particulariter nec
per subdivisiones. sed generaliter et uniu-
ersaliter dedit. Pater enim inquit filium di-
ligit singulariter videlicet non ut filios
adoptivos. et in manu eius omnia dedit.
quia sibi penitus equalem genuit.
**Uolo super epistolam ad Ro-
ma. xij.** Non ergo sine gratia spissantia

est mediator dei et hominum homo Christus. **Q**uoniam enim est unigenitus equalis patri filius non est gratie sed nature. **Q**uoniam autem in unitatem persone unigeniti homo est assumptus gratie est non nature. **H**uius homini sine mensura datus est spiritus. ceteris vero diuiditur. **N**on quidem ipse spiritus sed dona eius. **D**onibus quidem ad mensuram datur. et datus additur. donec uniuersis per modo perfectionis sue propria mensura compleatur. **B**eda in omelia super **L**ucam. **V**eritatem iuxta naturam hominis Christus etiam ut scriptum est: gratia proficiebat. non ipse per accessum temporis accipiendo quod non habebat. sed donum vite pandendo quod habebat. **S**apientia quoque proficiebat. non ipse quod tempore sapientior existendo. qui a prima conceptionis hora. spiritus sapientie plenus permanebat. sed eam qua plenus fuit sapientiam ceteris ex tempore paulatim demonstrando. **E**tate quoque profecit quia de infantia ad pueritiam. et pueritia ad iuuentutem consuetudo hominibus crescendo ordine peruenit. **E**t bene cum dictum esset quia **I**esus proficiebat sapientia etate et gratia: adiunctus est. apud deum et homines. quia que proficiente etate hominibus sapientie et gratie. que sibi ierat dono patefecit. tantum eos ad laudem dei patris semper excitare curabat. peragens ipse quod ceteris agendum precepit. **L**uceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra. **A**rgo ideo non solum apud homines gratia et sapientia proficere dicitur in quantum ipsi eius sapientiam ac gratiam cognoscere potuerunt. sed etiam apud deum in quantum ad eius laudem et gloriamque sapientie ac gratie quam in eo cognouere retulerunt. **B**eda super **J**ohannes **ii. cap.** **I**taque sicut dicit **J**ohannes baptista: **D**e plenitudine eius omnes accepimus et gratiam pro gratia. **N**on solum enim gratiam que plane gratis sine merito datur ut fidem ex qua iustus uiuit que per dilectionem operatur. sed etiam pro ista gratiam

id est. beatitudinem eternam que et merces iusticie dicitur et etiam gratia. quod meritum ex gratia. **H**ieronymus super epistolam ad **E**phe. **Q**uia homo **C**hristus semper cum patre fuit. et nunquam ut esset patria voluntas precessit. ille quidem natura filius est utpote qui nunquam filius non fuit. **N**os autem adoptione filii sumus. quod priusquam essemus predestinati sumus. et tunc spiritum adoptionis accepimus cum in filium dei credimus. **H**inc ait et **A**mbrosius. **B**eda super epistolam ad **R**oma. **i. ca.** **V**olui scripturam diuinam et reuolui. et filium dei nunquam adoptionem inueni. **S**ed sic christus in quantum est deus naturaliter habet ut sit naturalis dei filius. sic in quantum homo per gratiam habet ut sit idem naturalis filius.

Qualiter factus est nobis fons et exemplar gratie. **C**ap. **XLI**

Apparet igitur in nostro capite fons ipse gratie a quo in cuncta membra diffunditur et gratia. **S**ic enim ab initio fidei sue quilibet homo gratia fit christianus. sicut homo ille ab initio factus est **C**hristus. **D**e spiritu natus est ille. de spiritu regnatus est iste. spiritus nullo factum est ut nullum haberet peccatum. spiritu quoque in nobis fit remissio peccatorum. **D**enique qui fecit homines illum sine ullis ei merito precedentibus. nullum quod ei dimitteret vel origine trahere vel voluntate perpetrare peccatum. ipse nullis eorum precedentibus merito credentes in eum facit. quibus dimittat omne peccatum. **Q**ui fecit illum tale ut nunquam habuerit vel habiturus sit voluntatem malam ipse facit in membris eius ex mala voluntate bona. **E**t illum igitur et nos predestinauit. quod et in illo ut esset caput nostrum et in nobis ut eius caput essemus non merita nostra precessura. sed opera sua futura presciuit. **I**psa est ergo predestinatio sanctorum. que maxime claruit in sancto sanctorum quod nemo recte scripturas intelligens negare valet humana merita precescunt et per

Jesum christū gratia regnet. Siquis in capite nostro pcedentia merita singularis illius gnationis inueniat. ipse i nob eius mēbris pcedentia merita fidei 7 regnationis inquirat. **N**ec enī Christo retributū est. nec p aliquo nobis merito s gratis tributū est. Ille quippe nos credere fecit in **C**hristū. qui nobis fecit in quē credimus **C**hristū. Ille nobis fecit fidei pncipiū qui fecit hōiem fidei pncipem ac perfectiorem **J**esum. **A**ug' contra **M**anicheū. Ideo autē **C**hristus caput nostrū est. quia spūs noster regitur a sapientia dei quē **C**hrist' est. Et sicut in capite sunt oēs sensus corpales. ita 7 in **C**hristo sunt oēs sensus spūales. id ē gratiarū plenitudo. **B**lo. sup epistolam ad **E**phe. v. Nos ergo sūm aplm mēbra sum' corporis eius de carne 7 de ossibus ei'. Sicut enī **E**ua d **A**dā facta traxit ab eo carnē 7 ossa. sic nos a **C**hristo instituti alij sum' vt ossa. s. robusti. alij vt caro. s. infirmi. **A**mbrosius de trinitate. li. iij. Ego sum inq' pncipiū qui 7 loquor vobis. Ipse nimirū est oīum pncipiū 7 auctor virtutū. quia ipse est caput corporis ecclesie pmo genit' ex mortuis. Ipse est pncipiū viarum dei. Ipse namq' pncipiū integritatis qui virgines docuit non viriles concubitus expectare sed integritatē mentis 7 corporis spūsancto dedicare. Ipse pncipiū parsimonie qui pauper factus est cum diues esset. Ipse pncipiū patientie qui cū malediceret non remaledixit. cū pcuteret nō repulsit. Ipse pncipiū humilitat' qui cū patrē deū equaret maiestate virtutū. formaz serui suscepit. Et vt breuiter dicā ex illo virt' vnaquēq' pncipiū accepit. **H**ugo in libro opusculor. De h' itaq' solo q' plen' grā fuit illud pphetiā dici nō potuit: **P**lui sup vnā ciuitatem 7 sup aliam nō plui. Ipse namq' tot' redūdans 7 grām fundens. quod fecit 7 dixit. fuit doctrina. qd fuit medicina. alterū exemplū. alterū re-

mediū. Et de plenitudine eius oēs accipimus. **V**n' 7 dicit: distillās fanus. **F**auus enī verbū carnē in virgine figurat. distillatio hō redūdātā significat. **I**ō quoq' dicitur non effundere sed distillare. quia sūm mensurā diuidit vnicuiq'. **I**dem in libro de sacramentis. ij. **H**oc vtiq' verbū dum cū patre esset vnū. nobiscū etiam vnū fieri voluit vt nos in se 7 per se cum illo etiaz cum q' vnū erat vnū efficeret. **P**ater inq' sancte ego in eis 7 tu in me. **R**ogat vnitas pro vnione. verbum cum patre vnū in natura. homo cum verbo vnū in persona. membra cum capite vnum esse. pncipiū quidem iusticia. postea hō in gloria. **U**t enī in iusticia sint vnū pdestinati. cognoscat inquit mūdus quia tu me misisti. **U**t autem i gloria vnū sint. volo inquit vt vbi ego sum 7 illi sint mecum.

Qualiter fuit simulviator 7 cōprehensor. **A**ugustin' in epistola ad **R**o. Cap. XLII

Itaq' visuri sumus deū sicuti est. qd aia **C**hristi sp' fac ex quo ab eo assumpta 7 impleta est. **N**am 7 angeli nostri vident faciē patris qui in cēlis est. qntomag' anima illa quē omnibus creaturis vtpote deo plena excellentior est. **H**ugo vbi supra. **I**psa quidez in sensu carnis ad temp' dolorē sustinuit. sed in societate deitatis plenū ac perfectū gaudiū semper possedit. **N**am vbi pfecte iūgebat' plene ac perfecte beatificat'. vbi autē ad temp' min' habuit ex dispēlatiōe postea suppletū est in glificatiōe. ita tñ vt qd in parte sublimiori v'z habebat bonū. nec aliqñ redderetur. qz nunq' fuit amissum. nec suppleret quia ex quo datum est semper mansit perfectū. **D**eniq' sicut plenaz ac pfectam dei sapientiā vnitā habuit. ita plene ac pfecte sapiens ex ipsa fuit. **N**ec tamen ipsi natā equalis fuit. quia longe

est aliud sapientia sapere. atq; aliud sapientiam esse. Ex quo enim humanitati diuinitas coniuncta est. ex ipsa diuinitate humanitas accepit per gratiam totum quod diuinitas habuit per naturam. ita ut in illam ineffabilem unionem ut dei esset in humanitate. scilicet totum quod humanitatis erat. et hoc esset in diuinitate sua totum quod diuinitas erat. Sic ergo humanitatem uerbi in anima rationali a prima conceptione sua ex ineffabili unione diuinitatis plenam et perfectam sapientiam et potentiam et uirtutem et bonitatem accepisse credimus et ipsam sicut in unione diuinitatis inseparabiliter. sic in ipsa que ex unione diuinitatis erat plenitudine uirtutis immutabiliter permanisse confitemur. **I**dem de anima christi. Idcirco autem anima christi omnia dicitur habere per gratiam que deus habet per naturam. quia plenitudo ueritatis in uerbo ei unita est ex tempore per gratiam. Hoc igitur ista ex tempore habet quod accepit. quod ille ex eternitate. quia fuit. Accepit homo non in eius quod accepit naturam unitatem transiret sed ut in eius consortium sublimata ascenderet. Recinde sequitur quod opus creatori suo equale sit. quia cum immensitate gratie accipere conditionem nature non amittit. Una quidem est sapientia dei qua sapiens est anima christi. nec participando sapiens. ut hoc uel illud in illa et per illam sapiat. sed plenitudinem habendo ut totum possideat. Nec tamen equalis deo anima christi est. quia sapientia dei non est. Nam qui sapientia sapit quod habet aliunde accepit. qui sapientia est ex semetipso habet quod sapit. Illic gratia natura. et idem illic gratia. quod hic natura. Rectamen illic gratia naturam ad immensitatem commutat. Nec hic naturam ad mensuram gratia coartat. Quicunque autem hic asserere contendunt quod alia fuerit illa sapientia qua anima christi sapiens erat. alia que anime christi unita erat.

ego nemini preiudicium facere uolo. uideant ipsi quo sensu hoc asserant. ne forte carnalis sit magis sua quam illa pronuncians. hoc tamen indubitanter ego affirmo. quia ut alia sapientia preter diuinam in anima christi non fuit. aut si alia fuit equalis illi non fuit. **A**ugustinus super epistolam ad Colossenses. Denique iuxta uerbum apostoli. in ipso sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. que duo ita inter se distant ut intelligat sapientia de diuinis. scientia de humanis. **U**triusque siquidem agnosco in christo. et sapientiam in eo que uerbum est apud deum. et scientiam in eo que est homo nobiscum. **D**ia namque que pro nobis uerbum caro factum temporaliter fecit ac protulit. pertinet ad scientiam. **Q**uod autem uerbum est sine tempore et loco. patri coeternum et ubique totum. refertur ad sapientiam. **I**pse est ergo nostra scientia ipseque nostra sapientia.

Qualiter in eo habitat diuinitatis plenitudo. Glo. ibidem.
Capitulum XLIII

In ipso nimirum inhabitat plenitudo diuinitatis. ita ut etiam personaliter eidem sit unita quod non est in aliqua creatura. **N**am deus quidem ubique est presens. nec tamen ubique sed in templo suo tantum inhabitans. et capitur ab alijs amplius. ab alijs minus. sed in ipso capite nostro habitat omnis diuinitatis plenitudo. **E**t hoc ut dixit apostolus corporaliter. non quod corpus sit deus sed hoc uerbo translato est usus. quod olim in templo manufacto non corporaliter habitauit sed umbratilitate. id est signis figuratibus. **Q**ues. n. ille obsequatit fuerunt umbrę. id est dicuntur corporaliter. id est completine. **I**n ipso siquidem implentur omnia ut ipse sit quodammodo corpus et impletio legalium umbrarum. id est uitas significationum illarum. **N**el id est corporaliter dicitur. quia tanquam in templo suo deus habitat christi quod de uirgine suscipit.

Leo papa in sermone de nativitate dñi. x. Totum enī corp⁹ implet tota divinitas. Et sicut nihil deest illius maiestatis cuius habitatiōe repletur habitaculū. sic nihil deest corp⁹ qd non habitatore suo sit plenū. Quātem subiungit apostolus: Et estis in illo repleti zc. Postea utiq; significata est natura. ad quos illa repletio non pertineret. nisi dei verbū nostri sibi gnīs. z animam z corpus vnisset. S; dic m hereticus. **A**ugustinus in sermone de eodem. Si pater z fili⁹ z spūssanctus vnū sunt. non ad solum Christum pertinet caro. sed oēs tres incarnati sūt. Ecce in q̄s in sole calor z splendor ī vno radio sunt z ab invicē separari nō queunt. Aliud tñ suscipit calor. aliud splendor. Calor suscipit non illuminationē s; feruorem. splendor autem non feruorem sed illuminationē. Itaq; calor exiccatur. splendor illuminat. aliud simul. aliud singulares agunt. z tamen ab invicē se nō dividunt. Sic z filius carnem suscepit. z patrem non deseruit. nec a patre se divisit. Suscepit inq; filius carnem in proprietate. tamen z pater z spūssanct⁹ nō defuit in maiestate. In divinitate quidem equalitas. in carne x̄o sola filij proprietatē. **A**uz igit vna sit deitas. implevit quidē carnem Christi pater z spūssanct⁹. s; maiestate non susceptiōe. Vis scire qz cum eo pater erat? Non sum inquit solus s; pater mecum est: Audi z de spūssancto qz erat cum eo: Iesus autem. inqt evangelista. plenus spūssancto regressus est a iordane. Adhuc citbarā respice vt musicum melos dulcibus sonis reddat. Ecce pariter adesse tria. s; ars man⁹ z chorda dicuntur. et tamen ars dicat. manus t̄agit. chorda resonat. Resonat qd auditur. nec ars nec man⁹ sonū reddūt sed pariter cum chorda operātur. Sic nec pater nec spūssanct⁹ carnem susceperunt. z tamen cum filio parit̄ sunt. **S**o-

la sonū chorda discutit. z carnem solaz Christus accepit. **A**ugustin⁹ in sermone de cena dñi. Ego itaq; dñicam carnez. imo perfectam humanitatez in Christo eo q; a deitate suscepta z deitati vnita est adoro. Confiteor enī non alium z aliū. sed vnū eundēq; deū z hōiem esse dei filiū. Deniq; si hominē separaueri a deo. nunq; illi credo nec seruiō. Nam z si quis purpurā regis iacentem inueniat vel diademata regale. nūq; ea conabitur adorare: Sed cum ex ea fuerit indutus. periculū mortē incurrit si ea cum rege quis adorare cōtempserit: Ita etiam in Christo dño hūanitatē non solam vel nudam sed divinitati vnitam. s; vnū dei filiū deum verum. z hominē vtz. si qd adorare ptempserit eterna morte peribit.

Qualit̄ ī eo fuerūt septē dona spūsscti. Glo. vbi s. La. XLIII

Sicut autem vt dictū est in corpore Christi de hōine sup̄posito tanq; in tēplo suo habitat de quid interest inter caput z cetera mēbra que nimirū sunt etiā tēplū eius: Quia videlicet in ipso capite nostro habitat oīs plenitudo divinitatis. ita q; est oī gratia plenus. non sic autem habitat in ceteris sanctis. Raz z in hō nostro corpore sensus inest singulis mēbris. sed nō quantum in capite. Ibi enī vigent qnq; sensus. in ceteris aut sol⁹ tact⁹. Sic z ī christo hitat oīs divinitatē plenitudo. qz ipse est caput in quo sūt oēs spūales sensus. In ceteris x̄o sc̄tis q̄si solus ē tact⁹ q̄b; datus est ad mensurā spūs. Est z aliud quo interfit in illud caput z cuiuslibet excellentiā membri. qz factus est ille hōmo vna p̄sona cū verbo quada; hōmis susceptiōe singulari. Postq; aut ap̄ls in ipso plenitudine divinitatē habitare alseruit. ilico s̄biūxit. Et estis ī illo repleti.

videlicet donis spūs sancti. Repleti inq̄ estis vos qui i eo plenitudinez habitare creditis. **Bernardus in sermone de annūciatione.** Quia autem super Christum iuxta p̄phiam **Esaię** spiritus dñi requieuit nihil in eo fuisse contradictionis ostendit. de qua ait. **Concupiscit aduersus spiritū zc.** Ipse nāq̄ x̄ps **Iesus** mediator fidelis sicut i vna persona dei et hōis substantiaz copulauit ineffabili sacramento. Sic et in ipsa consilio vsus altissimo mediam non deseruit equitatem. vtiq̄ quod oportebat tribuens deo. s. honorem et homini miserationem. **Hęc** enī optima compositio nis est forma inter offensum dñm et reuz seruū. vt nec honorandi dñi celo austriore sententia seruus opprimatur. **Rec** rursum dum huic imoderatius condescenditur. ille honore debito fraudetur. **Hinc** est illa distributio angelica in huius ortu mediatoris qua gloria deo tribuitur in altissimis. et in terra pax hominibus bonę voluntatę. **Huius** igitur obseruationis gratia fidei reconciliatori nec timoris spiritus defuit quo patri sp̄ reuerentiam exhiberet. semper ei deferret semper eius gloriam quęreret. **Rec** spiritus pietatis quo misericordit̄ compatiens hominibus condescenderet. vnder ne cessariū huius spirituz quoq̄ scientię p̄ quem timoris pariter ac pietatis inconfusa distributio fieret. **In** primo siquidem illo parentum nostrorum peccatores etiam autores. scilicet **Eua**. **diabolus**. et **Adam** extiterunt. **Sed** tria trib⁹ manifeste defuerunt. scientiam non habuit **Eua** quia sicut apostolus ait. in p̄uaricationem est seducta. **Verum** h̄ serpenti callido non defuit quidem. sed pietatem nō habuit malignus. qui homicida nimirum ab initio fuit. **Adam** hō pius forte videtur mulierē non contristādo sed timorem dñi dereliquit. eius vo-

ci potius q̄ diuine obediendo. **In** his igitur tribus. s. timore pietate scientia mediator deo nos recōciliauit. **Nā** in solo consilio et fortitudine. de manu aduersarij liberauit. **Consilio** siquidem hostem pristino iure p̄uauit. data potestate vt ino-centi manus inijceret. fortitudine p̄uauit. ne redemptos violenter retinere posset. dum victor ab inferis redijt et omnium vita cum eo surrexit. et inde pane vite nos cibabat et intellectus. et aqua scientię salutaris nos potat. **Est** enī intellect⁹ rerum sp̄ualium verus animę panis. cor nostrum confirmans et ad oē opus bonū roborans. **Carnalis** autem homo qui non percipit ea que sunt spiritus dei. s. stulticia videt ei. gemat et lugeat ac dicat. **Aruit** cor meum quia oblitus sum comedere panem meū. **Quid** enī verius q̄ iugum Christi esse suaue homini seculari. appone et vide si non reputabit lapidem potius q̄ panem. **Et** tamen huius veritatis intelligentia viuunt anima. sed donec sapiat veritas non facile traicit ad interiora. **Ubi** hō iaz homo i ea delectatur. non iam cibus est sed potus et ad animaz sine difficultate ingredit. q̄ videlicet sp̄ualis intelligentię cibus potu scientię digeratur. ne ipsius interioris hōis artubus. id est. affectib⁹ siccitate laborantib⁹ oneri magis sit q̄ utilitati. **Ex** oibus ergo que saluādis erāt p̄p̄tis necessaria nihil penitus saluatori defuit. **Ipse** est enī flos de quo **Esaias** p̄cinit. **Requiescet** super eū spiritus domini scientię et scientię zc. **In** nobis autem quia nō oīno supior est. nō requiescit spiritus. carne nimirū et spiritu contra se repugnantib⁹. **A** quo nos conflictu liberet in quo nihil simile fuit nouus homo qui veram nostrę carnis originez sed vetus fermentum concupiscētię non suscepit.

De erroribus vitandis in fide
christi. Leo papa vbi supra.
Capitulum XLV

Magnitudo certe sacramenti in salutem humani generis ante secula eterna dispositi. et si sine seculorum referati integritate sue nec auferri patitur aliquid nec augeri. et sic propria non amittit. sic aliena non recipit. In eo quidem ipso quod digne non potest explicari semper exuberat ratio differendi. non quia liberum sit diuersa sentire. sed quia dignitati materie nulla potest lingua sufficere. Multi vero suarum opinionum sequaces. et quod non dum intellexerat docere quam discere paratiores circa fide naufragauerunt. quorum prauas compugnantesque sententias breuiter perstringam. ut errorum tenebris a veritatis luce discretis et religiose honorentur diuina beneficia. et scienter caueantur mundana mendacia. Quidam enim ex documentis natiuitatis domini qui verum hominis filium eius ostendunt nihil amplius quam hominis filium crediderunt non putantes quod illi ascribenda deitas esset. quam et infantie premordia et incrementa corporea et passionum crucis mortisque conditio non dissimilem ceteris mortalibus approbasset. Alii vero virtutum admiratione permoti et originis nouitatem et dictorum factorumque potentiam ad diuinam intelligentes naturam pertinere. Nihil enim putauerunt esse nature substantie. totumque illud quod corpe fuit actionis et forme aut de sublimioribus prodysse generis materia simulatam carne carnis speciem habuisse ut videntium et tangentium sensus ludificatoria falleret imagine. Fuit autem in quibusdam errantibus etiam illa persuasio qua conarentur asserere ex ipsa verbi substantia quiddam in carne fuisse conuersum. natoque Iesu de Maria virgine nihil matere fuisse nature. sed quod erat deus et quod erat homo

utrumque ad id quod verbum est pertinuisse. ut scilicet in Christo per diuersitates substantia falsa fuerit humanitas. et per defectum mutabilitatem non vera deitas.

Idem in octauo. Alii vero Christo domino solam humanitates. alii solam ascribere deitatem. Alii vero deitatem quidem in ea veram sed carnem dixerunt fuisse simulatam. Alii professi sunt veram eum suscepisse carnem. sed dei patris naturam non habuisse eiusque deitati que erant humane substantie deputates maiorem sibi deum minoremque finierunt. cuius gradus esse non possunt in vera diuinitate. quia quicquid deo minus est. deus non est. Alii cognoscentes patris et filii nullam distantiam esse. quia non poterant unitatem deitatis intelligere. nisi in unitate personarum eundem asserunt patrem quem filium esse et nasci et nutrirum pati et mori se peliri et resurgere ad eundem pertinere. quod per omnia et hominis et verbi personam implet. Quidam vero putauerunt non nostre substantie corpus habuisse Christum sed ab elementis superioribus ac subtilioribus sumptum. Quidam estimauerunt animam in eius carne non fuisse. sed anime partes ipsam verbi deitatem implese. Quorum in hoc transit impudetia. ut animam fauerentur quidam in domino fuisse. sed eandem dicerent mente caruisse quia sufficeret homini deitas sua ad omnia rationis officia. Idem tenique presumpserunt asserere quod verbi pars quedam in carnem fuerat conuersa et in vnius dogmatis varietate multiplici non carnis tantum animeque natura. sed etiam ipsius verbi solueret essentia. Multa quoque sunt alia falsitatum huiusmodi prodigia.

De nominatis heresibus contra Christum Cap XLVI

Fides ergo catholica
f. Oblatantium hereticoz spermat

errores. qui mundanę sapientię vanitate decepti recesserunt ab euangelio veritatis et intelligere non valentes incarnationem verbi. de causa illuminatiõis fecerunt sibi materiã cecitatis. Nam fere omnium falsa credentium retractatę opinionibus quę in negatione corruunt sancti spiritus neminem pene cognoscimus deviasse. nisi qui duarum in Christo naturarum veritatem non credidit sub unitate persone. **Ex diffinitionibus ecclesiasticorum dogmatum.** Credimus ergo quod solus filius ex tribus personis carnem assumpsit. ne filij nomen ad alterum transiret qui natiuitate filius non esset. Itaque factus est hominis filius secundum veritatem nature. natus ex deo dei filius secundum veritatem nature. natus ex homine hominis filius. ut veritas geniti non adoptione. non appellatiõne. sed utraq; natiuitate filij nomen haberet nascendo. et vnus filius esset verus deus et verus homo. Non ergo duos dicimus Christos neque duos filios. sed deum et hominem vnum filium. et ob hoc vnigenitum manentem in duabus substantijs. non confusis naturis. nec in mixtis ut Timothimani volunt. sed societate unitis. De igitur hominem assumpsit. homo in deum transiit. non ut tertulliani et apollinariste dicunt versibilitate nature. sed dei dignatione. ut nec deus in humanam substantiam verteretur homines assumendo. nec in diuinam glorificatus in deum homo. quia mutatio seu versibilitas nature diminutionem et abolitionem facit substantię. Natus est ergo dei filius ex homine non per homines. id est. non ex viri coitu sicut Hebron dicit. sed carnem trahens ex virginis corpore. non de celo secus afferens ut Martion. Origenes et Eutices asserunt. Nec in phantasia. id est. absque carne sicut ait Valentinus. Nec imagnatum putatiue. sed verum corpus. Nec caro tantum ex carne sicut dicit Martinia-

nus. sed verus deus ex diuinitate. et homo verus ex carne. vnus filius verbum patris in deitate anima et caro in homine. animam quidem non absque sensu et ratione habuit ut apollinaris ait. neque absque anima carnem. ut Eunomius fingit. sed animam cum ratione sua et carnem cum sensibus suis per quos sensus veros in passione sua et ante passionem carnis sue dolorem sustinuit. neque sic ex virgine natus est. ut initium deitatis homo nascendo acceperit. quasi antequam ex virgine nasceretur deus non fuerit. sicut docuerunt Archemon et Berillus atque Marcellus: sed eternus deus. homo ex virgine natus in homine suo manens. deus adoratur ab angelis. et ab omni creatura sicut pater et spiritus sanctus. Non homo propter deum vel Christum cum deo. sicut blasphematur Nestorius. sed homo in deo et in homine deus.

De sana fide catholicorum. Leo papa de natiuitate domini in sermone. viij. Cap. XLVII

Ille siquidem verus est dei venerator et pius cultor qui nec de incarnatione ipsius aliquid falsum. nec de deitate dei sentit aliquid indignum. Peris enim periculi malum est. si ei aut nature nostre veritas. aut paterne glorie negatur equalitas. In utraq; ergo natura idem est dei filius nostra suscipiens et propria non amittens homines in homine renouans. incommutabilis in se perseverans. **Idem in decimo.** Itaque predictas impietates hereticas inspiratione diaboli conceptas. et in multorum noxam per vasa perditionis effusas. olim catholica fides cui deus et magister est et auxiliator obtriuuit exhortante et instruente spiritu sancto per legis testimonia et prophetarum vaticinia. per euangelicam tubam applicans

Liber

doctrinaz vt constantē credimus. qz verbum caro factum est z habitauit in nob. **V**idete inquit apostolus ne q̄s vos recipiat per phiam z inanem fallaciā fm traditionem hominū z non fm **C**hristū quia in **C**hristo habitat oīs plenitudo diuinitat̄. **I**dem in q̄nto. **E**t si liquidē q̄ dei fili⁹ q̄ cū patre et sp̄sctō vnus essentiē particeps fieri voluit humilitatis z mortalitat̄ nostrē tam sacramentum est tamq̄ mirabile vt ratio diuini consilij sapientibz mundi patere nō possit. nisi humanę tenebras ignorantie lux vera discussit. **N**on enī in opere solo virtutum. aut in obseruantia sola mandatorū. sed etiā itra septa fidei. angusta z ardua est via que ducit ad vitam. magniqz laboris ē magniqz discriminis int̄ dubias impiorum opiniones z verisimiles falsitates per vnaz sane doctrinę semitam in offensis gressibus ambulare. z cum vndiqz se laquei erroris opponāt omne piculū deceptiōis euadere. **Q**uis autem ad hoc idoneus nisi qui sp̄ū dei z docetur z regitur. **V**nde apostoli voce dicitur: **N**on spiritū huius mūdi accipimus sed spiritum qui ex deo ē. vt sciamus que a deo sunt nobis data. **V**atētes igitur inter erroris pericula veritatis p̄sidia nec humanę sapientie verbis s̄ sp̄s sancti eruditi doctrina quod didicimus credim⁹. quod credim⁹ p̄dicam⁹ dei filium a patre ante secula genitum. eiqz consubstantiali equalitate coeternū in hunc mundū venisse per virginis uterum. in qua z ex qua sibi sapiētia domū edificauit. formāqz serui in similitudinē carnis pcti sibi met coaptauit ex q̄ nec diminutionē nec varietatem eius natura recepit. p̄pter nostram quidez infirmitatem ī capacibus suis se extenuauit z corporis velamine splendorez maiestati sue quem visus hominū non ferebat obterit. vñ z exinanisse se dicitur tanq̄ se p̄pria virtute vacauerit. dum non soluz pa-

tre. sed etiam seipso factus est inferior in ea hūilitate qua nobis consuluit. **N**ec aliquid ei recessit hac indignatione cui cum patre z spiritus sancto hoc quod est esse cōmune est. vt hoc ipsuz intelligam⁹ ad oīpotentiā pertinere. qz qui fm nostra minor est. fm p̄pria minor nō est. **Q**uia enī lux ad obsecatos. virtus ad imbecilles. mīa respexit ad miserol. d̄ magna factum est potestate vt filius dei substantiam humanāqz causam susciperet. quia z naturam quam condidit reformaret z mortem quaz non fecit aboleret. **R**epudiatis igitur longe qz reiectis oībus opinionibus impiorū. quibus autem stulticia est crux **C**hristi. aut scandalū exaltet rectarum fides mentiū. z verū vnūqz dei filium intelligat fm deitatem a patre genituz z fm hūanitatē ex matre virgine natum. sem piternū in suis. tempora lem in nostris. **I**n assumptione liquidē nostrē nature factus est nobis gradus q̄ per ipsum ad ipsum possum⁹ ascendere. **Q**uia illa esse natura que semper vbiqz tota locali descensione non eguit. z tam ei. p̄prium fuit hūanitati inferi. q̄ ei p̄prium est a patre non diuidi. vnde q̄ videt inquit me. videt z patrem. **I**dem in nono. **V**tramqz quidem eius substantiam dicimus in vnā puenisse personam cui nisi fidel credat. sermo nō explicat. **E**t iō nūqz defici materia laudis qz nūqz suffic copia laudatorū. **C**ū autē nrē salutē altitudinē p̄mere nō valēm⁹. sentiam⁹ nob bonū esse q̄ vincimur. **N**emo enī ad cognitionem veritatis magis p̄pinquat q̄ qui intelligit in rebus diuinis etiam si multum p̄ficiat. semper sibi superesse quod querat. **Q**uia qui se ad id quo tēdit peruenisse p̄sumit. nō que sita reperit sed in inquisitione deficit. **N**e autem infirmitat̄ nostrē angustijs p̄turbemur. eu angelice nos z p̄peticę adiuuant voces. quibus ita accendim⁹ z docemur vt non natiuitatē dñi. qz verbuz

caro factum est. tam preteritam recolere
q̄ presentem videamus inspicere.

**Qualiter veritas de terra orta
est. Augustinus in sermone
de natiuitate domini.**

Capitulum XLVIII

Ecce impleta ē prophe-
tia que dixit: Veritas de ter-
ra orta est. et iusticia d̄ celo pro-
spexit. Veritas que ē in sinu patris de
tra orta ē vt esset etiā in sinu m̄ris. Veri-
tas qua mundus continetur de terra or-
ta est vt f̄mineis manib⁹ portaret. Veri-
tas quia beatitudo angelorū incorru-
ptibilis d̄ terra orta est. vt carnalib⁹ vbe-
ribus lactaretur. Veritas cui celus non
sufficit. d̄ terra orta est. vt in presepi po-
neretur. Et iusticia de celo prospexit. ne
sibi eam mortalis infirmitas arrogaret
et se homo a seipso iustificari credens ius-
ticiaz dei sui recusaret. Sic enim iudci
superbi dei iusticiam ignorātes. suamq̄
statuere volentes iusticie dei non sūt sb-
iecti. Factus est ergo nobis Christus ius-
ticia et sanctificatio et redemptio. vt qui
gloriatur gloriē in d̄no. Veritas itaq̄
de terra orta est. id est. Christus qui di-
cit: Ego sum veritas. ex virgine natus ē
et iusticia de celo habita est. quia credēs
in eū qui nat⁹ est nō homo a seipso sed
a deo iustificatus est. Veritas de terra
orta est. quia verbum caro factū est. Et
iusticia de celo prospexit. quia omne da-
tum optimuz. et omne donuz perfectum
de sursum est. Veritas de terra orta est.
quia de Maria caro. et iusticia de celo p-
spexit. quia nō potest quicq̄ accipere ho-
mo nisi datum fuerit ei de super de celo.
Iustificati igitur ex fide. pacem habea-
mus ad deuz. quia iusticia et pax oscula-
te sunt inuicem per d̄nm nostrum Iesuz
christum. quia veritas de terra orta ē. p-
quam accessum habemus in gratiā istaz

in qua stamus et gloriāmur in spē glorię
dei. Non ait glorię nostrę sed dei. quia
iusticia non de nobis processit sed de ce-
lo prospexit. Ergo qui gloriatur non in
se sed in domino gloriatur. Hinc enī ex
virgine nato domino preconiu factum
est angelicę voc: Gloria in excelsis deo.
et in terra pax hominib⁹ bonę voluntat̄.
Nam et ipse qui est veritas orta de terra
est vtiq̄ pax nostra qui fecit vtraq̄ vnū
vt essem⁹ homines bonę voluntat̄ sua-
uiter conneri vinculis charitatis et vni-
tatis. **Leo papa in sermone d̄
natiuitate domini. iiii.** Et vide
q̄ primus homo de terra substantiā car-
nis accipiens rationali spiritu per insuf-
flationem creantis animatus est. vt ad
imaginem et similitudinē auctoris sui vi-
uens formam dei bonitatis atq̄ iusticie
in splendore imitationis tanq̄ in speculi
nitore seruaret. Quā natē suę speciosissi-
mam dignitatem si per obseruantia legi-
datę perseuerater excoleret ipsam illam
terreni corporis qualitatem ad celestem
gloriam mens incorrupta pduceret. S;̄
quia inuido et deceptorū temere atq̄ in-
felicitate credidit et superbię consilijs ac-
quiescens repositum honoris augmentū
occupare quā mereri maluit. nō solū ille
homo. sed etiam vniuersa in illo posteri-
tas eius audiuit: Terra es et in terram
ibis. Qualis ergo terren⁹ tales et terre-
ni. et nemo immortalis quia nemo celestis
Ad hūc itaq̄ peccati mortisq̄ vinculis
resolueduz. omnipotens dei filius huma-
nam in se naturam suscipiens dignatus
est vnus esse mortaliū matre sibi quam
fecerat electa que salua integritate virgi-
nea. corpore tamē ministra esset substan-
tię vt humani seminis contagio cessan-
te. nouo homini et puritas inesset et veri-
tas. In hac ergo Christi natiuitate. ve-
ritas d̄ terra orta est. Et illa etiāz Esaię
pphia cōpleta ē. Producat tra et ger-
minet saluatorē. et iusticia oriatur simul

Terra quippe carnis humane que ma-
ledicta fuerat i primo fruicatore. in s-
solo beate virginis partu germen edidit
benedictum 7 a vitio sue stirpis alienuz.
Quius spiritalem originem in regenera-
tione consequitur 7 omni hoī renascen-
ti aqua baptismatis instar est vteri vir-
ginalis eodem spiritus sancto replēte fon-
tem qui replenit 7 virginem. vt pecca-
tum quod ibi vacauit sacra conceptio
hic mystica tollat ablutio.

De plenitudine temporis in
quo nasci voluit. **Ho.** sup epi-
stolam ad Gal. iij. cap.

Capitulum XLIX

Querentibus autem cur
ante christus non venit. **R**espo-
ndēdū est quia nondū venerat
plenitudo temporis illo moderante qui
tempora cōdidit. **S**ciebat enī quando
debebat venire vel etiam pati ceteraqz
facere. ante tamen premittēda longa p-
conij series erat quia non aliquis paru-
sed magnus venturus erat. diu p-
dicē-
dus semper tenendus. **U**nde dicit apo-
stolus: **U**bi venit plenitudo temporis
misit deus filium suū factum ex muliere
factum sub lege. **P**lenitudo quippe tē-
poris est tempus completum quo a deo
patre fuerat p-
finitum quando mitte-
ret filiu. vel temporis plenitudo temp-
gratie dicitur. quia deus in eo plene spi-
ritus sancti dona largitur 7 que de **C**hri-
sto p-
dicta fuerant implentur. **L**eo
papa in sermone de natiuitate
domini. iij. **C**essent igitur illoꝝ que-
rele qui impio murmure diuinis dispen-
sationibz obloquentes de tarditate cau-
santur tanqz p-
teritis temporibz nō sit
suspensum qd in vltima mūdi etate sit
gestum. **H**oc enī incarnatio verbi con-
tulit faciēda quod facta. 7 sacramentū
salutis humane nulla cessauit antiqui-

tate. quod apostoli p-
dicauerūt. hoc p-
phetę annūciauerut. nec sero est impletū
quod semper est creditū. **S**apientia ho-
7 benignitas dei hac operi salutiferi mo-
ra capaciores nos sue vocationis effecit
vt quod multis signis ac multis vocibz
multisqz mysterijs per tot fuerat secula
nūciatum: **I**n his diebus euangelii nō
eēt ambiguū. 7 natiuitas oīa mirabilia
omnēqz intelligentię mensuram excessu-
ra tanto constantiorē in nobis fidem
gigneret. qnto p-
dicatio eius 7 antiqui-
or 7 crebrior p-
cessisset. **N**on itaqz nouo
consilio de humanis rebus nec sera mi-
seratione consulnit. sed a constitutione
mundi vnam eādēqz omnibus cau-
sam salutis instituit. **G**ratia enim dei q-
semper est vniūsitatis sanctorū iustificata
aucta est **C**hristo nascente non cepta. et
hoc magne pietatis sacramentū quo to-
tus iam mundus impletus est. **T**am po-
tens etiam in suis significatiōibz fuit vt
non minus adepti sunt qui in illud cre-
didere promissum qz qui suscipere do-
natum. **Q**uā quidem 7 si multis inerat
amor veri. tamē incertarū opinionū va-
rietas fallentiū demonū astutia decipie-
batur. 7 scientia falsi noīs in diuersas cō-
pugnantēsqz sententias humana igno-
rantia trahēbatur. **A**d hoc ludibriū au-
ferendum quo mentes captiue diabolo
seruiebant. nequa qz doctrina legalis suf-
ficiebat. nec per solas corroboratiōes. p-
pheticas natura nostra reparari poterat. sed
erat adiicienda veritas redēptiōis mo-
talibus institutis 7 originem ab initio
corruptam renasci nouis oportebat eroꝝ
dijs. **U**t igitur ad eternam beatitudinē
a vinculis originalibz 7 a mūdānis reuo-
caremur erroribus. ad nos ipse descēdit
ad quem ascēdere nō poteram. **O**fferē-
da siquidem erat pro reconciliandis ho-
stia que 7 nostre contaminationis esset
aliena. venit p hoc dei. ppositū quo pla-
cuit i **C**hristi vnitāte ac passiōe mūdi

desere peccata. Ad omnia pertineret se-
cula generationū. nec nos turbarent sed
potius confirmarent mysteria pro tem-
pore variata et fides qua vivimus nulla
fuerit etate diuersa.

**De tempore pacis sub Augu-
sto sub quo nasci voluit. Glo.
super Lucam. Cap. L**

DEnique pacatissimo tem-
pore Christus nasci voluit quia
pacez magnopere quesitit. ip-
seque pacis amatores semper inuisit.
Voluit etiam ut discipuli sui quos ad
predicandum missurus erat. quocumque
vellent transire possent securi et ab imine-
nti seditionū feruore tremēda nois vni-
bra protegerent romani. Augustus itaque
duodecim annis circa natiuitatē Christi
tempus in pace regnavit. ut etiam ad lit-
teram completum videatur illud ppe-
ticum: Conflabunt gladios suos in vo-
meres et lanceas suas in falces. nec leua-
bit gens contra gentem gladius. nec ex-
ercebuntur ultra ad pugnam. Tunc erit
edictum a cesare Augusto. ut describeret-
ur vniuersus orbis. sub censu videlicet
persoluendo. Ecce quietissimū et paca-
tissimū erat regnum. quod vna descriptio-
ne conclusit totum mundus. Jam qui-
dem diuersis temporibus plerique terra-
rum partes leguntur descripte. sed hec
est prima que tota dilatata ē orbe. Pro-
pterea hoc census datus est ut rex homi-
nū numerū regni que sciret magnitudines
Denarius quidem decem nūmos vsua-
les videlicet habēs. cesari dabatur. qui
et eius nomine titulabat. Hinc quoque
pncipiū facta est iudea romanis stipē-
diaria. Unde dicit euangelista que hec
descriptio siue professio prima facta est
a pefide syrie Cyrino. In syria namque
iudea media est et quasi vmbilicus toti-
us terre est. Censui ergo pmi in medio

terre exigebatur. ut inde postmodū vsque
ad terre fines exigeretur ac redderetur.

**Gregorius in omel. Quid est
autem quod nascituro dno mundus descri-
bitur nisi quod apte ostenditur quia ille ap-
parebat in carne qui electos suos ascri-
beret in eternitate? Quo contra de re-
probis per pphetam dicitur: Deleantur
de libro viventium et cum iustis non scri-
bantur. Beda super Lucam.**

In ipso quoque vere nomen implet Augusti
qui suos augere sufficiens. se cen-
sorem sue professionis signare precepit.
non oblatione pecunie sed fidei. Dum
ergo professio secularis obtendit spūa-
lis impletur. **Glo. vbi supra. Si
quidem et multe gentes erant in orbe
quibus non imperabat Augustus. Et or-
bis vniuersi nomine Christi regnū exp-
mitur qui erat in creatur omnibus. Quis
enim totius orbis professionē exigere po-
terat nisi qui toti orbis imperiū habebat?**

**Beda vbi supra. Juxta litteras
autem Christi humilitas comendatur
qui non solum incarnari sed etiam illo tē-
pore voluit nasci. quo mox natus censui
cesaris. propter liberationem subderetur.**

**De loco dominice natiuitatis.
Glo. vbi s. Capitulum LI**

Hibi vero concipi voluit
alibi nasci. ut insidiantis He-
rodis furorē facilius euade-
ret. In naçareth enī conceptus. in beth-
leem natus est. Cum enim irent omnes
ut profiterentur singuli in suaz ciuitatē
Ascendit et Ioseph ex familia David cū
Maria sibi desponsata de naçareth ga-
lileez in iudeam ciuitatē David que vo-
catur bethleē. Vbi quippe virgo profi-
teretur nisi vbi Christus nasceretur?

**Gregorius vbi supra. Bethleem
hoc domus panis interpretatur et ipsius
Christi voce dicitur: Ego sum panis**

uiu? q̄ de celo descendi. **L**ocus igit̄ in q̄
 dñs nascitur domus panis ante vocat̄
 est. quia profecto futurū erat vtil̄ le ibi p̄
 naturam carnis appareret qui mētes ele
 ctozū in terna facietate reficeret. **Ber
 nardus in sermone de vigilia
 natiuitatis dñi.** Vide quoq̄ iux̄
 litteram eius dignationē quia non ī hie
 rusalem regia sed in bethleem nasci vo
 luit que mima est in p̄ncipibus iuda. **O**
 bethleem parua sed magnificata iam a
 dño qui fact̄ est in te paruus ex magno
Quē tibi siquidē ciuitas aut p̄ciosum
 illud stabulum aut p̄sep̄ij gloriā nō
 inuideat: vbiq̄ gloriola dicunt̄ de te
 ciuitas dei. vbiq̄ psallitur q̄ homo nat̄
 est in ea. et ipse fundauit eam altissimus.
 p̄dicatur inq̄ et clamatur vbiq̄ qz Je
 sus christus filius dei natus est in beth
 leem iude. **N**ec ociosum est quod addi
 tur: per hoc enim eius que ad patres re
 promissio facta est admonetur: **Nō** au
 feretur sceptrum de iuda. **J**uda inquit
 te laudabunt fratres tui zc. que de illo
 nusq̄ legimus iuda. sed in **Ch**risto vi
 demus impleta qui est leo d̄ tribu iuda
Ad p̄dam quippe magnus ille p̄da
 tor ascendit qui pāq̄ sciret vocare pa
 trem aut matrē samarię spolia diripuit
Magnus p̄dator qui ascendens in al
 tum captiuitatē captiuam duxit. nec ta
 men quicq̄ abstulit sed ipse magis dona
 hominibz dedit. **H**as igitur et similes p̄
 phetias in **Ch**risto completas. de illo si
 quidem p̄dictas ad mentem renocat
 qd̄ dicitur bethleem iude. **N**ec oino est
 querere vtrum a bethleem possit aliquid
 boni esse. **E**x hoc sane dicimus etiā quē
 admodū suscipi velit qui in bethleem na
 sci voluit. **E**rat enī qui forsitan ei subli
 mia querenda esse palacia arbitraretur
 vt cū gloriā rex glorię susciperet. sed nō
 p̄pter hoc dei filius a regalibus illis se
 dibz venit. **A**dorna ergo thalamū tu

um sion. sed humilitate. sed paupertate
In his enī pannis cōplacet sibi et **W**a
 ria testimoniū perhibente. sericis his de
 lectatur innolui. **C**onsidera deniq̄ q̄ ī
 bethleem iude nascatur. et sollicitus esto
 quomodo bethleem iude inueniar. et iā
 nec in te suscipi dedignatur. **T**u quidez
 si diuini verbi pabulo tuam animaz re
 pleas fideliterq̄ et si non digna certe q̄n
 ta potes deuotione. panem illum qui de
 celo descendit dñicum scilicet corp̄ sus
 cipias. si deniq̄ ex fide viuas factus es
 bethleem. dignus plane dñica susceptio
 ne. si tamen confessio non defuerit quaz
 sonat nomen iude. **S**it proinde iudea
 sanctificatio tua: confessionem et deco
 rem induere que maxime stola **Ch**risto
 in ministris suis est accepta. **U**trumq̄
 tibi cōmendat apostolus: **C**orde inqui
 ens creditur ad iusticiam ore autem con
 fessio fit ad salutem. **I**usticia siquidem
 in corde panis in domo accipitur. qz bea
 ti qui esuriunt et sitiunt iusticiam. quoni
 am ipsi saturabunt. **S**it ergo in corde
 iusticia q̄ est ex fide. **H**ęc enī sola apud
 deum habet gloriā. si etiam in ore con
 fessio fuerit ad salutem. et securus iam il
 lum suscipe qui natus est in bethleem iude

De admirabili partu virginis
 Augustinus in sermone de na
 tiuitate dñi. **Cap** **LII**

Virtutes quoq̄ dñi pro
 bat ordo nascendi. dum vir
 go concepit virilis ignara con
 sortij. virgoq̄ grauida peperit. et virgo
 post partum permansit. **P**reclara qui
 dem illa virginitas et gloriola fecundi
 tas. **N**ascitur mundi virt̄ et nullus pa
 nientis est gemitus. vterus vacuatur. in
 fans excipit. nec tñ h̄gitas violat. **F**as
 enī fuit vt dño nascēte fm carnē ex v̄to
 h̄ginis meritū cresceret castitat̄. ne p̄ ei?

aduentū violarent integra qui venerat sanare corrupta. puer itaq; nascitur. in presepio ponitur. **M**aria stat. et matrem se gaudens miratur. nec quia peperit in nupta terretur. sed de spiritu sancto se potuisse letat. **Q**uid est ergo miraculi fratres? **M**aximus in sermone de eodem. **N**ascitur caro de carne. non tamen per carnem generata. sed secreto quodam et incōprehēso conceptu procedit de mortali femina progenies diuina. **R**ec mirum si matrem illam non violauit partus quam non federauerat coitus? **A**it enim ille futurorum conscius signū noue salutis aperiens populis et gentibus: **E**cce virgo concipiet et pariet filium et cetera. **A**it etiam **L**ucas euangelista. **D**issus est angelus **G**abriel a deo ad virginem desponsatam. **E**t ait ad illam: **E**cce concipies et paries filium et vocabis nomen eius emanuel. **E**cce qualiter inter se concordantibus sententijs utriusque testamenti. diuina testimonia confirmant. et partum virginis quē ppheta p̄dixerat euāgelista testatur. **Q**uis ergo de natiuitate **C**hristi ambigat. quem et **E**saïas profitetur deum. et **G**abriel saluatorem annunciat? **Q**uis aliuū intactę puerpę dubitet floruisse quōd vno pene ore cordisque spiritu proloquitur euangelista angelus et ppheta? **U**bi tanti talesque testes inueniuntur non erubescit veritas. sed auditor incredulus confutatur. **I**dem de eodem. **I**deo homo de **M**aria natus est nobis dei filius ut nobis a se creati et pietatem paternā et fratnū largiret affectus. **B**ermana quidem carnis nostre conceptione. p̄ductus ab intacta sane femina natus est. ut eum pariter et hominē testaretur partus humanus. et deū virginitas materna p̄baret. **N**am sicut non potest nisi caro nasci de carne. sic nō poterat dei caro de utero femineo nisi sine generante prodire. p̄pter quod ait angelus **M**arię: **S**pūs sanctus superueniet in te et vir

tus altissimi obūbzabit tibi. et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. **T**u homo quicūque es supernę dispensationis arbiter et dissensor. dic quę tibi videtur virtus eminentior: partu virgini dedisse. aut perfectum hominē de terra creasse? **P**rimus enim homo de terra terrenus. **S**ecundus de celo celestis ut ait ap̄tus. **P**orro si contra naturam contendis eē quod in mysterio redēptiōis nostre puella sine viro asseritur concepisse: **C**uius quęro nature est quę in parente generi nostri caro sine carne formata est? **Q**uę est ista ratio. imo tam cęca contentio ut nō credatur deus hominem de femina posse facere quem creditur fecisse de puluere? **D**enique si omnipotentis in tali negotio voluntatem esse consideras de opere cur retractas? **V**ia namque sicut dicit scriptura quęcumque dñs voluit fecit in celo et in terra.

Cur dominus in hyeme nasci voluit et in nocte. **C**hrystostomus in sermone de natiuitate beati **J**ohannis. **C**ap. LIII

Natus est autem dominus in hyeme. scilicet in mense decēbris tempore quo mature oliuę premuntur. ut vnctio. id est. chrisma nascatur. cum etiam agni balantes nascuntur. **B**ernardus in sermone de natiuitate dñi. iij. **N**atus est hyeme natus est et nocte. **Q**uoniam casu credimus factum eē ut in tanta aeris inclementia et in tenebris nasceretur. cuius hyems et estas. et dies et nox esse noscuntur? **I**pse certe cuius esset dei virtus et dei sapientia nasciturus ex virgine cuius erat in arbitrio quodcumque vellet tempus eligere. elegit quod molestius est. p̄sertim paruulo et pauperis matris filio quę vix haberet pannos ad inuoluendū. p̄ sepe ad reclinandū. et cuius tāta nēcitas

esset. nullam audio mentionē fieri pellis.
Primus Adam pelliceis vestit tunicis
 secundus obuoluit pannis. Non est ta
 le iudiciū mūdi. aut iste fallitur aut mū
 dus errat. sed diuinā impossibile est sa
 pientiam falli. merito proinde mors est
 prudentia carnis. siquidem et ipsa ē deo
 inimica seculi quoq; prudentia noiatur
 stulticia. **Q**uid enī? **U**triq; q non fallit
Christus elegit quod est carni molesti?
Ad ergo melius id vtilius id potius eli
 gendū ē. et quisq; aliud doceat vel sua
 deat ab eo tanq; a seductore cauendū.
Iam hō nasci voluit etiam nocte. Et
 vbi sunt qui tam impudenter semetip
 sos gestiunt ostentare? **E**cce Christus
 elegit quod salubrius indicat. vos autē
 eligitis quod ille reprobat. **Q**uis pru
 dentior e duob;? **A**ui? sn̄a sanior et iu
 diciū iusti? **I**dē in. iij. **T**u q sequit
Christū inuētū abscondē thesaurū. **S**a
 ne natiuitatē dñi dies erat breuis et terre
 latitudo angusta. sed eius solēnitās lo
 co pariter et tempe dilatata. **N**octē pre
 occupauit celum anteq; terraz repleuit
Nox enī vt dies illuminata est. cum in
 tēpēste nocti hora pastores circūfussit de
 celo lux noua. **E**t vt noueritis quo loco
 solennitatis hui? ceperit gaudia celebra
 ri. quod iam erat angelis gaudiū eu an
 gelicatur oī pplo futurū. **S**ed et confestū
 adest diuinis personans laudib; multi
 tudo celestis exercitus. **H**inc est q solē
 nis ducitur nox ista pre ceteris in psal
 mis et hymnis et canticis spiritualib;. et his
 potissimū in vigilijs indubitant creden
 dum est illos celestes preuenire coniu
 ctos psallētib; in medio tympanistriaz
Augustinus super ps. **D**e enī no
 ctu natus sit dñs ex utero virginis indi
 cat testimonia pastoꝝ qui tunc custodie
 bat vigilias noctis super gregem suum.
Gregorius in moral. li. xxix.
Deus itaq; pater vt scriptura dicit. luci
 ferum in tempe suo produxit. quia cum

venit plenitudo tempis filiū suū in mū
 dum misit. **Q**ui natus ex virgine velut
 lucifer inter tenebras noctis apparuit. qz
 fugata peccati obscuritate nobis eternū
 mane nūciauit. **L**uciferū hō se inotuit.
 quia diluculo ex morte surrexit. et lumis
 sui fulgore mortalitatis nostre tetram ca
 ligine pressit. **V**esperum autē sup terre
 filios cōsurgere dñs facit. quia iudeoꝝ
 infidelibus cordibus antichristū dñari
 merito eorum exigente permittit.

Cur infantiles miseras voluit
 subire. **H**ylarius de trinitate.
Capitulum LIII

Queterum vnigenitus dei
 qui oīa cōtinēs imago dei in
 uisibilis existēs pro salute nra
 naturam in se carnis accepit. pudorē hu
 mani exordij non recusauit. sed per con
 ceptionē partū. vagitū. cunā. oēs natē
 nostre contumelias transcurrit. **H**ec li
 quis certe indigna deo recoluerit. tanto
 se maioris obnoxiiū confitebit beneficij.
 qnto minus hec cōueniūt dei maiestati
Hieronymus cōtra **V**elui
 dium. **I**taq; si describat infans **J**e
 sus regimie mēbranoꝝ solito inuolutus
 ingerantur dira p̄sepia et paruuli vagi
 tus. octaua die circūcisio. non erubesci
 mus. non silem?. **Q**uo hūiliora sūt que
 pro me passus est. tanto illi plus debeo.
 et cū oīa replicaueris nihil cruce profere
 ptumeliosius quā. p̄fitemi et credimus et
 in qua de hostib; triumpham?. **A**u
 gustinus in sermone de natiuita
 te dñi. **I**taq; iacebat in p̄sepio ptinēs
 mūdū. et infans erat et verbū. quē celi nō
 capiūt vnus fēmine sinus ferebat. et in q
 sum? ipsa portabat. **M**anifesta infir
 mitas et mira humilitas. in qua sic latuit
 tanta diuinitas. matrem cui subiacebat
 infantia. regebat. potentia autem eā cu
 ius vbera sugebat veritate pascebat.

Perficiat igitur in nobis sua munera quae sumere non abhorruit etiam nostra primordia. et in se nos faciat dei filios qui propter nos fieri voluit hominis filius. **Bern.** in sermone de nativitate domini. **iv.** Recum lingua loquitur. et quaecumque de eo sunt clamant predicant evangelicant. ipsa quoque infantilia membra non silent. In omnibus mundi iudicium arguit subvertit profutat. Quis enim hominum si daret optio non magis eligeret robustum corpus? et etatem intelligibilem quam infantilem. **O** sapientia quae de occultis traheris. **O** vere incarnata et velata sapientia sciens utique reprobare malum et eligere bonum. **M**aluz est ergo voluptas corporis. bonum vero afflictio carnis. **S**iquidem et hanc elegit et illam reproboavit puer sapiens verbum infans. **V**erbum enim caro factum est. caro scilicet infirma infantilis tenera caro omnis laboris impotens omnis operis impatiens. **I**taque iam carnalis homo qui lucem inaccessibilem non poterat capere. si nihil praeter carnem adhuc novit audire. **E**cce verbum caro factum est: audiet illud vel in carne. **O** homo. sapientia quodammodo occulta tibi iam exhibet in carne. ipsiusque sese sensibus ingerit carnis tuae. **C**arnaliter ut ita dixerim predicat tibi. fuge voluptatem. quae posita est mors secus delectationis introitum. age penitentiam. quae per illam appropinquat regnum. **H**oc stabulum predicat. **H** praesepse clamat. hoc illa infantilia membra manifeste annunciant. hoc lachrymae et vagitus evangelicant.

De fletu parvuli et vagitu. **I**dem **C**apitulum LV

Dolorabat nimis **C**hristus parvulus si non ut ceteri: vel certe sicut non solent ceteri. **I**n alijs namque pueris sensus. in **C**hristo parvalescat affectus. **P**atiētes sunt illi non agētes. ut pote nec ipsi adhuc usum voluntatis habentes. **A**lii ergo lugēt ex passiōe. **C**hristus autē cōpassione. **A**lii ingū graue quod est su-

per omnes filios **A**dē. **C**hristus vero petra prostratus filiorum **A**dē. **E**t certe pro quibus tunc furebat lachrymas. sanguinemque postea fursus erat. **O** duricia cordis mei. utinam domine sicut verbum est caro factum. ita carneum fiat et cor meum. **S**iquidem et hoc pollicetur es pro prophetia: **A**uferam inquit a vobis cor lapideum. et dabo vobis cor carneum. **L**achrymae **C**hristi fratres et pudore pariunt et dolore **L**udebam quidem ego in platea foris et in secreto regalis cubiculi super me ferebat iudicium mortis. **A**udivit hoc virginem? ei? exijt posito diademate. sacco vestitus. cinere caput aspersus. pedes nudus. flens et eulans quod morte damnatus esset servulus ei? **I**ntueor illum subito praecedente stupeo novitate. causas pro qua et audio. **Q**uid ergo factus sum? **A**dhuc ne ludeas. et lachrymas eius deludas: **P**lane se insanus ac mentis inops existo. non sequor eum. nec simul cum lugere lugebo. **E**cce unde pudor. unde vero dolor et timor: utique ex consideratione remedij. quantitate estimo periculi mei. **R**esciebam sanus mihi videbar et ecce filius altissimi mittitur. occidi intetur ut vulneribus meis precioso sanguinis illius balsamo medeat. **A**gnosce homo quae gravia sunt vulnera tua. pro quibus necesse est **C**hristum dominum vulnerari. **S**i non essent haec ad mortem et mortem sempiternam. nunquam pro eorum remedio filius dei subiret mortem. **P**udet itaque propterea negligenter dissimulare passionem. cui tantam a maiestate tanta exhiberi video compassionem. **F**ilius dei compassatur et lachrymas fundit. homo patitur et ridebit. **S**ic ergo medicinae estimatio et dolor in est et timoris exaggeratio. **V**erum si praeccepta medici diligenter observo erit etiam consolatio nis occasio. **S**ic enim morbum cui tanta medicina apponitur agnosco gravem. sic ex his pro peccator esse non incurabilem. **N**on enim sapiens medicus. imo sapientia ipsa preciosissimas spes insumeret frustra. **P**orro frustra constat insumi. non solum si absque illis esset

curatio facilis. sed multo magis esset im-
possibilis. Itaque concepta spes ad peni-
tentiam aiat animū et vehementer accedit
desideriū. **Idē in .ij.** Quid tu autē ti-
mes hō. quid trepidas a facie dñi q̄ ve-
nit. Noli fugere. noli timere. non venit
cum armis ad puniendū. sed requirit sal-
uandum. Et ne forte dicas etiam nunc.
Dñe audivi voces tuam et abscondi me
ecce infans et sine voce est. Nam vagien-
tis vox magis est miserenda q̄ timēda.

De panniculis Cap LVI

DEnique si forte terribilis
est alicui sed non tibi. parvulus
factus est. tenera membra vir-
go mater alligat pannis. et adhuc trepi-
das vel metuis. vel in hoc scies quia nō
venit te perdere sed saluare. eripere non
ligare. Jam aduersus hostes tuos dimi-
cat. iam superbiorum et sublimium colla-
tanq̄ dei virtus et sapientia calcatur. Pec-
cātum quidem in propria persona iam vi-
cit quando naturam humanam sine con-
tagione suscepit. Grandis enim peccato
violencia facta est. et expugnatus esse re-
uera cognoscitur quando naturam quā
se totam infecisse et occupasse gloriabat̄
ab ea penitus aliena in Christo inuenta
est. De hinc quoque persequens inimicos
peccatum in conuersatione sua verbis pa-
riter et exemplis oppugnat. sed in passio-
ne sua fortem alligat donec eius vasa di-
ripiat. Jam hō eodem ordine mortēque
superat in semetipso. prius. cum resurgit
p̄mitie dormientium et p̄mogenitus mor-
tuorum. postea debellaturus eam pariter
in nobis omnibus. quando videlicet sus-
citabit mortalia corpora nostra. nouissi-
maque destructur mors inimica. Propter
hoc enim resurgēs decorem indutus est.
non ut antea nascens pannis inuolutus
est. Quare qui prius non iudicans quēque
affluebat sinu matris. resurgens p̄cinxit se

cinguloque iusticie quodammodo videtur
affluentem sinu matris collegisse. quoniam
extunc p̄parabit ad iudicium quod est
in secunda resurrectione futurum. Quare
et propterea parvulus ante venit ut matrem
p̄rogaret. et futurus in fine iudicium p̄-
currens matrem temperaret. Licet enim par-
vulus ad nos venerit. non tamen attu-
lit parvulus sed magnus quid. misericor-
dia. s. h. m. quā aplo teste saluos nos fecit
Idē in .v. Non autē sine certi ratione
mysterij panis saluator obuoluitur. et in
p̄sepicio ponitur. cuius id manifeste nobis
in signum ab angelo cōmendatur. Hoc
inquit erit vobis signum: Inuenietis in-
fantem pannis inuolutum et in p̄sepicio
positum. In signum ergo positi sunt pa-
ni tui domine Iesu christe. sed in signum
cui contradicetur a multis usque hodie.
Multi quippe sunt vocati sed non mul-
ti electi. et ideo nec signati. Agnosco cer-
te Iesum sacerdotem magnus sordidis
vestibus opertum. Agnosco cuius alterca-
retur cum diabolo. Ubi hō caput n̄m
super inimicos nostros exaltatum est. et hō
plane vestem mutauit decorem induit
amictus lumine sicut vestimento. Erat
autem cum et membra sequent̄ caput ut
iam vniuersum corpus vno spiritu psal-
lat et dicat. Concidisti saccum meum et
circūdedisti me leticia. **Idē in ser-
mōe vigilia natiuitatis .iiij.** Abscē-
de ergo Maria virgo novi solis fulgo-
rem. et pone in p̄sepicio. pannis infantem
inuolue. quoniam et ipsi sunt diuitie no-
stre. p̄ciosiores siquidem omni purpura pa-
ni saluatoris. et p̄sepe gloriosius aurati
regum solis. Ditiore tenique Christi pau-
peritas cunctis opibus cunctisque thesau-
ris. Quid enim humilitate ditius. quid
p̄ciosius inuenitur. qua nimirum regnum
celorum emitur. et gratia superna adqui-
ritur. Scriptus est enim: Vati pauperes
sp̄m. quā ipsorum est regnum celorum. Et alibi
Deus super b̄ resistit. hūilibus autē dat gratiam.

Blo. super Lucā. ij. ca. Factus est itaque filius dei paruulus ut perfecti fiamus. pannis induitur vilius ut stolam immortalitatis recipiamus. Manus et pedes stringuntur ut nostrae manus ad bene operandum et pedes in viam pacis dirigantur.

De presepio. Blo. super Lucā. ij. cap. Cap. LVII

Porro Maria virgo natum infantem ac pannis involutum reclinauit in presepio. quia non erat ei locus in diuersorio. Loco siquidem egere voluit dominus ut nos plures in caelis mansiones habeamus. Natus est in via qui dicit. Ego sum via veritas et vita. qua scilicet ad patriam veritatis et vite veniamus. Diuersorium in quo natus est. erat domus inter duos muros duas ianuas habens ecclesiae figuram inter paradysum et mundum positae pretendens.

Idem in epistola ad Marcellam. Itaque saluator in spelunca natus est. in presepio vagit. vbi sunt late porticus aurata laquearia. vbi domus miserorum poenis et damnatorum labore vestitae. quae ut vile corpusculum hominis preciosius inambulet sunt extractae. et quasi mundo quicquid ornatus esse possit recta sua magis quam caelum aspicere velit.

Gregorius in omel. quadam. Recte homo dominus Iesus non in parentum domo sed in via nascitur ut profecto ostenderet quia per humanitatem quam assumpsit quasi in alieno nascebatur. Alienus dico non secundum facultatem sed secundum naturam. Nam de potestate euangelista dicit quod in propria venit. In natura quippe sua ante tempora natus est. in nostra venit ex tempore. Qui ergo aeternus permanens temporalis apparuit. Alienus est vbi descendit. Et quia per prophetam dicitur. Dis caro secundum signum. factus est homo secundum nomen nostrum. vertit in frumentum. qui de semetip-

so ait. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit etc. Unde et natus in presepio reclinatus est ut fideles omnes sancta videlicet animalia carnis suae frumento reficeret.

Chrystostomus in sermone de natiuitate domini. Homines inquit et iumenta saluabimini. Ergo si homo es. panem comedere si iumentum ad presepio accede. Ecce ventus magnus qui tanto tempore in caelo tonauit. in presepio vagit et saluabit. Nunquam enim saluat superbia. saluat humilitas.

Bernardus super Lucā. omel. xxxv. Agnosce o bos possessorem tuum. et tu asine presepio domini tui. Agnosce pecus quem non cognouisti homo. Adora in stabulo quem fugiebas in paradiso. Honora presepio cuius contempsisti imperium. Comede secundum quem panem fastidisti angelicum. Homo quippe cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et silis factus est illis.

Augustinus de natiuitate domini. At homo dominus dum eius lapsum reparare voluit in utroque sexu eum honorauit. et utrumque sexum ad sperandam salutem ipsius natiuitas ex virgine commendauit. Honor quippe masculini sexus est in carne Christi. honor secundum feminam in matre Christi. Sicque serpentis astutiam gratia Christi vicit qui carnem quam ex matre accepit in hanc lucem protulit matris secunditate afferens. integritatem non auferens. Concipitur ergo nascitur et velut qui dari non possit infans dicitur. Utique et infans et verbum est. per carnes tacet. per diuinitatem angelos docet. Runciatur pastoribus princeps pastorem pastorum. et in presepio iacet fidelium cibaria iumentorum.

Per prophetam quippe fuerat predictum. Agnouit bos possessorem suum et asinus presepio domini sui. Ideoque in asello sedit qui hierusalem cum laudibus multitudinis procedentem et consequentem intrauit. Et nos igitur

agnoscam? ad p̄sepe accedam? cibaria manducemus. dñm q̄ rectorem portem? vt ad celestem hierusalem illo ducete veniamus. Infirmas est Christi ex carne natiuitas sed ex patre ampla maiestas. In presepio iacet. sed mūdū cōtinet. vbera sugit. sed angelos pascit. Pannis in uoluitur. sed immortalitate nos vestit. laetatur sed adoratur. lectum in diuersorio non inuenit. sed sibi templum in credentium cordibus facit. vt enī fieret forq̄ infirmitas. infirma facta est fortitudo. **I**bi ergo agnoscam? tantę pp̄ nos celsitudinis humilitatez. inde accedamus c̄bantatem 7 pueniamus ad eius eternitatem. **I**dem in alio. **O** cibis angelorum angeli viuūt de te 7 non es pp̄ter me in diuersorio in pannis in presepio. Ecce qui regit sidera sugit vbera fatur in sinu patris tacet in sinu matris.

Bernardus in sermone de natiuitate dñi. iij. In stabulo nascitur 7 in stabulo reclinatur. Et nōne ipse est qui dicit. Deus ē orbis terrarum et plenitudo eius. Quid ergo stabulū eligit ad nascendum? plane vt gloriaz mūdū reprobet. vanitatem seculi damnet.

Ambrosius super Lucas. ij. li. Deniq̄ non erat ei locus in diuersorio vt nos haberemus mansiōes in celo. Ergo pauper fact? est vt nos inopia ditaremur ipsius. Paupertas illius patrimoniu meum. 7 infirmitas eius virtus mea est. **De** vagientis illi? infantie fletus abluunt. mea lachrymę ille delicta lauerunt. plus ergo domine Iesu tuis iniurijs de teo q̄ redemptus sum q̄ operibus q̄ creatus sum. Non enī nasci. p̄tesset nisi redimi profuisset.

De pastoribus ab angelo visitatis. Beda in omet.

Capitulum LVIII
Ato ergo in bethleē saluatore. pastoribus qui in eadez

erant regione custodientes vigilias noctis super gregem suū. Angelus dñi magna cum luce apparuit. exortumq̄ mundū solem iusticie: non solū celestis voce sermonis. verū etiaz claritate diuine lucis astruxit. Quisq̄ enī in tota veteris testamenti serie reperimus angelos q̄ tam sedulo apparere patribus. cum luce apparuisse. sed hoc priuilegiū hodierno temporis seruatum est recte quando exortum est in tenebris lumen rectis corde. misericors 7 miserator dñs. **Bernardus in sermone de natiuitate domini. iij.** Sane accedit ad consolationem pauperum ipsa quoq̄ que pastoribus exhibita est visitatio 7 allocutio angelorum. **De** vobis diuites qui vestram habetis consolationē vt non mereamini habere iam celestem. **De** multi nobiles s̄m carnem. q̄ multi potentes. q̄ multi huius seculi sapientes hora illa in stratis mollibus quiescebant 7 nemo eorum dignus habitus est nouam lucē videre. magnū illud gaudiū scire. angelos audire cantantes. gloria in excelsis deo. **Agnoscant** igitur homines qui non in laboribus hominum exercentur ab angelis visitari non merentur. **Agnoscant** q̄ placeat supernis ciuibus labor cuius est intentio spiritualis. quando quidem 7 illos suo tam felici dignantur alloq̄o affari. qui corporali vrgēte necessitate laborant pro victu corporis. **Quid** enim humanū in eis agnoscant ordinez quo cōstituit deus ab initio. vt in sudore vultus sui vescatur. **Adam** pane suo. **I**dez in q̄nto. Deniq̄ q̄ multa ipsa die natiuitatis dñice gemmis 7 auro fulgent altaria. q̄ vbiq̄ paleis adornantur parietes. putes ad hęc angeli diuertent et pannosos declinabunt homines? **Si** ita ē. cur magis apparuerit omniū pastoribus q̄ regibus t̄re tēpliq̄ sacerdotibus? **Cur** 7 ipse saluator. cui? ē aux̄ parit? 7 argentū

facram etiā in suo corpore paupertatez
 dedicat: Aut certe cur ipsam tam sollici
 te paupertate angelus enarrat: hoc in
 quit vobis signū: Inuenietis infantem
 pannis inuolutū zc. Ergo consolami
 ni consolamini populus me⁹ dicit ema
 nuel. id est. nobiscum deus. Ipse eteniz
 saluos faciet. non quoscūqz sed populū
 suū a peccatis eorum. Deniqz populū
 suū cōsolari venit utiqz populū humilez
 quem saluū faciet. Naz oculos superbo
 rum humiliabit. vis nosce populū eius
Libi inquit derelictus est pauper. Idēz
 dōs ait: Ne vob diuites zc. **U**ti
 nam in eo populo nos inueniri semp op
 temus. non cui dicitur. sed quem conso
 latur dōs deus suus. Quid enim conso
 letur eos qui suam habent consolatio
 nem: Non consolatur infantia Christi
 garrulos. Non panni eius in stolis am
 bulantes. Non consolantur Christi la
 chrymē chachinnātes. Non stabulumz
 presepe primas cathedras in synagogis
 amantes. sed equanimiter forte vniuer
 sa hanc consolationem expectantibz in
 silentio dominū lugetibus pānosus pau
 peribus cedere videbuntur. Ceteruz au
 diant qz ipsi quoqz angeli non alios cō
 solantur. Vigilātibz enī pastoribz gau
 dium noue lucis euangelicaz z eis salua
 tor nat⁹ esse dicitur. Pauperibz igitur
 z laborantibus non vobis diuitibus in
 ter ipsas noctis vigilias dies sanctifica
 tus illuxit z nox vt dies illuminata. imo
 in diem mutata refulsit angelo dicente:
 quia nat⁹ est nobis hodie saluator utiqz
 non hac nocte. Siquidem nox precessit
 dies autem appropinquauit.

De annūciato gaudio domini
 ce natiuitatis. **Glō. super Lu
 cam. Capitulū LIX**

Ecce inquit āgelus euā
 gelico vobis gaudium ma

gnū quod erit omni populo. **O**mni
 siquidem populo fidelium congregan
 do de cunctis diuersitatibus gentium
 nunciatur eternūz gaudium. **B**er
 nardus in sermone de natiui
 tate domini. Nam ipse qui delecta
 tio est z gloria angelorum. factus est so
 lus z consolatio miserorum. Qui in ciui
 tate sua magnus z sublimis valde letifi
 cat ciues. ipse in exilio paruus z humilis
 letificat exules. Qui est in altissimis glo
 ria patris. factus est in terra pax homini
 bus bone voluntatis. Paruulus enim
 datus est paruulis vt magn⁹ detur ma
 gnis. Et quos iustificat paruulus ma
 gnificet postmodū z glorificet magnus
 z gloriosus. Hinc vas electionis quod
 de plenitudine paruuli huius acceperat
 illud verbum bonum eructuat: Gaude
 te in dōo semper iterum dico gaudete.
 Gaudete inquit de exhibitione. iterūqz
 gaudete de promissione. quoniam z res
 est plena gaudio. Gaudete quia iam p
 cepistis dona sinistre. Gaudete quia ex
 pectatis premia dextre: **L**euā inquit sū
 capite meo z dextera illius amplexabit
 me. **L**euā quidem leuat. z dextera susci
 pit. **L**euā medet z iustificat. dextera am
 plectitur z beatificat. In leuā ergo eius
 sunt merita. in dextera dōo premia. In
 sinistra medicinz. in dexta delitię. Gau
 demus ergo quia visitauit nos oriens ex
 alto. Gaudeamus iterum expectantes
 beatam spem in aduētū suo secundo qñ
 scilicet veniet scientię plenitudo non de
 memoria sed de p̄sentia. non de expecta
 tione sed de exhibitione. **I**dem in
 sermone de die primo. **A**braam
 pater omnū credentiūz exultauit vt vi
 deret diem meūz hunc z vidit z gauisus
 est. Alioquin quando seruūz iurantem
 sibi per deum celi sub fem ore suo manū
 ponere precepisset nisi ipsum utiqz de
 um celi ex eodem nasciturūz preuidisset.
Hoc etiā multipbarie multisqz modis

reuelatum est ceteris patribus et prophetis. Absit autem ut a diligentibus deum aliquando fuerit negligent auditus. nisi forte negligere videbat: obsecro domine mitte quem missurus es. aut fastidire quod clamabat. utinam disruperes celum et descenderes. et cetera similia. **I**dem in quinto. **D**iuini gaudij solennitas celum antequam terras repleuit noctem ut diem illuminauit cum in tempeste noctis hora pastores lux noua de celo circumfulsit. Et ut noueritis quo in loco solennitatis huius ceperint gaudia celebrari. quod iam angelis erat gaudium euangelicatur omni mundo et populo futurum. **L**eo papa in sermone de natiuitate domini. iij. Sicut enim illesis oculis. uoluptatem affert lux ista uisibilis. ita cordibus sanis eternum dat gaudium natiuitas saluatoris. **I**dem in octauo. **C**um ergo semper nos eloquia diuina cohortentur in domino gaudere. copiosius tamen ad spiritalem letitiam incitantur natiuitatis domine sacramento conuiscate ut ad illam ineffabilem inclinationem diuine misericordie recurrentes qua creator hominum homo fieri dignatus est in ipsius nos inueniamus natura quem adoramus in terra. **D**eus enim dei filius in forma dei manens et incommutabiliter idem quod pater existens. formam serui sine sue detrimeto maiestatis accepit ut nos in sua puerberet non in nostra deficeret. **F**ilij quippe maiestas equalis patri se nesciens humilitate seruili nec metuebat minui nec indigebat augeri. **E**t ipsum quidem effectum misericordie sue que impendebat restitutioni humanam. poterat exequi sola uirtute deitatis ut creaturam ad imaginem dei conditam erueret a iugo direptionis. **S**ed quod non ita diabolus in primum hominem uolentus extiterat ut eum in partes suas arbitrij transferret consensio sic destruendum fuit peccatum uoluntarium et hostile consilium ut dono gratie non obesset

forma iusticie. **I**gitur in communi strage totius humani generis unus solus remedium quod posset subuenire prostratis diuine fuit rationis occulto si aliquis filiorum Adam originalis peccationis alienus et innocens nasceretur qui ceteri exemplo prodesset et merito. **S**ed naturalis hec generatio non sinebat. nec uitiata radice esse pro pago sine semine poterat. **D**e quo scriptura clamat: **Q**uis potest facere mundum de immundo conceptum semine? **N**onne tu qui solus es? **I**dcirco dominus factus est filius **D**avid et de promissi generis fructu sine uicio proles orta est. in unam personam gemina conueniente natura ut eodem gigneret dominus partu. eodemque conceptu. cui uera inesset deitas ad miracula operum. et uera humanitas ad passionum toleranciam

Quod illud gaudium pertinet ad omne genus hominum. **A**ugustinus in sermone de eodem. **C**apitulum LX

Dies utique natalis domini magnus contulit gaudium humano generi. **I**n ipso quoque nimirum precesserat generatio trina. **P**rima uidelicet de terra sine viro et femina. **S**ecunda de viro sine femina. **T**ertia de viro et femina. **Q**uarta generatio **C**hristi uidelicet sine viro et femina. **P**rima enim et secunda ruerunt. tertiam de ruina genuerunt. **I**n quarta pro salutem omnes inuenerunt. **E**xultent ergo uirgines. uirgo **M**aria peperit **C**hristum. **N**ihil in ea de hoc quod nouit putent exterminatum. mansit uirgo post partum illibata post filium. **E**xultet uidue infansem **C**hristum **A**нна uidua cognit. **E**xultent coniugate. **C**hristum **E**licabeth maritata prophetauit. **S**i autem queritis et aliquem de coniugatis testimonium

dño perhibentem. considerate Zachariam sacerdotem. Habetis et pueri puerum Christum. Sancti quoque senes senem Symeonem. agnouit diu desideratum infantem quem post occiderunt iudei crudeles iuuenem miracula facientem

Idem in alio. Ad omnes itaque gaudium istud peruenit. quia Christus omnibus venit. Nec oportet esse tristitiae locum ubi natalis est gaudiorum. Nullus ergo se letitiae illius arbitretur alienum.

Si quis sanctus est gaudeat. quoniam recipiet remunerationem. Si peccator est gaudeat. quoniam inuitatur ad veniam.

Si gentilis est gaudeat. quoniam admittitur ad salutem. Denique si nos ipsi nos alienos a Christo non facimus. iam in Christo sumus. Ipse quoque se alienum a Christi consortio efficit. qui se esse in corpore Christi denegat.

Carnem enim humani generis induit pro nobis deus ex patre. homo ex matre. deus ex deitate. corporeus ex carne. deus ante secula. homo post secula. In principio creauit per Mariam in tempore venit saluare per carnem. ut nobis redderet misericordiam quicquid abstulerat offensa.

Idem in alio. Exultent ergo viri. exultent feminae. Christus vir est ex femina natus. et uterque sexus est honoratus. Jam igitur ad secundum hominem transeat qui in primo damnatus ante fuerat. Mortem nobis persuaserat femina. Vitam nobis peperit femina.

Nata est similitudo carnis peccati. qua mundaretur caro peccati. Non itaque caro culpatur sed ut natura viuat culpa moriatur. quia sine culpa natus est. in quo quae in culpa fuerat renascatur. Exultate pueri sancti qui coniugia non quaesistis seipsum precipue sequendum elegistis. Non enim ad vos venit per coniugium quae inuenistis sequendum. Vos quidem per nuptias venistis carnales. sine quibus ille ad spirituales. vobisque spernere nuptias dedit quos precipue ad nuptias vocauit.

Hoc igitur unde nati estis non quaesistis quia eum qui non ita natus est plusquam ceteri dilexistis. Exultate virgines sanctae. virgo peperit vobis cui sine corruptione nubatis. quae nec concipiendo nec pariendo potestis perdere quod amatis.

Exultate iusti. natalis est iustificatoris. Exultate debiles et egroti. natalis est saluatoris. Exultate captiui. natalis est redemptoris. Exultate omnes christiani. natalis est Christi. Exultemus serui. natalis est dominantis. Exultemus liberi. natalis est liberantis.

Hic de matre natus diei natiuitatis suae seculis commendauit. Qui de patre natus secula creauit. Nec illa natiuitas ullam potuit habere matrem. nec ista quaesiuit hominem patrem. Verito ergo quae nuncianerunt prophetae nasciturum. celi et angeli euangelicant natus.

De renunciatione ipsius natiuitatis. Glo super Lucam.

Capitulum LXI

Natus est nobis inquit

hodie saluator. qui est Christus dominus. homo scilicet et deus in ciuitate David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

David bethleem videlicet in qua David fuit natus.

Bernardus de vigilia natiuitatis domini. Letare ergo tu bethleem parua. et per omnes vicus tuos festiuum cantet alleluia. Jam enim magnificata es a domino quod factum est in te paruulus ex magno. In vniuersa liquorem terra iam nomen tuum celebratur. et vbique praedicatur. vbique clamatur. quia Iesus christus dei filius in bethleem inde nascitur. et ecce sonuit in terra nostra vox gaudiorum. vox exultationis et salutis in tabernaculis peccatorum. Auditus est verbum bonum. verbum consolatorum. sermo iocunditate plenus. Jubilate montes laudem et omnia ligna siluarum plaudite manibus quia venit dominus. Audite celi et terra obstupescite et lauda vniuersitas creaturae. Sed tu magis o homo. quia Christus

Liber

Jesus filius dei nascitur i bethleem iudee. quis tā lapidei cordis sit. cuius anima nō in hoc xpo liquefacta sit? **Q**uid enim poterat dulcius annunciari. quid delectabilius cōmēdari? **Q**uis vnq̄ tale audinit. aut quid aliq̄ simile mūdus accepit? **B**reue d̄ xpo abbreviato verbum sed celesti suauitate refertū. **L**aborat affectio melliflue dulcedinis copiaz effundere gestiens. nec verba inueniens. **T**anta est siquidem huius sermōis gratia vt mox incipiat minus sapere. si vel vnuz imutauero iota. **I**dem in sermo. **J**esus christus dei filius in bethleē iudee nascitur. **A**nima mea liquefacta ē in sermone isto. sed ⁊ spiritus meus in h̄ cordijs meis effuat. dum istam iocunditatem ⁊ exultationē desiderant eructua re festinat. **J**esus saluator interpretatur. **E**t quid tam necessariū perditis. qd̄ taz optabile miseris. quid tam utile desperatis? **A**lioq̄ vnde salus. vnde vel tenuis aliqua spes salutis. in lege peccati. in corpore mortis. in hac malicia diei. et loco afflictiois haberetur. nisi noua nobis ⁊ insperata nasceretur? **A**t tu forte salutem optas curatiois. sed acerbiter tēneritudinis pariter ⁊ egritudinis proprie consci⁹ reformidas. **N**e timeas christus est suavis plane ⁊ multę mię cunctis oleo leticie h̄ pticipibus suis. eis nimirū qui licet non ipsam plenitudinē. de plenitudine tamen huius accipiunt vnctionis. **N**e xpo audiens suauem. inefficacē autumes fore saluatorem. additur etiaz filius dei. **Q**ualis enī pater talis filius existit. cui subest posse qd̄ voluerit. **A**ut forsitan moueri posset ingenua creatura ne quod absit saluatoris huius non satis digna vel honesta videatur esse persona. **P**uto tamen q̄ nec ab vno quopiam e conseruis tuis. ne dum ex angelis vel archangelis si posset hanc cui gratiā prestare detractares suscipere. **Q**unc autem tanto tibi est āplioze deuotione sal-

uator ille suscipiendus. q̄nto p̄ ceteris omnibus nomē hereditauit **J**esus christus dei filius. **E**t vide si non hęc tria cōmendauit loquens ad pastores angel⁹? quia natus est inquit vobis saluator q̄ est **C**hristus domin⁹. **E**xultemus ergo in hac natiuitate ⁊ multipliciter in ea gratulemur. quam ⁊ salutis vtilitas. et vnctionis suauitas. ⁊ filij dei maiestas tam eleganter illustrat. vt nihil desit ex omnibus que desiderantur. nec commodum nec iocundum nec honestum. **I**dem in primo. **N**atiuitas illibata sanctitate mūdo honorabilis beneficij magnitudine. hominibus amabilis mysterij profunditate. **A**ngelis etiaz inuestigabilis ⁊ in his omnibus admirabilis. singulari nimirum excellētia nouitatis. **N**aturam quidem excellētia superans sed virtute mysterij reparās. **G**enerationem istam fratres quis enarrabit? **V**os ergo qui estis in puluere expugilimini ⁊ laudate. quia ecce dñs venit cum salute. **N**eq̄ enī sine salute **J**esus neq̄ sine vnctione **C**hrist⁹. neq̄ sine gloria venit dei filius. **S**iquidez vt scriptū est. **G**loria patris filius sapiens est. **F**elix anima que gustato salutis fructu trahitur ⁊ currit in vnguentoz illius odore vt videat gloriam eius gloriā quasi vni geniti a patre. **I**taq̄ pditi respirate. venit **J**esus quod perierat querere saluūq̄ facere. **M**orbidi cōualescite. venit christus qui contritos corde sanat vnctione misericordie sue. **E**xultate quicumq̄ estis grandia concupiscentes. descendit ad vos filius dei vt regni sui faciat coheredes. **I**ta obsecro sana me ⁊ sanabor domine. saluum me fac ⁊ saluus ero. glorifica ⁊ gloriosus ero. **S**ic nempe benedicit anima mea dominū. ⁊ omnia que intra me sunt nomini sancto eius. **C**um ppitiat⁹ fueris oib⁹ iniquitatib⁹ meis ⁊ oēs infirmitates meas sanaueris. ⁊ i bonis desiderij meū repleueris. **H**ęc tria sapit in q̄

audio nasci **J**esum christum filium dei
Porro bethleem domus panis. **J**uda
 pro professione sonat. **P**anis in domo in
 sticia est i corde. **B**eati nepes qui esuriunt
 iusticiam quoniam ipsi saturabunt. **S**it
 ergo in corde iusticia que est ex fide. con-
 fessio quoque sit in ore. iamque securus **J**e-
 sum christum filium dei suscipe qui nasci
 tur in bethleem inde.

De illuminatione huius no-
 ctis et crastino nostre glorifica-
 tionis. **S**lo super **L**ucam.
Capitulum **LXII**

Antanduz vero quia cum
 nox esset natiuitatis domini tem-
 pore non tamen ait angelus: na-
 tus est nobis saluator: hac nocte sed ho-
 die. quia scilicet gaudium venerat nun-
 ciare. ubi namque tristitia geruntur noctis
 mentio solet fieri. **S**icut ubi dominus ait:
Scandalum hac nocte patiemini.
Bernardus in sermone de na-
 tiuitate domini. **E**rat quidem nox
 vniuerso orbi ante veri luminis ortum
 ante natiuitatem **C**hristi. **A**n non erat
 profundissima nox et densissime tenebre
 super vniuersam faciem terre. cum pres-
 nostri facticios. deos colerent. et insano
 penitus sacrilegio ligna et lapides adora-
 rent. **N**unc autem gratie dies illuxit cui-
 us prececo clamat et dixit: **S**obrii estote et
 vigilate. **U**nde apostolus suis ait: **Q**ui
 dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrii sunt
 nocte ebrii sunt etc. et hoc inquit fuistis.
 sed excitati estis. si tamen estis filij lucis
 et filij diei non noctis neque tenebrarum.
Nox enim precessit dies autem appro-
 pinquabit: abijciamus ergo opera tene-
 brarum et induamur arma lucis. **A**bijcia-
 mus somnolentiam et ebrietatem ut tanquam
 in die non dormitemus sed ambulemus
 et hoc quidem honeste non temulente. **N**am
 vterque filius noctis est. et ille cuius ad omne

opus bonum dormitat anima preter sedio.
 et ille qui plus quam oportet sapit. non ad
 sobrietatem longam instar hydropici si-
 tim bibens inebriatus absinthio. **N**on
 facile superantur hec duo vitia dicente
 scriptura. quod in desiderijs est omnis ocio-
 sus. hoc est in ebrietate omnis somnolentus
Itaque parati simus hodie nocturnum ex-
 cutiendo soporem. sanctificati nihilomi-
 nus tanquam in die ac nocturna ebrietate
 cupiditatis noxam frenando furorem. **I**n
 his enim duobus mandatis tota lex pre-
 det et prophetarum. que sunt declinare a malo
 et quod bonum est facere. **V**ere hoc ho-
 die. **N**am crastina nec in sanctificatione
 erit nec in preparatione. sed in maiestatis
 vti que visione. **S**criptum est enim: **S**an-
 ctificamini hodie et estote parati. **N**am
 die crastina videbitis in vobis maiesta-
 tem domini. **H**oc est etiam quod ait **J**acob
 patriarcha: **R**espondebit mihi cras iu-
 sticia mea. **H**odie namque iusticia colit
 cras respondebit. hodie exercet. cras fru-
 ctificabit. **A**lioquin non metet homo quod
 non seminauerit. **N**ec enim tunc vide-
 bit maiestatem qui nunc contempserit
 sanctitates. **N**ec orietur ei sol glorie. cui
 non fuerit ortus sol iusticie. nec illucescet
 dies crastina cui non luxerit hodierna.
Nimirum idem ipse hodie qui factus est
 nobis a deo patre iusticia. cras appare-
 bit vita nostra. ut et nos appareamus cum
 ipso in gloria. **H**odie paruulus natus est
 nobis ut conuertamur et efficiamur ut
 paruuli. **N**ec apponat ultra magnifica-
 re seipsum homo. cras exhibebit magnus
 dominus laudabilis nimis. **U**t ipsi quoque
 magnificemur in laude. cum scilicet erit
 unicuique laus a deo. **N**imirum quos ho-
 die iustificauerit. cras magnificabit et con-
 sumationi sanctitatis succedat visio ma-
 iestatis. **N**ec inanis visio que non nisi
 ex similitudine constat. quia similes ei eri-
 mus cum eum sicuti est videbimus. **U**n-
 de et hoc quod non tamen domini maiestatem dei videbitis

sed additur signanter in nobis. Hodie nimirū tanq̄ in speculo nos in eo videbimus. dñz nostra suscipit. cras videbimus eum in nobis quando iam sua donabit. cum nobis ostendet seipsum. et asimet nos ad seipsum. Hoc est q̄ transiente sese promisit ministraturū fore. de cuius interim accepim⁹ plenitudine. nō sane gloriam pro gloria. sed gratiam p̄ gratia. sicut in psalmo legim⁹. quia gratiam et gloriam dabit dñs.

De illuminatione scientiæ circa aduentum iudicis. Idem in tertio. Cap LXIII

De hoc etiam hodierno mystice dictū alibi reperio die Hodie scietis quia veniet dñs et mane videbitis gloriam ei⁹. Duo q̄pe sunt dies vt mibi videtur qui nobis in his verbis expressius cōmendāt. Pri mus qui a primo lapsu hominis vsq̄ in finem mundi labitur dies. cui sancti sepius maledixisse noscuntur. Ab illa q̄pe lucidissima die in qua conditus fuerat Adam et in has rerum angustias cōtrusus diem tenebrosuz incurrit pene a lumine veritatis extinctus. In hac die nascimur vniūsi si tamen dies et non potius nox debet nominari nisi q̄ lumē rationis quasi quandā scintillam nob̄ insuperabilis illa mīa dereliquit. Secunda hō dies in splendoribz sanctorū in p̄petuas eternitates erit. cuz illud serenissimū mane cui mīa repromissa est inclauerit. et absorpta nox in victoria erit cum dimotis vmbz ac tenebris splendor vere lucis sursum ac deorsum intus et exterius cuncta pariter occupabit. Audiat̄ fac mihi mane mīam tuam. ait ps̄. Et repleti sumus mane mīa tua. sed ad nostrum diez reuertam̄. qui tanq̄ nihiluz et inane ab illo familiari sanctisp̄is organo nominatur. Quoniam oēs dies

inquit nostri defecerunt. Et defecerunt sicut fumus dies mei. Et dies mei sicut vmbra declinauerūt. Ille quoq̄ p̄iarcha sanctus ait: Omnes dies vite mee parui sunt et mali. Et quidez in hac die deus homini rationez tribuit et intelligētiam. sed necesse est q̄ exeuntes de hōmo sciētia sua illuminare velit ne si d̄ domo carceris et vmbra mortis extinct⁹ exierit in eternuz illuminari nō possit. Ob hoc vni genitus dei sol iusticiæ tanq̄ imensi p̄clarisq̄ luminis cereus in huius mundi carcerem illuminat⁹ est et accessus vt oēs qui illuminari voluerint ad ipsū accedant eiq̄ iungant. sicq̄ lumē extinctum lumini lucenti et ardenti sine aliq̄ medio coniunctū illuminet. Ad hoc ergo tam magnū ac p̄fulgidū sidus iuxta p̄phetam lumen scientiæ nobis illuminemus. p̄s̄q̄ de hui⁹ mūdi tenebris exeamus ne de tenebris his ad sempiternas tenebras transeam⁹. Quæ est autem scientia? Profecto scire quia veniet domin⁹ et si qñ veniet scire nō possum⁹. Nec oīum ista scientia probatur esse. sed nec multoz. imo paucoz. quia reuera pauci sunt qui saluantur. Nam putas q̄ illi qui letantur cum male fecerint et exultāt in rebus pessimis. vel sciant vel recogitent aduentum iudicis? Si dixerint ipsi. tu credere noli. quia qui dicit se nosse deum. et viam eius non custodit mendax est. Non ita oī se impuritate polluerent si dñm venturum scirent vel formidarēt sed vigilarent vtiq̄ et conscientias suas tam grauit̄ perfodi non sinerent. Scientia siquidem ista in primo gradu operatur p̄nitundinez. id est. dolorem vt risum in luctum. cantum in planctū. gaudium in m̄rorem cōuertat. et incipiant tibi displicere que vehementer placuerunt ante. Illaq̄ specialit̄ horreas que specialiter appetebas. Qui enī addit scientiā addit et laborem. In secundo gradu operatur correctionem vt membra tua iam

arma iniquitatis peccato non exhibeas. sed coerceas gulam. iungules luxuriam. superbiam deprimas. et corpus quod iniquitati seruiert. sanctitati seruire facias. Penitudo namque sine correctione non poterit. sicut sapiens ait: Unus edificans et vnus destruens. quid prodest eis nisi labor? Nam qui baptizatus a mortuo. et iterum tangit mortuum. nihil proficit eius lauatio. sed iuxta domini sententiam. videat ne aliquid ei deterius contingat. Sed quoniam ista diutius haberi non possunt nisi circa se multa circumspectione vtens. indefessa vigilet et attendat. In tertio gradu operatur sollicitudinem. vt cum deo suo sollicite ambulare iam incipiat. et ex omni parte scrutetur ne vel in leuissima re illius tremendę maiestatis aspectus offendat. In penititudine quidem accendit. in correptione ardet. in sollicitudine lucet. vt interior et exterior renouetur. Sic iam respirare incipit a tribulatione malorum et dolore. et timore magnitudine spirituali leticia tempore. ne absorbeat ab abundantiori tristitia suorum scelerum magnitudine. Nam et si timet a iudice sperat a saluatore. Felix conscientia in qua luctamen huiusmodi leticie ac timoris indefinenter conficit. donec quod mortale est a vita absorbeat. donec euacuetur timor qui ex parte est. et succedat leticia quod perfectum est.

De obseruatione lucernarum et custodia vigiliarum.
Capitulum LXIII

Am vero sic ardens et lucens. nondum se esse in domo confidat. nisi sine omni timore ventorum accensum lumen deportari soleat sed sub diuino se esse meminerit. et vtraque manu studeat operire quod portat. nec aeri credat etiam si tranquillum esse viderit. Repente siquidem et hora qua non putauerit mutabit. et si ille ad modicum manus remiserit extinguetur. **S**i etiam ar

tor portantis manus adusserit. eligat potius pati quam retrahere manus suas. quia in momento in ictu oculi exufflari poterit. Tribus enim malignissimis et validissimis ventis expositi sumus: carni scilicet et diabolo. et mundo. qui conscientiam illuminatam molunt extinguere cordibus nostris. motus illicitos insufflantes ac repente turbantes. Ideoque manibus vtriusque cordis et corporis anima tegatur. ne forte que iam illuminata fuerat extinguatur. nec etiam si gravis temptationum feruor hominis vtriusque statum afflixerit cedendum est vel recedendum. sed cum sancto David dicendum: Anima mea in manibus meis semper. Itaque sicut quod in manibus tenemus non facile obliuiscimur. sic animarum nostrarum negocium principaliter in corde habentes. nunquam obliuiscamur. Cumque sic accincti fuerint lumbi vestri et lucerne ardentes. custodiende sunt vigilie noctis super gregem cogitationum et actionum nostrarum vt si prima vel secunda vel tertia vigilia dominus venerit. inueniat nos puros paratos non dormientes. Prima vigilia est fortitudo operis. vt ad illam quam iurasti regulam omnem vitam exequare coneris. nec terminos quos posuerunt patres tui transgrediaris. nec ad dexteram vel sinistram declines in omnibus vigiliis et vite huius exercitiis. Secunda est puritas intentionis. vt oculus simplex totum corpus faciat lucidum. quatenus quequid feceris facias propter deum et ad locum unde exeunt gratie redeant vt iterum fluant. Tertia est custodia unitatis. vt in congregatione positus voluntates aliorum tuis anteponas. quatenus inter fratres non solum sine querela. sed et cum gratia maneat. omnes portans. pro omnibus orans. vt de te quoque dicatur: Sic est fratrum amator et populi israel. hic est qui multum orat pro populo. et pro ciuitate sancta hierusalem. Sic ergo nobis in hac die veram scientiam accendit vnigeniti aduentus. scientiam inquam docentes nos. quia veniet dominus. qui sit et morum nostrorum perpetuus

et stabile fundamentū. Et mane inquit videtis gloriam eius. **D** mane. o dies quā meliores in atrijs domus dñi super milia. quā mensis erit ex mense sabbatuz et sabbato. cum splendor ludz et feruor charitatis vsqz in altissima illa maglia terrarum incolas illustrabis. quis de te presumat cogitare. nedū aliqs recitare? Interim edificem⁹ fidem nostram. edificemus vt si mirabilia illa que nobis reseruantur intueri non valem⁹. saltem mirabilia que ppter nos in terris facta sunt vt possum⁹ contemlem⁹.

Quod dies natalis dñi fuit mirabilis sed non fatalis. Augustinus in sermone de natiuitate dñi. **Capitulū LXV**

Ecce saluator noster natus de patre sine die. voluit in terra natalē diē habere. Quis quis hunc diem miraris eternū. potius mirare ante omnē diem pmanentē. oēs diem creantem. in die nascentē. a malicia diei liberantē. **I**dem in alio. Qui erat ante patrem anteqz de matre nasceretur. non solum virginem de qua sed et tempus elegit quod nasceret. vtrūqz etenim potuit eligere qui vtrūqz potuit et creare. nec ita diem elegit sicut illi eligūt qui fata hominū de siderū positione suspendunt. Non enī factus est felix p diē quo natus est. sed felicem fecit diem quo ipse nasci dignatus est. Nam et dies natiuitatis eius. habet mysteriū lucis eius. **D**icit enī apłs: Nox pcessit dies autem appropinquabit: abijciam⁹ ergo opera tenebrarū et induamur arma lucis sic ut in die honeste ambulem⁹. Diē ergo agnoscamus et dies simus. Nox enī eram⁹ cum infelicitē viuerem⁹. Et quoniā infidelitas ipsa que totum mundū vite noctis obtexit minuēda fuerat crescente fide. Idcirco die natalis dñi nox incipit detrimenta pati. et dies augmēta sumere

Habeamus igitur diem istū solennē non vt infideles ppter hunc solem. sed propter eum qui fecit hunc solem. Nam verbum caro factum est vt propter nos posset esse sub sole. quippe caro fuit sub sole. maiestate deo super vniuersū mundū in qua condidit soles. **N**unc autē ex carne super istum solem quem pro deo colunt qui mente ceci verum iusticię solem non cernunt. **L**eo papa in eodē ser. vii. Non enī desinit antiqu⁹ hostis tras figurans se in angelū lucis deceptionuz laqueos vbiqz ppretendere. et vt quoquo modo credentiū quoqz fidem corrumpat instare: Nonit cui cupiditatē estul adhibeat. cui gulę illecebras ingerat. cui opponat incitamenta luxurię. cui virus infundat inuidię. Nonit quez mēoretur. quem gaudio fallat. quem metu opprimat. quem admiratiōe seducat. **P**rimū discutit consuetudinē. ventilat curas. scrutatur affectus. et ibi querit causas nocendi vbi quemqz viderit studiosius occupari. **H**abetz multos ex eis qz tenatius obligauit aptos artibus suis quorū ad alios decipiendos et ingenijs vtar et linguis. **P**er istos remedia eggritudinū. iudicia futuroz. placatiōes de monū. et repulsionēs pmūtur vmbzarū. **A**dduntur et illi qui totam humanę vite conditionem de stellarū pendere affectibus mentiunt. et quod est aut diuine voluntatis. aut nostre fatoz indeclinabiliū esse fatentur. que tamen vt cumulatius noceant posse mutari pollicent. si illis que a diuersant sideribz supplicet vnde cōmentum impiū sua ratione destruitur. **Q**uia si p̄dicta nō pmanēt nō sūt fata metuenda. si permanēt enī sūt asira veneranda. **D**e talibus institutis etiaz impietas generatur vt sol inchoatione diuine lucis exurgens a quibusdam insipientioribz de locis eminentioribz adoretur. **Q**uod nōnulli etiā christiani adeo se religiose facere putant vt priusqz ad beati **P**etri apostoli basilicam que vni

deo viuo et vero est dedicata pueniant. superatis gradibus quibus ad suggestu rei a re superioris ascenditur. eoniuo corpore ad nascentem se solem reflectant. et curuatis ceruicibus in honorem se splendidoribus inclinent. quod fieri partim ignorantie vitio. partim paganitatis spu multum tabescim? et dolemus. Quia et si quidam forte creatorem potius pulcri luminis qm ipsum lumē quod est creatura venerantur. abstinendū tamen est ab ipsa specie huius officij. quā cum in nr̄is inuenit qui deorum cultū reliquit. i me hanc secum partem opinionis vetuste tanq̄ pbabilem retentabit. quam christianis et impijs cōmunē esse viderit. Ergo a cōsuetudine fidelium dānāda puritas abijciat. nec honor vni deo debet eoz vsibus qui creaturis seruiūt misceatur. Dicit enī scriptura diuina: Domīnū deum tuū adora et illi soli seruiet. Et beatus Job homo sine querela vt ait dñs et continens se ab oī re mala: Nunquid vidi inquit solem cum fulgeret et lunam incedentem clare. et letatū est cor meuz in abscondito. et osculat? sum manū meaz. quę est iniquitas maxima et negatio contra deum altissimū: Quid autem est sol vel quid est luna nisi visibilis creature et corporeę lucis elementa quoz vnū est claritatis aliud minoris est luminis: Sicut enī alia diurna alia nocturna sunt tempa. ita diuersaz in luminari- bus claritatem qualitātē instituit. cū tamen priusq̄ hęc fierent et dies sine solis officio et noctes sine lumine p̄cessissent ministerio. sed ad faciendi hominis vtilitatem ista condebant. vt rationale aīal nec in distinctione mēsiū. nec in recurſu annoz. nec in diminutiōe tempoz falleretur. cum per inęqualiū horarum impares moras et dissimiliū ortuum signa manifesta et annos sol cōcluderet. et mēses luna renouaret. Expergiscere homo et dignitatem tuę cognosce naturę. Recordare te factuz ad imaginē dei. quę et

si in Adam corrupta. in Christo tamen est reformata. Vtere quomō vtendum est visibilibz creaturis. sicut vteris terra mari celo aere fontibz atqz fluminibus. et quicquid in eis pulcrum atqz mirabile est refertur ad laudem et gloriam conditoris. Noli esse de ditis illi lumini quo volucres et serpentes. quo bestię et pecudes. quo muscę delectantur et vermes. lucem corpoream corporeo tange sensu. Illud verum lumen amplectere toto mentis affectu quod illuminat omnē hominem venientem in hūc mundū. Accedite inquit ad eum p̄pheta et illuminamini et facies vestre non confundant. Si enī templum dei sumus et in nobis habitat dei spiritus. plus est q̄ quisqz fidelis habet in interiori homine suo qm quod miratur in celo.

De gaudio ipsius solēni. Marimus episcopus in sermone de eodem. Cap. LXVI

Dus igitur oportet charissimi gaudere et exultare. et ad nomen dñi laudandū ac benedicendū conuenire cum adest dies p̄clarus cunctis gentibus desideratus diuina gratia splendidus. candore quidē cōsueti luminis fulgidus et p̄cipue dñi natiuitate coruscus. **Augustinus de eodem.** Cantate dño canticū nouuz et benedicite noi eius. Agnoscam? et annunciemus diem ex die qui in carne natus ē isto die. Dies est fili? vt ex die patre. deus ex deo lumen ex lumine. Et hoc est salutare dei. d quo dicitur alibi: Ut cognoscamus in terra viam tuam in oī- bus gentibus salutare tuū. **Idem in alio.** Celebremus ergo festum diem q̄ magnus et eternus dies ex magno et eterno die venit in hunc nostrū tam breuem temporalē diem. **Idem in alio.** Natus est Christus de patre. homo de matre. De p̄is imortalitate. de matris

virginitate. De p̄e sine matre. De ma-
tre sine semine. De patre p̄ncipiū vite. De
matre filius mortis. De patre ordinās
omnem diem. De matre consecrans istū
diem. Premisit enī hominē **Johannē**
qui tunc nasceretur cum dies inciperent
minui. et natus est ipse cum dies incipe-
rent crescere. vt ex hoc p̄figuraret qd̄ ait
idem **Johannes**: Illū oportet cresce-
re. me autēz minui. Debet siquidem hu-
mana vita in se deficere. in **Christo** pro-
ficere. vt qui viuūt sibi iam non uiuant
sed ei qui pro hōibz mortu⁹ est et resur-
rexit. Ac si dicant: **Vino** autē iaz non
ego. uiuit hō in me **Christ⁹**. Illū enim
oportet crescere me autē minui. **Idē**
in alio. Sed nec ī merito aucto iaz ab
hinc die hodie lux incrementū capit. cuz
humano generi in hoc vtiqz die lux ve-
ra uenerit. vt recte dies tramitē solis au-
geat. quo nobis sol uerus illuxit. Recte
tenebras noctis īminuit. que nobis hūc
per quem tenebris noctis absoluerim⁹ in-
uexit. **Hunc** ergo p̄phetę annūciantes
tanqz lucernę venturū diem ortus eius
p̄cesserunt. et miracula que gesturus eēt
in carne clarissimis p̄conijs ediderunt
Rectum enī erat vt venturus esse p̄dī-
cicaretur ne cum uenisset dubitaretur.
Idem in alio. Itaqz de patre natus
sine temporis die. de matre natus ē ista
die. Sic enī diem quem creauit in quo
crearetur elegit. sicut factus de m̄re quā
fecit. Nam et per ipsum dies a quo de-
inceps incrementū lucis dies accepit opus
Christi significat. a quo noster interior
homo de die in dies renouatur. Eterno
quippe creatorū creato in tempe dies il-
le debuit eē natalis cui creatura cōgrue-
ret temporalis. **Leo papa ī sermo-
ne. ix. de eodem**. **Hunc** ergo nata-
lem diem charissimi celebrem⁹ qui ex oī-
bus p̄teritorū temporū diebus a dño
est electus. licet enī actionū corporalium
dispensatio. sicut eterno consilio fuerat

p̄ordinata transierit. totaqz redēpto-
ris humilitas in gloriā paternę maie-
statis euecta sit. indefinēt tamen ipsuz
partum salutiferę uirginis adoram⁹. et
illam uerbi et carnis indissolubilē copu-
lam non minus in p̄sepi qz in throno
paternę altitudinis consedentē suscipi-
mus. Immutabil enī deitas. quāuis intra
semetipsam et claritatē suam et potentiā
contineret: non tamen ideo nō erat cō-
serta nascenti quia non patebat huma-
no aspectui vt per ueri hōis inusitata pi-
mordia ille agnosceret genitus. qui regi
Dauid et dñs esset et filius. Ipse enī pro-
phetico spiritu cantat. Itaqz iuxta **Da-
uid** p̄phetiam: **Rotum** fecit dñs saluta-
re suū. in p̄spectu gentiū reuelauit iusti-
ciam suā. Et iuxta **Esaiā**: **Populus** q̄
sedebat in tenebris uidit lucem magnā
habitantibz in regione umbrę mortis lux
orta est eis. **Igitur** in die nostrę salutis
exultemus et nouū testamentū in confor-
tium eius assumpti cui dicitur a patre:
Filius meus es tu. ego hodie genui te. in
adoptantis nos m̄ia gloriem. **Dignus**
est autem vt testamētū patris uoluntas a
filijs adoptiuis impleat. et ap̄lo dicēte:
Si compatim⁹ et cōregnabim⁹. sint hu-
militatis **Christi** participes qui futuri
sunt glorię cohęredes. **Idem in. iij.**
Non autē segni neqz carnali lēcticia di-
em istā celebrare quis debet. quia digne
et intelligent a singulis fiet si quisqz cui⁹
corporis mēbrū et cui capiti coaptatū sit
recolat ne sacre edificationi discors cō-
pago cohęreat. **Considerate** charissimi
et prudenter aduertite h̄m illuminatio-
nem sancti spūs quis nos in se suscepit
et quem in nobis susceperim⁹. **Sicut** enī
fact⁹ ē dñs caro nostra nascēdo. sic et nos
facti sumus ipsius renascēdo. **Ideo** et
mēbra **Christi** et templū sumus spūs san-
cti. **Adcirco** nobis dicitur ab ap̄lo: **Glo-
rificate** et portate deum in cordibz uestris
Idem in. vj. **Duz** ergo saluatori

nostri adoramus ortum. invenimus nos nostrum celebrare principium. **G**eneratio enim Christi origo est populi christiani. Et natalis capitis est natalis corporis. habeant licet singuli quique vocatorum ordine suum. et omnes ecclesie filii temporum successione distincti. univisa tamen summa fidelium fonte orta baptismatis. sicut in Christo in passione crucifixi. in resurrectione suscitati. in ascensione ad patris dexteram collocati. Ita cum ipso sumus in hac natiuitate congeniti. Quicquid enim hominum in quacunque mundi parte credentium regerantur. in Christo inter cetero originali tramite vetustatis transit in novum hominem renascendo. Nec iam in pagine habetur carnalis patris. sed in germine salvatoris. Quid ideo filii hominis est factus ut nos consilii dei esse possimus? Nisi. n. ille ad nos in hac humilitate descendere. nemo ad illum ullis suis meritis perveniret.

De mysterio bidui nostre sanctificationis et glorificationis Bernardus in sermone de vigilia natiuitatis domini. Cap. LXVII

A hac die natiuitatis dominice sanctificemur ut maiestatem eius ubi dies illa nostre glorificationis illuxerit videamus. Siquidem dies sanctificatus illuxit nobis. dies salutis non glorie vel felicitatis. Denique donec passio sanctifanctorum qui nimirum in parascene passus est. id est. in die preparationis annuncietur. merito omnibus dicit: Sanctificamini. magis ac magis de virtute in virtute proficiendo. et estote parati pseuerando. Sed in quibus sanctificantur. legi de quodam patre quod in fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum. Neque enim hominibus sine lenitate. neque deo sine fide possibile est placere. Merito sane in his parati esse monemur quibus et deo conveniamus cuius maiestatem visuri sumus ut in nobis invicem eam

pariter videamus. Propterea siquidem oportet nos providere bona non tantum coram deo. sed etiam coram omnibus hominibus. ut non solum regi nostro. sed et concubis et commilitonibus nostris esse grati possimus. Et quidem ante omnia fides est querenda. De qua dicit scriptura: Fide mundans corda eorum. Beati namque mundo corde. Crede ergo te deo. committe te ei. iacta cogitatum tuum in domino. et ipse te enutriet ut fiducialiter ac fideliter dicas: Dominus sollicitus est mei. Nam sibi quidem ipsi fides non est fidei. sed perfidie. nec confidentie sed diffidentie. Ad autem facit humilitas sola cordis ut sibi non imitatur anima fidelis sed ut sanctificatio perfecta sit. etiam mansuetudinem et socialis vite gratiam a sancto sanctorum nos discere convenit. sicut ipse dicit: Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Sic anima semetipsam deserit iamque de deserto innixa super dilectum. et ideo delictis affluens ascendit. Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet delictis affluentem qui suavis ac mitis et multe misericordie omnia omnibus efficit. et univeros perfundit oleo quodam mansuetudinis et lenitatis. quo sic est. infusus et sic perfusus. etiam et superflusus ut undique stillare videatur. Felix qui ex hac gemina sanctificatione paratus dicere potest: Paratum cor meum. paratum cor meum. Habet enim quidem fructum suum in sanctificatione. crastina die finem habiturus vitam eternam. Videbit enim maiestatem dei que utique vita eterna est. Tunc videbit et affluet et mirabitur et dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur: usque ad videndam dei maiestatem in se. Nolite arbitrari fratres quod vobis illam permissionem explicare verbis possim. Sanctificamini hodie et estote parati. crastina die videbitur et gaudetis. et gaudium vestrum implebit. Quid. n. maiestas illa non impleat etiam superimplebit et superfluet quam mensuram bonorum et confert. am et coagitatam et superfluentem dabit in sinu vestro. Usque adeo siquidem

superfluet et supra modum in sublimitate extendet. non modo merita sed et vota. sicut vere potes est facere supra id quod nos intelligere possumus aut sapere. **Na** desideria nostra in tribus maxime videntur constituta. quod decet. quod expedit. et quod delectat. **De** sunt que concupiscimus omnes quidem omnia sed alius magis hoc. aliud alius. **Ille** sic est deditus voluptati ut nec honestatem sat reputet nec utilitatem. **Ille** questui magis incubas et honestum dissimulat et iocundum. **Ille** voluptatis pariter et utilitatem negligentior solum vel maxime sectatur honorem. **Nec** hoc reprehensibile desiderium bonum. sed si ea ibi queres ibi vere inuenies. **De** enim ubi vere sunt vnum sunt atque si ipsum utique summum bonum. summa gloria summa utilitas. summa voluptas. **De** quidem quantum interim cape possumus expectatio nostra est. et promissa nobis visio maiestatis in nobis. ut sit deus omnia in omnibus. omne iocundum. omne utile. omne honestum.

Iterum de eodem. Idem in uero Capitulum LXVIII

O Juda et hierusalem nolite timere etc. Nolite timere confessores veri qui non solum ore sed totum pariter et ex omni parte domino confitemini confessionem sicut vestimentum induiti. **Vera** confessio est si omnia opera vestra sint opera dei et confiteantur ei. **Confitemini** autem gemina confessione. ut duplicibus vestiamini. scilicet confessione peccatorum vestrorum et laudis diuine. **Luc** enim veri in dei eritis si omnis vita vestra confiteatur vos peccatores. et multo maioribus dignos penis. deum vero summe bonum qui pro his leuibus et transitorijs eterna condonat supplicia que meruistis. **Estote** autem et vera hierusalem cuius fines dominus posuit pacem. **Etenim** hierusalem visio pacis utique visio non pos-

sessio. **Si** ergo pacem non habetis. imo quia perfectam hic habere non potestis. saltem videte. considerate et desiderate eam ut omnia quecumque facitis ei intuitu ac desiderio faciatis. **Sicque** iam nihil timetis quia dicitur vobis: **Cras** egrediemini et iam non erit timor in finibus vestris. **Na** si eis qui viam pacis non cognouerunt dicitur: **Cras** egrediemini. non erit ista consolatio sed comminatio. **Soli** quippe dissolui desiderant et egredi concupiscunt qui pacem vident et sciunt. non illi qui in insaniam versi suis compedibus delectantur. **Tales** enim moriendo non tam ingressi que egressi dicendi sunt. quia non in lucem nec in libertatem sed in carcerem vadunt. **Ille** hoc econtra sciunt quia si terrestres domus huius habitatiois eorum dissoluatur. edificationem habet ex deo. multos quidem hostes habent in presenti. carnem scilicet quam nullus hostis vicinior esse potest. presentis seculum neque quod undique circumfusum est. princeps tenebrarum qui viam obsident in aere collocati. **Sed** dicit eis: **Nolite** timere. quia cras. id est in primo egrediemini. **Tres** enim sunt dies de quibus legit. viuificauit nos post duos dies et in die tertia suscitauit nos. **Unus** scilicet Adam. alter in Christo. tertius cum Christo. unde et ibi subditur: **Sciatis** sequemurque ut cognoscamus dominum. **Et** hic dicitur: **Cras** egrediemini et dominus erit vobiscum. **His** enim dicitur: qui dies suos dimidiauerunt in quibus perierunt dies in qua nati sunt. id est. dies adque dies peccati. dies inimici qui dicit: **Aperiet** oculi vestri. **Qui** scilicet dicit in qua natus erat. **Jeremi**as quoque maledicebat: **Ecce** nobis illuxit dies redemptionis nostre reparatiois antiquae felicitatis eterne. **De** est dies quam fecit dominus. exultemus et letemur in ea. unde nisi de conclauis huius seculi de ergastulo huius corporis. de compedibus necessitatis. curiositatis. vanitatis. et voluptatis. que nobis etiam inuitis tenent pedes

affectionis. **Q**uid n. spiritui cū terrenis? **C**ur non spūalia desiderat. querit et sapit. **Q**uē sursum sunt inquit querite. sed aggrauat eum corpus quod corripitur multaq; necessitates detinent. et vis eius quędam prauū desiderij terrene delectationis volare non patitur. citiusq; mentem retrahit. si qñ subleuatur. **S**ed nolite timere. cras de lacu miserie et de luto fecis egrediemī. qm̄ vt inde nos educret ipse dei filius infixus est in limo profundi. **A**gite ergo diem festum in **C**hristo vt sicut ille ambulauit. et ita vos ambulet. **N**olite timere. quia cras egrediemini et sic semper cum dño eritis. vel quia signanter est dictum: et dñs erit vobiscum. sic intelligam? vt dum in corpore sumus. nos esse cum dño possimus. id est. voluntati eius adherere. sed non ille nobiscū vt consentiat voluntati nostre. **V**ellemus enī iam esse liberi. cupimus dissolui. desideramus egredi. sed adhuc ex certa causa differt ille. **C**ur autē egressi fuerimus ille nobiscū erit vt quicquid voluerim? velit et nullo discordet a nostra voluntate.

Adhuc de eodē. Cap. LXXIX

Itaq; iuda et hierusalem nolite timere si perfectionē quā desideratis nō dū potestis adipisci. sed quod min? habet imperfectio conuersationis. suppleat humilitas confessionis. **E**t imperfectū nr̄m viderūt oculi dei: **P**ropter hoc enī mandauit mādata sua custodiri nimis. vt videntes imperfectionē nostrā deficere et nō posse qd̄ debet implere. fugiam? ad mīam et dicamus. qm̄ melior est mīa tua super vitas. **E**t qui non possum? in vestitu innocentie sine iusticie. appaream? vestiti confessione. **C**onfessio et pulcritudo in conspectu dñi. si tamen sit non oris tm̄. sed totius hōis vt oīa ossa nostra dicant: **D**ñe q̄s similis tui? **I**dē solius pacis

intuitu et desiderio reconciliatiōis ad deum. **T**alibus enī dicit: **D**iu dēz hierusalem nolite timere. cras egrediemī. id est. q̄ cito a corpore exierit anima oēs simul affectiones et oīa desideria q̄b; p̄ vniuersum interim mundū dispersa et ligata tenebāt. de hoc silico egredient. et dñs erit vobiscū. **R**imis quidem id potest videri vobis. si nō ad ea que vos expectant sed ad vos respicitis tm̄: **N**onne h̄ vniuersus expectat mundus? **N**am creatura que homine cadēte tota simul corrupta est et vanitati subiecta. ingemiscit et parturit vsq; adhuc. qm̄ hereditas nō reparabitur donec heredes repentur. **S**ed et angelis et hōibus spectaculū facti sum? **R**ā martyres acceptis iam singulis stolis desiderant perfectionē beatitudinis. sed non duplicib; vestient? donec et nos vestiam. vadimonia tenemus et obsides ipsa eorum corpora sine quibus cōsumari nō valent. nec ea sine nobis recipient. **Q**uid tamen de his loqr̄ qui didicerunt ex his que passi sunt compassionem. cum et ipsi quoq; nostrā angeli sancti desiderant glorificationem? **S**olliciti nempe sunt celi ciues vt veniant lapides viui qui eis edificent? et ex quibus ruine sue ciuitatis instarent. **E**xpectat nos etiam deus pater non soluz ppter nimiam erga nos suam dilectionē. sed ppter seipsum vt impleat filio pmissionem: **P**ostula inquit a me et dabo tibi gentes hereditatē tuam. **P**orro de filio quis nesciat q̄ntuz desideret fructū natiuitatē et totius vite quam gessit in carne. **F**ructum deniq; crucis et mortis sue p̄cium sanguinis p̄ciosi. **N**onne traditurus est deo et patri regnū quod acquisiuit ei q; restauraturus creaturas suas pro quibus illum pater in terras misit? **E**xpectat nos et spūsanctus. quia charitas est et benignitas in qua sum? ab eterno p̄destinati. **N**ec dubiū qn̄ ad p̄destinationem suam velit impleri. **E**rgo qz paratę sunt nuptię. nosq; oīs frequentia

desiderat. et expectat celestis curie. Curramus non quasi in incertum. curramus desiderijs et profectu virtutum proficere et perficisci. Dicamus ergo singuli. Aspice in me domine miserere mei. non sicut ego merui sed sicut tu decreueris misereri et secundum iudicium diligentium nomen tuum. Sic fuerit voluntas in celo sic fiat. Scimus quod scriptum est. An non licet mihi facere quod volo. Et si deus pro nobis quis contra nos? Aut quis accusabit aduersus electos dei? Nec interim charissimi sit consolatio nostra vel solatiu[m] donec egrediamur et dominus sit nobiscum.

De exercitu angelorum qui pastoribus apparuerunt. Beda in omel. Cap LXX

Ne vero parua vni[us] angeli videret auctoritas postquam vnus sacramentu[m] noue[n]te natiuitatis edocuit. statim multitudo celestium agminu[m] que gloriam deo caneret affuit pacemque simul omnibus predicaret aperte demonstrat. quia per hanc natiuitate[m] homines ad pacem vni[us] fidei spei et dilectionis atque ad gloriam diuine laudationis essent conuertendi. **G**lo. sup **Lucam.** Et bene scriptura militie celestis exercitum no[n]at sequente[m] Christu[m] ducem qui contra malignos spiritus ad tutelam nostram angelorum exercitus ordinat. Vno igitur euangelicam multitudinem prumpit in nouam laudem. vt et officium suu[m] deo impendat et nos homines instruat vt quotiens sacra[m] eruditionem ex ore fratris audimus deo laudes ore corde atque opere reddam[us]. **G**regorius in omel. Prius quidem quam redemptor noster per carnem nasceret discordiam cum angelis habuim[us] a quorum claritate et mundicia per prime culpe meritum ac per quotidiana delicta longe distabamus. Nam quia peccato extranei eramus a deo angeli ciues dei nos extra

neos deputabant a suo consortio. Sed quia regem nostru[m] cognouim[us] recognouerunt angeli ciues suos. Etenim quia rex terram nostre carnis assumpsit. infirmitatem nostram illa iam angelica celsitudo non despicit. Ad pacem nostram angeli redeunt. contentionem prioris discordie postponunt. et quos prius infirmos deiectosque despererant iam socios venerantur. Hinc est quod Loth et Iosue angelos adorantes venerant. nec tamen adorare prohibentur. Iohannes vero in Apoc. adorare angelu[m] voluit. sed tamen iste angelus hunc ne se debeat adorare compescit dicens. Vide ne feceris. conseruus sum et frater tuus. Quid est quod ante redemptoris aduentum angeli ab hominibus adorant et tacent. postmodum vero adorari refugiunt. nisi quod naturam nostram quam prius despererant postquam hanc super se assumptam conspiciunt prostrata[m] sibi videre pertimescunt. Nec iam sub se quasi infirmam contemnere ausi sunt quam super se videlicet in celi rege venerant. Nec habere dedignantur hominem sociu[m] qui super se adorant hominem deum. Curem[us] itaque charissimi ne qua nos imundicia polluat qui in eterna conscientia dei ciues et angelis equales sumus nostramque dignitatem moribus vendicem[us]. Defende tibi contravitia honore[m] dei o homo. quia propter te factus est deus homo. **A**ugustinus in sermone de natiuitate domini. Et ego quod de fratre per quod impedi et sup[er]impendi cupio licet magnos spiritus vos fecerim in conscientia mea. maiores tamen quodammodo mihi vos efficit ista cum videlicet nitendo contra sit domini mei pro homine digna ratio. Vos utique causa domine incarnationis vos domini sanguinis partem estis. vos membra Christi capitis. pro vobis nasci. pro vobis cuncta non distulit pati. Vos appellam[us] fratres Christi. vos heredes dei. Non ergo despiciat se homo ipse propter quem dignus est deus ista subire. **O** b[er] vnusquisque

dignū seipsum habeat coram quo peccare non debeat. dignū se estimet coram q̄ si delictus cogitavit erubescat. **Empti** enī estis precio magno. glorificatez portate deum in corpore vestro.

De cantico quod cecinerunt.
Glo. vbi. s. Cap LXXI

Quoniam ergo deus et homo nascebat pax hominibus cum ipsis angelis decantatur. deoq̄ gloria qui ab angelis pro nostra redemptione glorificat. pax inq̄ hominibus qui natum Christum suscipiunt. non his qui audita eius natiuitate turbati eum persecuti sunt. Non est enī pax impijs dicit dñs. **Hugo de sancto victore.** Sed pax hominibus utiq̄ bonę voluntatis. quia totū est in voluntate meritum hominis. quantum vis tñ mereris. Sed nedicat. quid igitur opus est operari. scias quia voluntas non est si non operatur quod potest. Alioqn̄ sufficit ipsa sibi si operari non potest. sed ideo post voluntatem opus requiritur ut ipsa ipso opere augeatur. tale quippe cor hominis est ut opere suo amplius inardescat siue ad bonum si rectum est. siue ad malū si peruersum. quantum ergo voluntas crescit tantum et meritum. **Idem in notul super ps̄.** At x̄o deus qui pacis amator est cor turbatū inhabitare non potest. Venite igitur ad lucem et videte opera dñi per lucem. **Quę.** Consideraui dñe opera tua et expaui. **Parvulus** enī natus est nobis et filius datus est nobis. **z̄c** Super terram hec posita sūt qm̄ ad pacem terrena componūt. prodigia sūt qz venturi seculi gaudia p̄tendūt. **Prin-**ceps pacis auferens bella pacificans hominem intus et extra. arcū conteret et confringet arma diaboli. versutias adhibilans et machinamēta. **Scuta** comburet igni dura corda molliens igne sancti spiritus. quibus patraq̄ et plena pacis red-

dita vox sequitur exhortatoria. **Vacate** et videte z̄c. **Leo papa de natiuitate dñi sermo. vi.** Deus certe non aliter colitur nisi id ei quod ipse tribuit offeratur. **Quid** autem in thesauro largitaq̄ dñice tam cōgruū ad honorem sollemnitatis p̄dicte possumus inuenire q̄ pacem que prima est angelico p̄dicata concētū in ipsa dñi natiuitate? **Ipsa** enī est que parit filios dei. nutrix dilectionis et genitrix vnitatis. requies beatorum et eternitaq̄ habitaculū. **Cuius** hoc opus. p̄rium et speciale beneficiū est ut iūgat deo q̄s secernit e mūdo. **Vnde** apostol⁹ ad hoc bonū nos incitat dicens. **Iustificati** ergo ex fide pacem habeamus ad deum. **Cuius** sententię breuitate oīum fere mandatoz continetur effectus. quia vbi fuerat veritas pacis nihil potest desse virtutis. **Quid** est autē ad deum pacem habere nisi velle quod iubet et nolle quod prohibet? **Si** enim humane amicitie animos pares et similes expetunt voluntates. nec vnq̄ diuersitas morum ad firmam potest concordiam peruenire. **Quō** particeps erit pacis diuine. cui placent que deo displicēt. et his appetit delectari quibus illuz nouit offendi. **Non** est anim⁹ iste filioruz dei genus electum et regium regnacionis sue respondeat dignitati. **Qui** non ex sanguinibus neq̄ ex voluntate carnis sed ex deo nati sunt. **Patri** pacificoꝝ concordiam filioꝝ offerant et in p̄mogenitum nouę creature qui venit non suam sed mittentis facere voluntatem adoptionis vniuersa nobilitate membra concurrant quia patris gratia nō discordet neq̄ dissimiles sed vnū sentiētes vnūq̄ amantes adoptauit heredes. ad vnam reformatos imaginē animū oportet habere p̄formē. **Natalis** dei natalis ē pax. **Ipsa** enī est pax n̄ra qui fecit vtraq̄ vnū. **Qui** etiā ante diē passiōis ait discipul⁹. **Pacē** relinq̄ vobis. pacē meā do vob. **Et** ne sub noīe generali pacis sue lateret

qualitas adiecit. **N**on quomodo mundus dat ego do vobis. **N**on habet inquit mundus amicitias veras siue fideles. multosq; facit amore perverso pcor-des. **N**am sunt etiam in vitij animi pares. et similitudo desiderio equalitatez gignit affectuū. **Q**m̄ ergo quicūq; spū dei aguntur hi filij dei esse probant. nos vnū volentes vnūq; sentientes et in fide spe et charitate pcor-des spūs pacis agat et ad gaudia vera pducatur. **B**ernardus. **S**ed displicet mortalib; angelica illa p̄titio qua nūciatur hōib; pax. et gloria deo. dumq; gloriam vsurpāt pacem turbant. solus meretur gloriam qui facit mirabilia solus. sicut ait apostolus Soli deo gloria et honor. **P**orro cum nostro rege bene agitur si pace dei cum deo frui datur. **A**t quidem feliciter atq; misericordit. **Q**uo nā ergo pax hominū coram deo et cum deo stabit si deo apud homines esse tuta gloria sua nou possit? **S**tulti filij Adam qui pacem contem-nentes et gloriam appetentes. et pacē perdunt et gloriam. **I**dem in epistola ad nouicios. **D** q̄ vani et mendaces filij hominū instant qui gloriam ab inuicē querunt et gloriā que a solo deo est nolunt. **P**lane in hoc ipso decipientes ipsi de vanitate in idipsuz. **I**dē in sermone de natiuitate dñi. **C**hristus natus tacet. non se extollit. nō magnificat. non p̄dicat. et ecce annūciat eum angelus. laudat multitudo celestis exercitus. **E**t tu ergo qui Christum sequeris iuentū abscondē thesaurū. amanesiri. laudet te os alienū. sileat tuū.

De laudando dño angeloz exemplo. **M**aximus in sermone. **C**apitulū LXXII

Ecce christū Jesum vbera sugentiū infantū more nascentiū. more vagientiū vagientem vilib; pannis circūdatuz. vilis in

p̄sepe iacentem. angelica ministeria psequunt. oīsq; celestis exercitus multitu do miratur consona voce collaudās et dicens: **G**loria in excelsis deo etc. **N**am idem ipse dei fili? et apud angelos gloriosus est in excelsis. et bonę voluntatij hominibus pacem p̄stat in terris. **G**loria utiq; deo qui desperatis mortalib; munus eterne salutis exhibuit. et pax hōib; bonę voluntatis quos certamie suo christus suoq; p̄glio in regnū. pprium de captiuitate diabolica reuocauit. **E**t nos q̄ de tanta salute letantes exultem. nos vocibus angelicis sociantes honore debito mysteria Christi semper virtutesq; laudemus. **A**ugustin? in sermone de natiuitate dñi. **L**audent eū condigne omnes angeli eius quoz cib; eos incorruptibili sagina viuificans est eternus. quia verbum dei est cuius vita viuūt. cui? bonitate semper beate viuūt. **N**os autem plebs eius et oues manuz eius pro modulo infirmitatij nostre pacē per bonam voluntatē recōciliati habeamus. **I**psorū etenim angelorū vera vox ē que nato nobis saluatore cū exultatione fusa est. gloria in excelsis deo. et in terra pax hominibus bonę voluntatij. **L**audant ergo illi competent. laudem? et nos obedienter. **S**unt illi nūcij eius. sumus et nos pecora eius. **I**mpleuit in celo mēsam ipsozum. impleuit in terra p̄sepe nostrum. **P**lenitudo mense ipsozum est. qz in p̄ncipio erat verbū et verbū erat apud deum et deus erat verbum. **P**lenitudo p̄sepeis nostri est. quia verbum caro factum est et habitauit in nobis. **E**t eniz panem angeloz māducaret homo. creator angelorū factus est homo. **I**lli laudant viuendo. nos credendo. **I**lli fruendo. nos petendo. **I**lli capiēdo. nos querendo. **I**lli intrando. nos pulsando. **G**lo. sup p̄s. xcviij. **C**ārate igitur dño canticum nouū. canticum scilicet de incarnatione Christi et redēptiōe generis hūani. qd̄ utiq; nouū extitit. qz nihil

vnq̄ tale mūdus audiuit. **Glo. su-**
per ps̄. xcv. Canticum nouum domi-
 no canere. est veterē hominē cum actib⁹
 suis exuere ac nouū induere. quod vtiq̄
 cantat qui amat. **Vetus enī canticum**
 cantat cupiditas. nouū charitas. que ⁊
 ipsa est canticū nouū. **Ipsū autē can-**
 tare est edificare. **Quicqd̄ ergo cantane-**
 ris de cupiditate vetus cantas. quicqd̄
 de charitate nouus resonas. **Melius est**
 vt nouus taceas. q̄ vt vetus canas. qui
 si nouus tacueris auribus hominū. au-
 ribus dei sonas. hypocritis cātat canti-
 cum vetus. quia paries est dealbat⁹. fo-
 ris lucet intus lutum est. **Glo. sup**
ps̄. cxlii. Itaq̄ qui vult cātare can-
 ticum nouū quod est de mysterio redem-
 ptionis ⁊ re-promissione eternitatē eter-
 na diligat vt nouus fiat. **Vetus enī ho-**
 mo cantat vetus canticū de terrenis. no-
 uus homo canticū nouū de spūalib⁹. s.
 canticum charitatē ⁊ pacis. **Cantate do-**
 mino canticū nouū quia mirabilia fecit
Richardus in exceptionib⁹
ij. parte. li. x. Mirabilia fecit in crea-
 tione mūdi ⁊ redemptione generis huma-
 ni. **In creatiōe mūdi fecit mirabilia cre-**
 ando terrestria celestia ima sūma visibi-
 lia ⁊ invisibilia corporalia ⁊ spūalia. **Mi-**
 rabilia quoq̄ quotidie facit ī rebus cō-
 ditis. in element⁹ ⁊ elementarū simplicib⁹
 ⁊ compositis. ⁊ causis ⁊ effectib⁹ in natu-
 ris ⁊ formis. in figuris ⁊ colorib⁹. in ve-
 getatione germinantiū ⁊ fecūditate ge-
 nerantiū. **Fecit autem mirabilia in redē-**
 ptione generis humani carnem assūmē-
 do esuriendo sitiendo mirabilia facien-
 do patiēdo moriēdo resurgēdo ascen-
 dendo gratiaz sanctis p̄is tribuēdo cul-
 pas condonādo. impios iustificādo. mi-
 seros beatificādo. **Ergo cantate canti-**
 cum nouū quia mirabilia fecit. **Nouus**
 canticum noua vita. vetus canticū ve-
 tus vita. noua vita iusticia. vetus vita
 culpa. **Porro tribus modis distingui-**
 tur cantus. graui. acuto. supacuto. **Gra-**

uis significat vitam conuigatoꝝ. acut⁹
 vitam continentiu. superacut⁹ vitam vir-
 ginū. **Qui bene viuit bene cātat. qui ma-**
 le viuit male cātat. quia discordat. **Nō**
 nulli quidez christiani sunt noīe. paga-
 ni tamen conūlatione. **Et q̄uis rectam**
 de deo habeant fidem. mortua tamē est
 quia non habent operationē. **Discor-**
 dant autem a cantico diuinę laudis. qz
 non est speciosa laus in ore peccatoris.
Omnes tales cantant vetus canticum
 quod magis significat tristitiam q̄ gau-
 dium. **De huiusmodi laudatorib⁹ scri-**
 ptum est: **Putabāt se habere vasa can-**
 tici sicut **Dauid**. dum enim subtilibus
 vocibus verba diuinę laudis sibilant. ⁊
 duplici modulamine cantica sonāt va-
 sa cantici se habere sicut **Dauid** putant
 quia vere se laudatores esse. dei estimāt.
Sed vox nō placet quia vita displicet.
Ros ergo fratres cantemus dño sicut
 p̄cepit psalmista dicēs: **Rex omnis ter-**
 re ⁊. psallite sapiēt. **Quid est sapientē?**
Non simus prauis operibus dediti. nō
 in psallendo verbis ociosis intenti. non
 vanis respectibus curiosi. non ex cursu ⁊
 discursu vagi. **Cantemus sicut quidam**
 vericator ait: **Omnibus his hōis ea-**
 dem vox cordis ⁊ oris. **Vox est grata**
 chori quando non concinit ori. **Cante-**
 mus igitur dño canticū nouū quia mi-
 rabilia fecit. **Et non solum quia fecit. s.**
 etiam quia mirabilia factur⁹ est. **Duo**
 p̄cipua fecit mirabilia: **Vnū in crea-**
 tione mundi: alteruz in redemptiōe ge-
 neris humani. **Et factur⁹ est duo. vnū**
 in renouatione creati. alterum in glorifi-
 catiōe redempti.

De mysterio pastozum. Glo.
super Lucam. Cap. LXXIII

Ut aut discesserūt ab eis
 āgeli ī celū. pastozes loq̄bātur
 ad iuicē: **Trāseam⁹ vsq̄ beth-**
 lee. vt. n. x̄b āgeli crediderūt d̄ agno x̄o

testimoniū dederūt. Quorū p̄sona q̄ vi-
lior ad prudētiā eo p̄ciosior erat ad fidē
Nam etiam **M**aria fidē collegit a pa-
storibus. ⁊ ab ipsis ad dei reuerentiā cō-
gregatus est populus. De his enī mira-
ti sunt quę a pastorib; ad illos dicta sūt
Beda in omet. Significāt autē
mystice pastores ibi gregūz doctores ac
rectores fidelium animarū. **P**or cuius
fide vigiliās custodiebant super gregēz
suū. indicat picula temptationū. a qui-
bus se suosq; subiectos oēs qui perfecte
vigilant custodire non cessant. Et bene
nato dño pastores super gregem suū vi-
gilant. quoniā ille nat⁹ est qui ait: Ego
sum pastor bonus. bonus pastor aiām
suam dat pro ouibus suis. Sed ⁊ tem-
pus iminebat quo idem pastor sūme bo-
nus missis in mundū pastorib;. oues su-
as longe lateq; dispersas atq; errabun-
das ad sp̄ virētia celestis vitę pascua re-
uocaret. q̄rū ⁊ curāz sūmo pastori p̄ci-
peret dicens: Si diligis me pascue oues
meas. Quod aperiens ait: Cōfirma fra-
tres tuos. **G**regori⁹ vbi supra
Quid est autem hoc q̄ vigilantib; pa-
storibus angelus apparet eosq; dei cla-
ritas circūfulsit. nisi q̄ illi p̄z ceteris vi-
dere sublimia merent⁹ qui fidelib; gregi-
bus p̄zesse solliciti inueniunt⁹. Dumq;
super gregem quisq; vigilat diuina sup-
eum gratia largius coruscet. **R**egē ho-
natum angelus nūciat. eiusq; voci con-
cinūt angeloz chori congaudētes ⁊ cla-
mantes: **G**loria ī excelsis deo. **L**eo
papa vbi supra. Sic igitur in no-
stre carnis animeq; substantia saluato-
rem angelicis vocibus didicere pastores
⁊ euāgelicandi forma p̄cōdita ē apud
dñicorū gregum p̄sules. vt nos quoq;
dicam⁹ cū exercitu celestis militię: **G**lo-
ria in excelsis deo zc. **B**eda. **T**rans-
eamus ⁊ nos vsq; bethleē ciuitatē **D**a-
uid cogitando ac recolam⁹ amando. et
eius incarnationē dignis honorib; cele-

brando. **I**dem vbi supra. **T**rans-
eamus etiam abiectis carnalibus concu-
piscencijs. toto desiderio mēt̄ usq; beth-
leem supernam. id est. domū panis viui
non manufactā sed eternam in celis. et
recolamus amando. quia verbum caro
factum illuc carne ascendit vbiq; sedet
in dextera dei patris. illuc cum tota vir-
tutum instantia sequam⁹. ⁊ sollicita cor-
dis ac corporis castigatione procurem⁹
vt quem illi in p̄sep̄io videre vagientē
nos in patris solio mereamur videre re-
gnantem. **F**ulgenti⁹ in sermo-
ne de natiuitate dñi. **U**t enī pa-
nem angelozū manducaret homo. crea-
tor angeloz fact⁹ est homo. vtrosq; pa-
scens ⁊ integre permanens. **D**e bon⁹ pa-
nis qui ⁊ angelos pascit per sp̄m vt de
ipso satientur in patria. ⁊ nos pascit per
fidem ne deficiamus in via. **I**lle panis
qui seipsum dat angelis ad gaudiū sta-
bilitatis. seipsum dedit hoībus ad reme-
dium sanitatē. **E**t qui angelozū esca. fa-
ctus est nobis medicina. **A**ugusti-
nus in sermone de eodez. **P**or
ro quod oculus non vidit nec auris au-
diuit. nec in cor hoīs ascendit eundē ip-
sum se diligentib; ostensurūz promisit.
Quod donec fiat. donec nobis ostēdat
quod nobis sufficiat. donec euz fontem
vitę potemus ac satiemur interim salicēz
dñi ab eo p̄grinamur ambulantes per
fidem. ⁊ ineffabili ardore desideramus
formę dei pulcritudinē. formę serui cele-
bremus obsequio deuoto natalē. **N**ō-
dum contemplari possum⁹ q̄ genit⁹ est
ante luciferum a patre: pensemus q̄ no-
cturnis horj est natus a virgine. **N**ōdū
capimus quod ante solem permanet no-
men eius. agnoscam⁹ in sole positum ta-
bernaculum eius. **N**ōdum contuemur
vnicum permanentē in patre. scilicet re-
cordem⁹ sponsū. p̄cedētē d̄ thalamo suo
Nōdū idonei sum⁹ p̄uio patris n̄i.
agnoscam⁹ p̄sepe dñi n̄i **I**esu christi

De verbo carne factum. Beda
ubi supra. Cap. LXXIII

Sequitur. Et videamus
 inquit hoc verbum quod fa-
 ctum est. Hoc verbum ex pa-
 tre natum non factum est. quia deus erat
 verbum. et deus creatura non est. in qua
 natiuitate diuina videri ab hominibus natu-
 ra non potuit. sed vt videri posset verbum
 caro factum est et habitauit in nobis. Vi-
 deamus ergo inquit si verbum quod factum
 est. quia hoc videre nequimus. antequam fa-
 ctum esset. **Augustinus in sermo-**
ne de natiuitate domini. Infirmus ete-
 nim aspectus noster ineffabile lucis eter-
 ne candorem intueri non potest. sed ver-
 bum caro factum est. accedens ad nos per
 id quod sumpsit ex nostro et liberans nos
 per id quod mansit in suo. Visitauit quippe
 dominus seruos per mortalem infirmitatem
 vt eos faceret liberos per incommutabilem
 veritatem. **Idem in alio.** Nemo
 ergo credat dei filium in hominis filium esse
 conuersum et commutatum. sed potius cre-
 damus et non consumpta diuina et assu-
 pta humana substantia manente filium
 dei hominis factum. Nec enim ita verbum ca-
 ro factum est vt deus esse desineret. sed
 in ipsa carne nobiscum deus emanuel na-
 tus est. sicut verbum quod corde gesta-
 mus fit vox. cum id ore proferimus. nec ta-
 men in ea commutat sed illo integro ista in
 qua procedat assumit vt intus maneat
 quod intelligatur. et foris sonet quod au-
 diatur; idem tamen profertur in sono quod
 ante sonum erat in silentio. Atque ita ver-
 bum cum sit vox non mutat in voce. sed
 manet in mentis luce et assumpta carnis
 voce procedit ad audientem. nec tamen de-
 serit cogitantem. prius enim ipsa vox intus
 in silentio cogitat. et vt inde procedat lo-
 quentis voce vestitur. Verumtamen utrumque
 si et quod dicitur et quod cogitat muta-
 bile est atque dissimile. nec illud manebit

cum oblitus fueris. neque hoc cum silueris.
Verbum autem domini manet in eternum. et
 cum ex tempore assumpsit carnem. vt ad
 vitam nostram procederet temporalem.
 non in carne amisit eternitatem. sed carni
 prestitit immortalitatem. Sic ergo tanquam
 sponsus de thalamo suo processit. qui cum
 in forma dei esset. non rapinam arbitra-
 tus est esse se equalem deo. sed vt propter
 nos fieret quod non erat. semetipsum
 exinanivit. non formas dei perdens. sed
 formam serui accipiens. et per hanc in si-
 militudinem hominum factus. nec propria sub-
 stantia sed habitu inuentus est vt homo.
Hoc enim quod vel in anima vel in corpore
sumus nostra natura illi habitus. Nos
 quippe nisi hoc essemus. non essemus. Ille
 homo etiam si hoc non esset. esset utique deus.
Et cum esse cepit quod non erat homo
factus est permanens deus. **Leo pa-**
pa in sermone de natiuitate domini
Sic itaque verbum caro factum est et ha-
bitauit in nobis. In nobis utique quos
 sibi verbi diuinitas coaptauit. cuius ca-
 ro de virginis utero sumpta nos sumus
Quae si de nostra. id est. vere humana non
esset. verbum caro factum in nobis non ha-
bitasset. In nobis autem habitauit qui
 naturam corporis nostri suam fecit. edifi-
 cante sibi domum sapientia non de quocumque
 materia. sed de substantia propria nostra.
Cuius assumptio manifesta est vt dictus
est: verbum caro factum est.

De ipsius verbi inmensi abbre-
uiatione. Bernardus in sermone
de natiuitate domini. Cap. LXXV

Itaque secundum Esaiam pro-
 phetiam. verbum abbreviatum
 fecit deus pater super terram.
Vultis nosse quod longum quod breueque fe-
cit verbum: Caelum inquit hoc verbum
et terra ego impleo. Nunc autem caro factum
in angusto locatum est presepio. A seculo

ait ppheta ⁊ in seculum tu es deus. Et ecce factus est infans diei vnius. Ut qd autem se sic abbreviare voluit dñs maiestatis. nisi vt nobis formam daret humilitatē. Hinc etenim ait: Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Quid enim magis indignū. quid amplius detestandū. quid grauius puniendū. q̄ vt videns deum celi paruuluz factum. apponat vltra magnificare se homo super terram? **Petrus Rauē. ep̄us** Ipse ē x̄bū abbreviatū sup terrā abbreviatū. in mūdo ī vtero. in patibulo. ī sepulcro. Nam quia magister ⁊ grāmaticus fuit. cum in passione sua p̄ncipiū vitę eterne quod tetragmaton sonat reddidit grammatice procedens in verbo abbreviato. id est. deponenti declinavit. Verbuꝝ substantiuū est deus in patre. adiectiuū deus in carne. actiuuz in rerū creatione. passiū in passione. neutru in trāsfiguratōe. vel qz nec pur⁹ deus nec purus homo sed deus ⁊ homo. Deponens deus ⁊ homo in humilitate vel de cruce depositus in sepulcro. Verbu adiectiuū dñs verbum incarnatum. cuius p̄sens tempus fuit qñ fm̄ promissa in carne p̄sens apparuit. Imperfectū x̄o qñ legem dedit ⁊ se nobis p̄misit. Perfectum autem cum plenitudo tempis venit. ⁊ corpus mortale suscepit. Cum x̄o quod mortale erat factum est immortale plusq̄ perfectum temp⁹ aduenit. Cuz autem iudicare venerit futuri temporis plenitudinē nobis exhibebit. Indicatiuo modo verbum vitę vti voluit in operum exemplis ⁊ doctrina spūali. Impatiuo in p̄ceptis ⁊ miraculis. Optatiuo in deuotione orationis ⁊ desiderio nostre salutis. Coniunctiuo in vnione anime ⁊ carnis ⁊ in cōsideratione vniūsq̄ partē. in copula qua copulat ima summis. Infinitiuo in distributione glorie que nullo terminat fine. Vtitur ⁊ impersonali modo. quia omnes ad se vocat. nec est apud eum personarum acceptio.

Gerundiuo vsus est vt pius medic⁹ qñ dolores nostros portauit. Supino x̄o quando se Marię ⁊ Ioseph supposuit. **Glo. super epistola ad Roma. ix. cap.** Quis quibus deus hominibus aliter ante verbum breuiatum fecit dñs super terram. id est. ens in terra factum homo fecit euangelij breue verbum qui prius fecerat verbum legis prolixum. quod scilicet verbum dicitur consummans eo qd ad perfectionē ducit. Dicitur ⁊ abbrevians eo qd omnia legalia in vno Christo abbreviādo perstringit. vt compendio fidei per gratiam homo saluetur. non p̄pter innumeras obseruatias quibus ille populus seruiliter p̄mebat. Vel verbū consummatū ⁊ breuiatum est charitas. qm̄ in duobus mandatis vniuersa consumat ⁊ abbreviat. In his enī vniuersa lex pendet ⁊ p̄phete.

De stulticia diuine sapientie.
Origenes super Hieremiam
omet. v. Cap LXXVI

Ad comparationē quidem illius celestis sapientie que mundi limitem excedit. fatiuꝝ dei est hoc qd ad homines descendit. qd tamen sapientius est hominibus. Non enim dei sapientia dignaretur ad mundi sapientiam conuincendā tota descendere. sed potius modicum quod necessarium erat quod dei fatiuꝝ erat vt hoc paruo ⁊ fatuo dei infatuaret sapientia seculi. magnitudinē ī se venietis sapientie nō valens sustinere. **Hieronim⁹ in li. de trib⁹ virtutibus.** Oīa tenuis p̄traria me⁹ saluator ⁊ dñs assūpsit. vt p̄traria p̄trarijs dissoluat. ⁊ ab ei⁹ infirmitate p̄firmem. ⁊ ab ei⁹ stulto sapiētes efficiam. in h̄ introducti ad Christū dei virtutē ⁊ dei sapiam ascēdam⁹. **Hugo in libro opusculorum.** Deus nimirum in sapientia sua cognoscā non potuit donec q̄si desipuit ⁊ indigna

Incepit ibiq; sapientia mundi destruxit. **I**dem super hierarchia. Fuit enim quedam sapientia que sapientia videbatur his qui veram sapientiam non nouerant. Hanc inuenit mundus et cepit inflari. fecitq; sibi scalas specie creature vires ad mirabilia dei. Itaq; per ea que nota erant in puro corde in ea que abscondita erant ire se putauerunt. possibilem virtutem in mendacia figmentorum suorum mente corruerunt. Ideo stultam fecit deus sapientiam huius mundi. quia non potuit inueniri sapientia dei. et monstravit aliam sapientiam que stulticia videbatur. ut humilitate veritas quereret. veraq; sapientia per eam inueniret. Sed mundus modicum desperxit et ideo verum agnoscere non potuit. Opera namq; dei que miranda fecerat contemplari voluit et que proposuit imitanda venerari noluit. Non enim morbum suum attendit ut pia deuotione medicinam quereret. sed de falsa sanitate presumens se dedit in vana curiositate. aliena inuestigaret. Itaq; dum proficere videbatur extra se defecit in se. nec inuenit illum qui erat supra se. Sed proposuit estimationes de illo quas ne verum ignorare videretur concepat corde superbo. Sic est in via erroris contra verum plurima et excellenti maiestati deformia scissus ut error fieret manifestus. Prius enim verum aliquid videbatur magnusq; videbatur sed erant dense tenebre et caligo profunda ignorantie. vbi laqueus erroris in captionem superbiorum ponebatur. Itaq; nouissime successit falsitas cum debuisset consumari veritas. Assumpserunt enim species visibiles simulacra diuinorum ut per ea que videbantur invisibilia viderent. et erat ibi quidem aliquid simile. sed de longe quod querebatur ostendens. nec lucem oculis caligantibus ingerens. Natura enim ad seruitutem condita creatoris suum demonstrabat. sed ad excellentem maiestatem similitudo peregrina erat. nec in his homi-

ni illa natura que docenda fuerat inuenire potuit euidentem declarationem. quam et ipsa sana non erat ut multum claresceret in contemplationem. Non enim habebat que per gratiam exemplaria formabantur ad sanitates visionis intimę. nec arcam sapientie nouerat et conditorum thesaurorum verbi scilicet eterni carnem in Iesu christi humanitate. sed naturali solo documento vtens acie lippienti lumine nubilum ambiguum adducens in re creatarum contemplabatur specie. propter hoc euenerunt dum mente transire volebant ea que sola nosse acceperant et palpantes estimationibus ad ea que videre non poterant inuenti sunt ceci qui se videre putauerant. quia dignum erat ut confunderetur in sumis qui de inferiorum cognitione superbi erant.

De infatuatione mundane sapientie. Cap. LXXVII

Itaq; duo simulacra erant homini. proposita in quibus inuenire posset invisibilia. videlicet vnam nature et alterum gratie. Simulacrum nature species erat huius mundi. simulacrum gratie humanitas verbi. In utroque deus monstrabatur sed in neutro non intelligebatur. Natura siquidem artificis sua specie demonstrauit. sed oculos contemplantis illuminare non potuit. humanitas autem verbi et medicina fuit. ut ceci lumen reciperent et doctrina pariter ut videntes veritatem agnoscerent. lutum ex sputo fecit et oculos ceci liniuit. et lauit et vidit. ac deinde videnti et non cognoscenti. ait. Ego sum. et qui loquitur tecum ipse est filius dei. Prius ergo illuminauit postea demonstrauit. Natura enim ut dictum est demonstrare potuit sed illuminare non potuit. Itaq; per simulacra nature creator tamen significabatur. In simulacris vero gratie deus presens ostendebat. *Alla. n. opat' e' vt intelligeret ee*

In istis autem operat^o est vt agnoscere
tur p̄sens esse. **H**ec ē ergo distātia theo-
logiē mūdanā a diuina. **I**mpossibile ni-
mirū est inuisibilia demōstrari nisi p̄ vi-
sibilin^z ostensionem. et ob hoc oīs theo-
logia visibilib^z demōstrationib^z vti ne-
cesse habet inuisibiliū declarationē. **S**z
mundana theologia vt diximus opera
conditionis assumpsit. et elemēta huius
mundi creata s̄m speciem. vt demōstra-
tionē suā in illis faceret. **T**heologia x̄o
diuina opera restrāctiōis elegit s̄m hu-
manitatē **J**esu christi. et sacramēta eius
quē ab initio fiunt. naturalib^z quoq^z p̄
modulo subiunctis. vt in illis eruditio-
nem conformaret. **M**aior autem decla-
ratio in sacramētis gratiē et carne verbi
et mystica operatione ipsius ostenditur
q̄ naturali rerum specie p̄dicetur. **E**t
ideo mundana theologia parū euidētī
demonstratiōe vtens. non valuit incō-
prehensibilem veritatē sine contagione er-
roris educere. quāz diuina noscit theo-
logia simplici et pura assertionē p̄dica-
re. **G**regorius nazanzen^o de
plaga grandinis. **H**anc ergo col-
laudo sapientiā et hanc complector per
quam ignobiles gloriosi facti sunt. et per
quam abiecti ad honores venerunt. et in
qua piscatores vniuersam terram retib^z
euangelij concluderūt. **L**eo papa
in sermōe de natiuitate dñi. v.
Nam quia sicut ait apostol^o. In sapien-
tia dei non cōgnouit mūdus deum per
sapientiā. placuit deo saluos facere cre-
dentes per p̄dicatiōis stulticiam. **M**ū-
do ergo. id est. prudentib^z mundi sapiē-
tia sua cecitas est facta. quia nec potue-
runt per illam cognoscere deum. ad cui^o
noticiā non accedit nisi in eius sapiētia.
Et ideo quia mundus supbiebat d̄ va-
nitate suor^z dogmatū. dñs in eo fidem
constituit saluandor^z. quod et indignuz
videretur et stultū. vt deficientib^z omni-
bus opinionū p̄sumptionib^z. sola dei
gratia reuelaret. quod humana intelli-

gentia cōphendere nō valeret. **A**gno-
scat ergo fides catholica gloriā suā
in hūilitate oī. et d̄ sacramētis suę salutis
gaudeat ecclesia quę corpus est **C**hristi
quia nisi verbum dei caro factū in nob
habitaret. nisi i cōione creaturę creator
ipse descenderet. ac vetustate humanaz
ad nouū p̄ncipiū sua natiuitate reuoca-
ret. mors ab **A**dā vsq^z ad finē regna-
ret. et super omnes homines indissolubil
condemnatō permaneret. cū de sola cō-
ditione nascēdi vna cunctis esset causa
peccandi. **I**taq^z solus inter filios homi-
nū innocens natus est dñs **J**esus chri-
stus. quia solus sine carnalis p̄cupiscen-
tię pollutione conceptus. homo nri ge-
neris est factus. vt nos diuinę nature cō-
sortes esse possimus. **O**riginem quā sum-
psit in vtero virginis posuit in fonte ba-
ptismatis. **D**edit et aquę qd̄ dedit ma-
tri suę. **V**irtus enī altissimi et obumbra-
tio spūs sancti quę fecit vt **M**aria pare-
ret saluatorem. eadem facit vt regeneret
vnda credentem.

Quod verbum inuisibile factū est
visibile. **B**eda vbi supra.
Capitulum LXXVIII

Transeam^o igitur vt di-
ctum est vt videam^o hoc verbū
quod factum est. **Q**uod vtiq^z fe-
cit dñs. et ostendit nob. hoc est incarnari
fecit. ac per hoc visibilē nobis exhibuit.
Bernardus in sermōe. **E**rat
siquidem verbū apud deū in p̄ncipio. et
dicebat dñs ab initio: **E**go cogito cogi-
tationes pacis. **S**i quis cognouerat sensū
dei vel cogitatiōes maiestati. **D**escēdit
igit cogitatio pacis in op^o pacis dñi. **V**er-
bum caro factū ē et habitabit i nob. **H**a-
bitat nūc plane i cordib^z nris p̄ fidē. **H**a-
bitat i mēoria. **H**abitat i cogitatiōe. et vsq^z
ad ipsaz descēdit imaginatiōē. **Q**uid
enī p̄ hō de inuisibili et iaccessibili deo co-
gitaret nisi forte idoliū corde fabricaret?

Nunc autē voluit comprehendī. videri cogitari. Nonā mō: in presepio iacēs. in virginali gremio cubās. in mōte p̄dicās. in oratione p̄noctās. in cruce pendens. in morte pallens. sic incōprehēbilis voluit cōprehēdi. inexcogitabilis cogitari. **I**dē in alio. Hoc enim verbum in sublimi constitutū. ut ad nos descenderet. pp̄ria benignitas inuitavit. misericordia traxit. veritas qua se venturū pmisit cōpulit. puritas vteri virginalis suscepit salua virginis integritate. potētia eduxit. obedientia in oībus cōdignit. patiētia armavit. charitas verbis et miraculis manifestavit. Hoc verbū patris angelus Gabriel a deo missus eructavit per aurē in ventrē ipsius virginis. ut eadem via intraret antidotū. qua intraerat venenū. Et sic sicut dicit ab euangelista Iohāne: Vidim⁹ gloriā eius quasi vnigeniti a patre. Totū enim qd̄ de corde patris christus abstulit nobis patnū esse. pbat. ut nihil in filio dei nisi dulcor generis hūani trepidatio suspicetur.

In epistola ad Henricū. Hoc autē verbū si apprehēdere cupis. citius illud sequēdo q̄ legēdo consequi poteris. Quid enī verbū in verbo queris. qd̄ iā caro factū p̄sto est oculis? Jam de latibulo p̄betarum egressum est ad oculos piscator. Jam de mōte vmbroso et condenso. p̄siliit in campū euangelij tanq̄ sp̄sus et thalamo suo. **A**ug⁹. in sermone de natiuitate dñi. Pono verbū istud a patre sempiternē natū esse cogitem⁹ si valemus. si non valemus credamus. Non est h̄ qd̄ credere volumus sed tñ haud lōge positū ē ab vno quoq̄ nostrū. in illo quippe viuimus mouemur et sumus. Transcēdam⁹ carnē nostram in qua parentes añ filios viuūt. quia ut filios generare possent creuerunt. et filijs crescentibus iam senescunt. Quid nāq̄ filijs parentes vixerunt. quia et parētib⁹ mortuis filij victuri sunt. parū et ipse aliquid cogitādo qd̄ secū hñt sciēdo amittunt obliuiscēdo. qz nō et habebant ante

nascēdo. Cūcta corporalia t̄palia mutabilia transcēdam⁹ ut videamus super oīa per quē facta sunt oīa. Ascēsus n̄ i corde nostro est. quia et illud quo ascēdim⁹ p̄pe est. longe autē ab illo sumus. inq̄tum dissimiles sum⁹. Ascēdit igit̄ ad eū similitudo quā in nobis fecit et refecit. quia nō dū perfecta palpitat infirm⁹ aspectus. et ineffabilē lucis candorē intueri nequit.

Qualiter pastores puerū natū inuenerunt. Beda vbi supra.

Cap. LXXIX.

Pastores itaq̄ venerunt festinātes et inuenerunt deū hōminē natū. simul et eiusdē natiuitatis ministros assistētes. festinemus et nos fratres mei nō passibus pedū. sed bonū p̄fectib⁹ op̄e. eandē videre glorificatā hūanitatē cū eisdē ministris digna seruituti suę mercede remuneratis: festinem⁹ illud videre in diuina patris ac sua fulgente maiestate. Tāta quippe beatitudo non est cū desidia et torpore querēda. sed alacriter christi vestigia sunt sequēda. Nam ipse cursū nostrū data manu desiderat iuuare. delectaturq̄ a nobis audire. Trabe me post te zc. Citius ergo virtutū gressibus sequamur. ut cōsequi mereamur. Nemo cōverti ad dñm differat. ipsumq̄ p̄ oīa et ante oīa deprecem⁹. vt gressus nostros dirigat. **B**erñ. i sermone de natiuitate dñi. Notandum est qd̄ pastoribus legit̄ fuisse dictum ab angelo: Inuenietis infantē p̄nis inuolutū. et positū in presepio. Et p̄ pauca dicit euangelista: Inuenerūt Mariam et Ioseph et infantē positū in presepio. Quid qd̄ sola hūilitas videt̄ ab angelo cōmendari. nec sola tñ a pastorib⁹ inueniri? Forte specialius hūilitatē commendat. quia ruentibus ceteris p̄ supbiā ipse in hūilitate steterat. Aut certe p̄pterea cęlitus annūciat̄ humilitas. qz h̄ q̄si pp̄ria virtus diuinę maiestati digne exhibeat. Sola tñ non potuit inueniri. qz

semper humilibus datur gratia. Inne-
nerunt ergo Mariam et Ioseph etc. Si-
cut enim saluatoris infantia manifestat
pretendit humilitatem. sic per virginem continen-
tia. iusticia per Ioseph virum iustum. cuius
laus est in euangelio. non incongrue desi-
gnatur. Sane continentiam debere carni
quis nesciat? Iusticia vero virtus est quod
suum est cuique tribuens. et hec erga proxi-
mos est necessaria. Porro humilitas deo
nos reconciliat. deo facit esse subiectos.
deus placet in nobis. ait virgo beata: Re-
spexit deus humilitatem ancille sue. Itaque
qui fornicatur. peccat in corpus suum. qui
iniuriosus est in proximum. qui extollit et in-
flatur in deum. Fornicator semetipsum de-
honestat. Iniuriosus molestat proximum.
Erat quod in se est deum inhonorat. Glo-
riam meam ait dominus. alteri non dabo. Et su-
perbus inquit: Mibi etiam licet non de deo
usurpabo. Quod non placet ei angelica distri-
butio deus gloriam deo. pacem hominibus. Quod non
colit deum sed aduersus deum extollit. im-
pius plane et infidelis. Quae enim pietas
nisi cultus dei? Quis vero deum colit ni-
si qui voluntati eius subiectus est? Et sic
oculi seruatorum in manibus dominorum suorum.
sic oculi cordis eius ad dominum deum suum.
Ut ergo inueniat in nobis semper Ma-
ria et Ioseph et infans positus in praesepe
sobrie et iuste et pie vitam in hoc seculo.

Quendam cognitum predicauerunt. Beda ubi supra.
Capitulum LXXX.

Videntes cognouerunt
de verbo quod dictum erat illis de
puero. Et nos ergo quae dicta
sunt nobis de saluatore nostro deo et ho-
mine. festinem interim pia fide percipere.
plenaque amplecti dilectione. ut hec in fu-
turo perfectae cognitionis visu valeamus con-
prehendere. Hec etenim sola est et haec beatorum non
solum hominum. sed etiam angelorum vita. faciem
sui creatoris perpetuo videre. quam ardentem
psalmista desiderabat quod dicebat: Siti-

uit anima mea ad deum fontem viuum. quam veniam
et apparebo ante faciem dei. Cuius soli visio-
ne. non ante vlla terrenarum affluentiarum rerum
desiderium suum faciri posse signauit. cum
ait: Faciabor cum apparuerit gloria tua.
Verum quod non ociosi vel desidiosi. sed vir-
tutum operibus insudantes diuina sunt digni
contemplatione. promisit sollicite. Ego au-
tem in iusticia apparebo prospectui tuo. Vi-
dentes ergo pastores cognouerunt de ver-
bo quod erat illis dictum de christo. quia vi-
sio dei est eius cognitio. Et hec est sola
beata hominis vita. ipso apostolo attestan-
te. qui nos patri commendans. ait inter ce-
tera: Hec est autem vita aeterna ut cognos-
cant te solum verum deum. et quem misisti iesum
christum. **G**lo. sup. Lucam. Et
omnes qui audierunt mirati sunt. et tibi haec
dicta erant a pastoribus ad ipsos. Mira-
bantur siquidem mysterio incarnationis dominice.
et de tanta pastorum attestatione quod fingere in-
audita nesciret. sed facundia simplici ve-
ra predicaret. Nec est impendenda pasto-
rum attestatione. quam et dominus in veteri testame-
nto dispensationis suae nuncios pastores or-
dinauit. Sic et in nouo piscatores ad eu-
gelicandum destinauit. **B**eda ubi supra.
Itaque non celauere silentio pastores ar-
cana quae diuinitus agnouerant. sed quibus-
cumque potuere dicebant. Nam et spirituales ec-
clesiae pastores in his maxime ordinati sunt.
ut verbi dei mysteria predicet. et mira quae
didicerint in scripturis miranda suis audi-
toribus indicent. Nec solum episcopi presbyte-
ri. diacones vel etiam rectores monaste-
riorum. pastores intelligendi sunt. sed et
omnes fideles qui vel paruule domus suae cu-
stodiam gerunt. pastores recte vocantur.
in quantum eidem domui suae sollicita vigilan-
tia praesunt. Et quicumque saltim vni vel duo-
bus fratribus quotidiano praesent regimi-
ni. debet eiusdem pastoris officium im-
plere. quia iubetur in quantum sufficit bos
verbi dapibus pascere. Immo deo vnus-
quisque qui etiam priuatus creditur viuere.
pastoris officium gerit. et spiritualem
pascens gregem vigilias noctis super illam

custodit. si bonorum actuum et mundarum cogitationum sibi multitudinem aggregat. **H**ec iusto moderamine gubernare celestibus scripturarum pascuis nutrire paucorum solertia contra immundorum spirituum insidias seruare potest. **M**aria autem preuabat omnia uerba hec conferens in corde suo. **C**onferbat ea que acta uidebat his que agenda legebat. **V**idebat enim se iuxta **E**saia de stirpe **D**avid ortam in naxareth de spiritu sancto filium dei precepisse. **V**idebat se iuxta **M**ichagam dominatorem israel que eternus ex patre deus ante secula natus est in bethleem peperisse. **V**idebat se uirginem concepisse filium peperisse. **V**idebat dominum in presepio positum quo bos et asinus solet nutriendum aduenire. **A**udierat uirtutes angelicas que sunt filie sion. in suppone ciuitatis apparuisse pastoribus in loco qui a conuentu pecorum antiquitus turris gregis uocabatur et est uno miliario ad orientem a bethleem. ibi nunc etiam in ecclesia tria pastorum illorum monumenta monstrantur. **C**onferbat ergo **M**aria ea que scienda legerat his que iam facta cognouerat. **N**on tamen hoc ore promens sed clauso in corde seruans ac uigili mente sedula scrutans. **V**irginalis enim pudicitie iura custodit. secreta christi que nouerat. nemini diuulgare uolebat. sed ipsum hoc quando uellet et quomodo uellet diuulgare reuerenter expectabat.

Qui super his deum glorificauerunt. **A**p. LXXXI.

Reuerfi sunt pastores glorificantes deum et laudantes in omnibus que uiderunt et audierunt. **D**iscamus et nos fratres charissimi a contemplatione dispensationis dominice. qua nobis pie subuenire dignatus est ad agenda semper beneficis eius gratias reuerti. **S**i enim illi sola eius adhuc cognita natiuitate. reuerfi sunt glorificantes et laudantes deum in his que audierunt et uiderunt omnibus. quamotenus oportet nos qui totam incarnationis eius serie ex ordi-

ne cognouimus. qui sacramentis illius imbuti sumus. non solum uerbis. sed etiam factis predicare gloriam et laudem eius in omnibus. **N**ec unquam obliuisci quod idem deus factus est. ut nos ad imaginem et similitudinem sue diuinitatis renascendo conficeret. **I**deo aqua baptizat. ut ad nostrorum scelorum ablutio nem aquarum omnium fluentia fecundaret. **I**deo etiam in heremo temptatus. ut temptatorem vincendo nobis quoque uincendi peritiam ac salutem tribueret. **I**deo mortuus. ut mortis imperium destrueret. **I**deoque surrexit et in celum ascendit ut nobis a mortuis resurgendi et in celestibus perpetuo regnandi spem. exemplumque tribueret.

Leo papa in sermone de natiuitate domini. **I**. **A**gamus igitur gratias dilectissimi deo patri pro filium eius in spiritu sancto. propter multam charitatem suam qua dilexit nos et miseratus est nostri. **E**t cum essemus peccatis mortui conuiuificauit nos ut essemus noua creatura. non uero que signum in ipso. **D**eponamus ueterem hominem cum actibus suis. et adepti generationis christi participationem renunciemus carnis operibus. **A**gnosce dignitatem tuam o christiane. et diuine consortis factus nature in ueterem uilitatem noli degenerare per uersionem recidere. **M**emento cuius caput et cuius sis membrum corporis. **R**eminiscere quia erutus de potestate tenebrarum translatus es in dei lumen. et regnum per baptismatis sacramentum. spiritus sancti factus es templum. **N**oli tamen habitatorum prauis de te actibus effugare. et diaboli te iterum seruituti subicere. quia precium tuum sanguis christi est. quia in ueritate iudicabit. quia misericorditer te redemit. **A**ugustinus in sermone de natiuitate domini. **E**xpergiscere nunc homo. pro te deus factus est homo. **S**urge que dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. **I**n eternum mortuus es. nisi in pre-natus esset. **Q**uomodo liberarer a carne peccati. nisi suscepisset similitudinem carnis peccati. **P**erpetua te possideret miseria. nisi fieret hec misericordia. **N**on reuixisses nisi tuum morti

conuenisset. perisses nisi venisset. **Fulgentius in sermone de eodem**
Magnū vtiq; mysteriū. magnūq; di-
 uine dilectionis indicium. homo deū con-
 temnens a deo discessit. deus hominem
 diligens ad hominē venit. **D**ilexit impi-
 um ut faceret iustum. **D**ilexit infirmum
 ut faceret sanū. **D**ilexit perversū. ut face-
 ret rectū. **D**ilexit mortuū. ut faceret vi-
 uū. **E**t quid amplius dicā. quando qui-
 dem deus vnigenitus humanā naturā
 tm̄ dilexit ut eā non solū a potestate ma-
 li angeli liberaret: vtz etiam in seipso su-
 per omnes bonos angelos in patris de-
 xtera collocaret. **N**atura enī que in pri-
 mo homīe a malo angelo captiuata fu-
 erat. ipsa nūcī secūdo homine mundū a
 peccato mundauit.

**De magnitudinis huius be-
 neficij pensatione. Leo papa i
 sermone de eodem.**

Cap. LXXXII

Itaq; semper quidez di-
 uerſis modis multiq; mensurj
 humano generi bonitas diuina
 consuluit. 7 plurima. puidentię suę mu-
 nera cūctis retro seculis clementer imper-
 trjt. **S**ed in nouissimis tēporibus omnē
 abundantā solite benignitatis excessit.
 cum ipsa in christo misericordia ad pec-
 catores. ipsa veritas ad errantes. ipsaq;
 ad mortuos vita descendit. ut verbū il-
 lud genitori coęternū 7 equale in vnita-
 tem deitatis suę naturā assumeret humi-
 litatis nostrę. 7 deus de deo nat⁹ idem
 etiā hō nasceretur de homine. **H**oc qui-
 dem a cōstitutione mundi pmissū 7 mul-
 tis significatiōib; rex atq; verbor; semp
 fuerat. pphetatū. **S**ed quantā hominū
 portione figurarū illarū atq; mysterio-
 rum fides obumbrata saluaret. nisi lon-
 ga 7 occulta pmissa suo aduentu christ⁹
 impletet. 7 q; tunc paucis credentib; pro-
 fuisset effectū. **R**os iam ergo nō signis.

nō imaginib; ad fidem ducimur. sed enā
 gelica historia cōfirmati. qd factum cre-
 dimus adoramus. accedentibus ad eru-
 ditionem nostrā. pphetid instrumētis ut
 nullo mō habeam⁹ ābiguū. qd tāq; ora-
 culis scimus esse p̄dictū. **E**xultent igit⁹
 in laudē dei corda credentium. 7 mirabi-
 lia eius cōfiteantur filij hominū. qm̄ in
 hoc p̄cipue dei opere humilitas nostra
 cognoscit. quātū eam suus conditor esti-
 mauit. **Q**ui cum origini humane mul-
 tū dederit. qd nos ad imaginē suā fecit.
 reparationi nostrę longe amplius tribu-
 it. cū seruili formę ipse se dñs coaptauit.
Quānis enim ex vna eadēq; pietate sit
 quicquid creature creator impendit. mi-
 nus tm̄ mirum est hominē ad diuina p̄fi-
 cere. q̄ deū ad hūana descendere. **H**oc
 aut̄ nisi dignanter oīpotēs faceret. nul-
 la quenq; species iusticię. nullaq; forma
 sapientię a captiuitate diaboli 7 a p̄fun-
 do ęternę mortj erueret. **C**ondemnatio
 enim ex vno in omnes cū peccato trasi-
 ens permaneret. 7 letali vulnere tabefa-
 cta natura nullū remedium reperiret. qz
 p̄ditionē suā suis virib; mutare nō pos-
 set. **M**aximus in sermone de
 eodem. **I**n aduentu aut̄ dñico solus
 est omnis metus paternę p̄uaricatiōis
 quē dudū circūuenta mortalitas incur-
 rit fraudibus diabolicis. **A**dest enī no-
 bis cęli terreq; iudex. q̄ reciso cbyrogra-
 pho delictor; nostrū miseratus absoluit
 reatum. **A**dest dñs ille qui nostris a cer-
 uicibus in gū captiuitatē antiq; memo-
 rē mūdi letificat ęterna libertate. **A**dest
 rex ille māfuetus. qui per totius orb; spa-
 cia cęlestis iusticię gressibus incedat. 7 su-
 perbientē furentis inimici tyrannidē se-
 dat. **B**ern̄. in sermone de na-
 tiuitate domini. **B**enedictus ergo
 deus pater misericordiar; 7 deus totius
 cōsolationis. qui p̄pter nimiam charita-
 tē suā qua nos dilexit. filium suū dile-
 ctum nobis misit. in quo ei bene cōpla-
 cuit. per quē reconciliati pacē habeam⁹
 ad eum. idēq; nobis hui⁹ recōciliatiōis

mediator et obses sit. **N**ō est quod vereamur sub tā pio mediatore. **N**ō est quod de tā fido dubitemus obside. **S**ed qualis mediator est inquit qui in stabulo nascitur in presepio ponitur pannis involuitur: plorat ut ceteri. **I**nfans plane mediator est et in omnibus que ad pacem sunt non profunctorie sed efficaciter puidet. **I**nfans quidem est sed verbum infans cuius nec ipsa quidem infantia tacet: **C**onsolamini consolamini dicit dominus. **D**icit emmanuel nobiscum deus. **C**lamat hoc stabulum clamat presepio clamant panni clamant lachryme clamant stabulum curando sese homini qui in latrones incidere preparat clamant presepio eidem homini qui iumentis copatus fuerat pabulum ministrari clamant lachryme clamant panni eiusdem ipsius cruciata vulnera ablui et detergi. **N**ullo siquidem horum christus eguit nihil horum illi propter se magis aut omnia propter electos suscepit. **V**erebuntur filium meum ait pater misericordiaz. **P**lane reuerentur eum non iudei ad quos est missus sed electi propter quos missus. **R**euerentur eum nos in presepio reuerentur in patibulo reuerentur in sepulchro. **D**euote suscipimus tenerum propter nos crucientem propter nos pallidum propter nos reuerentem sepultum propter nos. **D**euote adoramus cum magis deuote cum sancto symeone amplectimur infantiam saluatoris.

De pueri iesu circumcisione. **I**dem sermone de circumcisione. j. **C**ap. LXXXIII.

Pro verbo abbreviatum in carne amplius abbreviatum est etiam carnis suscepta circumcisione. **M**inorat paulominus ab angelis dei filius humanam naturam induit. **S**icut iam nec ipsum respues humanam corruptiois remedium plane multo minorat est ab eis. **H**abemus etiam magnam fidei documentum et manifestum humilitatis exemplum. **A**d quid enim domine iesu circumcisio necessaria tibi que

nec peccatum commisisti. nec contraxisti? **Q**uod ipse ne feceris etas manifestat. quod non contraxeris. multo certius et patris diuinitas et matris integritas probat. **S**umus sacerdos es quem nec super matrem nec super patrem contaminandum probatum est in lege potius quam mandatum. **E**st enim tibi pater ab eterno. **S**ed deus in quem peccatum non cadit. **E**st et mater ex tempore sed virgo. nec in corruptio corrupte la parere potuit. **S**uper hec omnia circumcidit puer agnoscit sine macula. **E**t si non eguit tamen circumcidi voluit. nec vllum quidem vestigium vulneris refugit. **N**ō sic impij. non sic elationis humanam pueritas agit. **L**igaturam vulneris erubescimus. qui gloriam interdum etiam de vulneribus. **A**t is quem nemo potest arguere de peccato. peccati remedium et verendum pariter et austerum sine vlla necessitate suscepit. nec cultum lapideum repulit. in quo solo vetus illa que eraderetur rubigo non fuit. **N**os contra inuerecundiam ad obscenitatem culpe erubescimus penitentiam agere. quod est extreme demeritum. male in vulnera proni. penis in remedia vererundi. **E**cce qui peccatum non fecit. non indignatus est se peccatorem reputari. nos autem esse volumus et nolumus estimari. **I**ta ne sano medicina est opus et non male habentibus? **I**mo homo ita ne eget medicamine. non eger sed medicus? **Q**uis hominum equanimiter manum circumcidendam admitteret tantum sibi non dicam glorie sed vel innocentie conscius? **C**hristus homo patienter que non rapuit exolvebat. qui purgationem delictorum facere non suscipere venerat. **S**ed dicet. **Q**uid ni susciperet puulum? **I**mo homo quid ni suscipet humilis et mansuetus? **Q**uid ni obmutescit coram circumcidente. qui coram tundente obmutuit. coram crucifigente siluit? **A**lioquin non illi erat difficile carnem suam integram conseruare ne scinderetur. qui fecerat ne virginis vteri porta in exitu suo aperiretur? **N**ō erat difficile paruulo prohibere. ne caro illa circumcideretur. quando nec mortuo fuit difficile custodire ne corrumperetur.

De causa circūcisionis institute.
Idēij. Cap. LXXXIII.

Ide quidē ab initio de-
 us acceptavit modum. 7 nihil
 vnq̄ illi equitati placuit imo-
 deratū. Hinc ē q̄ nō mō ī pondere 7 mē-
 sura 7 numero vnīversa cōdidit. sed ipse
 quoq̄ p̄tinus hōī cōdito modū p̄scri-
 psit. mādatū cōtulit dicēs: Ex oī ligno
 paradisi comede. sed nō de ligno sc̄e boni
 7 mali. Lenissimū plane mādatū erat. 7
 larga oīo mēsurā. Sed trāsgressus ē hō
 p̄scriptū sibi modū. 7 cōstitutū sibi p̄ter-
 gressus est terminū. Unde 7 deus ab eo
 faciē suā auertens. vix tandē in diebus
 abrae amici sui placabilis fieri incipiens.
 rursus modū instituit. 7 pmulgauit legē
 sed nō vsq̄ quaq̄ priori simīlē. Illa siq̄
 dem fuerat ad cautelā. hęc ad medelā.
 Ibi p̄hibitio facta ē. ne Inp̄fluitas sub-
 intraret. hic abscisio indicta est. ut sacra-
 mēti remediū illā quę subintrauerat tol-
 leret. Postremo illa quidē ī arboze da-
 ta est hōī. ne fructu illius veleretur. hęc
 autē in corpore pp̄rio ut caro p̄putij scinde-
 ret. Nec dubiū sane quin cetera q̄z cor-
 poris hūani mēbra illud additamētum
 leuiathan occuparet. venenū sc̄z cōcupi-
 scentie 7 imoderatę atq̄ inordinatę ille-
 cebra voluptatū. ut oībz necessaria vide-
 retur quedā abscisio generalis. Vex qz
 singuloz abscisio nē mēbroz hūane car-
 nis fragilitas 7 infantilis etatis infirmi-
 tas nullaten⁹ sustinebat. p̄ moderamine
 dispositio p̄uidit sup̄na. ut in ea potissi-
 mū p̄te castigaret concupiscētia. in q̄ ve-
 hementius eā sentire ac violentius mali-
 gnari cōstabat. In omni quippe cōtra-
 dicentiū spiritui rebellionē mēbroz. solū
 illud inuenit a deo cōtumax ut cōtra oēm
 volūtatē deliberationēz ad inhonestos
 7 illicitos motus assurgat. Nā q̄ hęc cir-
 cūcisio die octaua fiebat spem regni ce-
 lestis cōmendabat. q̄ videlicet ad p̄mū
 reflexus diez circulus p̄ferre quādā coro-
 nę speciē videret. Hinc est q̄ octaua po-

tissimū dies post solēnitates p̄cipuas ce-
 lebraf. 7 in sermone dñi primę beatitudi-
 ni octaua copulat. ut celestis regni de-
 mū iterata p̄missione nobis euidenter co-
 rona fabricet. **¶ Beda in omel. de**
circūcisione domini. Vdex autē
 salutifere curationis auxiliū circūcisio
 contra originalis peccati vuln⁹ agebat ī
 in lege. qd̄ nūc baptismus agere consue-
 uit. reuelatę grę tpe excepto q̄ regni cele-
 stis ianuā nondū poterāt intrare. donec
 adueniēs bñ dictionē daret qui legē de-
 dit. ut de⁹ deoz ī sion videri possit. Tā-
 tum in sinu abrae post mortē beata rege
 cōsolati sup̄nę pacis ingressū expectabāt
 spe felici. Qui enī nūc per euāgelium suū
 terribiliter ac salubriter clamat. Nisi q̄s
 renatus fuerit ex aqua 7c. ipse dudū per
 legē suā clamabat. Vasculus cuius p̄-
 putij caro circūcisa non fuerit. peribit de
 pp̄lo suo. quia pactū meū irritū fecit. Hęc
 quia vite pactū hoībz in paradiso manda-
 tum Adam p̄uaricāte trāsgressus ē. in
 quo peccauerūt oēs. peribit de cętu san-
 ctōz. si remedio salutari nō fuerit subie-
 tum. Vtraq̄ ergo purificatio. sc̄z 7 ī le-
 ge circūcisionis. 7 in euāgelio bap̄tisma-
 tis posita est tollēde gratia primę p̄uari-
 cationis. Et ne cui seculi labēz etati su-
 perni respect⁹ munera decissent. illi q̄z q̄
 a mūdi exordio vsq̄ ad tpa datę circū-
 cisionis. vel post datāz circūcisionem de
 alijs nationibz deo placuerūt. vel hostia
 rī oblationibz. vel certe sola fidei virtu-
 te. suas suozūq̄ aīas creatori cōmendā-
 tes. a primi reat⁹ vinculis absoluerē cu-
 rabant.

De causa circūcisionis dñice
Cap. LXXXV.

¶ Ad veniens in carnem
 qz solā carnis naturaz nullāq̄
 peccati cōtagionē de Adā tra-
 xit. nullo munere gratię renascētis indi-
 guit. vtrumq̄ tñ purificationis gen⁹ est
 subire dignatus. s. 7 a parentib⁹ octaua

die natiuitatis circūcisus. et anno trigefi-
mo a Iohāne baptizatus. Imo tertius
quoque salutaris hostie munus offerri p
se non respuit ipse tēpli dñs. ut et cōsum-
mādo iam legis decreta suo tpe doceret
eē salubrima. et adueniēt euāgelij cūctis
fidelibz ostēderet eque subeūda remedia
Ut enī nobis necessariā obediēdi virtutē
exēplo scipuo cōmendarēt. factū sub le-
ge filiū suū misit deus in mundū. non q
ipse qui legislator et iudex ē q̄c̄q̄ legi de-
beret. sed ut eos qui sub lege positi legis
onera portare nequuerāt. sua cōpassio-
ne inuaret. ac de seruili cōditione que sub
lege erat ereptos in adoptionē filioz q̄
per gratiā ē sua largitate reduceret. **S**ul-
cepit igitur circūcisionē lege decretā in
carne qui absq̄ oī p̄sus labe pollutiois
apparuit in carne. **E**t qui in similitudine
carnis peccati. nō autē i carne peccati ad-
uenit. remediū quo caro peccati cōsueue-
rat mūdari non respuit. sicut etiā vnda
baptismat̄ qua noue gratie p̄p̄os a pec-
catorū sorde lauari voluit. ipse nō neces-
sitaris s̄ exēpli causa subiit. **Berni. i**
sermone de eodem. In hac ergo
circūcisione dñi habemus qd̄ amem⁹ et
admiremur. habemus etiā qd̄ imitemur.
Die quippe natiuitatis suę habitu iuen-
tus ut hō. minoratus paulomin⁹ ab an-
gelis. **S**ed die circūcisionis multomin⁹
ab angelis. q̄ nō solū formā habuit ho-
minis. sed et peccatoris. et infix⁹ est velut
quodā cauterio latronis. **I**lla die i hu-
ius mūdi carcerē aduenit. **I**n hac autē
catenas et vincula nostra suscepit. ac sub
lege factus qui legē dedit ut reos absol-
ueret. innoxias manus eoz catenis inse-
ruit. **Q**uid est enī circūcisio nisi supflui-
tatis et peccati indicium? **I**n te hō dñe ie-
su quid ē qd̄ circūcidit supfluum? **R**ōne
tu verus deus de deo patre. ver⁹ hō sine
oī pctō de hōmine mīre? **Q**uid ḡ faciē o-
parētes eū circūcidētes? **P**ōt ne p̄r obli-
uiscā filij vteri sui? aut nō eū cognosceret
nisi signū circūcisionis h̄ret? **I**mo vere.
Quō posset illū in q̄ ei bñ cōplacuit nō

agnoscere filiū? **E**t s̄ maxie signo igno-
rare poterat eū. innēta in eo circūcisione
quā pctōribz ipse p̄viderat ob purga-
tionē vtiq̄ vitioz. **S**ed qd̄ mirū si ca-
put p̄ mēbris curationē accepit. quā tñ
in semetipso necessariū nō habuit. **R**ō-
ne et in mēbris nostris sepe p̄ vni⁹ morbo
alteri adhibet curatio? **D**olet caput et i
brachio fit coctura. dolet renes et fit in ti-
bia. **S**ic ista die p̄ totius corporis putredi-
ne cauteriū qd̄dā infixū ē in capite. **D**e-
niq̄ quid mirū. si p̄ nobis dignat⁹ ē cir-
cūcidi. p̄ quibz dignat⁹ est mori? **L**otus
siqdē mihi dat⁹. et tot⁹ in meos vsus ex-
pensus ē. **E**go enī audiēs q̄ transiret añ
carcerē meū filius regi magni. altius ge-
mere cepi. et miserabili⁹ exclamare dicēs:
Fili David miserere mei. **A**t ille sic be-
nignissimus. quis nā ē inquit iste quem
audio fletus et vlulat⁹? **E**t dicūt ei. **I**p-
se est Adam p̄ditōr. ille quē pater vester
mitti fecit in carcerē donec cogitet quibz
illū supplicijs faciat interire. **Q**uid age-
ret ille cuius natura bonitas. cui pp̄rium
est misereri semp et p̄cere? **I**n carcerē de-
scendit. ut educeret vinctū de domo car-
ceris venit. **J**udgi hō nō imemores odi
quo patrē oderant exercuerunt illud i fi-
lium. ipso dicente. quia oderūt me et pa-
trem meum. **I**mpj̄ nāq̄ quibus grauis
erat etiā ad videndū. **D**ic est inquit
heres. venite occidamus eū. **S**ic igitur
agnum dei occiderūt. i suam quidē per-
niciem. sed in nostrā salutem. **I**lli quip-
pe sanguinem agni fuderunt. nos accē-
simus et bibimus illū. **C**alicē salutarij in-
ebriantem q̄ preclaruz accipimus et inde
gratias agimus.

De nominis ipositione Be-
da vbi s̄. **Cap. LXXXVI.**

Sed et hoc q̄ eodem die
circūcisionis suę nomen ut ie-
sus vocaretur accepit. ad imita-
tionē obseruationis p̄sting fecit. **Q**uā
ex eo credim⁹ s̄ptā. q̄ **A**braā p̄riarcha

qui primus circūcisionis sacramentum ī
 sue fidei magne ac pmissionis ad eū diui
 ne testimoniū accepit. p eadem die sue
 suorūq; circūcisionis etiā nomis ampla
 tione simul cū sua coninge benedici pro
 meruit. ut qui eaten? **Abraam** pater excel
 sus dictus ē. Deide **Abraā** multax gē
 tium pater vocaret. q; patrē inqt multa
 rū gentiū cōstitui te. **Que** pmissio fide
 lissima tam late p orbē iam patet imple
 ta. ut etiā nos ipsi de gētibus ad illius fi
 dei deuotionē vocati. nos ipsū patrem
 spūaliter gaudeam? habere. aplo q; di
 cente nobis: **Si** autez vos **Christi**. ergo
Abrae semen estis. fm pmissionem hēre
 des. **Et Sarai** inquit vxorē tuā nō vo
 cabis **Sarai** sed **Saram**. i. nō principē
 meā. s; principē. videlicet aperte docēs.
 vt eā que tanta fidei pteps & socia fa
 cta ē. nō. pprie principē sue domus. s; ab
 solute principē. i. oīz recte credentiū fe
 minarū vocaret & intelligeret esse parētē
Unde beatus petrus credētes ex gētibus
 femias puocans ad virtutē hūilitatē ca
 stitatē atq; modestiē. meminit eiusdē ma
 tris nre **Sare**. debita cū laude. **Sic Sa**
ra inqt obediebat **Abrae** dñm eū vocās
 cuius estis filiē bñfaciētes. nec vllā ptur
 bationē timētes. **Hec** fratres dixim?. vt
 singuli vestrū meminerit. etiā seiplos p
 cepta fide christi cū patriarchis nominis
 excelsi cōsortiū meruisse. seq; pcepta ba
 ptismi salutaris ī **Christo** purificatione
 deriuatū a christi noīe cognomē gaude
 ant mutuasse. **Et** s; vsq; in finē seruare
 cōtēdāt. firmū & intemeratū illud **Esaię**
 vaticiniū ī se gaudentes eē cōpletū: **Ser**
 uos suos vocabit noīe alia. i. noīe chri
 stiano. quo nunc oēs serui christi se dele
 ctātur insigniri. **Rec** enī ē aliud nomē s; b
 celo datū hoīb; ī q; oporteat nos saluos
 fieri. **Unde** pueniēter adiūgit p ppham
In q; q; bñdicēdus ē sup terrā bñdicet
 a deo amen. **Dicit** & alia de eodē: multi
 plicandā q; de gētibus ecclesiā: **Videbūt**
 gētes iustū tuū & cūcti reges inclytū tuū
 & vocabit tibi nomē nouū qd os dñi no

minauit. **Cur** aut puer q; nat? ē nobis &
 filius dat? ē nobis iesu. i. saluator; nomē
 accepit. expositione nō indiget. ut a nob
 intelligi possit. s; intētionē sollicita & vi
 gili. vt nos q; possim? eiusdē nomis pti
 cipatiōe saluari. **Legim?** n. itēptari an
 gelū. q; ipse saluū faciet pplm suū a pctis
 eoz. **Indubitāter** q; credim? ac speram?
 q; q; saluat a pctis. ipse q; saluabit ab il
 lis que ob pctā ptigerūt corruptionibus
Ps testāte q; ait. **Qui** ppitiat oīb; iniq;
 tatibus tuis qui sanat oēs infirmitates
 tuas. **Dimissis** n. oīb; iniquitatib; nris
 oēs languores nostri ad integrū sanabū
 tur cū gloria resurrectionis apparēte no
 uissima mors inimica destruetur.

De nominis iesu vocatione Berni. in sermone de circūcisio nedñi. Cap. LXXXVII.

Merito sane dum puer q;
 natus ē nobis circūcidit salua
 tor; vocat. q; videlicet ex h; iam
 cepit nostrā opari salutē. imaculatū il
 lū p nobis fūdens sanguinē. **Rec** enī
 iam ē querere cur voluerit circūcidi. pp
 h; enī ē circūcisus ppter qd ē passus. **Ni**
 bil h; ppter se. s; oīa. ppter electos volu
 it agere. nec in pctō genitus. nec a pecca
 to circūcisus. nec p pctō suo mortus. **Qd**
 vocatū ē inquit ab angelo priusq; cōci
 peret in vtero. **Vocatū** plane nō impo
 sitū. **Repe** hoc ei nomē ē ab eterno. **Vt**
 enī saluator sit. habet a ppria natura. &
 h; ei nomen inatū est. nō indictum ab hu
 mana vel angelica creatura. **Sed** quid
 qd egregius ille. ppha puerū istū p̄dicēs
 multis noīb; appellādū fore videt h; vnū
 tacuisse? **Vocabit** inquit nomē ei? ad
 mirabilis zc. **Magna** quidē noīa. **Sed**
 vbi est nomē qd ē sup omne nomē. vide
 licet nomē iesu ī quo flectat omne genu?
Fortē in his oīb; inuenies illud vnum
 sed expressū quodāmodo & effusum. **De**
 hoc enim in amous cātico sponsa dicit:
Oleū effusum nomē tuū. **Dabes** igitur
 vnum in his omnibus appellationibus

Jesu. nec oio vocari vel ee saluator pos-
 set. si hoz quippiã defuisset. **Q**uid n-
 vere admirabile experti singuli sumus in
 mutatione volutatũ nostrarũ? **H**oc enĩ
 est saluationis nrę p̄cipiũ cũ incipim⁹
 respuere quod diligebam⁹. dolere vnde
 letabamur. amplecti qđ timebamus. seq̄
 qđ fugiebam⁹. optare qđ cõtemnebam⁹
Admirabilis plane. sed ⁊ consiliariũ ex-
 hibet se in electione penitentię. ⁊ ordina-
 tione vitę. ne forte nobis celus absq; sci-
 entia sit ⁊ volutatũ bonę p̄uidentiã desit
Opus est aut̄ ut deum quoq; p̄temus in
 priorũ scz delictorũ remissione sine q̄ non
 p̄t cõstare salus. **R**emoq; p̄t peccata
 dimittere nisi solus deus. **V**er̄ ne id q̄
 dem sufficit ad salutẽ. nisi fortẽ etiam in
 expugnando impugnãtes nos experiam̄-
 ne. s. ab eisde rursũ cõcupiscẽtijs sup̄em̄.
 ⁊ fiãt nostra nouissima deteriora priori-
 bus. **V**idet̄ ne iam aliquid deesse salua-
 tori? **D**eesset plane qđ maximũ est. nisi ⁊
 futuri seculi pater esset. ut per eũ scz resur-
 gamus in immortalitatẽ qui p̄ presentis
 seculi patrẽ generamur ad mortẽ. **R**eq;
 hoc satis esset si nõ etiã princeps pad nos
 patri recõciliaret. cui traditurus ẽ regnũ
 ne forte sicut filij perditionis vtiq; nõ sa-
 lutis resurrecturi videremur ad suppliciũ
Sane multiplicabitur eius imperiũ. vt
 merito saluator dicatur. etiã p̄ multitu-
 dine saluandorũ. ⁊ pacis nõ erit finis. vt
 verã noueritis salutẽ esse que non possit
 saltẽ timere defectum.

Aterum de eodem. **I**dẽ in s.
 Cap. LXXXVIII.

Considera quoq; mag-
 nũ ⁊ admirabile sacramentum.
 puer circũcidit̄ ⁊ **J**esus vocat̄
Quid sibi vult illa conuexio? **C**ircumci-
 sio nempe nõ saluatoris esse videt̄. s. sal-
 uãdi. magisq; saluatõrẽ circũcidere de-
 cet quã circũcidi. **S**ed agnosce mediato-
 rẽ dei ⁊ hõminũ qui ab ipso exordio sue
 natiuitatĩ sociat̄ hũana diuinis. ima su-

mis. **N**ascit̄ ex muliere. sed cui fecundita-
 tis fructus sic accedat. ut flos virginitatĩ
 non decidat. **P**annis inuoluit̄. sed ipsi
 panni angelicis laudibus honorãt̄. **A**b-
 scondit̄ in p̄sepio sed stella p̄ditur radiã
 te de celo. **S**ic ⁊ circũcisio veritatẽ p̄bat
 susceptę hũanitatĩ. **E**t nomẽ qđ est sup̄
 omnem nomẽ gloriã indicat maiestatis.
Circũcidit̄ tanq; verus filius **A**brã. ⁊
 tanq; fili⁹ dei vocat̄ **J**esus. **N**õ enĩ ad
 instar priorũ me⁹ iste **J**esus nomẽ vacuũ
 aut inane portat. nec est in eo magni no-
 minis vmbra sed veritas. **I**dẽ **s**
per Lantica omel. xv. **O**leũ inq̄t
 effusum nomẽ tuũ. **O**leũ nẽpe lucet. pa-
 scit ⁊ vngit. lux. cibus. medicĩa. **E**t spõ-
 si nomen lucet p̄dicatũ. pascit recog-
 tatũ. lenit ⁊ vngit inuocatũ. **Q**uid eque
 mentẽ cogitãtis impugnat. virtutes ro-
 borat. mores vegetat. **A**ridus est omnis
 animę cib⁹. si nõ oleo isto infũdit̄. **H**ispi-
 dus si nõ s. sale cõdit̄. **S**i scribas nõ sa-
 pit mihi nisi ibi **J**esũ legero. **S**i dispu-
 tes aut p̄feras. nõ mihi sapit. nisi ibi **J**e-
 sus sonuerit. **J**esus mel in ore. melos in
 aure. iubilus i corde. **D**eniq; vocabitur
 ait p̄pheta nomẽ eius admirabilis. p̄sili-
 arius. deus fortis ⁊c. **H**oz nominũ pri-
 mũ tertium quartũ sonat maiestatem. reliq̄
 ho pietatẽ. **Q**ũd igit̄ hoz effundit̄ cũ p̄-
 fecto maiestatis nomẽ atq; potẽtiẽ in id
 qđ ẽ pietatĩ ⁊ grę qđã mō trãssũdit̄ ⁊ effũ-
 dit̄ habẽde p̄ **J**esũ christũ saluatõrẽ no-
 strũ. nomẽ verbi causa qđ deus ẽ. nonne
 in id qđ est emanuel. i. nobiscũ deus li-
 quesit ⁊ deficit. **S**ic id qđ est admirabi-
 lis in id qđ est cõsiliarius. **S**ic de⁹ ⁊ fortĩ
 in ea que sũt pater futuri seculi ⁊ p̄iceps
 pacis. **U**bi iã id qđ apud antiquos tam
 terribiliter q̄ frequẽter intonare solebat
Ego dñs. ego dñs: mihi dictat̄ oratio
 cuius p̄ncipiũ dñi paterno noĩe dulcescit
 sequentiũ obtinẽdarũ petitionũ fiducia
 tribuit. **R**ichardus de sancto
victore. **P**uer deniq; qui natus ẽ no-
 bis admirabilis gloriã. cõsiliarius sapiẽ-
 tia. deus natura. fortis potentia. pater

miseriordia. princeps iusticia. Admirabilis gloria. quia et angeli p̄ nimia admiratione glorię ei⁹ in ipsum p̄spiciētes deficiūt. et cantāt dicētes: Pleni sūt cęli et terra gloria tua. **A**ssiliarius sapientia. qz magni cōsiliij angelus existit. q̄ loquimē in inuio iniquitatis. et infidelitatis errantē ad viā veritatis et equitatis reduxit. **D**eus natura. qz deitatem habet p̄ naturam. et alijs tribuit esse deos p̄ gratiam. **F**ortis potētia. qz principē huius mūdi custodientē atriu suū. i. mūdu potenter debellauit. et vasa ei⁹. i. aias in quib⁹ iniquitatem posuerat. ad vitam tñ p̄destinataf diripuit et ipsū eiecit et alligauit. ne more antiquo in hoīe dominet. donec in tēpore antichristi ad modicū ipsius p̄missione soluat. et postea cū suis in die iudicij ī infernū redigat. **P**ater misericordia. qz paterna pietate ad nos venit et nos redemit et iustificauit et beatificauit. **V**enit p̄ hūanitatē. redemit p̄ passionē. iustificauit p̄ grām. beatificauit p̄ gloriā. **P**riniceps iusticia. qz reddet unicuiqz qd suū ē. bona bonis et mala malis. bonis gloriā malis p̄nam.

De mysterio testiu eius dē nominis. **Berñ. vbi supra.**
Cap. LXXXIX.

Non est igitur in eo magni nominis ymbra s̄ x̄itas solida. **R**eliquū siquē indictū nomē euāgelista testat. **Q**d vocatū est. inquit ens ab angelo p̄ulqz in vtero cōciperet. **E**t attēde x̄bi. p̄fūditatē. qz postqz natus ē **J**esus vocat ab hoībo qd p̄ ab angelo fuerat vocatus. **I**dē enī et angeli saluator et hoīs. sed hoīs ab icarnatiōe. angeli x̄o ab initio creature. **O**rigenes in sermone de eodem. **D**eniqz vocabulū **J**esus gloriofū nomē qd est sup oē nomē. omni adoratu cultuqz dignissimū. nō decuit primū ab hoībus appellari. nec ab eis in mūdu efferrī. s̄ ab excellentiori natura quadā atqz maiori

Berñ. vbi s̄. **V**ocatū est nomen ei⁹ ait **J**esus. qd vocatū erat ab angelo prius. **I**n ore ḡ duoz vel triū testiu stat omne verbū. **E**t id ipsū qd in p̄pha dicitur abbreviatū. manifestius in euangelio legit caro factū. **N**os utiqz fr̄es mei respicit hęc parabola. **C**hristus enī nec euāgelico testimonio nec hūano eguit. s̄ ut scriptū est. oīa p̄pter electos sustinuit. **T**riplex p̄inde querēdū nobis est p̄rie salutis testimoniū. ne forte videam̄ assūpsisse dei nomē inuanū. **E**t nos. n. circūcidi necesse est sicqz nomē salutis accipe. circūcidi sane nō littera sed spū et veritate. nō vno mēbro sed toto simul corpore. **L**icet enī additamētū leuiathan quod a malo ē et amputari debet maḡ in ea parte regnet in q̄ iudeis mandata ē circūcisio. tñ vniuersam occupat carnē. et a plāta pedis vsqz ad verticē nō ē in nobis sanitas. **N**ec est ali qua pars que nō tabida sit ex hoc veneno. **P**ropterea sic parvulus in fide et dilectione plus cōgruū sibi mādatū exigue circūcisionis accepit sed postqz in viz p̄fectiore creuit baptizari videt̄ corpe toto que totius hominis est integra circūcisio. **H**inc est qd saluator noster et octauo die circūcidi. et post annū trigēsīmū dignat⁹ est crurifigi. vbi corpus oē distentū est ī p̄gnā. cui⁹ similitudini mortis cōplātamur et nos. ut scribit ap̄tus. dū qd nouissime traditū ē obseruam⁹. **Q**ue ē aut̄ moralis circumcisio n̄ra nisi quā idē ap̄tus cōmēdat. victum inquit ac vestitū h̄ntes his contēti simus. **O**ptime. p̄sus nos circumcidit et supflua resecat vniuersa paupertas voluntaria. labor p̄nitētię. **R**etex in hac ipsa circūcisione triplex nobis querēdū ē ab angelo. s. et **M**aria et **J**oseph testimonium salutis nostre. **O**portet inqz ut ante oīa nobis angel⁹ magni cōsiliij nomē salutis imponat. **D**e hinc et ipsius p̄gregationis attestatio necessaria est que tāqz mater singuloruz est. **M**ater inqz virgo tanqz ea quā respondit ap̄tus vni viro x̄ginē castam exhibere christo. **S** nec

ipsius ministri cōtēnendū est testimoniū ei qui querit imitari saluatori exemplū: hic est Ioseph spōsi quidē locū obtinēs reuera autē hūus et dispēsator existēs. qui sane p̄r vocat. magi autē nutriti? eē pbat

De circūcisione morali. Ori- genes vbi s. Cap. XC.

Sicut ergo iuxta sententiā apli. cū mortui sum? cū isto moriēti. et p̄surrexim? resurgētis. sic etiā cū eo sum? circūcisi. ac solēni circūcisione mūdati. Ideo q̄z iā nō indigemus circūcisione carnali. Et ut scias illū p̄pter nos fuisse circūcisū: Audi manifestissime p̄dicatē Paulū. In illo inquit estis repleti i q̄ estis et circūcisi. circūcisione nō manufacta in expoliatiōe corpis carnis in circūcisione christi. **Idem super Benesim omel. iij.** Quis autē gladi? vel machera petna sit q̄ circūcidit? p̄p̄tus dei aplm dicētē audi: **Vin?** est inqt hmo dei et efficac. et penetrabilior oī gladio ancipiti zc. In oibz tñ mēbris nris frēs mei. suscipite dignā circūcisionē nē hbi dei. Circūcisē sint aures nre hmi dei hbi. et vocē obtrectatū nō recipiāt. cōpilent? et clausē sint ne iudiciū sāguis audiāt. aut ipudicā cātīd et sonis theatralibus pateāt. nihil obscenū recipiāt. Tales. n. aures i auditoribz suis dñs req̄rebat cū dicebat: **Qui habet aures audiēdi audiāt.** Nemo q̄ppe pōt auribz i circūcisi et imūdis audire hba sapiē et h̄itaq̄ **Sz** et ille q̄ a scumilitate ac detractiōe et calūnia et ineptia et ceteris oibz q̄ indigna sūt ore christiano p̄tinet suū. et disponit h̄mones suos in iudicio. linguā tēperat. h̄ba moderat. iste merito circūcisi dē labijs. **Siq̄s** h̄o erga mot? coit? nō ipoz tun? existat. nec statutos legibz terminos excedat. nec aliā f̄giaz q̄z p̄iugē legitimā p̄gnoscat. et i ea q̄z ipsa certā ac legitimis t̄pibz agat. t̄m̄mō cā posteritatē suę. iste dicēdus ē circūcisi p̄putio suę carnis. **Qui** h̄o nō obscenis desiderijs ac fedis cupiditatibz estuat. et ut breuē dicā. non

mechat? i corde. s̄ purā fidē custodit i sinceritate p̄scā. iste circūcisi ē corde. **Circūcisi** dēdē sūt etiā man? a rapinis. a furti. a cedibz. vt i solis dei pādāt opibz. **Pedes** q̄z veloces nō sint ad effūdēdū sanguinē. ne i p̄siliū malignātū introeāt. s̄ t̄m̄. p̄ mādātē dei circūcat. **Ocul?** ne cōcupiscat alienū. ne videat mulierē ad p̄cupiscēdū eā. **Cui?** n. erga f̄giaz formas la sciū? et curios? oberrat aspect?. h̄ ē ocul? in circūcisi. **Sz** et singla q̄z mēbra si i officijs mādatorū dei deserviat. dicēda sūt circūcisi. **Si** h̄o vltra leges diuinit? sibi p̄scriptas luxuriāt. i circūcisi. **Et** h̄ cē puto qd̄ dicit ab aplo: **Sic** exhibuistis mēbra v̄ra h̄uire iusticię et iniqtati ad iniqtatē. ita nūc exhibete mēbra v̄ra h̄uire iusticię i sc̄ificatiōe. **Idē sup eplam ad Ro. li. ij.** In summa h̄o duplex est moralis circūcisiō. videlicet cordis et carnis. **Circūcisiō** cordis ē fidelit? in deū credere. **Circūcisiō** carnis nihil sordidū in opere gestisq̄z cōmittere.

De misterio dierū. Bern. in sermone de circūcisione.

Cap. XCI.

Iam vero restat dicendū qd̄ i hac circūcisione nob̄ sp̄ualiter sit agēdū. **Nō**. n. sine causa p̄ceptum est in lege. nec sine causa cōpletum est i dño. ut octaua die fieret circūcisiō. **Itaq̄** nō ignoram? iā hominē oportere nasci t̄nuo. qz p̄p̄t h̄ filius dei nat? est secūdo. **In** p̄ctis siqdē nascimur oēs. et necesse habem? renasci i grā qd̄ baptisate qdē p̄cipim?. s̄ totū p̄r̄it in seculari vita. **Quē** autē p̄mū deo miserāte i nobis opat grē h̄tus. ut i nouitate vite ambulem?. **Ergo** nascit h̄o qñ sol iusticię ortus i aīo tenebras illuminat p̄ctōz et internis obtutibz offert horredū dei iudiciū. addēs terrori vinculū p̄sens breuē dierum numerum et finē incertum. **Idoc** plane vespera est ad quaz demorabitur fletus. et necesse est addi matutini leticiam. vt auditam faciat misericordiā suam. **Sic** enī fit vesperere et mane dies vii?

Est autem ista dies iusticie reddens vni-
cuique quod suum est. nobis misericordiam. deo mise-
ricordiam. In hac die puernascitur. quando
in his que diximus ad amorem penitentie
et odium peccati animus excitatur. Sed pe-
riculosum est si forte velit inter seculi turbas
agere penitentiam. vbi nimirum alij vene-
natis persuasionibus. alij vndique exemplis
peioribus ad peccatum alliciunt. alij adula-
tionibus in vanam gloriam. alij detractio-
nibus ad impatientiam animi eius deici-
ant. Procedat iam necesse est pruden-
tie radius. offendet quantitas et que importu-
nas presertim in hac generatione oportu-
nitates et occasiones peccati offerat mun-
dus. et ingerat que debilis sit ad illas huma-
nus animus maxime qui in peccati consue-
tudine sit nutritus. In hac ergo die pru-
dentie eligat de presenti seculo neque fuge-
re. dicentes cum prophetis. O diui ecclesiam mali-
gnantium. et cum impijs non sedebo. Sed non
dum sufficit hoc. Fortassis enim vult elige-
re solitudinem non satis attendens infirmita-
tem propriam et periculosam diaboli luctam.
Quid enim periculosius quam solum luctari con-
tra versutias hostis antiqui a quo vide-
atur et quem videre non possit? Itaque iam
necessarium habet fortitudinis diem. ut no-
uerit custodiendas ad dominum fortitudinem
et in acie multorum pugnantium esse queren-
dum. vbi tot sint auxiliarij quot socij. et
tales qui cum apostolo dicere possunt. quia non
ignoramus astutias inimici. Congregatio
enim pro fortitudine sua terribilis est ut
castrorum acies ordinata. Vt autem soli. quia
si ceciderit non habet subleuantem. Vt
si cuique ex antiquis patribus gratiam hanc
concessam audivimus. non expedit se teme-
re committere huic periculo. nec oportet
temptare deum. sicut et magister noster de
anachoretis loquens. qui non conversionis
inquit seruoze novitio. Itaque in hac for-
titudinis die. ad id quod iam ceperat. id est odium
ecclesiam malignantium. etiam addit quod se-
quitur. Lauabo in innocentes manus meas
Vt cum esse in congregatione multorum
eligit. nunquid eligit esse magister qui non dicitur

discipulus fuit. et docere quod nunquam di-
dit? Et quomodo vel in se vel in alijs mo-
tus irrationales temperare poterit? Illuces-
cat ergo dies temperationis. ut eligat abiectus
esse in domo dei sui. magistro subditus esse.
sub quo voluntas eius frangat. et obedi-
entie freno concupiscentia refrenetur. Nec de-
dignandum est seruo quod processit in domino
Siquidem descendit cum eis. et erat subditus
illis. Et tu ergo subditus esto propter illum.

Ad huc de eodem.
Cap. XCII.

Sed si iam in ipsa obedi-
entia via interdum accipias prece-
pta nonnulla que licet salubria
sint. minus tamen videantur suauia: Nec si mo-
lestis ceperis sustinere. si prelatum diiudicare.
si murmurare in corde. etiam si exteri im-
pleas quod iubet. non est hec virtus patientie
sed velamen malicie. Necesse est igitur
ut illucescat dies patientie. per que omnia
dura et aspera tacita amplectens conscientia
magis te diiudicans. et durius argu-
ens. cum nimirum displicent que ad salu-
tem sunt. et in cogitatione tua semper par-
tem magistri quoad potes aduersus te
ipsum iuuans. te in omnibus accusare. il-
lum magis excusare laborans. Porro
iam in hoc loco tibi est a superbia cauendum.
magnus est enim omnino sic vincere semetipsum.
Melior est ait Salomon patiens viro
forti. Considera tamen que manifeste
propheta doceat necessariam esse humili-
tatem post patientiam dicens. Verumtamen
deo subiecta esto anima mea. Ratione
videtur occasione patientie temptationem
sensisse superbie. Necesse ergo est ut radi-
us humilitatis cor tuum illuminet. et quid a
te et quid a deo sit declaret. ut non altum
sapias. quia deus superbis resistit. humili-
bus autem dat gratiam. Nam vero cum his
diuitijs exercitatus fueris. roga tibi dari
illum deuotionis diem serenissimum. et sabba-
tum mentis in quo tamquam emerit miles absque la-
bore viuas in laboribus vniuersis dilatato

nimirum corde viam mandatorum dei
 currens. ut quod prius faciebas cū ama-
 ritudine tui spiritus et coactiōe. de cetero
 iā cū sūma dulcedie pagasz delectatiōe
Hāc ni fallo? **P**ōs peribat cū dicebat:
Remitte mibi vt refrigerer. **A**c si dicat:
Quouſq; i laborez dolore crucioz et tota
 die morte afficioz? **R**emitte mibi ut refri-
 gerer. **V**erz ad hanc pfectionē pauci ni
 falloz pueniūt in hac vita. **R**eq; enim si
 quis hāc habere videtur aliquando. ne-
 cesse est ut sibi credat cōtinuo maximeq;
 si est nouiti⁹. nec per p̄fatos ascēdit gra-
 dus. **D**ius enī dñs pusillos corde solet
 allicere blanditijs talibz. **S**ed nonerint
 qui huiusmodi sunt gratiā hāc p̄stitam
 sibi nō datam vt in die bonoz memores
 sint maloz. et in die maloz nō immemo-
 res sint bonoz. **L**onge x̄o aliter q̄ exerci-
 tatos habēt sēsus felici iocūditate fruū-
 tur deuotionis huius. **S**ed multi ad h̄
 tota vita sua tendunt et nūq; ptendunt.
Quibus tñ si pie ac p̄seueranter conati
 sunt. statim ut de corpe exeūt reddit̄ eis
 qd̄ dispensatorie negatū est in hac vita.
 illuceos sola gratia ducente quo prius
 tendebāt. ipsi cū gratia ut consummati in
 breui explerent t̄pa multa. **I**llis vero q̄
 ad hāc deuotiōis gratiā pueniunt vnū
 videt̄ restare periculū. videlicet demoni-
 um meridianū. quia trāssigurat se satha-
 nas in lucis angelū. **H**oc ergo timendū
 est ei qui tanta delectatione facit omnia
 nedū sequitur affectionē corpi⁹ destruat
 per immoderatā exercitationē. ac dein-
 de necesse habeat non sine magno de-
 trimēto spiritualis exercitiij circa curam
 debilitati corporis occupari. **E**rgo ne in-
 currat hoc qui currit. illuminari necesse
 habet lumine discretionis que maī vir-
 tutum est. et consumatio pfectionis. h̄c
 nimirū docet ne quid nimis. **E**t h̄c ē oc-
 taua dies i qua puer circūcidit. qz discre-
 tio vere circūcidit. ut non plus nec min⁹
 efficiatur. **R**am et qui nimis est fructum
 boni operis abscedit non circūcidit. **S**ic
 quoq; qui tepidus est et minus facit. **I**n

hac ergo die nomē salutis imponit. nec
 de illo qui sic conuersatur dubitem dice-
 re q̄ suam ipsius salutē opat. **V**sq; ad
 hanc enim diem angeli dicere quidē hoc
 possunt qui secreta celestia norunt. h̄ nūc
 primū ego fiducialiter ei nomen salutis
 impono. **A**t vero quia rara est omnino
 auis ista in temis. huius discretionis lo-
 cum fratres suppleat obedientiē virtus i
 vobis. ut nihil plus nihil min⁹ nihil ali-
 ter q̄ impatū sit faciatis.

De circūcisione generali fu-
 tura **I**dē in ij. **Cap. XCII.**

Quoniam q̄ circūcisio car-
 nal' octaua die fiebat. spem re-
 gni celestis cōmendabat. q̄ vi-
 delicet quandā speciem coronę videt̄ ad
 primū reflexus dierum circulus p̄ferre.
Hinc est q̄ octaua potissimuz dies post
 p̄cipuas solennitates celebratur. et in ser-
 mone dñi primę beatitudini octaua co-
 pulatur. ut celestis regni temū iterata. p-
 missione nobis euidenter corona fabricer-
 tur. **B**eda vbi supra. **E**t h̄c erit
 vera et plenaria circūcisio nostra. cui⁹ scz
 in die iudicij cūcē simul anime carnisq;
 corruptionibus exuti. mox peracto iudi-
 cio regni celestis anam ingrediemur ad
 videndā perpetuo faciem creatoris nr̄i.
 quod est typice paruulos circūcidos ad
 templum domini hierosolymam cū lau-
 dibus hostiarum acceptabile munus de-
 ferri. **V**era nanq; circūcisione purga-
 tur templum domini cui⁹ muneribus in-
 gredit̄ qui gloria resurrectionis ab om-
 ni labe mortalitatis excoctus est. bonozū
 operum fructibus superne ciuitatis gau-
 dia subijt. dicēs: **P**irupisti vincula mea
 tibi sacrificabo hostiam laudis. **V**ota
 mea reddam in conspectu omnis populi
 eius. in atrijs dom⁹ domini in medio tui
 hierusalē. **Q**d. s. desideratissimū t̄ps ce-
 lestis itroit⁹ idicat illa dies octaua q̄ cir-
 cūcisio celebrat. **S**ex etenī sūt etates h̄z
 senz seculi notissimis temporū articulis

distincte in quibus necessarie sunt pro deo laboribus insistere. et ad tempus operari pro adipiscenda sempiterna requie. Septima est etas non in hac vita sed in alia quelescentium usque ad tempus resurrectionis animarum. Octava vero etas ipsa est dies resurrectionis sine ullo temporis fine beata quam vera circumcisiōis omni de consuecōe gloria non ultra corpus quod corrumpit aggruat animam non terrena habitatio deprimit sensum multa cogitat sed corpus iam incorruptibile letificat animam et subleuat celestis inhabitatio totum hominem visio sui conditoris inherente. Cuius scilicet diei beatitudinem in preceptis propheta exponit animamque suam et omnes interiorum hominis sui affectus ad benedicendum deo omnemque retributiones eius recordandas excitas dicit: Qui redemit de interitu vitam tuam qui faciat tibi bonis desiderium tuum qui coronat te in misericordia et misericordia et renouabit ut aquile iuuentus tua.

De morali circumcisiōe interfacienda. Cap. XCIII.

Necessesse est autem ut qui ad huius pulcherrime renouationis quasi summe circumcisiōis consideramus pertingere premia curemus interim primitiue circumcisiōis ac renouationis que quotidiano virtutum exercitio fit subire remedia. Deponamus hinc pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur hinc desideria erroris et induamus eum qui hinc deum creatus est in iusticia et sanctitate veritatis. Non enim sufficere credamus castigare nos in vno membro corporis nostri sed ut idem alibi monet apostolus: Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus proficietes sanctificationem in timore dei. Si enim cordibus et auribus incircumcisi sunt qui spiritus sancti monitis resistunt teste beato Stephano est utique cordium et aurium circumcisiō. Et si est cordium et aurium est omnium exterioris et interioris hominis nostri sensum. Nam qui

mulierem ad concupiscendum viderit que oculos sublimes habuerit huius incircumcisiōis est visus. Quibus autem dicit: Qui est ex deo verba dei audit propterea vos non audistis quia ex deo non estis incircumcisi sunt auribus. Hi vero quorum os locutum est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis incircumcisi sunt lingua et manibus. Incircumcisi sunt quoque gustu quos propheta redarguit cum dicit: Ne qui potentes estis ad bibendum vinorum etc. Olfactu vero et tactu sunt incircumcisi qui vnguento et variis odoribus sunt delibuti qui sequuntur amplexus meretricis mirra et aloë et cynamomo cubile suum aspergentes. In circumcisi sunt gressibus de quibus dicit: Contritio et infelicitas in vijs eorum et viam pacis non cognouerunt. At vero qui omni custodia cor suum seruant qui auertunt oculos suos ne videant vanitatem qui sepiunt aures suas spinis ne linguam neque audiant que suavis est dominus gustat qui custodiunt vias suas ut non in lingua sua delinquant qui ad mandata dei que diligunt manus suas leuant qui ab omni via mala prohibent pedes suos ut verbum dei custodiant. Isti nimirum omnes sensus suos petre spiritualis exercitio se ostendunt habere circumcisos. Quibus namque petre que Christus est fide spe et charitate non solum in baptismo sed in omni prius actione deuota purificant beatorum corda que et ipsa quotidiana nostra circumcisiō id est continua cordis mundatio semper octauis diei sacramentum celebrare non desistit quia nos in exemplum dominice resurrectionis que octaua die id est prima septima sabbati facta est scificare consuevit ut quomodo surrexit Christus a mortuis pro gloria patris ita et nos in nouitate vite ambulemus.

De miraculo stelle noui regis indice Aug. in sermone de epiphania domini. Cap. XCV.

Post miraculum virginie partem que se diuino munere pleno saluo pudoris signo deum et homines

profudit vterus. deū. s. quē suscepit. ho-
minem quē ex se deo actore formarat. inf-
obscuras cubilis oppressi latebras. 7 du-
rissimi p̄sepis angustias. in quibz mēbris
contractionibus stabulabat infinita ma-
iestas. inter crepitātes nesciē querele plo-
ratus. ac pios infantis tenerosqz vagit-
dum pendet ad vbera viliaqz pannoz
inuolucra patitur. de. repente de celo ter-
re nouū illuxit sidus. 7 totius mūdi dissi-
pata caligine. noctem cōuertit in diē. ne
dies celaretur in nocte. Dum enim rosee
polū facies noctēqz fulgura natura de-
cernunt astra. subito lumen insolitū ex-
tunescit natura. Danit stelliger axis. 7
astra tremula famulant cunis. qz ne deū
in carne posituz esse obscurz seruit celum.
reddūt 7 ipsa sidera testimoniuz ab ima
celi crepidine fomite vasto glob⁹ ingens
surgebat. 7 vibrātes radios spargens p
inanes auras anhelis pulsibus cornesca-
bat. Tixerant vndiqz celos apices flam-
miflū p diuersa perrecti. iubarqz rutilū
vndantes flammās habentis largioz
diffundebat per totū celi sid⁹ nouas fa-
cies 7 sinus suos longo micans vmbone
trabebat recedētibus astris. ut luna per
mediā celi semitam pulcris aura motib⁹
ibat vterqz suū radijs aperiens lucentes
cāpos placidis accessib⁹ honestabat. dāt
etbera locū. astraqz minora recedunt. ac
stellarij ignes obtusi alieno fulgore rare-
scunt. **N**lla vero p ardua per queqz puia
vadit. 7 grato celuz stridore pfundit. vt
plenū christo reddat obsequiuz. tēperat
gradū. donec magos pducatur ad puez.
Staqz iam oīs terra deo credat. qz christ⁹
natus ex celo clamat. **R**atus in angulo.
declaratur in celo. **N**ō enim pōt tantuz
nomē abscondi qd apparet sideris indi-
cio. publicariūt pastoribz angeli. magis
stella demonstrat. **U**triusqz loquitur lin-
gua celozum. quia lingua cessauerat p
phetaz. **P**astores angelis credūt 7 anū-
ciāt. magi in celo aspiciūt 7 adorāt. **S**i-
dus quoqz igneū arsit. 7 frigidus genti-

les accendit. **I**nuenit mag⁹ in nocte quē
udgus erat perditurus in die.

De cōmotione magozum ad
iudicium stelle. **L**eo papa i ser-
mōe de eodē. iij. **C**ap. XCVI.

Hroboranduz quippe
fidem quē cōtra omnes premu-
niebatur errores. ex magna di-
uini pietate consiliū factum est. ut gens
in oriētalis plage longinqua regiōe cō-
sistens. signum pueri nati qui in isrl esset
regnaturus acciperet. **S**taqz stelle clari-
tas illustriori apud magos apparuit. 7
sic intuentium animos admiratione sui
splendoris impleuit. vt nequaquē sibi ne-
gligendū crederent. qd tāto iudicio nū-
ciari perspicerent. **Q**uic nempē miracu-
lo sicut res docuit gratia dei p̄erat. 7 cū
Christi natiuitatē nec adhuc ipsa beth-
leem tota didicisset. iam illā creditur gē-
tibus inferebat. quodqz non de hūano
poterat eloqo differi. celo faciebat euan-
gelicante cognosci. **Q**uānis aut hoc di-
uine munus esset dignationis ut cogno-
scibilis gentibus fieret natiuitas salua-
toris. ad intelligendū tamen miraculuz
signi. poterant magi etiam de antiquis
balaam p̄nunciatiōibus commoueri. **S**ci-
entes olim esse p̄dictum. 7 celebrata
memoria diffamatum. **D**icitur stella ex
Jacob. 7 exurgat homo de israhel. 7 do-
minabitur gentiū. **I**dem in tertio
de eodem. **D**iuinis autem ineffabi-
lis misericordie māifestatio facta ē. **D**e-
rode apud iudeos tenente ius regniuz. ut
cessante successione legitima. pōtificiūqz
ptāte destructa. obtinuerat aliena prin-
cipatum. veri regis ortus illius prophe-
tie voce. pbaret. q̄ dictū legit. **N**ō defici-
et princeps de iuda. nec dux de femore
eius. donec veniat cui repositū est. 7 ipse
erit expectatio gentiū. **D**e quibus. s. gen-
tib⁹ **A**brae quondā innumerabilis suc-
cessio fuerat. p̄missa. non carnis semine s̄

fidei fecunditate generanda. et ideo stellarum multitudini copata. ut ab omnium gentium patre separet celestis progenies non terrena. Ad creandam ergo promissam posteritatem heredes in sideribus designati. excitati sunt ortu sideris noui. ut in quo celi adhibitum fuerat testimonium. celi famularetur obsequiis. Comouit magos habitatores orientis stella ceteris fulgentior stellis. et de miranda claritate luminis sui viri adhuc inspectanda non insciji magnitudinem intelligunt significationis. hoc agente perculdubio inspiratione diuina in cordibus eorum. ut eos tante visionis non lateret mysterium. et quod oculis ostendebat insolitum animis non esset obscurum. Denique officium suum cum religione disponunt. hisque se donis instruunt. ut dum unum adorant tria se credere demonstrarent. Auro scilicet honorantes personam regiam. mirra humana. thure diuinam.

De expressione loci et temporis dominice natiuitatis. Ex glo. sup. Mat. Cap. XC VII.

Hic gigitur euangelista: Cum natus esset iesus in bethleem in diebus Herodis regi etc. locum et tempus notat. ut nos in antiquae prophetie memoriam reducat. Primum enim. id est locum Michas pronunciauit. cum ait: Et tu bethleem terra iuda etc. Tempus vero predixit Daniel propheta. Cum venerit inquit sanctus sanctorum cessabit unctio vestra. Hec nimirum impleta est prophetia. quando finito iudeorum regno iam in illa gente sibi regnum occupauerat Herodes alienigena: Cum autem bethleem nominat. addit inde. ad differentiam alterius bethleem quam scilicet in galilea in tribu zabulon habebat. **Chrysosto. sup. Mat.** Herodes euangelista quoque nominans regem exprimit. ad differentiam alterius Herodis. scilicet tetrarche qui Iohannem interfecit. **Petrus Rauenn.** Quid est autem quod tempore regis nefandi etc. ad terras de-

scendit suamque diuinitatem carni miscuit. Herodes refuga gentis alienigenae iudaice gentis imperium inuadit. libertatem sustulit sancta prophetanuit. et quicquid erat cultus quicquid ordinis aboleuit. Verito ergo genti sancte quia defecerat humana succurrerunt diuina. ipsique etc. affuit. cui homo qui adesset defuit. Venit rex quasi tyrannum expulsurus. patriam reditum. Venit Christus ut subruat antichristum. orbem liberet. paradisi patriam reddat. vndeque sublata seruitute. tota libertas perpetuet. **Chrysosto. vbi s.** Siquidem et ante priorem aduentum eiusdem saluatoris erat hominum vita in extremis constituta malis. Unde scriptum est: Sedentibus in regione umbrę mortis. lux orta est eis. **Leo papa vbi s.** Itaque deficiente vbique iusticia. totoque mundo. plauso in vana et maligna. vbi iudicium suum diuina potestas differret. vniuersitas hominum damnationis sententiam exciperet. Vex in indulgentiam ira translata est. et ut exercende gratie magnitudo clario fieret tunc placuit abolendum hominum peccatis sacramentorum remissionis afferri. quando iam nemo poterat de suis meritis gloriari. Quis autem manifestatio misericordie. facta est ut diximus apud iudeos legitima regum successione cessante. et Herode iam alienigena regnante.

De aduentu magorum hierosolymis et inquisitione nati regis. Ex glo. vbi s. Cap. XC VIII.

In diebus Herodis regis: Ecce magi venerunt ab oriente hierosolymis. Magi dicuntur non malefici. sed chaldeorum philosophi. Hi de genere Balaam ut dicitur fuerunt. a quo regem sumum. scilicet stellarum rectorem nasciturum de israel audiverunt. Et ideo querentes eum hierosolymam vbi caput erat regni primitus adueniunt. De terra persarum fuerunt. vbi est fluvius saba a quo regio nominatur. iuxta

quā est arabia vbi magi reges extiterūt
Qui etsi tria munera obtulisse dicunt
 non tamē ppter hoc nō plures q̄ tres fu-
 isse pbantur. **V**enerūt autē tertiadecā
 die post saluatoris ortū. 7 non post annū
 trasactū. qz tunc nō inueniret̄ i presepio
 sed in egypto. **M**aximus i sermo-
 ne de eodem. Bene autē ab oriente
 stella duce dicūtur pperare qui sempitē-
 num orientem veniūt adorare. **D**e quo
 scriptum est. **V**isitauit nos oriens ex al-
 to illuminare his qui in tenebris 7 in um-
 bra mortis sedent. **B**ern. in sermo-
 ne de eodem. Merito sane ab ouen-
 te qui solis iusticię nobis nouū ortū an-
 nunciant. letisqz rumoribz totū mundū
 illuminant. nisi q̄ infelix iudęa quia lu-
 cem oderat. ad fulgorē nouę lucis obte-
 nebratur. 7 ei? oculi caligātes. solis eter-
 ni radio coruscante. multo magis excecā-
 tur. **M**aximus vbi s̄. Ecce christū
 nō habet. habere volūt 7 inuenire
 contendūt. **I**udęus tē suū refugit. pa-
 ganus inquit. qd̄ primus nō agnoscit
 alienus intelligit. **S**tilis stellā Christi
 vidit 7 venit. iudęus christū vidit 7 inui-
 det. sicut scriptura dicit. **I**n ppria venit
 7 sui eum non receperūt. **V**ere iudęa du-
 rissima sua infidelitate cecata. non vide-
 bat q̄ stella radiabat. nec q̄ angeli con-
 clamabant audire poterat. **F**ulgen-
 tius in sermone de eodez. **V**bi
 est inquit qui est rex iudęoz? **Q**uid ē
 hoc fratres ut isti magi regem iudęorum
 adorādū quērerēt. cū ipsi iudęi nō eēt?
Et quē regē? **A**tiqz non Herodē. nec
 regem ante annos aliquot ordinatuz. s̄
 Christi regem nuper natū. **Q**uis ē iste
 rex iudęoz? **P**auper 7 diues. humil' 7
 sublimis. puus in presepio. immensus in
 celo. vilis in pannis. preciosus in stellis.
Bern. vbi s̄. **E**t vide q̄ certa sit
 fides magoz nihilqz penit' hesitās di-
 centiuz. **V**bi est qui natus ē rex iudęo-
 rum? **N**on enī quērūt vtz rex iudęozuz
 natus sit. sed fiducialiter. vbi qui natus
 est rex eoz sit. **G**lo. vbi supra. **E**st

itaqz consilio iudęoz vbi christi natiui-
 tatem discūt a p̄his gentiū. **V**i quidem
 natiuitatem eius p̄dicant. qui locū ne-
 sciunt. iudęi locum insinuāt. qui temp'
 aduentus non cognoscunt.

De proprietatibus illius no-
 ui sideris **M**axim' vbi supra.
Cap. XCIX

Vidimus inquit stellā
 eius in oriente. **B**ene dicit ei?
 quia q̄uis omnes ab eodē crea-
 te stelle sunt ipsius. hęc tñ pprie Christi
 erat quę specialiter illius aduentū mon-
 strabat. **E**t cęterarū quidem multitudo
 stellarum facta est ut huius mundi tem-
 pora cursusqz distingueret. **H**ęc autem
 prodire iussa est. ut ipsum mundi domi-
 num ac regni cęlestis adesse tempus ostē-
 deret. **C**hryso. super **M**at.
 omel. vj. **Q**uius novitas sideris tri-
 bus indicabatur signis. **P**rimo quidē.
 quoniam ab oriente venit ad meridiem.
Sic enim iuxta locorum situz palestina
 specta ad perfidem cum solem 7 lunam 7
 astra cętera ferri videamus ab oriēte in
 occidentem. **D**einde vero quia nō ī no-
 cte lucebat. ut cętere. sed clara luce supe-
 rās ipsos quozqz radios solis pprio quo-
 dā fulgore. **T**ertio deniqz ex ipsa lucen-
 di interpollatione. **N**am vsqz ad palesti-
 nam veniētib' magis. semper apparuit
 quasi dux itineris. **C**um autem hieroso-
 lymam venissent. illa se abscondit. 7 ite-
 rum exeūtibus apparuit vsqz dum veni-
 ens supra domum vbi puer erat stetit.
Fulgentius vbi supra. **E**rgo
 si nescis veram huius pueri deitatē. at-
 tende stellam in celo fulgentem. magos
 p̄cedentem 7 iter ignorantibus osten-
 dentem. **H**ęc stella nūqz ante apparuit.
 quia nūc eam puer iste creauit. 7 magis
 ad se venientibus p̄quam deputauit.
Iste puer in p̄sepe qdē paruul' collocat
 s̄ magnus in celo mirabil' opat. **D**er-
 mittit se manibz in terra portari. s̄ p̄cipit

sibi celestia famulari. Sic enī fuit veraciter intimanda pueri huius naturalis divinitas et naturalis humanitas. utraque naturaliter vera. utraque unita. nec in se invicem confusa. nec a se invicem separata. Ipsum enim Maria filium habuit de deo senatum. cui stella debite servitutis exhibuit famulatum. Magi ergo stella nuntiante venerunt. et filium virginis eundemque deum et hominem cognoverunt. **Aug^o in sermone de eodem.** Stella quidem eis loqui vel excellentiam eius presignare non potuit. novum tamen et singulare sidus effulsit. et illos etiam qui solent sidera diligenter intueri. novo miraculo exercuit vel exterruit. Quisquam tali stella talis est significatus. quia nunquam talis est natus. Verumtamen quis esset. ubi esset. quorum rex esset. et si sidus illud tacuerit. sed querentia deus et pulsantia corda non fraudans alio modo sine dubio petentibus revelavit. quod indicare stella non potuit. Quae quidem modum scriptura non dicit. sed prudentibus intelligendum reliquit. et in ipsa narratione unde hoc intelligere possumus ostendit. Cum enim bethleem civitas secundum scripturam a iudeis commemorata esset. ubi nasci christum oporteret. quia domus latebat ubi dei verbum infans iacebat. Eadem stella magos duxit ad domum sub cuius tecto erat qui fecerat mundum. et quem nuntiaverat celum. Ducisque potuit precedentibus sideris fulgor eos conducere. sed ut ad Herodem non reverterentur per somnum admoniti legunt. quod scilicet Herodes se velle dixerat adorare quem cupiebat occidere. Ita quod eloqui stella non potuit. alia revelatione deus monstravit. Sic etiam intelligendum est. non per solam stellam quoniam oculis suis insolita experta luce fulgidam magos in oriente potuisse cognoscere. Quis nam tanti sideris esset dignus significatione. cuius testis ille fulgor existeret. quem clarum tanta claritas nuntiaret?

De tempore prime illius apparitionis. Cap. C

Quam magna siquidem admiratione querentibus quid sibi vellet. et quo pertinere quod in celo sidus novum apparet. non utique loquentes sidere ipso. sed aliter intimatum est quis descendisset de celo. iaceret in carne sub celo. Tunc nimirum intelligitur indicatum cuius esset stella que iam diu videbatur quando natus est qui per illam significabatur. Quam ferme biennio visa est mirantibus quid esset. Sed postea christo nato magis revelatum est iam non sidus esse mirandum. sed eum qui sidere pronuntiatum fuerat adorandum. ipsumque regem esse iudeorum. Tunc igitur ab oriente venerunt et ipsa die epiphanię illius adoraverunt. quem ante paucos dies natum esse. illamque stellam que sibi per biennium apparuerat. eius fuisse didicerunt. **Dicit** aliquis: Illam stellam apparuisse biennio unde monstrari potest. verba recolamus evangelij. Herodes nempe cum a magis fuisset illusus quod in somniis moniti noluerunt ad eum redire. ne indicarent ubi Christus fuisset inventus. occidit infantes a bimatu et infra. videlicet secundum tempus quod exquisierat a magis: ut dicit evangelista. Ecce unde ostenditur non tunc primum quando natus est Christus hoc est ante paucissimos dies stellam apparuisse. sed biennio tempore pronuntiatione sidera fulsisse. Quae tunc quidem cuius esset est cognita quando magi quem in celo iam viderant presignatum. missi sunt adorare in terra. Si quis autem querit. Cur per biennium pronuntiatum christum stella claruerit: **Prout** videri duobus annis duo precepta significari. dilectionis scilicet dei et proximi. Ipse quippe duobus his preceptis consummavit verbum. cuius duobus annis stella pronuntiabat adventum. Et quod infinite per multa legum et prophetarum mandata videbatur diffusum. est ista brevitate conclusum. Possunt in his duobus annis etiam duo testamenta intelligi. Non enim alius est auctor legis qua terremur. et alius gratie

qua iuamur. cum ipsius voce dicatur: Si crederetis moysi crederetis et mihi. Ipse nimirum est dei sapientia. de qua dictum est. quod legem et misericordiam portat in lingua. Sed quia per duos annos duo potius tempora possunt accipi. Etiam huius duos possumus intelligere aduentus Christi. scilicet unum humilitatis. alterum claritatis. Quas quoque nostras generationes. unam quam in carne nascimur. aliam qua in fide renascimur. Ille namque qui omnia fecit utriusque amborum auctor existit. Exultemus ergo et iocundemur in eo quem panni inuoluerant. et angelus nuntiabat. qui uerba fugebat. et lactantes matres faciebat. qui in presepio iacebat. et inter astra fulgebat. quem regem sempiternum gentibus adorandum non diadematis gemme sed celestis stella monstrabat.

De magorum audacia et fidei virtute. Chryso. sup. Mat. li. i. Cap. C. i.

Uenimus inquit adorare eum. uidelicet regem iudeorum. Uenerunt igitur ad gentium iudicium. et ad iudeorum iudicium. illorum scilicet perbetantes futuram fidem. et istorum incredulitatem continentem presentem. O beati magi qui ex omnibus gentibus primitiue fidei delium meruerunt fieri. Numquid nesciebant in hierusalem regnantem Herodem? Aut non intelligebant legis iusticiam. quia quicumque rege uiuente regem alterum pronuntiat et adoratur. quasi minister tyranni punitur sanguine. Sed dum considerabant futurum regem. non timebant presentem. Adhuc Abiustum non uiderant et iam pati pro eo parati erant. **Fulgentius ubi supra.** Venimus inquit adorare eum. Quem? Utrique regem. sed non Herodem. Adorare cupiunt infantem lactentem. nec adorant regem populis imperantem. Nam et de Herode rege iudeorum filium iam fuerat nati. qui erat patre mortuo regnaturus. Mortuo enim isto Herode Archelaus in iudea

regnavit. et galilee principatum iunior Herodes obtinuit. Archelaus natus est in palatio. Christus in diuersorio. Archelaus natus. in lecto argenteo est positus. Christus autem natus. in presepio est breuissimo collocatus. Ille forsitan preciosis indutus est sericis. iste uilissimis inuolutus est pannis. Et tamen ille natus in palatio contentus. iste natus in diuersorio querit. Ille nullatenus a magis nominatur. iste inuentus suppliciter adoratur. Omnino spernitur primogenitus regis. et muneribus honoratur primogenitus paupercule mulieris. Quis est iste rex iudeorum qui portatur ut puellus et adoratur ut deus. paruus in presepio imensus in celo. uilis in pannis. preciosus in stellis. **Bernardus ubi supra.** Et vos igitur egredimini filie sion et uidete regem Salomonem. Vos inquam seculares anime debiles. ac delicate filie sion. scilicet et non filie. in quibus nihil est fortitudinis. nihil uirilis anime. Egredimini de sensu carnis ad intellectum mentis. de seruitute carnalis concupiscentie ad libertatem spiritus alius intelligentie. Egredimini de terra uestra et de cognatione uestra. et de domo patris uestri. alioquin non erit tutum ecclesiastice uidere ipsam. Idem enim qui Salomon. id est. pacificus est in exilio. ecclesiastes. id est. concionator erit in iudicio. id id est. dilectus domini in regno. In exilio mansuetus et amabilis. in iudicio iustus et terribilis. in regno gloriosus et admirabilis. Egredimini proinde et uidete eum in diademate qua coronauit eum mater sua. in corona paupertatis. in corona quoque miserie. Siquidem coronatus est et a nouerca sua corona spinea. corona miserie. coronandus a familia sua corona iusticie. quando contra insensatos pro eo pugnabit orbis terre. Coronat eum et pater corona glorie. sicut psalmista dicit. quia gloria et honore coronasti eum domine. Itaque coronam glorie paruuli propter nos regis nostri suscipite. et una cum magis quorum fidei deuotio nobis in exemplum proponitur humanitatem ipsius adorate.

De Herodis turbatiōe Hreg?
in omel. de eodē. Cap. CII.

H Audiēs autem herodes rex turbat⁹ est ⁊ oīs hierosoly-
ma cum illo. Celi regenato rex
terre turbat⁹. qz nimirū altitudo terrena
cōfundit. cū celsitudo celestis aperitur.
Maximus vbi s. Turbat⁹ rex me-
tuens regno suo. s. quippe nesciens quia
christus nō veniebat regnū eius inuade-
re sed saluare. quia nulli mortē inferret q̄
vita cūctorū esset. **Fulgenti⁹ vbi s.**
Quid est Herodes qz sic turbat⁹. qz na-
tum regē iudeorū audis? Suspicionib⁹
agitaris. inuidiē stimulis inflammari. ⁊
ob hoc regē natū occidere conaris. In-
anis ē ista turbatio tua. vana proisus co-
gitatio tua. Rex iste qui natus nō venit
reges pugnādo superare. sed moriendo
mirabiliter subiugare. Nec ideo nat⁹ est
ut tibi succedat. sed in eū mūdus fidelit̄
credat. Venit enī ut nō pugnet viuus. s.
vt triūphet occisus. Nec ut sibi de alijs
gētib⁹ auro exercitū querat. sed ut saluā-
dis gentibus p̄ciosū sanguinem fundat
Inaniter inuidēdo timuisti successorē
quē credēdo debuisti querere saluatore.
quia si in eū crederes cū eo regnare. Et
sicut ab illo accepisti tpale regnum. acci-
peres etiā sempiternū. **Dui⁹** enim pueri
regnū nō est de hoc mūdo. sed p̄ ipsū reg-
natur in mūdo. Ipse est enī sapientia
dei quē dicit i. **Proū.** Per me reges re-
gnant. Puer iste verbū dei ē. virt⁹ ⁊ sa-
pientia dei est. Si potes dei cōtra sapien-
tiam cogita. In tuā p̄niciē versari ⁊ ne-
scis. Tu enī regnū nullaten⁹ habuisses.
nisi ab isto puero q̄ nūc nat⁹ ē accepisses
Puer iste q̄ nūc a magis rex dicit iudeo-
rum. idem creator est ⁊ dñs angelorum.
Qua p̄pter cuius times infantia nascen-
tis. magis timere debes oipotentiā iudi-
cantis. Noli ergo eū timere regni tui suc-
cessorē. sed time infidelitatis tuę iustissi-
mū dānatorē. Utinā eū magis adorā-
tibus. etiā tu pariter adorares. ⁊ non ad

eum magos fraudulēta calliditate man-
dares. **Aug⁹** i sermone de eodē
Ecce timuit rex Herodes dñi magi que-
rerēt ad huc puulū quē celo testāte iā co-
gnouerat natū. Quid erit tribunal indi-
cātis. qm̄ sup̄bos reges cuna terreat in-
fantis? Timeant nunc reges ad p̄is de-
xterā iam sedentem. quē rex impie timuit
ad huc m̄ris vbera lātentē. **Glo. vbi**
sup̄za. Turbata est etiā oīs hierosoly-
ma cū illo videlicz p̄pter fauorē qz time-
bāt Herodes. **Beda** i sermone
de eodem. Nec mirū fr̄s si turbatus
est Herodes vbi nomē regis audiuit. qz
successorē suspicat⁹ expauit. S; qz hieru-
salē ciuitas dei quē visio dicit pad cum
Herode turbat⁹. quis nō miret⁹? Vide-
te ergo q̄tū iniqua p̄tās noceat. quō ca-
put impiū subiectos q̄z impietati suę cō-
format. Misera plane ciuitas in qua re-
gnauit Herodes. qm̄ herodiane sine
dubio p̄iceps erit malicię. ⁊ ad nouē sa-
lutis ortum mouebit herodiana turba-
tione. Herodiana nēpe malicia ⁊ baby-
lonica crudelitas ē nascētē velle religio-
nē extinguere. ⁊ puulos isrl̄ allidere. Si
quis enī ad salutē p̄tinēs. si quid religio-
nis orit⁹. quicūqz impugnat plane cū egypti-
is puulos necare conat⁹. imo cū He-
rode nascētē saluatore p̄sequit⁹.

De iqsitione loci natiuitatis et
prophetia Micheę. Glo. vbi s.
Capitulum CIII.

Et congregās oēs prin-
cipes sacerdotū ⁊ scribas popu-
li sciscitabatur ab eis palaz. scz
sub specie religionis vbi christ⁹ nasceret⁹.
sic eū vocās. qz nouerat more iudeorum
oleo reges inūgi. p̄ncipes sacerdotū vo-
cant p̄tōfices. scribe vō p̄ceptorū mora-
liū latores. At illi dixerūt ei: In bethleē
iude. Sic enī scriptū ē p̄ p̄phaz videlicz
Micheā: Et tu bethleem terra iuda ne-
qua q̄ minima es in p̄ncipib⁹ iuda. Dic
scribe obliuionis arguunt. qz non ipsi

prophete verbis vtuntur. vbi enī dicūt
 in principib⁹. hebreus habet in milibus.
Et ē sensus: Licet sis paru⁹ viculus cō-
 pata ciuitatib⁹ iuda vbi sūt tanta milia.
 nō tñ es dignitate. s. minima. **Chryso.**
sup Mat. omel. viij. Potest autē
 sic illud intelligi verbū: in principibus. i.
 inter p̄cipēs tribū. **Et te enī exiet inqt**
dux qui regat populū meū isrl. Quidam
 dicūt h̄ de **Zorobabel** dictū fuisse. verū
 neq; **Zorobabel** ortus est in iudea s̄ in
 babilone: vnde ⁊ accepit sortē nominis
Ree sibi cōpetit. qd̄ seq̄t̄. p̄pha. s. **Egres-**
sus eius a diebus eternitatis. **Et notan-**
dū q̄ inter initia loquebant̄ p̄phē nōtā
de christi dignitate. q̄ de beneficio quod
cōferebat in iudeoz plebe. Vnde ⁊ cum
 partus virginis instaret dictū est: **Ipsē**
 enī saluū faciet p̄lm suū a peccatis eozū:
Dagi quoq; nō dixerunt: **Vbi est qui**
 natus est filius dei. sed rex iudeozum.
Ita nec propheta Michas dixit: **Ex**
te procedet dei filius. sed ex te exiet dux.
Op̄tebat enī cū descensorio interim ⁊
 humilioze sermonis ingressu institui p̄-
 dicationis exordia. ne tanti mysterij ru-
 des adhuc animos in scandalū suscita-
 ret vitas subito patefacta. **Quāta cūq;**
 ḡ de illo scripturę initio testimonia p̄fe-
 rant. nihil de illo p̄cipiū. nihil sublime
 sonāt. nec oīo tale quid quale postea q̄
 processit in mediū ipsa clamabāt docu-
 menta signoz. **Hinc ⁊ de ipso qui toti⁹**
 orbis rector erat. q̄ p̄lm inqt̄ meū isrl̄ re-
 gat. **Volens enī interim suscitare iud eis**
 scandalū. sermonē celauit de vocatione
 gentiū. **Leo papa in sermone**
liij. Tres itaq; viri fulgore sideris inso-
 liti diuinit⁹ incitati. p̄niū micātis lumi-
 nis secuti sūt cursū. existimantes se hie-
 rosolymis ciuitate regia repturos puerum
 designatū. sed cū eos hęc opinio sefellis-
 set. p̄ scribas ⁊ doctozes iudeoz didice-
 runt. quid sacra de ortu christi scriptura
 p̄nunciasset. ut gemino p̄firmati testimo-
 nio fide ardentiores expeterent. quem ⁊
 stellę claritas ⁊ p̄phie manifestabat au-

toritas. **Diolato** v̄ro per respōsa pō-
 tificum oraculo diuino q̄ facile q̄ cōse-
 quens fuit ut hebreoz proceres crederēt
 quod docebant. **Sed** apparet illos car-
 nalicū **Herode** sapuisse. ac regnū chri-
 sti cōmune cū hui⁹ mūdi potestatib⁹ esti-
 malle. ut ⁊ isti tēporalē sperarēt lucē. ⁊ il-
 le terrenū metueret cōsortem. **Blo.**
vbi s̄. **Ex hoc autē quod pontifices ⁊**
 scribe respōderunt patet q̄ non ex igno-
 rantia sed ex cordis duricia credere nolū-
 erunt. **Ecce enī locū nativitatis exprimūt**
 quem testimonio scripturę didicerūt. ut
 ipsa eozū scientia fieret illis ad testimoni-
 um dānationis. ⁊ nobis ī adiutoriū cre-
 dilitatis.

**De simulata Herodis religi-
 one. Cap CIIII.**

Tunc **Herodes** clam vo-
 cati magis. remotis sc̄z sacer-
 dotibus ⁊ scribis. diligēter di-
 dicit ab eis tēpus stellę que apparuit eis
Quam q̄ locū nativitatis christi didice-
 rat. quādo nasceret explorat. **Chry-**
sosto sup Mat. vbi supra. **Pa-**
 tet vero stellam añ multum tēpus appa-
 ruisse. quia si qñ natus est puer eis appa-
 ruisset in perfide. plurimū tempus quidē
 tenerent in itinere. **Nec illum possent ad**
 huc in pannis inuenire. **Blo. vbi s̄.**
Cum autē Herodes locū ⁊ tēpus p̄gno-
 uisset. restabat ut ⁊ personam non igno-
 raret. vnde ⁊ mittens eos in betbleem di-
 xit: **Ite ⁊ interrogate diligenter de puero**
 ⁊ cu; inueneritis renūciate mihi ut ⁊ ego
 veniens adorem eū. **Hoc** dicit ut alacri-
 us redeant per eū. ⁊ iudei quia rex eozum
 futurus erat non occultent. **Breg⁹**
vbi s̄. **Cognita** quippe nativitate regis
 ad callida argumenta cōuertit̄ ne regno
 terreno priuetur. renūciari sibi vbi puer
 inueniatur postulat. adorare se velle si-
 mulat. ut quasi hūc si inuenire possit ex-
 tinguat. **Chrysosto. vbi supra.**
Hinc similes esse probantur qui sacra

mysterij coione indigne abutimur. Ado-
rare quippe se fingunt. et cum quantum in ipsis
est interimunt. iuxta illud apostoli: Qui
māducauerit inquit et biberit indigne
erit corporis et sanguinis dñi. **Leo**
papa in sermone j. Herodes suc-
cessorē in regno suspicatus expauit. et mo-
litus necem salutis auctori falsum obse-
quium spondit. quā felix potius foret
si magoz imitaretur fidē. et ad religionē
conuerteret quod disponebat ad fraudē
Occia emulationis stulte impietas que
perturbandū tuo furore diuinū consiliū
putas. Dominus mundi temporale nō
querit regnū qui prestat eternū: quid in-
comutabilem dispositarū rerū conaris
ordinem euertere. et alioz facinus pōcu-
pare: **M**ors christi non est temporis tui
Ante cōdendū euangeliū. ante p̄dicandū
est dei regnū. ante sanitates donāde. an-
te miraculoz virtutes faciēde: **C**ur quod alie-
ni virtutis futurū est operis tui. vis esse
criminis et non habiturus effectū. in solū
te reatū p̄cipitas volūtatē: nihil hac mo-
litione proficis. nihil pagis. qui natus ē
volūtate. moriet arbitrij sui potestate.

Idem in iiii. Superfluo timore
turbaris frustra quod in suspectum tibi pue-
rum sequere moliris. **N**ō capit christū bre-
uitas tue regionis. nec mūdi dñs angu-
stij p̄tent est tue potestatis. **U**biq; re-
gnat quē in iudea regnare nō vis. et feli-
cior regnare. si eius imperio subdereris.
Cur officio sincero nō facis quod subdola
fallitate p̄mittis: **C**ū magis perge ac ve-
rum regē suppliciter adorādo venerare.
Sed tu iudaice sequacior cecitatis non
fidē gentiū imitaris corq; puerū ad cru-
deles insidias cōuertis. nec illū occisurū
quē metuis. nec illis nociturus quos pe-
rimis.

De ducatu stelle vsq; ad locū
pueri. **S**lo. vbi supra.

Cap. CV.

Quam ergo magi regē au-
dissent. ut eū. s. pium existiman-
tes obedirēt. abierūt. s. ut puer

in bethleem quererēt. **E**t ecce stella quā
viderant in oriente antecedebat eos con-
tinue. **C**hrysofosto. super **Mat.**
Propter hoc aliquādiu abscondita fue-
rat ut amittētes subito itineris sui ducē
interrogare iudeos de puero cogentur
sicq; res in omnium noticiā publicaretur.
Veda vbi supra. **P**rius quoq;
flagitantes cōsiliū diuinū amiserunt ducē
et cōuersos ad terrenū documētū cele-
ste deseruit signū. **S**lo. vbi supra
Unde et relicto **H**erode cōtinuo gaudiū
sūt valde. **S**tella. n. antecedebat eos sem-
per vsq; dū veniēs staret sup̄ vbi erat pu-
er. **N**ō. n. vias siderij tenuit s. vt domum
discernere possent. domui multū vicina
stetit. q̄i diceret. **A**ug. in ser. de epi-
phania **V**ic est quē natū esse testabar
Et enī christo plenū redderet obsequiū
tēperauit gaudiū. donec magos p̄duce-
ret ad puerū. mōstraret tectū. **I**ngredia-
tur ergo paruū suppliciter gentilis hospi-
tium. confiteatur muneribus hominem
teum. et sic adoret regem nostrum p̄anis
non purpureis inuolutum. **A**sperit tunc
magus. obstupuit astrologus. putauerūt
fatum sed fuit signum. **Q**uam vis certius
id nosse: obsequiū prebuit non imperiū
adduxit supplices. ostēdit hospitium. **R**a-
diabat amplissimū lumine. tecta nati p̄-
fudit sicq; discessit. **H**ocine ē fatū da-
re an seruitutē exhibere: **D** infantia cui
et subdūtur astra. **C**uius est iste magnitu-
dinis sup̄ne glorię ad cuius p̄anos et an-
geli excubant et sidera obsequiū dant. et
reges trepidant. et sapiētie sectatores in-
geniculāt. **O** beatū tuguriū. o sedes dei
secūda post celum. vbi lucebat nō lucer-
na sed stella. **O** celeste palatium in quo
habitabat non rex gemmatus sed deus
incorporatus. cui pro mollib⁹ erant thō-
nis dura p̄sepia. pro laquearijs aureis
fumea culminum tecta. sed sideris obse-
quio teaurata. **Q**uerat homo corpore
circumscrip̄tus ampla palacia pretoria et
diuersorum colorum marmorum crucis
atq; fulgētibus bracteis. p̄ciosa exornet

edificia. Non delectatur deus in lapide duro cum vult succurrere mundo. **P** mundi natura. quis est iste cui exhibet obsequium et non habet tectum. sed in presepio dat vagitum. **S**tupeo cum mundo panos et intueor celos. **E**stuo cum in presepio cerno mendicum. et super astra prelatum. **S** quia nature ratio deficit. fides nobis subveniat. **E**t audiamus que verba nobis respondeat. **P**anni siquidem ait isti vagitus infantia humani generis est natiuitas noua. quia interierat homini natura peccati. stella vero fulgens et magis accurrens regis est natiuitas patens.

De introitu magorum et adoratione pueri. **B**lo. vbi supra: **L**ap. CVI.

Videntes autem magi stellam gauisi sunt gaudio magno nimirum eo quem desiderauerant inuento. **E**t hec quidem stella dominice natiuitatis nuncia que nunquam prius apparuit: sed etiam tunc eam puer creauit quando magis preuiam deputauit. et officio peracto mor esse desijt. **E**t intrantes domum. id est illud quod lucas commemorat diuersorium. inuenerunt puerum cum Maria matre eius. **S**ed cur etiam non Ioseph cum Maria perhibet iuentus? **R**e videlicet aliqua gentibus daret male suspicionis occasio. que primicias suas ad suum saluatorem adorando miserunt statim eo nato. **C**hrysosto. super Mat. li. j. **Q**uid autem gloriosum videntes in puero gauisi sunt qui regem querentes tanti laborem itineris susceperunt? **Q**uid viderunt palacium marmoribus splendidum? **Q**uid coronatam diademate matrem. puerum auro et purpura inuolutum. regia diuersis populis personantem? **S**ed quid? **P**andochium tenebrosum et sordidum et magis animalibus quam hominibus aptum. in quo nemo contentus erat. etiam secedere nisi coactus itineris necessitate. matrem

eius vix unam tunicam habentem. et qualem poterat habere vxor carpentarij etiam peregre constituta. puerum sordidis panibus inuolutum. et in presepio sordidiori positum. **S**ed quia illi regem celestem non terrenum querebant. et si nihil in eo regale videbant. tamen solius stelle testimonio contenti gaudebant: unde et adorauerunt eum. **P**utas infantem non intelligentem adorassent nisi diuinum aliquid in eo credidissent? **B**lo. vbi supra. **P**roidentes inquit adorauerunt eum. scilicet in carne verbum. **E**t ideo proidentes. quia omnis adorator omnem fastum et perfidiam sui deponere debet. ut quem corpore deiectionem prefert in oculis dei animo gerat contritionis cordis et humiliati victimam offerens deo se curandum committat. **B**ern. vbi supra. **S**ed vobis hoc o alienigenis ut a vobis adoratur christus? **R**ecque enim in israel tantam fidem inuenimus. **S**ic nec vos offendit vilis habitatio stabuli. non pauperies cum presepio. **N**on vos pauperis matris presentia. non lactentis scandalizat infantia. **E**dem in eodem. **Q**uid facitis o magi. quid facitis? **L**actentem puerum adoratis. in vili tugurio. in vilibus panibus. **E**rgo ne deus est iste? **C**erte deus in templo sancto suo. et vos eum queritis in vili stabulo. in matris gremio? **N**onne timendum erat fratres ne viri isti scandalizarentur. ut illusos se crederent cum tam indigna viderent? **A** regia ciuitate vbi regem querendum esse coniectabantur. ad bethleem villam parvulam diriguntur. **I**ngrediuntur stabulum inuenerunt inuolutum pannis infantulum. **N**on illis sordet stabulum. non panibus offenduntur. non lactentis infantia scandalizantur: prociunt ante eum. venerantur ut regem. adorant ut deum. **S**ed profecto qui illos adduxit ipse et instruxit: et qui per stellas foris admonuit ipse in occulto intus edocuit. **L**eo papa in sermone de eodem. **E**t si quidem quantum ad illuminationem fidei

pertinebat illis sufficere poterat ut inui-
 tu corporali nō inquirerēt qđ creditum
 ⁊ intellectum plenissimo visu mortis in-
 spicerent. Si diligentia sagaci officij dñi
 vsq; ad vidēdum puer̄ perseverabat fu-
 turi temporis hominibus sinebat. vt si-
 cut profuit nobis omnibus qđ post resur-
 rectionem domini vestigia vulnerum in
 carne ipsius explorauit apostoli **Thome**
man? Sic ad nostram vtilitatem profi-
 ceret qđ eius infantiam magorum proba-
 uit aspectus. **Viderunt** igitur ⁊ adora-
 uerunt puerum quātitate paruū. alie-
 nę opis indignum. fandi impotentem. ⁊
 in nullo ab humane infantie generalita-
 te dissimilem. quia sicut fidelia erant te-
 stimonia que in eo maiestatem inuisibi-
 lis diuinitatis assererent. ita probatissi-
 mum esse decebat verbum dei veraz ho-
 minis suscepisse naturam. ne vel ineffabi-
 lium operum secutura miracula. vel exci-
 piendarum supplicia passionum fidei sa-
 cramentum ex rerum diuersitate turba-
 rent. cum omnino iustificari non possint
 nisi qui dominum **Iesum** ⁊ verum deū
 hominem crediderunt.

De mysticis eorum muneribus Idem in primo.
Cap. CVII.

Consumant ergo desidē-
 rium suum ⁊ stella p̄eunte per-
 ueniunt ad puerum dominum
Iesum christum. adorāt in carne verbū.
 in infantia sapientiam. in infirmitate vir-
 tutem. ⁊ in veritate hominis dominum
 maiestatis. **Ut**iq; fidei sue sacramentū
 intelligentieq; manifestent quod cordi-
 bus credunt. muneribus protestantur.
 dum thus deo. mirram homini. aurum
 offerunt regi. diuinam humanamq; na-
 turam in vnitate persone venerāt. **Qđ**
 enim erat in substantijs proprium. non
 erat in potestate diuersum. **Fulgē-**
tius vbi supra. Attende ergo quid
 obtulerunt. ⁊ agnosces quid crediderūt.

Per hoc enim tria munerum genera qđ
 ab eis offeruntur in vno eodemq; chri-
 sto ⁊ diuina maiestas ⁊ regia potestas ⁊
 humana mortalitas intimatur. **Thus**
 nimirum ad sacrificium. **Aurum** pertinet
 ad tributum. **Mirra** vero ad sepultra-
 ram mortuorum. **Hęc** omnia fides san-
 cta **Christo** veraciter offerre non desinit
 dum vnum eundemq; verum deum re-
 gem ac verum hominē credit. ⁊ pro no-
 bis vere mortuum recognoscit. **In** obla-
 tione thus confunditur **Arrianus**. qui
 soli patri sacrificium offerri debere cōten-
 dit. **In** oblatione mirre confundit **Ma-**
nichæus. qui christum vere mortuum p̄
 nostra salute nō credit. **In** auro vero si-
 mul vterq; confunditur. quia ⁊ **Ma-**
nichæus de semine **David** s̄m carnem na-
 tum non credit regem. ⁊ **Arrianus** vnige-
 nito deo naturalem assignare nititur ser-
 uitudinem. **Prionde** vterq; non experiet
 regem a quo per fidē regatur. sed a quo
 pro infidelitatis crimine puniatur. quia
 ab vno diuinitaq; ab altero carnis veri-
 tas denegatur. **In** eisdem etiā muni-
 bus confunditur **Restorius**. qui christū
 nititur in duas personas diuidere. cū vi-
 derat magos nō alia deo ⁊ alia homini.
 sed vni deo ⁊ homini eadē munera sup-
 pliciter obtulisse. **Non** ergo diuidatur i
 personis qui non inuenitur diuisus i do-
 nis. **Propterea** quippe vnus idēq; istis
 muneribus honoratur. vt vnus idēq;
 deus ⁊ homo cognoscat. **Ista** oblatio
 magorum cōfundit etiam **Euticetis** in-
 saniam. qui non vult in christo vtranz
 verā predicare naturā. **Veritatē** quip-
 pe istorum muuerum tollit dum in chri-
 sto vnam naturam predicare contendit.
Bern̄. vbi supra. Verum quid
 facitis o magi quid facitis. qđ lactentem
 puerum in tugurio in pannis vilib; ado-
 ratis. ei; thus oblationem impēdit?
Ergo ne iste est deus? **Dominus** utiq;
 deus. non in stabulo sed in celo sedes ei?
Et vos eum queritis i vili stabulo. i ma-
 tris gremio? **Quid** facitis qđ ⁊ aurum

offertis? Ergo rex est ipse? Et ubi aula regia. ubi thronus. ubi curie regalis frequentia? Nunquid aula est stabulum. thronus presepius. curie frequentia Joseph et Maria? Non ita insipientes facti sunt viri sapientes. ut adorent paruulum despicabilem tam sua etate quam paupertate suo? Insipientes facti sunt ut fieret sapientes. et predicauit eos spiritus. quod postea predicauit apostolus. Qui vult esse sapiens fiat stultus. ut sit sapiens.

De moralibus nostris oblationibus. Fulgentius ubi supra. Cap. CVIII.

Et nos itaque fratres offeramus christo indubitanter in fide quod magi obtulisse agnoscuntur in munere. ut vere diuinitas humanitatisque confessio ipsa sit apud christum nostra fidelis oblatio. Gregorius ubi est. Nato domino aurum offeramus ut eum ubique regnare fateamur. Offeramus thus. ut credamus quod is qui in tempore apparuit ante tempora deus extitit. Offeramus et mirram ut eum quem in sua diuinitate credimus impassibilem etiam in nostra carne fuisse mortalem. Aliter autem in auro sapientia designatur. sicut per Salomon dicitur: Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Thure quod deo incendit virtus orationis exprimitur. sicut Dominus testatur: Dirigatur inquit oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Per mirram vero carnis nostre mortificatio figuratur. sicut ecclesie voce de suis operariis usque ad mortem pro deo certantibus dicitur: Quando meum distillauerunt mirram. Itaque nato regi aurum offerimus. si in eius conspectu claritate superne sapientie resplendemus. Thus offerimus si cogitationes carnis per sancta orationum studia in ara cordis incendimus. ut aliquid suauiter deo per celestem desiderium redolere valeamus. Mirram offerimus si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. Per mirram namque mortua

caro seruetur a putredine. Mortua vero carne putrescere est hoc mortale corpus luxurie fluiti deservire. Hinc de quibusdam dicitur per prophetam: Coputruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta quippe in stercore putrescere est carnales homines in fetore luxurie vitam finire. Mirram ergo deo offerimus. cum hoc mortale corpus a putredine luxurie per condimentum continentie custodimus. **Aug.** in sermone de eodem. Aurum quoque offerimus si elemosynam faciemus. Thus autem si orationem fundamus. Mirram vero si pro illo moriamur. **Bern.** in sermone de eodem. Magi quidem si solum aurum puero obtulissent videri fortasse possent paupertati matris voluisse consulere. nimirum ut haberet unde paruulum posset filium educare. Punc autem cum aurum thus et mirram pariter offerunt. proculdubio spiritualis oblationis genus insinuant. Aurum enim excellere videtur inter diuitias seculi. quod nos deuote per eius gratiam offerimus saluatori. cum pro nomine ipsius ex integro derelinquimus substantiam huius mundi. Jam vero necesse est ut qui terrena perfecte contempsimus. flagranti desiderio celestia inquiramus. Sic enim offerimus thuris odoramentum quo nimirum ut in Apod. legimus. designantur orationes sanctorum. Oportet etiam ut non solum presens seculum contenas. sed et carnem ipsam castiges ac seruituti subicias. Nam qui dixit: Nisi quis renunciauerit omnibus non potest meus esse discipulus. Ipse quoque alibi ait: Tollat crucem suam et sequatur me. Duas igitur alas habeat oratio nostra. contemptum mundi. et afflictionem carnis. Rec dubium quin celos penetret et in conspectu dei sicut incensum dirigatur. in qua cum auro thure mirra quoque pariter offertur. **Glo.** ubi supra. Porro si de magorum muneribus queritur. an singuli obtulerint singula. an vnusquisque tria. Magis fateri conuenit quod mysterio

congruit. Nullus enim vere christianus dicitur qui non christum et deum et regem et passum confiteatur. quod illis tribus muneribus significatur.

De magorum reuersione et Herodis illusionem.

Cap. CIX.

Sicut autem Moyses tacens clamabat. sic isti pio affectu interrogabant. quod diuina iuberet voluntas. Nec puer ad eos loquitur. ne diuinitas ante tempus reuelatur. et ut vera eius humanitas habeat. Sed responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem. per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. **G**regorius ubi scribit. Hinc patet quia non est sapientia. non est prudentia. non est consilium contra dominum. Herodes enim sibi renunciari de puero postulauerat. et ut eum si inuenire posset extingueret. adorare se velle simulabat. Sed magi postquam a stella perducti regem nouum reppererunt. eorum munera detulerunt. ne redirent ad Herodem in somnijs admoniti sunt. Sicque fit ut Jesum quem querit Herodes inuenire non possit. Cuius persona qui alij quam hypocrite designantur? Qui dum ficto dominum querunt inuenire nunquam merentur. **L**eopapa in sermone iij. Adorato itaque domino magi et omni completa deuotione secundum admonitionem somnij. non eodem quod venerant reuertuntur itinere. Oportebat enim ut iam in christo credentes non per antiquae conuersationis semitas ambularent. sed noui ingressi viam a relictis erroribus abstinerent. **G**regorius ubi scribit. In eo vero quod admoniti fuerant faciunt nobis profecto quid faciamus innuunt. Regio quippe nostra paradysus est. ad quam Jesu cognito redire per viam qua venimus prohibita est. A regione enim nostra superbiendo. inobediendo. visibilia sequendo. cibum vitium gustando discessimus. sed ad eam necesse est ut fleo

obediendo visibilia continentendo. et appetitum carnis refrenando redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur. quam qui a paradisi gaudijs per delectamenta discessimus ad hanc per lamenta reuocamur. **F**ulgentius ubi supra. Itaque predicta munera cum magis unanimiter offeramus. et ad regionem sanctorum tota cordis deuotione tendamus. nec viam veteris vite teneamus. sed diuinis mandatis humiliter obsequentes. quia precipit dominus ambulemus. ut ad patriam venire valeamus. ubi sine fine cum ipso domino gaudeamus. Dominis via est eius vita. Qui male viuit viam tenet erroris. qui vero bene per viam graditur veritatis. Ergo qui per viam ambulabat fornicationis. viam teneat castitatis. Qui viam tenebat auaritie. teneat viam misericordie. Qui ambulabat per viam fictionis. viam nunc teneat puritatis. Ambulemus bene per fidem ut perueniamus ad speciem. ubi plenum erit gaudium nostrum. quia implebitur in bonis desiderium nostrum.

De veneranda die epiphaniae.

Cap. CX.

Recte quidem ipsa dies in qua vnigenitus deus secundum carnem temporaliter natus est magis venientibus manifestatus. ore cunctorum fidelium epiphania venerabiliter nuncupatur. quam epiphania manifestatio interpretatur. **M**aximus ubi scribit. In hac igitur in conspectu nostri dei nouo gaudio nos exultare conuenit. in qua noua stella nouum hominem mundo reuelauit. In hac die christus Iesus a patre veniens. deus et homo ex femina natus. sub chaldeorum adorantium spe. fidem gentium dedicauit. qui quantum diuinitatem suam nostri corporis adumbratione velaret. ipsum tantum dei filium esse celum prodidit et terra cognouit. Humilis quidem venit. sed mirabilis. ut in eo pariter et veritas

assumptę carnis ineffabilis natura fulge-
ret deitatis. Et quęq; terrena cunabula
nascentem suscipere. illum tamen non
esse terrenum celeste testabatur signacu-
lum. In cunis nãq; iacebat sed e celo ra-
diabat. apud indęos vagiebat. apud gę-
tiles regnabat. In bethleem a matre la-
ctabatur. 7 in chaldeę a magis adoraba-
tur. **Leo papa in sermone ij.**
Bandendum est igitur in domino. quia
post natiuitatis eius solennitatem breui
temporis intervallo festiuitas declara-
tionis eius illuxit. 7 quem in illo die vir-
go peperit. in hoc mundus agnouit. ver-
bum enim quod caro factũ est. sic nostre
susceptionis exordia temperauit. ut Je-
sus natus credentibus manifestus. 7 per-
sequentibus esset occultus. **Idem
in quinto.** Precesserãt quidẽ multa
documenta quę corpoream natiuitatem
dei manifestis declararẽt initijs. siue cũ
beata virgine Maria se spiritu fecundã-
dam ac dei filium parituram audiuit et
credidit. siue cum ad salutationem ipsi-
us in utero Elizabeth nõdũ natus Johã-
nes exultatione pphetica cõmotus fuit.
quasi etiã intra viscera matris clamaret.
Ecce agnus dei ecce q; tollit peccata mũ-
di. Vel cum ortum dñi angelo nuncian-
te pastores celestis exercitus sunt clara-
te circũdati. ut non ambigerent de pote-
state pueri. quem erant in presepe visuri.
nec putarent q; in sola natura hominis
esset editus. cui supernę militię famulare-
tur occursum. Sed hęc 7 huiusmodi alia
paucis tunc ut videtur personis innotu-
erãt. qui vel ad cognationẽ Marię vir-
ginis vel ad sancti Joseph familiã per-
tinebãt. Hoc autem signum qd magos
in longinquo positos 7 effica ceter mouit
7 ad dñm Iesum persenerantes attraxit
illius sine dubio gratię sacramentũ 7 il-
lius fuit vocationis exordium. qua non
in iudea tantum. sed etiam in toto mun-
do christi erat euangelium p̄dicandum.
vt per illam stellam quę magorum visui
splenduit. israelitarũ vero oculos non

refulsit. 7 illuminatio significata sit gen-
tium 7 cęcitas iudeorũ. **Marim^o
in sermone de eodem.** In hac de-
niq; die charissimi nobis letandum est
festiuitate multiplici. qd enim fulgentio-
ris stelle radjs incitati christum domi-
num adorauere chaldei. deũ verũ gęti-
bus spes data est adorandi. Quę or-
dine nouo mutatę sunt in vinum. noui
poculi nobis p̄libatum est sacramentũ.
Quem baptizatus est agnus dei. salu-
tare nobis dedicatum est munus regene-
rantis baptismi. Recteq; tria hęc vno i
die acta nobis mysteria p̄dicantur. qui
trinitatis ineffabilis arcanũ vno dei sub
nomine confitemur. Per hęc ergo mira-
cula christus dñs oculis se voluit reuela-
re mortaliũ. ut inuisibilis eius diuinitas
quę latebat i homine. nõ lateret in ope.

**De ratione vocationis mago-
rum per stellam ad dei cultum
Greg^o vbi supra.**

Cap. CXI.

Sed querẽdum nobis ẽ.
quid nam sit q; redemptore na-
to angelus in iudea pastorib^o
apparuit. magos autem ad hunc adorã-
dum ab oriente non angel^o sed stella p-
duxit. quia videlicet iudeis tanq; ratio-
ne vtentibus animal rationale. scz ange-
lus debuit p̄dicare. Gentiles vero qm̄
vti ratione nesciebãt. ad cognoscẽdum
dñm nõ per vocẽ sed p̄ signa p̄ducti sũt
qz 7 illis pphicã tanq; fidelib^o nõ ifidelib^o.
7 istis signa tanq; infidelibus nõ fideli-
bus data sunt. Et notãdũ q; redempto-
rem nostrũ cũ perfecte iã esset etatis. eis-
dem gentibus apostolorũ chorus p̄di-
cat. eumq; paruulũ 7 necdũ per humani
corporis loquentẽ officiũ gętibus stella
denũciat. qz nimirũ rationis ordo posce-
bat. ut 7 loquentem iam dñm loquẽtes
nobis p̄dicatores innotescerent. 7 nec-
dũ loquentẽ elementa muta p̄dicarẽt.
Chryso. sup Mat. omel' vi.

Hec quoque ratio nobis innotuit: **C**ur magos dominus per stellas potius quam prophetas vel angelos vocavit. Quia scilicet eorum saluti mira dispensatione descendens per haec eos vocabat quae sibi familiaria consuetudo faciebat. **B** et **P**aulus imitatio gentibus disserebat de ara inspecta poetarum proferens testimonia. **J**udeis etiam aliquandiu predicavit de christo sine circumcisionis interdico. **D**enique si magos vocari per stellam estimas indignum hoc modo reprobabis omnes ceremonias legis omnesque ritus et sacrificia baptismata quoque et templum. **H**ec omnia siquidem de gentium occasione sui traxerunt originem. **S**ed tamen deus obceptorum salutem per ea ipsa se coli passus est per quae illi antea coluerant demones aliquandiu illos in melius inflatens donec a consuetudine sua cuius amicitia ligati erant paulatim eos renocaret et ad prophetiam altiore perduceret. **S**ic fecit et magi. **D**enique quos ad praesepe perduxerat praecedente stella non iam per stellam sed per angelum alloquitur gradatim eos perducens ad meliora. **H**oc etiam fecisse legitur philisteis: **Q**uia divinis eorum consiliis datibus ne dimissione arce domini in planstro iunctis et cetera quae ibi scripta sunt eorum praecipuum populi regionum impleverunt. **D**ominus quoque cum defensione solita divinorum sententiam comprobavit nec indignum maiestati suae putavit verba prophetarum ad effectum perducere atque id agere ut illi videretur fideliter talia suavisse. **E**t enim ad maiorem dei pertinebat gloria si virtus eius etiam inimicorum testimonio panderetur et ipsi quoque gentilitatis magistri consonam ferrent de dei veri potestate sententiam. **I**n phitonissa quoque tenuit hunc dispensationis tenorem cum ad eius votum suscitavit Samuel. **M**ultaque his similia in dei dispensationibus inuenimus. **H**unc igitur ipsum dispensationis suae morem et in magis servavit quibus ingens et clarum astrum ut eis de magnitudine

et pulcritudine necnon et de ipsa cursus novitate admirationem moueret ostendit.

De errore mathematicorum circa fatum. **B**regio ubi supra.

Cap. CXII.

Ed inter haec sciendum est quod haeretici piscilianiste nasci unumquemque hominem sub constitutionibus stellarum estimant et hoc adiutorium sui erroris assumunt quod nova stella exiit cum dominus in carne apparuit cuius fuisse fatum eandem quae apparuit stellam putant. **S**ed si evangelii verba pensamus quibus de eadem stella dicitur visum dum veniens staret super ubi erat puer non puer ad stellam sed ad puerum stella cucurrit. **E**t si dici liceat non stella fatum pueri sed stellae fatum is qui apparuit puer fuit. **S**ed absit a fidelium cordibus ut esse aliquid fati dicant. **V**itam quippe hominum solus hanc conditor qui creavit administrat. **R**eges enim propter stellas homo sed stellae propter hominem factae sunt. **E**t si stella fatum hominis dicitur ipsis suis ministerijs subesse homo perhibetur. **C**erte cum **J**acob egrediretur de utero et prioris fratris plantam manu teneret prior perfecte nequaquam egredi potuit nisi subsequens inchoasset. **E**t tamen cum uno tempore eodemque momento utrumque mater fuderit non una utriusque vitae equalitas fuit. **S**ed ad hoc solent respondere mathematici quia virtus constellationis est in ictu puncti. **Q**uibus nos dicimus contra quia magna est naturae morae. **S**i igitur in ictu puncti constellationis permutatur necesse iam est ut tot dicantur fata quot sunt nascentium membra. **F**ateri etiam mathematici solent quod quisquis aquarii signo nascitur in hac vita piscatoris ministerium sortiat. **P**iscatores vero getulia non habet ut fertur: **Q**uis igitur dicat quia nemo illic in stella aquarii nascitur in hac vita ubi piscator omnino non habetur? **R**ursum quod nasci signo librae asserunt trapezitas

futuros dicunt. cum trapeçitas multarū gentium prouincię ignorant. fateantur ergo necesse est. aut hoc in eis signum nō esse. aut effectum fatalem omnino nō habere. In persarum francozum terra reges ex genere prodeunt. quibus profecto nascentibus quis estimet quanti eisdem momentis horarum ac temporum ex seruili conditione nascuntur. Et tamen filij regum vno eodemq; sidere. cu; seruis nati ad regnum proficiunt. cum serui q; secum fuerant nati in seruitute moriatur. **Hęc de stella breuiter dixim⁹ ne mathematicorum stulticiam indiscussam præterisse videamur.**

De cultu ⁊ religione magorum vel ceterorum orientaliū Chry sosto. super Mat. li. primo. Cap. CXIII.

Magi ergo cōfessim vt natus est Christus magnum in homine parvulo deum ostenderunt ⁊ verbis ⁊ actibus ⁊ muneribus. Verbis quidem. quia dixerunt: vbi est qui natus est rex iudeorum? ⁊c. Actibus vero. quia cum vidissent eum adorauerunt. ⁊ inuenta est in eis fides acutior q̄ aspectus. humilia nimirum videntibus ⁊ alta intelligentibus. Muneribus autem quia obtulerunt ei aurum thus ⁊ mirrā. Legis apud aliquem istos magos ex libris Balaā diuinatois appariturs stelle huius accepisse sententiam. Cuius diuinationo posita est in veteri testamento: Orietur stella ex Jacob. ⁊ exurget homo ex israel. ⁊ dominabitur omnium gentium. Audini etiam aliquos referētes de scriptura quadam. ⁊ si nō certa est. tamē non destruentem fidem. sed potius delectante. Quoniam erat gens quedam in ipso orientis principio iuxta oceanum sita. apud quos ferebat scriptura quedā apparitura hac stella ⁊ offerēdis muneribus huiusmodi. noīe Seth inscripta. que per generationes studiosoz homi-

num p̄ribus filijs suis referētibus habebatur deducta. Elegerunt itaq; se ipsos duodecim quidē ex ipsis studiosiores ⁊ mysterioz celestium amatores. ac posuerunt se ipsos ad expectationē huius stelle. Et siq; ex eis moriebat. filius ei⁹ aut aliquis p̄pinq; in eius loco cōstituebatur. Dicebantur autem magusci lingua eorum. quia in silētio tacitaq; voce glorificabāt deū. Di ergo per singulos annos post messem ascendebant in montem qui vocabatur victorialis. habēs in se quandam speluncam. in saxę fōtib; ⁊ electis arboribus amenissimis. vbiq; se lauantes. orabant ⁊ laudabant in silētio deū trib⁹ dieb⁹. Sicq; faciebāt p̄ singulas generatiōes. semp expectantes ne forte i sua generatiōe stella illa beatitudinis oriret. Tādē igit apparuit eis stella descēdēs sup montē illū victorialis. habēs in se q̄i pueri puuli formā. ⁊ sup se crucis similitudinē. q̄ locuta ē eis. colq; docuit ⁊ ut. p̄ficiscerēt i iudcā p̄cepit. Proficiscētes aut p̄cedebat stella p̄ bienniū. ⁊ nec esca nec pot⁹ defecit i plonis eorum. Cetera ho q̄ ab eis gesta eē referūt i euāgelio cōpēdiōse ponūt. Ut aut reuersi sūt studiose magis q̄ prius deū colētes glorificauerūt. Sed ⁊ oib⁹ in genere suo p̄dicauerūt ⁊ multos erudierūt. Deniq; cū p̄ resurrectionem dñicā isset vnus ex ap̄lis i illā puinciā. eidē adiūcti sūt. ⁊ ab eo baptizati p̄dicationis illius adiutores facti sunt.

De prima manifestationē christi per nationes ⁊ puincias gentium. Leo papa i sermone j. Cap. CXIII.

Ad omnium igitur hominum spectat salutem q̄ infātia mediatoris dei ⁊ hominum iā vniuerso declarabat mūdo. cū adhuc ex igno detineret opidulo. Quāuis enim israeliticā gētem ⁊ ipsi⁹ genē vnā familiā delegisset. de qua naturam humanitad vniuersę assumeret. noluit tamen intra

maternę habitationis angustias ort⁹ sui latere primordia. sed mox ab omnib⁹ voluit agnosci qui dignat⁹ ē omnib⁹ nasci.

Tribus igitur magis in regione orientis stella nouę claritatis apparuit. quę illustrior ceteris sideribus facile in se intuentium oculos animosq³ cōuerteret. vt cōfestim aduerteretur non esse ociosum qđ tam insolitum videbatur. Dedit ę aspicientibus intellectuz. qui p̄stitit signū. 7 quod fecit intelligi fecit inquiri. 7 le inueniendū obtulit requisitus. Sequunt^r tres viri superni luminis ductuz 7 p̄ueni^r fulgoris indicū intenta contemplatiōe comitantes. ad agnitionem veritat^{is} gr̄ę splendore ducuntur. qui humano sensu significatum sibi regis ortū estimauerūt in ciuitate regia esse inquirendū. Sed qđ serui susceperat formam 7 nō iudicare venerat sed iudicari. bethleem p̄legit natiuitati. hierosolymam passioni. Consumant ergo magi desiderium suum. 7 stella p̄eunte pueniunt ad puerum. Adorant in carne verbum. in homine deū. 7 quod corde credunt muneribus ostēdūt.

Idē in secundo. Jam tunc ergo cęli enarrauerunt gloriam dei. 7 in omnem terram sonus exiuit veritatis. cū 7 pastoribus exercitus angelorum saluator^{is} editi annunciator apparuit. 7 magos ad eū adorandum p̄uenia stella perduxit. ut a solis ortu vsq³ ad occasum veri regis generatio choruscaret. cū rerum fidem 7 regna orientis p̄ magos discerent. 7 romanum imperium non lateret. Nam **H**erodis seuericia volens primordia suspecti sibi regis extingere. huic disp̄sationi nesciens seruebat. ut dum atroci intentus facinori. ignotum sibi puerum in discreta infantium cede persequitur. annunciatum cęlitus dominatoris ortū insignior vbiq³ fama loqueret^r. Quā promptior rem ad narrandum diligentiorēq³ faciebat. 7 superne significationis nouitas. 7 cruentissimi persecutoris impietas. Tūc autē etiā egypto saluator^{is} infert^r. vt gens antiquis erroribus dedita. iā ad diuinā

salutem per occultam gratiam vocaretur. Et quę nōdum ab animo deiecerat superstitionē. iam hospitio reciperet veritatem.

De obsecratione populi iudeorum. Cap. CXV.

Quantam enim gratiarū actionem debeam⁹ deo pro illuminatione gentium. probat obsecratio iudeorum. Quid enim tā cęcum. quid tam lucis alienū. qđ illi sacerdotes 7 scribę israelitarum fuerunt. qui percunctantibus magis 7 **H**erode querente. vbi christus fm scripturarum testimonia nasceretur. hoc de prophético responderūt eloquio. quod indicabat stella de celo. Quę vtiq³ magos hierosolymis p̄termisiss vsq³ ad cunabula pueri. sicut postmoduz fecit sua significatione perducere potuisset. nisi ad confutandam iudeozū duritiam pertinuisset. vt non solum ductu sideris. sed etiam ipsorū professione innotesceret natiuitas saluatoris. Jam ergo ad eruditionem gentium propheticus sermo transibat. 7 p̄nunciatum antiquis oraculis christum ad alienigenarum corda discebant. cum iudeozū infidelitas veritatem ore proferret 7 mendacium corde retineret. Voluerunt enim agnoscere oculis. quem de sacris indicabāt libris. ut quem nō adorabant infantię infirmitate humilē. postea crucifigerent in virtutum sublimitate fulgentem.

Idē in quinto. Itaq³ qui extra Christi regnum esse voluerunt. adhuc quodammodo sub **H**erodis principatu sunt. 7 alienigenę potestati deseruiunt. Nōdum intelligunt quod negare non possunt. 7 mente non capiunt quod scripturarum testimonio norūt. qm̄ insanis magistris vitas scandalum est. 7 cęcis doctorib⁹ fit caligo qđ lumen est. Respondēt igitur interrogati. qđ i bethleem **C**hristus nascitur. 7 scientiam suam qua alios instruunt non

sequuntur. **P**erdiderunt successionez regum. placationē hostiarū. locum supplicationum. ordinem sacerdotū. et cū oīa sibi sunt clausa. omnia experiantur eē finita. non vident ea in christum esse translata. **U**nde q̄ illi tres viri vniuersarum gentiū personam gerentes adorato dño adipiscunt. **I**n populis suis per fidem q̄ iustificat impios totus mūdus assequit hereditatē dei an̄ secula preparatā accipiunt adoptiui. et perdit qui videbātur eē legitimi. **A**ug⁹ in sermone de eodem. **H**ec igitur illuminatio magorum magnum fuit testimoniū cecitatis iudeorum. **I**sti requirebāt in aliena. quem illi in sua non agnoscebant. **I**sti inuenerunt. quem illi apud se negauerunt. **I**sti peregrini puerū christum nō dum verba pmentem adorauerunt. vbi ciues illū inuenē miracula facientē crucifixerūt. **I**sti in membris paruis deum agnouerunt. illi in factis magnis. nec tanq̄ homini peccerunt. quia non plus fuit videre nonam stellam in eius natiuitate fulgentē q̄ solem in eius morte lugentem.

De libris eorum retētis ad obsequium christianorum.
Cap. CXVI.

Iam vero q̄ eadem stella que magos perducit ad locum vbi cum matre virgine deus infans erat. que vtiq̄ ad ipsam ciuitatem eos perducere potuit. se tamē subtraxit. nec eis prorsus apparuit. donec de loco in quo christus nasceretur iudeos interrogarent. et ipsi eum fm diuine scripture testimoniū nomīarēt. **Q**uid aliud h̄ significauit diuina puidētia. nisi apud iudeos solas diuinas litteras remansuras. quibus gentes instruerentur. illi obcecarentur. quas ponerent non ad adiutorium salutis sue. sed ad testimoniū salutis nostre. **N**am hodie quascūq̄ pmissas de christo pphias iam rerum completaz luce. pferimus declaratas. si forte

pagani quos lucrari volumus dixerint: non eas tanto ante predictas. sed post rerum euentū a nobis esse cōfictas: **I**udeorum codices recitamus. vt paganorū dubitatio sustollatur. qui iam in magis illis figurabantur. quos iudei de ciuitate in qua natus est christus diuinis eloquiis instruebant. et eū ipsi nec requirebāt. **I**dem contra faustum disputatione xvi. **C**ur ergo **F**austus **D**anicheus a nobis tanq̄ impossibile querit. quō fidem christianā hō gentilis p iudeorū libros discere velit. cū oēs gentes tanta deuotione librorū illoz discipule fieri cernantur. eo ipso nimirū fortius ac firmitus q̄ ex inimicorū manibus tāta de christo testimonia pferūt ad aliquem vsum sanctorū ordinat. oīs cecitas impiorum a sumo. s. deo. qui p sui regiminis equitate bñ vtitur etiā malis. ut qui suo iniuste viuūt arbitrio. iuste disponantur illius iudicio. **E**rgo ne pphias christi nascituri. mira facturi. indigna passuri. morituri. resurrecturi. ascensuri. euangelium per oēs gentes disseminaturi. illi finisse crederent qui populis annūciarēt eū. magnum quid actū est in vsum nostrū de infidelitate iudeorū. ut idem ipsi qui h̄ ppe se nō haberēt in cordibus. ppter nos haberent in codicib⁹. **N**ec inde auctoritas illis libris minuitur h̄ et auget. qm̄ et ipsa cecitas eorū ibi p̄dicta legit. **V**n̄ magi non intelligendo veritatem testimoniū perhibent veritati. quia cum eos libros non intelligunt a quibus non intelligēdi p̄dicti sunt. hinc etiam eos veraces ostendunt. **I**sidorus de mysterijs geneleos. **D**eniq̄ quid aliud ē hodie gens ipsa iudeorū. nisi quedā scriuariaria christianorum baiulans leges et pphetas ad assertionis ecclesie testimoniū. ut quod nunciant illi per litterā. nos honoremus per sacramentum. **L**eo papa in sermone iij. **E**cce veritas illuminat magos. infidelitas obcecat magistros. **C**arnalis israel nō intelligit quō legit. nō videt quō ostēdit. vtitur paginis

quorū non credit eloquīs.

In uectio contra cecitatem illius
populi et exhortatio ad deū.
Cap. CXXVII.

Ubi ē iudee gloriatio tua
ubi nobilitas ex Abrae p̄re du-
cta? Ecce maior minorū seruis.
et alienigenis in hereditatis tuę sorte in-
trantibus eius testamenti quod in sola te-
nes littera recitationi famulari. **I**dē
in secundo. Quę est ista iudę tā im-
perita in uobis sciētia. tam indocta do-
ctrina? Interrogati locū christi natiuita-
tis ueraciter ac memoriter dicitis quod le-
gistis in bethleem iudę. Sic enim ait p̄-
pheta: Ex te eriet princeps zc. Hūc p̄-
cipem natū et angeli pastoribus. et uobis
pastores annunciauerunt. hunc et lōgin-
quę gentes orientis in solito noui sideris
splēdore didicerūt. et ne de loco editi re-
gis ambigerent ūra eruditio p̄didit quod
stella non docuit. Cur uobis uia quam
alijs ap̄itis obstruitis? Cur in uestra infi-
delitate resedit dubium. quod ex uestra re-
sponsione fit manifestū? Locū natiuita-
tis de scripturarū testimonio demonstra-
tis. presentia rēpori de celi et terre attesta-
tione cognoscitis. et tñ ubi ad p̄sequen-
dū animus Herodis exarsit. ibi ad non
credēdū uester sensus obduruit. Felici-
or ergo infantium ignorātia quos p̄secu-
tor occidit quā ūra scientia quos in p̄tur-
batione sua cōsuluit. **I**dē in v.
Resipisce tandē iudę. resipisce. et ad re-
demptorē etiā tuū deposita infidelitate
cōuertere. Poli tui sceleris inanitate ter-
reri. non iustos christus sed p̄ctōres uo-
cat. nec impietate tuā repellit. qui pro te
cū crucifixus esset orauit. Immitē patrū
tuorū solue sn̄iam. nec te maledictio eorū
patiarī obstringi. quā clamātes de christo:
Sanguis eius sup nos et sup filios n̄ros.
facin̄ sui criminis trāssuderūt. Redite
ad misericordē. ut imini clemētia remittē-
tis. sēuicia enim uestre iniquitatis cōuer-

sa est in causā saluē. uinit quē perire uo-
luisis. Cōfitemini negatū. adorate uen-
ditum. ut uobis bonitas illius prosit cui
uēstra malignitas nocere nō potuit. **P**er-
ergo ad uerā p̄tinet charitatē quā etiam
inimicis nostris ex dñica eruditione de-
temus. et optandū nobis et studendū est
ut hic populus qui ab illa sp̄iali patrū
nobilitate defecit. ramis sue arboris in-
feratur. Multū enim nos beniuolentia
cōmendat ista. quā illorum delictum ideo
nobis misericordię locū fecit. ut eos ad
emulationē saluē recipiēdę fides nostra
reuocaret. Nam uitam p̄iorū nō solum
sibi sed etiam alijs esse uilē docet. ut quod
apud eos agi non potest uerbis. obtine-
atur exemplis.

De lapide angulari iūgēte du-
os parietes in unū. Idē in iij.
Cap. CXVIII.

Tret etiā i patriarcha-
rum familiā gētū plenitudo. et
b̄ndictionē in semine Abraā quā
se filij carnis abdicāt filij p̄missionis acci-
piant. Adorent in tribus magis oēs po-
puli uniuersitatis auctorē. et nō in iudę
tantū de? s̄i toto orbe sit notus. ut ubiq̄
in isrl sit magnū nomē eius. **A**ug⁹ i
sermone de eodē. Quē quoq̄ cha-
rissimi ut filij gr̄e et heredes uocationem
ūram uideate. et manifestato iudę ac gē-
tibus christo. tāq̄ angulari lapidi p̄seue-
rantissima dilectione coherete. **M**anife-
status ē. n. i illis cunabulis is̄fatię sue his
qui p̄pe erāt. et his quā lōge. iudę sc̄i pa-
storū p̄pinq̄uitate. gētibus in magorū lon-
ginq̄tate. **M**anifestatus ē ḡ nec illis do-
ctis nec istis iustis. p̄ualet. n. ip̄eritia i ru-
sticitate pastorū. et impietas in sacrilegijs
magorū. **U**trorūq̄ sibi lapis iste angulari
applicuit. quippe quā sculta mūdi eligere ut
confunderet sapientes et non iustos uo-
care sed peccatores uenit. ut nec aliquis
magnus superbiat. nec aliquis infir-
mus desperat. **F**ulgentius

vbi supra. Isti sūt duo parietes qui ex diuerso venerūt. 7 in lapidē qui fact⁹ est in caput anguli vnitāte fidei conuenerunt. Unus paries venit ex iudeis. alter venit ex gentibus. Lōge a se diuersi erāt quando diuersa credebant. Positus ē in medio lapis angularis q̄ ad se vtrūq; parietem duceret. 7 vtrūq; vno nomine nuncuparet. essentq; vnum communiōne vocabuli. qui fierēt in vna gratia sacramenti. Per christū enim qui est pax nostra faciēs vtrūq; vnum. iudei 7 gentiles facti sunt vnū. quibus fidei vnitās vnū indidit nominis christiani vocabulum. Ad lapidē ergo angulārē vterq; paries venit 7 verum angulum fidei vnitās fecit. Horum duorum parietum vn⁹ est adductus quando gentibus nouum apparuit sidus. Illi fuerunt primitiē iudeorum. isti facti sunt primitiē gentium. Illi de proximo adducti. isti de longinquo reducti. Prope enim erant iudei q̄ deum colebant. longe erant gentiles qui idolis seruebant. Hoc vtiq; significabant pastores. qui nascēte christo prope sunt inuenti. 7 magi qui sunt de longinquis partibus orientis adducti. qui tamen venientes cum ipsi iudei non essent regem iudeorum se querere professi sunt. 7 ad ipsum adorandum se venisse dixerunt.

De oblatione pneri Jesu cum hostijs i templo. Beda i omet. de purificatione. Cap. CXIX.

Et postq̄ impleti sunt dies purificationis Marie fm legem Moyli. tulerunt illum in hierusalem ut sisterēt eum domino sicut scriptum est in lege domini. Intueamur diligentius legis verba. 7 aperte videbimus q̄ beatissima dei genitrix 7 virgo ppetua simul cum filio quē genuit ab omni fuerit legis subiectione liberrima. Cū enim dicat lex mulierem quē suscepto se-

mine peperisset imundam decerni. ac per multos dies vna cum prole quā genuisset oblati victimis debere mundari. patet profecto q̄ illam quē sine virili susceptione seminis virgo peperit. vna cum filio qui natus est ei nec immūdam describat. neq; per hostias salutare mundandam esse doceat. Sed sicut ipse domin⁹ ac saluator noster qui legē dedit. ut eos qui erant sub lege redimeret. apparēs in hoīe sub lege fieri voluit. Sic 7 brā dei genitrix illius qui singulari privilegio supra legem fuit. pro ostendendo tñ humilitatis exemplo subdi non refugit legalibus institutis. iuxta illud viri sapientis: Quāto magnus es humilia te in omnibus. Sicut scriptum est ait in lege domini: Quia omne masculinum adaperiēs vuluā sanctum domino vocabitur. Reuera pcepit lex primogenitum oē masculini sexus sanctū domino vocari. Et ideo munda quēq; deo offerri. immūda vero mūdis mutari vel occidi. 7 hoīs primogenitū quinq; siclis argēti redimi debere. **I**dem super Lucam li. j. Quod aut ait euāgelista: Adaperiens vuluā cōsuetō natiuitatis more tenet loquēdi formā. nō q̄ ipse dñs n̄ sacri ventris hospitū qd̄ sanctificauerat ingressus deuirginasse credēd⁹ sit egressus. fm hereticos q̄ dicūt beatā Mariā fuisse hginē vsq; ad partū. 7 nō fuisse hginē post partū. S; iux fidē catholicā clauso virginis vtero q̄i sp̄sus pcessisse de thalamo suo. Sequit. **I**dē in omet. Et vt darēt hostiā fm q̄ dictū ē in lege dñi. par turturū aut duos pullos colūbarū. Hostia hec pauper erat. In lege nāq; pcepit dñs ut q̄ possēt agnū. p filio v̄ filia sil 7 turturē siue colūbā offerēt. q̄ nō nō sufficerēt ad offerēdū agnū. duos iā turtures offerēt aut duos pullos colūbarū. Dñs ḡ n̄ ē p oīa memor salut̄ nō solū cū d̄ eēt hō fieri. s; etiā cum eēt diues paup fieri dignat⁹ ē p nobis. ut nos sua paupertate simul 7 humanitate diuitiarū 7 diuinitat̄ suę donaret participes eē.

De hostiarum illarum myste-
rio. Cap. CXX.

Sed libet paulisper in-
tueri: Cur he maxime volu-
cres in hostiam domini iuben-
tur offerri. Nam et Abraam patriarcha
tanto ante legem has in holocaustu do-
mino obtulisse legitur. et in plenisq; legis
cerimonijs qui mundadus esset per has
mundari iubeatur. Columba ergo sim-
plicitatem. turtur indicat castitatem. qz
et coluba simplicitatis. et castitatis ama-
tor: turtur est. ita ut si coniugem casu per-
diderit non aliam ultra coniugem querere
curet. Unde in laudibus ecclesie loquitur
dominus: Pulcre sunt genae tue sicut
turturis. Et iterum: Ecce tu pulcra es. oculo
tui columbarum. Genas quippe ut tur-
turus habet. qui ab omni impudicitie pe-
ste castum et immunem se tenet. Oculos
habet columbarum. qui nulli nocere de-
siderans amore simplici contuetur etiam
inimicum. Sed avis utraq; quia pro can-
tu gemitum edit. sanctorum in hoc secu-
lo designat luctum. De quo dominus ait:
Beati qui lugent quonia consolabuntur.
Verito itaq; domino turtur et coluba in
hostiam offeruntur. quia simplex et pud-
ica. atq; luctuosa fidelium conuersatio gra-
tum illi sacrificium esse probat. Cum autem
utraq; avis ista propter consuetudinem
gemendi presentes sanctorum luctus ac
desideria superna pretendat. Hec tamen
differunt. qz turtur solinagus. columba
vero gregatim gemere consuevit. et ob
iste secretas orationum lachrymas. illa ho-
publicos ecclesie conuentus insinuat. Nec
frustra duo turtures aut due columbe
pulli. vnus ex eis pro peccato. alter in ho-
locaustum iubetur offerri. Duo namq;
sunt genera conpunctionis quibus semet
ipsum domino fideles imolant in ara cor-
dis. quia deum sciens anima prius com-
pungit timore. postea ho amore. Prius
enim in lachrymis se afficit. quia dum ma-
la sua recollit pro his eterna perpeti sup-

plia pertimescit. quod est vnum turtu-
rem aut pullum columbe pro peccato of-
ferri. dum vero meroris anxietate longa
fuerit fortitudo consumpta. quedam iam
de presumptione venie securitas nascit-
ur et in amorem celestium gaudiorum ani-
mus inflammatur. Et qui prius flebat
ne ad supplicium duceretur postmodum
amarissime flere incipit eo qd a regno dif-
fert. quod est de altero turture siue pul-
lo columbe holocaustum: facere. Dicitur
enim holocaustum totum incensum. Et
holocaustum se domino facit. qui terrenis
omnibus spreto. solo desiderio beati-
tudinis estuans. solam hanc per luctum
et lachrymas querit. Dum enim mens que
sit illa beatorum societas que sit eterne vi-
sionis dei felicitas per contemplationem
cernit. quia bonis perbenibus deest am-
plius plangit quam prius flebat cum eterna
mala metuebat. Utraque vero nostre con-
punctionis hostiam gratanter accipit. que
et pro peccato lugentibus et afflictis de-
menter errata dimittit. et pro ingressu vi-
te celestis tota mentis intentione feruen-
tes eterne sue visionis luce reficit.

De multiplici christi oblatio-
ne. Cap. CXXI.

Bene autem puer Jesus
circumciditur. ac sic interpositis
diebus hierosolimam cum ho-
stia defertur. quia et ipse iam inuenis pri-
us omnem carnis corruptionem morie-
do ac resurgendo calcavit. Ac deinde in-
terpositis diebus cum ipsa carne iam im-
mortali quam pro nostra salute iam hosti-
am deo fecerat ad gaudia superne clari-
tatis ascendit. Et vnusquisque nostrum pri-
us aqua baptismi a peccatis omnibus quasi
vera circumcisione purgatur. ac si profici-
ente gratia noue lucis ad altare sanctum
noua hostia salutaris domini corporis et san-
guinis consecratus ingreditur. Nam et ipsa sin-
gulariter simplex et casta nostri saluatoris bina-
ritas que pro nobis oblata est patri non

incongrue per immolationem columbe sine turturis potest figuraliter exprimi. Sed et omnis in fine mundi ecclesia primo communi resurrectione cunctam terrene labem mortalitatis et corruptionis eructur ac deinde in regnum celestium hierusalem bonorum victimis operum domino commēdata transferret. **Bern.** in sermone de eodem. Notandum vero quod dicitur in euangelio: Fulerunt puerum in hierusalē ut sisterent eū domino. Satis quippe delicata videtur hęc oblatio. Veniet tempus quādo iā non offertur in templo. nec inter brachia Symeonis. sed extra ciuitatem iter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno. sed alios redimet sanguine proprio. Istud est sacrificium matutinum. illud autē vespertinum. Et de utroque dicit scriptura: Oblatus est. quia ipse voluit. Hoc denique reuera est mirandum quod alio precio redimitur precium nostrum. Redemptor noster redimit anteque nos ab ipso redimamur. Quatuor autem de Iesu distinctas oblationes habemus. quarum prima facta est de ipso a parentibus. secunda pro ipso de amibus. tertiā fecit ipse de seipso. quartā faciet ipse de populo suo. Et nos quidem instruimur in his omnibus quid credere. quid imitari. quid sperare debeamus. Prima siquidem oblatio nos instruit de humilitate. cum legislator et iudex humiliter legi se subijcit. Secunda nos inuitat ad paupertatem voluntariam. cum vniuersitatis auctor et dominus elegit offerri. pro se pauperum hostiam. Tertia vero ad pietatis viscera nos emollit. cum pius dominus mori pro impijs per manus nocentium et crucis supplicium non refugit. Denique in quarta est nostrum premium cum scilicet in fine mundi filius offerret et tradet egenum deo et patri. Quintā tamen de nobis exhibeamus ad meritum. Quintam enim de nobis facimus si nosmetipsos et in obseruatione legis huiles et in contemptu mundi voluntarios pau-

peres. et in cōpassione proximi misericordes exhibeamus. **Bern.** in sermone. Ego quidem domine habeo duo minuta corpus et animam. vtinam hęc tibi perfecte offerre possim in laudis hostiam. Tibi enim longe melius est et vtilius vt tibi offerar quā ut mihi ipsi deserer.

De occurſu Symeonis et Anne. Beda vbi supra. Cap. CXXII.

Quod autem Symeon et Anna prouecte scilicet etatis vir et femina deuotis confessionum officijs dominum excipiunt. quem corpore quidem paruum vident. sed diuinitate magnum intelligunt. synagogā figurare ostendunt. que longa incarnationis eius expectatione fatigata promptis illum mox ut aduenerit et pia vniuersarum actionum et fidei non ficte vocibus exaltare ac magnificare studuit. acclamans et dicens: Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es saluator meus et te sustinui tota die. Meritoque uterque sexus ei gratulabundus occurrit qui vtriusque redemptor apparuit. **Ambrosius** in sermone de eodem. Non solū igitur ab angelis et prophetis. a pastoribus et parentibus. sed etiam a senioribus et iustis testimonijs accepit generatio saluatoris. Omnis etas. uterque sexus euentorumque miracula astruunt. Virgo generat. sterilis parit. mutus loquitur. Elicabeth prophetat. magus adorat. vtero clausus exultat. vidua cōfitemur. iustus expectat. Et bene iustus qui non suā sed grām populi requirebat. cupiens ipse corporee vinculis fragilitate absolui. sed expectans promissū ituri. Sciebat quod beati oculi qui christū viderēt. Nūc iam dimitte hūmilitatē tuā in pace. Videte iustū velut corporee carcere molis inclusū. dissolui velle ut incipiat cum christo eē. **Basfridus carnoten.** epus. Hoc nobis carnē canit senex canus quemadmodū dulci quā obitū punit

olor albus. **A**ug^o in sermone de natiuitate dñi. Vultum senex iste fuit ad audiendum serus. sed ad videndū maturus. Non expectauit ut christum videret loquentem. quia vidit infātem. Et hoc illi concessum erat iā decrepito quasi desideranti ac suspiranti et in orationibus suis quotidie dicenti: **Q**uā veniet? putas hic me inueniet? quando videbo? putas durabo? quando nasceret? putas isti videbūt oculi. per quē cordis oculi reuelabūtur? Dicebat hoc cū oraret et pro desiderio suo responsū accepit. quia mortē non gustaret. nisi Christum dñi videret. Gestabat eū Maria mater eius infāte. quē ille vidit et agnouit omnipotentē. Intus est enim ei reuelat^o. quā foris est natus. Agnouit infantem Symeon tacentē. quē iudgī occiderūt miracula faciētem. Cū ergo cognouisset Iesum. accepit eū in vlnas suas. i. brachia sua. amplexatus est eū. In manus suas infirmitatē accepit. sed maiestātē suā intus agnouit. Portabat eū a quo portabatur. Ipse namq; christus est sapientia dei attingens a fine vsq; ad finē fortitudo disponens oīa suauiter. Nunc dimittis inquit dñe. seruū tuū in pace. Dimitte in pace. quia video pacē. viderūt enī oculi mei salutare tuū. i. christū dñm. Annunciate ergo diē ex diē salutare eius.

De verbis Symeonis ad Mariam. Beda vbi supra. Cap. CXXIII.

Magno sane metu fratres oportet vt audiant verba quibus idē Symeon de domino pphetans matrē ei^o alloquit: Ecce inquit positus est hic in ruinā et resurrectionē etc. Desideranter quidē audit^o quod in resurrectionē multoz posit^o dicitur. quia sicut in Adam omnes moriunt. ita et in christo omnes viuificabuntur. Sed non minus terribiliter sonat quod premitte^o. quā et in ruinam ponitur. Infelix namq; satis esse

pbatur qui agnita resurrectionis gloria veterius cadit. quā visa luce veritatis. granioribus peccatoz nebulis obcecat. Talis enī ut ait Petrus apostolus: Melius erat lucē veritatis non agnoscere quā post agnitionē retrocedere. Sequitur. Et in signum cui contradicetur. Signo crucis dñice multi frequēter exterius indeorum. multi contradicere gentilium. multiq; quod granius est falsi fratres hoc superficie. pfectionis exterius sequuntur. sed actionis prane nimium veritatem persequuntur. Deum se nosse dicētes. factis autē negātes. Et tuā ipsi^o aīaz pertrāsibit gladius. Gladium appellat effectum dominice passionis et mortis in cruce. qui pertransiuit animam virginis Marię. quia non sine acerbo dolore potuit crucifixū morientēq; videre. Licet enim eū a morte resurrecturū quasi deum nullatenus ambigebat. quasi tamen e carne sua pcreatū mori pauida dolebat. Sequitur. Ut reuelent^o ex multis cordibus cogitationes. Ante dominicam incarnationē cogitationes multoz erāt velate. nec patebat late quis eternoz amore flagraret. quis celestibus bonis teporalia mente pferret. Sed celi rege in terra nato confestim pius quisq; gaudebat. Herodes autē turbatus est et omnis hierosolyma etc. Predicante dño et miracula faciente omnes turbe timebant et deum israel glorificabant. Pharisei autem et scribe dicta factaq; illius salutaria ore rabido carpebant. Ipso in cruce passo replebatur impij leticia stulta. pijs vero tristitia iusta. sed eodem a mortuis resurgente et in celum ascendente. horum est leticia merito. illorumq; iusticia gaudio perbeni mutata. Nunc autem apparente domino. reuelantur ex multis cordibus cogitationes. cum lecto vel predicato verbo salutis: Alij quidem libenter auscultant gaudentes que auditi didicerunt actu perficere. Alij vero fastidiētes que audiunt non hoc agendo patrare. sibi potius insultando nituntur cōtraire.

De fuga domini in egyptum.
Aug⁹ i sermone de epiphania.
Cap. CXXIII.

Tunc herodes sicut euāgelista dicit. matre gestāte pueri **I**esus in egyptū fugit. putas ne timore? Ablit. Sed vbi moyses aliquādo pfidis clauserat diē. illuc christ⁹ adueniēs sedētib⁹ in tenebris reddit clarissimā lucē. Fugit igitur ut illuminaret non ut lateret. fugit nō formidie sed pietate. Nam occultat infans in egypto. z regnat sancta maiestas in mūdo. Fuge inquit angelus in egyptū. **Petrus Rauē. episcopus.** Si verū refugiu fugit. si auxiliū omniū lacescit. si fortitudo cunctoz formidat. seqz vniuersoz defensoriū defendat. **C**ur humana fuga notatur z formido culpatur? **C**ur arguit Petrus qui timuit. **J**ohānes qui fugit ceteriqz discipuli? **D**eniqz qd sibi vult euangelista. qui hec ad eternā memoriā scribit? **D**euoti nāqz militis est regis sui tacere fugam. referre constantiā. aperire fortia. reticere infirma. **R**euerētius ergo dixisset: vade in egyptū ut esset nō fuga sed pfectio. nō necessitas s̄ volūtas. nō metus sed iudiciū. **A**t nunc mandat fuga celitus et per angelum ut non terras prius timor videat occupasse sed celum: **F**uge inquit in egyptū a tuis ad extraneos. a templo tuo ad phana demonū. **O**tam dura peregrinatio. sic refuget. sic nō vacat intueri verecundiam virginis timorem matris. periculū **J**oseph. z qd est durius in deos peregrinatos in gentibus. **H**eliē contra liberi regis insidias vna vidua suffecit. z christo contra **H**erodis captiui minas in dea tota nō sufficit. **H**elias ad se missos igne celesti consumpsit. z christi sola fuga salus fit. **A**t vero fratres. qd christus fugit non timor sed mysterij fuit. z bellicosus qd in bello fugit est artis non timoris. **P**otens qm infirmo se subducit. non insequentē pauer. sed foris producit. **V**ult enī i aper-

to vincere qui publicā ab hoste victoriā cupit referre. **L**atens enim virtus exemplum posteris non relinquit. **H**inc ē qd christus fugit ut cedat tempori. nō **H**erodi. **F**ugit autē ad egyptū ut perfidiam iudeoz per fidem castigaret gentiū. **F**ugit etiam ut nostrā in persecutionib⁹ tēperaret fugam. **M**artyr enim comprehēsus debet constantiam tenere. non cōprehensus autem persequētē fugere. **P**ersecutorē nempe facit qui prouocat. corrigi qui declinat. **C**hrysosto. **sup Mat. omel. viij.** Cum ergo quentur **C**ur non z magi presentes z pueri de manu **H**erodis saluentur. sed illi quidem in perfidem reuertuntur. hic autem fugit in egyptum. cum utiqz possent vindicari per manifestū deitatis auxiliū. **R**espondeo. quia si tunc egisset omnia p potentiam virtutis. pprie. veram carnem nō crederetur assūplisse. cū etiam hoc ipsum ausi sunt suspicari. post hoc z plurima iuxta rationem humane nature dispensata. **M**agos vero celeriter remittit vt **H**erodes impossibilia moliri se discat z a studio se vani laborj abducatur. **E**st autē dignum deitatis virtute. nō modo potenter inimicos contere. sed etiam cum omni facilitate decipere. **S**ic enī z egyptios seduxit vtilitate populi sui. p̄cipiens illoz diuitias in manus hebreoz occulte transferri. **C**eterū quia babylon z egyptus impietatis flamma p̄ omnibus terris ardebāt ab ipso principio. qd vtrumqz emendaturus esset ostendit. ex his vtiqz persuadens etiam de alijs mūdi partib⁹ meliora esse sperāda. dū magos perfidi remittit. ipse vero cum matre in egyptum descendit. **D**eniqz ideo ad huc puer fugari voluit in egyptū. ut discamus ab ipsis vite principijs ad temptationes z insidias preparari. scientes vtiqz tribulationes maximas inseparabiles comites esse virtutum. **S**tatim enim vt ortus est **I**esus contra eum furit tyrānus. mater innoxia fugatur in regionem barbaroz. z magi clam fugiunt more

reorum. **C**ōsidera vero q̄ misericors de⁹
mēstis rebus quedā etiā iocunda permi-
scuit. qđ nimirū in sanctis omnibus fecit
quos neq; iocunditates habere cōtinu-
as voluit. **G**lo. vbi supra. Sic
igitur ut hō fugit quē paulo ante deum
stella mōstrauit. In qua nimirū fuga do-
mini datur exemplum fidelibus. vbi fue-
rit opportunū rabiē persecutionū vitādi
Nam 7 ipse discipulis suis ait: Si vos
persecuti fuerint in ciuitate ista. fugite in
aliam. **C**assiodorus in histo-
ria tripertita. Porro in egypti regi-
one latuit dñs annis quinq; fertur q̄ i
hermopoli thebaide multas sanet arbor
que vocatur persidis. eius fructu vel for-
lio vel cortice alligato ad collū. infirmi-
tates. Nec etenim arbor ut aiunt cū fu-
geret Iesus in egyptum cum Maria 7
Ioseph ad eius presentia vsq; ad terrā
inclinata descēdit. eūq; suppliciter ado-
rauit.

De cede innocentium ac testi-
monio eorum. Leo papa in ser-
mone de epiphania. i.
Cap. CXXV.

Reuersis autem magis i
regionem suā. 7 trāslato Iesu i
egyptum ex admonitione diui-
na exardescit. frustrata in suis meditatio-
nibus Herodis insania: Recari iubet
paruulos in bethleē. 7 quia quē metuat
nescit infantē seniciā. generalē inspectā
sibi tendit etatem. Sed quos rex impi⁹
eximit mūdo. christus inserit celo. Et q̄-
bus nondū sanguinis sui i pendit redem-
ptionem. iam martyriū tribuit dignitatē
Idem in secundo. Itaq; felicior o
iudēi erat infantū ignorantia quos per-
secutor occidit q̄ vestra scientia quos in
perturbatione consuluit. Vos noluitis
regnum eius recipere cui⁹ oppidū potu-
istis ostendere. Illi poterant p̄ eo mori
quē nondū poterāt cōfiteri. Ita christ⁹
ne vllū ei temp⁹ esset absq; miraculo añ

vsū lingue potestātē verbi tacitus efer-
cebat. 7 quasi iā diceret: Sinite pueros
venire ad me. taliū est enim regnū celoꝝ.
Infantes noua gloria coronabat. ac de
suis initijs paruuloꝝ primordia cōsecre-
bat ut disceretur neminē incapacē eē di-
uini sacramenti. cū etiā illa etas eēt apta
glorie martyriū. **R**ichardus. Ecce
paruulus christus. paruulos amplectit.
sed herodes eos vsq; ad mortem persequē-
tē in eis etiā christus moriat. **F**ul-
gentius in sermone de eodem.
Calliditas Herodis ficta. o increduli-
tas impia. o fraudulenta nequicia: si pu-
erum istū ut dicebas adorare certissime
disponebas: Cur p̄ illo multos pueros
occidebas: Utinā eū magis adoranti-
bus etiā tu pariter adorares. 7 nō ad eū
magos fraudulenta calliditate manda-
res. Sanguis innocentū quē crudeliter
effudisti attestat quid de hoc puero vo-
luisti. 7 tñ non solū istū puerū nō inueni-
sti. sed nec illis pueris aliquid nocuisti:
imo inscius quod illis p̄derat hoc egisti.
Per seniciā tuā quippe facti sūt marty-
res qm̄ per infātiā suā fuerāt innocen-
tes. quādo p̄ gratiā huius pueri pro eo
meruerūt mori priusq; eū possent coram
hominibus confiteri: Iste itaq; puer q̄
mundū creauit. qui mundū regit. q̄ oīa
q̄cūq; vult facit. q̄ cū cetera mirabili atq; i-
supabili d̄nitate disponit. h̄ ordinauit
egit ut per tuam inuidiam furiosam illi
pueri mortem susciperēt preciosam. 7 qđ
eis ad salutem tuam prestare non posses
amicus. hoc ad damnationem tuam fa-
ceres inimicus. Ad hoc ergo te permisit
infantes occidere. ut illos ad damnatio-
nem tuam faceret triumphare. Te ergo
permisit ad nequitiam. illos perduxit ad
palmam. vn⁹ enim idemq; dñs est om-
nipotens qui 7 paruulus vagiēs. vnus
idemq; qui tuam crudelitatem dignat⁹
est fugere. cuius maiestātē nō potes effu-
gere. Fugit enim nō humana formidine
sed diuina dispensatione. non necessita-
te s̄ potestate. Ideo autē dignatus est in

egyptū fugere. ut postea crucē dignaret
ascendere. Et illa potestate puer latuit ī
egypto qua iuuenis pependit in ligno.
Unus enim 7 idem est mortis susceptoz
viteq; largitoz. immortalis ex p̄re. moz-
talis ex matre. pp̄ria potestate moriens
eademq; resurgens. Idcirco vero puer
iste non inuenitur in paruulozū numero
morientium. quia ipse est expectatio gen-
tium. Sanguis eius ideo non cū sangui-
ne funditur istorum. quia solus in remis-
sionem fundendus est peccatorum. Illi
etiam omnes pueri inaniter morerentur.
nisi huius sanguine saluarentur. Et iste
quidem puer certissime morietur. quia si
mori nollet. nullatenus nasceretur. Mo-
rietur autem non ut impleat seuciā tuā
sed ut perficiat mansuetudinē suam. nō
ut regnū amittat. sed ut regnatos acq̄-
rat. Morietur non vinculo necessitatis.
sed p̄posito volūtatis. Moriet̄ mirabili-
ter. misericorditer. singulariter. ut resur-
gens cunctis gētibus dñetur. 7 eius vo-
luntas in omnibus impleatur

**De eodem Aug^o in sermone
de eodem. Cap. CXXVI.**

Itaq; dum insequitur
Herodes rex impius christum
regi nostro cognū procurat ex-
ercitum stolis v̄tricibus candidatum.
Infantes eliduntur ad saxa. lacteos cō-
sumit artus crudelis officina. Secat re-
centes ab vberē partus transiens gladi^o.
nec inueniebat vbi seiret. quia nō habe-
bat infantili corpore quod feriret. Ecce
p̄ christo occumbunt qui loqui nō pos-
sunt. 7 accipit etas coronam que nondū
ipsam degustauerat vitam. Formare nō
poterant linguis palpitantibus verbum
7 iam martyres proficiscebantur ad celū
Chrysosto. vbi supra. Sed for-
sitan aliquis querit. cur deus innocētes
occidi permisit. Sciendū aut̄ quia quic-
quid a quolibet homine iniuste. aut re-
missionem peccatorū deus dat. aut am-

plioris mercedis retributionē compēsāt.
Verbi gratia. Ponamus aliquem ser-
uum pp̄rio domino debitorem esse mul-
tarum pecuniarum. eūdemq; vim ex ini-
quis hominibus sustinere suaq; amitte-
re. Si dominus valens raptorem coer-
cere. non quidē seruo restituat erepta. s̄
tamen cuncta qui perdidit sibi compu-
tat reddidisse. Nunquid seruum illū di-
cimus lēsum esse? Requaq;. Quid vero
si receperit plurima q̄ p̄didit? Nūquid
nō 7 lucra dāni occasione colligit? Sic
7 de nobis cogitemus. q̄ sc̄z pro iniuste
nobis illatis afflictionib⁹. aut omnium
peccatorum remissionē accipiamus. aut
sit tanta in nobis delicta non fuerint. co-
ronis clariorib⁹ honoremur. Unde dic̄
Ps̄. Uide humilitatem meam 7 labo-
rem meū. 7 dimitte vniuersa delicta mea
Dicit 7 alibi loquēs de Semei. Dime-
te illum ut maledicat. si forte reddat mi-
hi dñs bonū. p̄ maledictione hac. Pos-
sumus vero dicere. q̄ istos pueros deus
tam celeriter hinc rapi non permisisset. si
eos alicuius p̄clari meriti futuros p̄re-
sciuisset. quādoquidem illos qui in sum-
ma malignitate victuri sunt cum tāta t̄n-
patientia sustinet. **Glo. vbi supra**
Verisimile est antē p^o annū 7 quatuor
dies a christi natiuitate Herodē in pue-
ros desquisse: Tūc īpletū ē q̄ dictū ē p̄
Hieremiā. p̄phetā. Vox ī rama audita
ē z̄c. Olim liquidē p̄pter vxorem leuite
p̄ptā. oīs isrl̄ tribū beniamin delēs. ad
trecentoz redegit paucitatem. Tūc eoz
qui superfuerunt ploratus auditus est
vsq; in rama. qui est loc^o duodecimo mi-
liario a bethleez iuxta gabaa. Audita ḡ
exaggerat. vt hyperbolice Rachel iam
mortuam dolētis affectu filios flere di-
cat. Et licet ad imminentem captiuitatē
per chaldeos respiciat. p̄phē sermo scili-
cet q̄ similis esset cladi priorū populo iu-
deozum ab eis futura vastatio. tamē sic
in vmbra veritas. futura cedes infantū
prenunciatur in eo. Rachel quippe iuxta
bethleē sepulta fuit. 7 ex terreno corpis

hospitio matris nomē accepit. De Ra-
chel tamē Benjamin nat⁹ erat. ad cu-
ius sortem nequaquā bethleem sed ad tri-
bum iuda pertinebat. Verum ideo Ra-
chel inseruitur lamentationi. quia conti-
guę sunt tribui beniamin in finibus be-
thleē. Vlti quoq; de tribu beniamin
quorum mater fuerat Rachel sūt occisi.

**De ceteris testib⁹ natiuitatis
dominicę Augustinus i sermo-
ne de natiuitate domini.**
Cap. CXXVII.

Aerito quidem cęli locu-
ti sunt. angeli gratulati. pasto-
res letati. magi inuitati. reges
turbati. paruuli coronati. Nam 7 q̄ pe-
perit mater 7 virgo ē. Et quez peperit in-
fans 7 verbū ē. Prophetę cecinerūt cō-
ditores cęli 7 terre. In terra cū hominib⁹
futurum angelus nūciauit creatorē car-
nis 7 spiritus in carne ventur. Saluta-
uit Iohannes ex vtero in vtero saluato-
rem. Simeon senex deū agnouit infan-
tem. Vidua Anna virginē matrē. Hęc
sunt testimonia tuę natiuitatis dñe Je-
su anteq̄ tibi fluctus substernent calca-
ti. cederent imperātī. añq̄ ventus te iu-
bente siluisset. mortuus te vocante reuix-
isset. sol te moriente palluisset. terra te re-
surgente tremuisset. cęlū te ascēdente pa-
tuisset. añq̄ ista mirabilia iam iuuenili
tuo corpore fecisses. Adhuc portabaris
in manibus matris 7 iā dñs orbis agno-
scebaris. **Maximus in sermo-
ne de eodem.** Olim quidem vene-
rabiles patres nostri viderunt innume-
ra magnaq; mirabilia dei. Cęlum illis
angelicas escas rozaui. dulcia pocu-
la lapis durissimus ministravit. iorda-
nis perpetem meatum suum in fontē re-
torlit. validissimi hostiū muri tubarum
strepitu corruerunt. sol quoq; cōmorat⁹
in cęlo longiozem triumphanti populo
diem prestetit. Hoc vero nullis antea se-
culis videre datū est. vt vnigenitus al-

tissimi quem trementes archangelorum
suscipiunt potestates. hominem se homi-
nibus exhiberet. 7 carnē quā sumpsit ab
homine in deum transformaret. Vt tibi
sensuum tuorū fragilitate videtur indi-
gnum dei filium ex femina natum crede-
re. cogita virginem peperisse. Si tibi for-
tasse panni vilescunt quibus est obuolu-
tus. angelos collaudantes 7 multitudi-
nem mirare celestis exercit⁹. Si presepe
in quo iacuit infans despicias. paulisper
oculos erige 7 nouam ī cęlo stellam. pre-
stantem mundo natiuitatem domini cō-
tuere. Si credis vilia. crede mirifica. Si
de his disputas que humilitatē sūt. ve-
nerare que alta sunt. **Eodem de eo-
dem.** Quis ergo de natiuitate christi-
quis de illius redēptione cunctetur. que
7 gabriel annunciat saluatorē. Et Ela-
ias deum profitetur. Quis intacte puer-
perę dubitet aliuū floruisse quā vno pene
ore eodemq; spiritu proloquuntur euan-
gelia angelus 7 ppheta. Vbi nimirum
tanti talesq; testes inueniuntur nō eru-
bescit veritas. sed auditor incredulus cō-
futatur.

**De permixtione humilitatis
eius 7 glorie.**
Cap. CXXVIII.

Sed iam videam⁹ quas
pro nobis natus perferat inui-
rias christus quibus ne rursus
ille decozentur iniurię virtutib⁹ añ om-
nia quidem femineo sexu se concipi pas-
sus est. qui in exordio mūdi omnipoten-
ti manu de masculo femina operatus
est. Sed hanc humilitatem natiuitatis
sublimat virginalis integritas matris.
Et quāuis natus christus ut infans fe-
mineo lacte pascatur. tamen vt rerū po-
tens virgineis vberibus nutritur. Atq;
vt illum maternus vterus primum effu-
dit in has seculi procellas. mundi q; sen-
tinam fluctuantis. vilissimis pro nobis
circūdatur pannis. qui cū crearet omnia

terras luce perfudit. celū sideribus ador
navit. 7 ignea solē claritate vestiuit. Ob
uoluitur quidem pānis. sed hi panni no
ua stella radiante venerantur a magis. 7
exultātibz honorant angelis. **I**dem
in alio de eodez. Ecce fortassis hūc
qui natus p̄dicatur ex vtero mulieris dñi
vilibz obuoluit pannis. dum iacet cō
temptus in p̄sepi. lachrymosis concre
pat vagitibz. dñi maternis lactat vberibz
deum esse diffidis. Imo per ista fra
ter aduerte eū ut hominē infirma pro in
firmis pertulisse. 7 ut deum celestē potē
tiam exercuisse. **H**ic nāqz qui sordentibz
pannis circūdatur. regis per chaldeos
muneribus honoratur. **H**ic qui in p̄se
pio iacet humilis. e celo coruscat lumine
noui sideris. **H**ic q̄ reddit infantie vagi
tus vocibus angelici collaudat exercit?
Hic qui femineo nutrit lacte multa ho
minum milia paruissimo faciauit pane.
Quid illud adiciā. q̄ illum esse deuz ac
verum dei filiū. resurgens a mortuis. **L**a
zarus probat. recepto lumine cecus an
nunciat. venerandis eius calcata vesti
gijs vnda maris. p̄clamat. **E**t qd̄ p̄cel
lit hęc omnia resultans e celo vox pat̄na
confirmat. **L**eo papa de eodez
sermo vij. Assūptus igitur hō in filiū
dei sic in vnitatem personę christi ab ip
sis corp̄alibus exordijs est receptus ut si
ne deitate nec cōceptus sit nec edit? nec
nutritus. **I**dem erat in miraculis. idē in
contumelijs. **P**er hūanam infirmitatē
crucifixus mortuus 7 sepultus. p̄ diuinā
virtutem die tertia suscitatus. ad celos
ascendit 7 ad dexterā patris sedit. 7 i na
tura quidē hominis a patre accepit qd̄ i
natura deitatis etiam ipsi donauit.

Idem in nono. **H**onoret ergo
in infantia sua dñs. nec ad deitatis refe
rantur iniuriā incrementa corporea. **S**i
quidem incōmutabili nature. nec addit
aliquid natura nostra nec minuit. sed
qui in similitudinē carnis peccati digna
tus est hominibus esse cōformis. in vni
tate deitatis p̄ri permanet equalis.

De mysterijs eorum que facta
sunt in ipsa nativitate. **M**axi
mus in sermone de eodem.
Cap. CXXIX.

Deniqz nouerim? ea que
supradicta sūt vnuerſa p̄ my
steriū eē v̄l facta v̄l dicta. **H**ic
enim qui pannis circūolui p̄dicatur.
ab initio de sinu patris eternoqz thala
mo salutariū nuptiaruz sponſus venit e
celo. **A**it quippe **D**avid in ps̄: **Q** ipse
tāqz sp̄s procedēs de thalamo suo.
positus est autē in p̄sepio. quia nō erat
ei loc? in diuersorio. **O**mnis hęc vilitas
saluatoris preciosissimū est sacramētum
nostre salutis. **V**idete nanqz quāta sa
pientia christus in p̄sepi dicitur collo
cari. qui gemina quadaz gratia futurus
erat 7 pastor 7 esca generis humani. **R**e
cte ponitur in p̄sepi. ut ad pabula per
bennis inter spiritualium ouium greges
inuitet balat? celestis agni. **D**eniqz nū
quid tāta erat illius mātionis angustia
vt nati sub hora paruuli nō caperet mē
bra. **S**ed idcirco refertur sermone mysti
co non inueniri locum in diuersorio. qz
christus mūdum ingressus fidem in qua
posset requiescere non inuenit. sicut ipse
met in euangelio ait: **F**ilius hominis nō
habet vbi caput suum reclinet. **V**nde
aduertimus quia nō in spaciosis domi
bus 7 deauratis laquearibus. sed in fide
credentium requiescit vnicus dei filius.

Idem in alio. **D**eniqz q̄ de? de
deo patre processit ineffabilis ac perma
nentis est secretum virtutis. **Q** homo na
tus est ex femina nostre salutis est gratia
Ullic enim gloria nature. hic mysterium
voluntatis benefice. **Q**uis autem profū
dum hoc celestis consilij valeat estimare
q̄ immortalis deus ut carnis conditio
ne mortem pro mortalibus suscipere pos
set de vtero femineo nulla corporeę gene
rationis lege conceptus humana voluit
sub lege prodire? **I**n pannis deniqz vili
bus infirmitatis nr̄e indicat se suscepisse

personas. **Q**uam in presepio ubi pa-
stus est animalium. sua collocari mēbra
permittit. in eternam refectionem vesce-
dum a mortalibus suum corpus ostēdit.
Quid illud dicam q̄ in terras multitu-
do descendens angelica vagientem par-
vulum laude prosequit̄ gloriosa. **S**tu-
pet enim tam grande miraculum omnis
creatura q̄ vn̄ idemq̄ 7 deus in celo re-
gnat 7 homo nutritur in terra. **C**ui my-
sterij beatus **D**auid dū novitatē annū-
ciat omne genus hominū ad canticū spi-
ritualis concentum inuitat dicens: **C**ā-
tate domino canticum nouū cantate do-
mino omnis terra. **D**ignum etenī vt eo-
rum laudib⁹ honoretur p̄cipue quos
corpis pp̄ij passione saluauit. suiq̄ san-
guinis effusione.

De stupore diaboli in horum
cōsideratione. **L**eo papa in ser-
mone de eodem ij.

Cap. CXXX.

Quam itaq̄ misericors oī-
potensq̄ saluator. sic huma-
nē susceptionis exordia t̄paret.
vt virtutem inseparabilis ab homine suo
deitatis per infirmitatis nostre velamen
absconderet. illusa est astucia hostis secu-
ri qui pueri natiuitatē in salutem huma-
ni generis. p̄creati non aliter q̄ omnium
nascētū putauit obnoxiam sibi. **V**idit
enim vagiētē atq̄ lachrymantē puerū.
vidit p̄nis inuolutū. circū ditioni subdi-
tū. 7 sacrificij legalis oblatione punctū.

Maximus in sermone de xl.
Verū tamen cū eum p̄ tanta miracula p̄-
creatū videbat. voluebat secum vt arbi-
tror 7 admirās dicebat: **Q**uis est iste q̄
mundum istum ingressus est me nescien-
te. **N**oni quidez q̄ sit de femina natus
sed nescio vnde p̄ceptus. **A**stat ecce ma-
ter. sed inuestigare non valeo quis sit p̄r.
Inconsueta lege pariendi edito filio m̄r
exultat vt virgo. **E**n iacens in cunabulis
parvulus lachrymis vultū suffūdit. seq̄

similem esse mortalium vagitib⁹ prodit.
Et cum ei de infantia nil desit. nulla ta-
men velut in infante corruptio existit.
Pannis oblitus sozdet. sed celū illi stel-
le radio letioris aridet. **I**n eius honore
angeli ministrantes inter sidera terrasq̄
concurrunt. 7 quā non intelligo nouita-
tem annunciantes plaudunt. **Q**uid est
h̄ miraculi. video q̄ aduertere nequeo.
audio q̄ sustinere non valeo. ut h̄o nāp
honoratur ut deus. **A** seculis nunq̄ hoc
contigit mihi ut quisq̄ nasceretur homo
vitij nil habens humani. **Q**uē est hęc tā
noua potensq̄ generatio. **I**nter pecca-
tores 7 impios natus etiam mortali de
matre progressus est. sed purgator cun-
ctis nascentibus ut ipso mihi celo purior
apparet. **A**uaritię radix in eo nulla p̄sur-
git. nulla cor ei⁹ iuriam pulsat. eiusq̄ lin-
gua mendacium nescit. **O**culis eius con-
cupiscentia nō admittit. nulla auriū vo-
luptate molliet. luxuria p̄ quā mihi subie-
ci humanū genus penetrare nō valet p̄-
ctus ei⁹. **N**ulla inest ei iactātia. nullaq̄
malicia. **E**t quid plura. **N**ihil in eo repe-
rio qd̄ mihi delectationē p̄beat. omnes
meos conatus euacuat. **Q**uid agā. quo
me vertā. fortiorē sentio. puto illū velle
regnare ī regno meo. **T**imeo ne forte de⁹
sit iste. quē nullū potest delictū maculare.
Vex si deus esset quō s̄ femine part⁹ in-
dignitates sustineret. quō cunis p̄nisq̄
contentus esset. **Q**uis credere possit in-
fantie vagitus in deo. **C**ui ridiculū non
sit deū nutriri lacte femineo. **I**gnorabat
nimirū diabolus quia q̄ **C**hristus nutri-
menta perferebat infantie. non tam erat
fragilitatis corporeę. q̄ sacramētum ce-
lestis gratie.

De relatione pueri ab egypto
in nazareth ciuitates. **B**lo. vbi
supra. Cap. CXXXI.

De functo autem **H**ero-
de apparuit angelus domini in
sōnis **I**osephī egypto dicēs:

Surge et accipe puerum et matrem eius. Nota quod dicit puerum non filium tuum et eius matrem non tuam uxorem. Et vade inquit in terram israel. defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. id est. vitas pueri scilicet Herodes et scribae et pharisaei. Nam et sacerdotes et scribae cum Herode meditati sunt mortem domini. Tradunt autem quidam quod Herodes fecit super funus suum nobiles iudeorum occidere ut sic iudeos cogeret in morte sua lugere. Consurgens autem Ioseph accepit puerum et matrem eius et venit in terram israel. Quia vero angelus in qua parte illius terre migrarent non instruxerat. Ideo Ioseph intellexit iudeam quam pars regni dignior erat. Visum est enim illi non deberet alibi habitare puerum nisi in hierusalem ubi erat templum et celebratio prophetarum. Sed audiens quod Archelaus regnaret in iudea pro Herode patre suo. timuit illuc ire et admonitus in somnis ab angelo secessit in partes galilee. que nimirum et ipsa terra israel erat. quam zillani populus israel incolebat. Archelaus quidem post patrem monarchiam totius regni tenuit. sed insolescens a Tiberio cesare deiectus lugdunum est exilio depositus. Et tunc diuisum est regnum in tetrarchias. quarum vnus frater eius Herodes obtinuit. id est. galileam. Pilatus autem viciniam. Si ergo Ioseph in habitare iudeam pro Archelao patris crudelitatis herede timebat. cur non in galileam ubi et Archelaus adhuc regnabat. et frater eius Herodes regnaturus erat? sed melius in naçareth eo quod esset remota latere poterat. quam in hierusalem ubi caput regni et Archelaus assiduus erat. Veniens igitur et habitauit in naçareth. ut illud de Christo propheticum impleretur quoniam naçareus vocabitur. Hoc autem euangelista dictum per prophetas pluraliter dicit. quia non habemus fixum de scripturis exemplum. et ideo se sensum non verba sumpsisse ostendit. Vel eisdem verbis Esaias in xititate hebraica

habet. et naçareus de radice eius ascendet. Naçareth enim flos campi vel germen nouellum vel sanctitas interpretatur. de cuius radice germinis sanctus sanctorum. id est. naçareus ascendisse legitur. Unde et eius discipuli primo communi nomine naçarei vocari consueverunt. Sed postquam Petrus antiochenam sedem tenuit. communi consilio greco nomine a christo christiani dicti sunt. Sicut ergo elegit tempus et locum in quo nasceretur. sic et civitatem in qua coalescens nutrireretur. cuius nomen est inditio quod essentialiter ipse sanctitatis in sanctitate nutritus sanctus sanctorum quasi naçareus naçareorum recte dicitur. **Uerbum in sermone de annunciatione.** Venit igitur in naçareth sicque magnus in parua civitate thesaurus latet. Sed homines in quibus latet deum non latet. Celum ex patre naçareth sibi vendicat ex matre. Siquidem ipse se et filium dauid et deum testatur esse. Celum celi domino; terram autem dedit filiis hominum. Audi etiam quomodo terram sibi tanquam filius hominis vendicat. sed et tanquam sponsus communicat. Flores inquit apparuerunt in terra nostra. Neque hinc discrepat quod naçareth florem interpretatione sonat. Amat florigeram patriam. flos de radice Jesse. et libenter inter lilia pascitur flos campi et lilium conuallium. Commendat enim flores triplex gratia pulchritudo species fructus et suauis olentia. Te quoque florem reputat deus et ei bene conplacet in te si tibi nec decor honeste conuersationis. nec fragrantia bonae opinionis. nec intentio desit future retributionis. Fructus enim spiritus est vita eterna.

De inuentione eius in medio doctorum. Beda in omel. de inuentione Iesu in medio doctorum. **Lap. CXXXII**

Quod autem dominus Iesus adhuc puer per omnes annos cum parentibus in pasca

hierosolymam venit. humane nimirum
humilitatis indicium fuit. **D**ominis enim
est ad offerenda deo sacrificiorum spiri-
tualium vota concurrere. et auctorem su-
um orationibus lacrymisque profusis si-
bi conciliare. **F**ecit ergo dominus inter
homines homo natus quod faciendum
hominibus per angelos imperauerat deus.
Seruauit ipse legem quam dedit. ut no-
bis qui puri homines sumus ostenderet
seruandum per omnia quicquid deus iu-
bet. **I**dem super **Lucam primo**
Querit autem aliquis. quomodo tanta
parentum cura nutritus filius dei potue-
rit his abeundo obliuiscendo hierosoly-
mis relinquere. **C**ui respondendum est. quod
filius israel moris fuerit. ut temporibus fe-
stis vel hierosolymam confluentes vel ad
propria redeunt incederent. seorsum au-
tem semine choros ducentes. **I**nfantibus
vero vel pueri potuerunt indifferenter ire
cum quolibet parentum. **E**t ideo beatam
Mariam vel **J**oseph vicissim putasse
puerum **J**esum quem secum comitari non
cernebant cum altero parentum reuersum.
Et factum est post triduum inuenerunt
illum in templo sedentem in medio do-
ctorum. **Q**uasi fons sapientie doctorum
medius consistit. sed quasi exemplar hu-
militatis audire prius et interrogare do-
ctores quam indoctos instruere querit. **R**e-
etenim paruuli erubescant a senioribus
discere. et ipse ob etatis humane congru-
entiam non erubescit deus hominibus au-
scultare ne quis infirmus audeat docere.
Idem in **omel. supradicta.**
Dergo duodenis in templo audiens et
interrogans sedet in medio doctorum.
humilitatis humane est indicium. imo
etiam eximium discende humilitatis ex-
emplum. **D**eique virtus et dei sapien-
tia hominem induta ad audiendos ho-
mines aduenire dignata est. ut nimirum
hominibus quamuis ingenio summo pre-
rogatis necessarium discendi formam pre-
rogaret. ne si qui veritatis discipuli effici
refugerent erroris magistri fierent. **E**t be-

ne qui iuuenis erat doctrine subituro
officium puerulus adhuc seniores audit
et interrogat. ut. si illorum audacia pui-
da dispensatione contempserat. qui non solum
indocti sed etiam impudetes ad docendum
prosumere magis quam ad discendum vo-
lunt submitti. **S**tupebant autem om-
nes qui eum audiebant super prudentiam
et responsis eius. **I**dem enim deus et ho-
mo ad ostendendum quod homo erat ho-
mines magistros libenter audiebat. **A**d
probandum vero quia deus erat. subli-
miter respondebat. **Q**uam autem matri di-
centi. **F**ili quid fecisti nobis sic etc. **R**e-
spondit. **E**t quid est quod me querebatis
etc. **D**iuine maiestatis indicium fuit. de
qua et alibi dicit. **O**mnia quecumque ha-
bet pater mea sunt etc. **I**deoque rectissime
templum non minus ad se quam ad patrem
testatur pertinere. **I**nuentus enim in tem-
plo dicit. in his que patris sunt oportere
se esse. quia nimirum quorum una maie-
stas et gloria est. horum etiam una fides
ac domus est.

De obedientia pueri et profectu
et sapientia et gratia.

Cap. CXXXIII.

Quod autem rediens na-
zareth erat subditus illis. id est
parentibus humane veritatis
indicium est. simul etiam humilitatis ex-
emplum. **I**n ea namque natura subditus
erat hominibus in qua pater minor est.
sicut et ipse dicit. quia pater maior me est.
Cuius multum miranda est dispensatio
quia dum parentes suos mysterium di-
uine maiestatis sue. necdum capere vi-
disset. exhibuit eis humane subiectionem
humilitatis. ut per hanc eos paulatim ad
agnitionem diuinitatis institueret. **C**um
enim dixisset. quid est quod me querebatis etc.
ipsi non intellexerunt verbum et ob hoc vt con-
prehendere nossent descendit ipse cum ipsis
ad inferiora conuersationis eorum. **A**e-
pitque manere in his que illorum erant

et erat eis pia dispensatione subiectus. donec proficiente humilitatis magisterio. quod omnibus creaturis esset preferendus agnoscerent. **Berni. super can. omel. prima.** Erat inquit subditus illis. Quis quibus deus hominibus. nec tantum Marie. sed etiam Joseph propter Mariam. Virare ergo utriuslibet et elige quod amplius mireris. siue filij benignissimam dignationem. siue matris excellentissimam dignitatem. **Utrumque stupor. utrumque miraculum. et quod femina deus obtemperet humilitas absque exemplo. et quod femina deo principet sublimitas sine socio.** In laudibus virginum singulariter canitur. quod sequuntur agnum quocumque ierit. Quibus ergo laudibus indicas dignam que etiam pregit. **Deus humiliat et tu te exaltas. Deus se hominibus subdit. et tu dominari gestiens hominibus. tuo te preponis auctori.** Utinam mihi aliquando tale quid cogitati deus respondere dignetur quod et suo increpando respondit apostolo. **Ua de inquit post me sathanas. quia non sapis ea que dei sunt.** Quotiens enim hominibus preesse desidero. totiens deum meum preesse contendo. et tunc vere non sapio ea que dei sunt. **De ipso namque dictum est. Et erat subditus illis. Si hominis o homo imitari te dignaris exemplum. certe non erit tibi indignum sequi auctorem tuum.** **Idem.** Quod autem dicit euangelista. quod proficiebat Jesus sapientia et gratia. nequaquam intelligendum est secundum quod erat sed secundum quod apparebat. non quod aliquid ei nouum accederet quod ante non haberet. sed quod accedere videretur quando volebat ipse ut videretur. Tu quidem homo cum proficis. nec quando. nec quantum vis proficis sed te nesciente tuus profectus moderatur. tua vita disponit. At vero puer Jesus qui disponit tuam. ipse disponebat et suam. et quando volebat. et quibus volebat sapiens apparebat. quando et quibus volebat sapientior. quando et quibus volebat sapientissimus. quod quod in se nunquam esset nisi sapientissimus. **Similiter et cum semper om-**

ni gratia plenus fuisset. siue quam apud deum. siue quam apud homines habere deberet. pro suo tamen arbitrio eam nunquam plus. nunc minus ostendebat. prout certentium vel meritis congruere vel saluti expedire sciebat.

De pulcritudine faciei eius. Hieronimi. ad principiam virginem. Cap. CXXXIII.

Queritur autem quomodo fuerit speciosus forma pro filijs hominum. de quo habetur in **Isaia scriptum. Non est ei species neque decor. Sed ibi quidem ignobilitas corporis propter flagella sputa et alapas et clauos et iniurias patibuli commemoratur.** **Hic autem in sacro et venerando corpore pulchritudo virtutum insinuat. non quod diuinitas eius hominibus comparata speciosior sit. hec enim compationem non habet. sed absque passionibus crucis pulchrior vniuersis virgo de virgine fuit. qui non ex voluntate viri sed ex deo natus est. Nisi enim habuisset et in vultu oculisque quiddam siderum. nunquam eum statim apostoli secuti fuissent nec illi qui ad eum comprehendedum venerant corruissent.** **Idem super Mat.** Arguit quidem **Porphyrius et Julianus augustus. vel historici mentientis imperitiam. vel discipulorum stulticiam qui statim vocati secuti sunt saluatorem tanquam irrationabiliter quemlibet hominem secuti sint se vocantem. cum utique tantę virtutes. tantaque signa precesserint. que ipsos apostolos vidisse non dubium est antequam crederint.** **Et certe fulgor ipse diuinitatis occulte que etiam in humana relucebat facie ex ipso primo aspectu eos ad se trahere poterat. sicut magnes lapis anulos et stipulas ac festucas sibi copulat.** **Idem in tertio.** Inter omnia denique signa que fecit hoc mihi mirabilius esse videtur. quod vnus homo illoque tempore contemptibilis. et intantum vilis ut postea crucifigeret. scribis et pharisais contra se scientibus. suaque

lucra destrui videntib⁹. potuerit ad vni⁹
 flagelli verbera tantā venditū et emētū
 in templo multitudinē eijcere. mēlas s⁹
 uertere. cathedras cōfringere. et alia facere
 quę infinitus nō fecisset exercit⁹. Igneū
 enim quiddā atq³ sideriū ex oculis eius
 radiabat. et diuine maiestas in facie luce
 bat. **I**dem sup̄ **Esaiam l. xij.**
Deniq³ iuxta p̄phiaz **Esaię.** non tristis
 neq³ turbulentus fuit sed equalitatē vul
 tus oī tpe cōseruauit. **Q**uō falso p̄bi glo
 riabātur de **Socrate.** nūq³ s. cū pl⁹ soli
 to tristē aut letū fuisse. **G**anfred⁹
carnotēsi. De hac autē facie vel figu
 ra dñica scibit ad **Karolum Hadrian⁹**
 papa. **R**enelatione fidelīū de partibus
 oriētis frequēter agnouim⁹ q³ redēptor
 hūani generis appropinquāte die passio
 nis cuiusdā regi **Edissenę** ciuitatis deside
 ranti eū corporalit⁹ cernere. cūq³ ad se vo
 canti. vt et persecutiones iudeoz aufuge
 ret. et auditas miraculoz opimones et sa
 nitates. curationes illi et p̄plo suo impar
 tiret: **R**ūdit: **S**i faciē meā corporalit⁹ cerne
 re cupis. en tibi vultus mei speciem trans
 formatā in lintheo dirigo per quā et desi
 derij tui feruorē refrigeres. et qd³ de me au
 disti nequaquā impossibile fieri existimes.
Postq³ tñ cōplēuero ea quę de me scri
 pta sunt. dirigam tibi vnum ex discipul⁹
 meis. qui tibi et populo tuo sanitates im
 partiat et ad sublimitatem fidei vos per
 ducat.

De statu adolescentie vel iuue
 tutis ipsius. **Bern⁹** in sermone
 de epiphania domini.
 Cap. CXXXV.

De infātia dñi lego par
 quid in euāgelio. et ex tunc iam
 vsq³ ad annū trigēsimū nihil
 inuenio. **Q**ui dei virtus et dei sapientia q̄s
 diu velut infirmus aliquis et insipiens la
 tes in populo: **Q**ui diu nobilis rex. et rex
 celi filiū fabri te pateris appellari pariter
 et putari: **E**t enī **Aucas** euāgelista testat

q³ cū inciperet esse annoz quasi triginta
Iesus adhuc filius **Ioseph** putabatur
Ohūilitatis virtus saluatoris. quātum
 cōfundit superbā nr̄ę natiuitatis. **P**a
 rum aliquid scio ut magis scire mihi vi
 deor. et iam silere non valeo. impudenter
 et imprudenter me ingerens et ostentans.
 promptulus ad loquendū. velox ad do
 cendū. tardus ad audiendū. christus cū
 tanto tēpore silebat cum seipsum absco
 debat. nūquid inanē gloriā metuebat?
 qd³ timeret ab inani gloriā qui gloria pa
 tris est natura: **V**tq³ nō sibi sed nobis
 ab illa timebat quibus esse timendū no
 uerat. **N**obis cauebat. nos instruebat.
 tacebat ore. sed instruebat ope. et quę po
 stea docuit verbo. iam clamat exemplo
Beda super **Mar. l. ij.** **D**iscite
 a me q³ mitis sum et humilis corde. **R**ec
 sine certi. puisione sacramēti dñs appa
 rens in carne faber. et fabri filius estimari
 voluit et dici. **Q**uin potius docuit se il
 lius esse filiū qui fabricator est omnium.
Qui etiā igne et spū opat. sic de illo tāq³
 fabri filio **Iohānes** testat. **I**pse vos bap
 tizabit spū sancto et igni. **Q**ui s. in ma
 gna domo hui⁹ mūdi diuersi generis va
 sa fabricat. imo vasa ire igne spiritus sui
 molliēdo i vasa misericordie cōmutat.
Bern⁹ sup̄ **cañ. omel. xj.** **M**ul
 tū hō fatigationis assūpsit creator in re
 paratione hoīs. q³ debitorē eum teneret
 multę dilectiōis. cōmoueret gr̄az actio
 nis difficultas redemptionis. quē min⁹
 esse deuotū fecerat facilitas conditionis.
Igitō homo memēto iam te et si de nibi
 lo factū. nō tñ de nibilo redēptum. **S**ex
 diebus cōdidit deus oīa. et te inter oīa.
At vero toto triginta annoz tpe. opat⁹
 est salutē in medio terre. **B**eda sup̄
Lucā. **A**nno deniq³ tricesimo bap̄tizat⁹
 tur. miracula facit et effudit doctrinā vt
 temerarios reprimat qui oēm etatē ad h⁹
 officia credunt idoneam. qd³ vtiq³ nō li
 cet fieri. nisi aliquando contingat alicui
 miraculo dei sicut **hieremig** et **danieli.**

De causis cur voluit baptizari
Diero. super Mat. l. primo,
Cap. CXXXVI.

Licet autem non haberet dei filius originale culpā baptizari tamen voluit a Johanne triplicē ob causam. Primo quōdē ut omnē iusticiam et legis humilitatē impleret. Secūdo ut baptismate suo Johānis baptisma cōprobaret. Tertio vō ut iordanis vndas sanctificans p̄ descensionem sancti spiritus aduentum in lana cro credentiū demonstraret. **Chryso. super Mat. omel. xij.** Siquidem et in eius baptismo aperti sunt celi ut dicas etiam cū tu baptizaris hoc fieri iam deo te ad celū vocante nihilq; cum terra cōmune habere suadente. **Glo. sup Mat.** Ideo quoq; baptizari voluit ut tactu sui corporis aquas sanctificaret id est eis vim generatiuā cōferret. et ut nemo quālibet sanctus gratiam baptismi superfluum iudicaret. et ut per hoc q; ipse filius dei baptizatus est. omnes p̄ baptismū renatos filios dei fratres sibi faceret aut ostenderet. **Chryso. vbi supra omel. x.** Johannes quidē baptizabat baptismō p̄currente non peccatum dimittente. Hoc enim illud baptisma minus habuit. quod postea christi instituit. In hoc quippe vterq; homo noster crucifixus est ac sepultus et ante crucis triumphū nūq; remissio proorsus extitit peccatorum. Sed ideo Johannes populum agere penitentiā hortabatur non ut omnino purgaretur. sed ut dignius postea acciperent remissionis dona. Nisi enim seipso ante culpasset. gratiam non reliquissent. Unde legitur q; venientes ad baptismum eius. peccata sua confitebantur. Ideo nimirum iubemur peccata cōfiteri. ut erubescentiā patiam̄ pro p̄na quoniam hoc ipsū pars ē diuini iudicij. **Idem.** Ideo quoq; Johannes nullum fecit signū ut ex hoc christo multitudinem traderet que scilicet ad eum si-

gnorū admiratione cōfluere. **Idē in omel. xij.** Quātem facturus erat dominus in pasce mutatione. id ipsum fecit in baptismatis innouatione. Nam et ibi euz vtrūq; pasca celebrauit. illi terminū. hinc principiū iposuit. Sic quoq; postq; iudaicū baptisma complenit. cōtinuo etiaz ecclesie iannas reseruit. Sicut ergo tunc in vna mensa. ita etiaz nūc in vno flumine et recepit vmbra et addidit veritatem. **Bern. in sermone de epiphania.** Populo quidē dure cervicis cultellus lapide? necessari? fuit. n̄ aut̄ Iesus velut agn? cū lana et lacte veniens austeritatē abstulit. ita ut rubiginē originalis peccati quā vix cultell? eradere poterat. ex h̄ iā cū victione gr̄e aqua facile abluat.

De hūilitate ipsi? baptizati et ordine baptismi. Idē de eodē
Cap. CXXXVII.

Itaq; qui scdm̄ diuinitatē idē ipse ē. et āni ei? nō deficiēt ut ānos triginta ī carne iā habuerit int̄ populares turbas ad baptismū Johānis aduenit. Venit tāq; vn? e populo q; sol? erat sine pctō. Quis tūc illū dei filiū crederet? Quis dñm maiestatis putaret? Valde quidē hūiliar? dñe. nimis abscondi. h̄ Johāne latere non poteris. Rōne ipse ē q; p̄ maternū vter te nō dū natū. nondū natus agnouit? Rōne ipse est qui p̄ vtriusq; materni vteri parietes te cognouit. et q; turbis clamare nō potuit saltē matrē suā motu exultationis edocuit? Rūc aut̄ quid? Vidit enī ait Johānes euāgelista veniētē ad se et ait: Ecce agnus dei ecce q; tollit pctā mūdi. En ipse q; delicta purgabit. Ecce sentinā nostrā purgatiū? aduenit. Et tñ p? hui? testimonij baptizari vult a Johāne. h̄ tremuit ille. quid mir? si tremuit hō et nō audeat attingere verticē dei sanctū caput angel? adorādū reuerēdū p̄tīb? tremēdū p̄n. i patīb? Baptizari vis. Vis dñe Iesu. ut qd; vñ tibi pctm̄. ut baptisma sit necm̄

Quoniam ex patre? Sed equalis es illi
 deus de deo. lumen de lumine. An vero
 de matre? quod peccatum ex ea trahere potuisti
 que te sine iniquitate concepit. et salua in-
 tegritate peperit? Quam potest agnus sine
 macula maculam habere? Ego igitur inquit
Johannes de teo baptizari a te. et tu ve-
 nis ad me. humilitas utriusque magna. sed com-
 paratio nulla. Quomodo enim non humiliaretur homo
 coram humili deo? Sine inquit modo. Sic
 enim decet nos implere omnem iusticiam. Pri-
 mus quidem gradus iusticie est unicuique
 quod suum est tribuere. nec proponere se equa-
 li nec preposito equari. Secundus autem est
 latior et amplior. scilicet nec equare se pari. nec
 proponere inferiori. Magna vero et plena
 iusticia est subicere se etiam inferiori. Sic
 summa et intolerabilis est supbia se propo-
 nere superiori. Acqueuit Johannes et obedi-
 uit. agnum dei baptizavit et aquas lauit.
 Nos siquidem abluti sumus non ille. quia nobis
 laudam aqua cognoscuntur abluti. Sed for-
 tasse minus credas Johannis testimonio
 quia ipse est homo. et potest suspectus haberi. quia
 cognatus eius est cui perhibet testimonium
Ecce testimonium maius Johanne. testi-
 monium aduenientis colubae. Nec incongrue
 ad indicandum agnum dei venit coluba. quia
 nihil melius agno conuenit quam colum-
 ba. quod agnum in animalibus. sed est coluba in auibus.
 summa utriusque innocetia. summa mansuetu-
 do. simplicitas summa. Quid enim sic alienum
 ab omni malicia sicut agnum et colubam? Ro-
 cere quicquam nesciunt. ledere non nouerunt.
Glo. sup. Mat. iij. ca. Itaque pri-
 mus Adam per serpente a diabolo deceptus
 celum amisit. secundus a spiritu sancto per colu-
 bam glorificatus apparuit. flammam vibrante
 que viam prohibuit. aqua baptismi extinxit
 In coluba super dominum spiritus apparuit. quia
 nos per mansuetudinem colligere venit. Su-
 pra discipulos in igne. quos ad presumen-
 dam peccatorum rubiginem circa seipsum venie-
 bat accendere. Bene spiritus in coluba que
 simplex et mansueta est. ut et sue nature sim-
 plicitate. et eum in quem descendebat mitem-
 misericordie preconem datorumque indicaret

Similiter omnes baptizati renouati septem
 virtutibus in coluba significatis debent
 repleri. Columba a malicia fellis est alie-
 na. in quo prohibemur ab ira. Nullum ore
 vel unguibus ledit. in quo notatur inno-
 cetia. Nec minimas auiculas nec vermi-
 culos inuadit quibus alie aves se et pul-
 los nutriunt. in quo prohibetur rapina.
 Puro vescitur grano. in quo notatur
 abstinentia. Alienos tanquam pullos suos
 fouet. ecce charitas. Semitum per catum ha-
 bet. ecce compunctio. Super aquas se-
 det ut accipitres preuisa ymbra in aqua
 demitet. ecce sollicitudo. **Berni. vbi
 supra.** Re autem fortuito casu colum-
 bam descendisse causeris. accedit testimo-
 nium dei patris: **Hic est inquit filius me-
 us dilectus ipsum audite.** Ecce domine
 Iesu christe vel iam nunc loquere. quo-
 usque similes. quousque dissimulas? diu et
 valde diu tacuisti. vel iam nunc habes
 a patre licentiam loquendi. **Glo.
 vbi supra.** Tu es inquit filius meus
 dilectus in quo mihi complacui. id est
 beneplacitum meum constitui. ut per te
 faciam quod mihi placeat. vel ut ipse tu
 mihi placeas. et alij per te. non in se. sed in
 te uniti fide et charitate. In te mihi com-
 placui. ut in Adam displicui. Unde
 dixi: **Demitet me fecisse hominem.** Et
 nota quod baptismus consecratur trinitatis
 presentia. dum pater in voce. filius in ho-
 mine. spiritus sanctus apparet in colum-
 ba.

**De temptatione domini glo. ibidem. iij.
 Cap. CXXXVIII.**

Tunc scilicet post baptismum
 ductus est Iesus in desertum
 velut ad certaminis locum. In
 deserto namque purgatur asperis. quoniam Adam
 in paradiso delictis affluens victus est ob-
 lectamentis. **Chrysostomus. super
 Matheum.** Tunc etiam maxime
 diabolus aggreditur aliquos cum so-
 los viderit eos et ab alijs segregatos.

Secūdus

Vn̄ nō solum de esurie spiritus ductor
 eius sed etiā de loco ei tēptationis occa-
 sione ingessit. **Glo. vbi s.** Histori-
 ce vero in desertū illud qd̄ est inter hieru-
 salem ⁊ hiericho Christus diabolū vicit
 vbi figuraliē Adam in latrones incidit
 se eosq; illum vicisse dicit. Latrones autē
 ibi habitasse locus probat qui dicit̄ do-
 min. i. sanguis. ppter effusionem sangui-
 nis que ibi fiebat. Eadē ergo via sama-
 ritans ille descendit. qz carne indutus
 easdem tēptationes sustinuit. Deniq; z
 nec a diabolo tēptatur. nisi qui ad deser-
 tū exierit. ⁊ in bono studere cepit. Sic
 igit̄ ordo recte cōuersionis ostēditur. vt
 post acceptā sanctispūs gratiam contra
 diabolū artius accingamur. ⁊ mēte se-
 culū deserentes eterne vite gaudia quasi
 deserti māna elurimus. **Hieron.**
super Mat. l. i. Haud dubiū quip-
 pe quin ductus sit a spiritu sancto. Seq-
 tur enim ut tēptaret̄ a diabolo. **Pe-
 trus Rauē. epūs.** Diabolus enī
 semper bona primordia pulsat. rudimen-
 ta virtutū tēptat. facta in ipso ortu festi-
 nat extinguere. sciens qz ea fundata non
 possit subuertere. **Hoc nō ignorās chri-
 stus.** diabolo se querenti patiēter indul-
 sit. ut ⁊ suo laqueo teneret. ⁊ vnde se ca-
 pere putabat caperet. sicq; victus a chri-
 sto cederet christianis. **Iohānes
 epūs super Mat.** Cū ergo audis
 Iesum a diabolo ductū. nihil cogites
 de potentia diaboli. sed mirare de patiē-
 tia christi qui se sustinuit a diabolo duci
 In sequente nāq; nō infirmitas erat sed
 patiētia. ⁊ in ducente nō virtus sed sup-
 bia. qz volētē christū ducebat nō inuitū.
Hiero. sup Abachuc. l. ij. De h̄
 autē spiritu tēptatore dicit ppha sanct⁹:
 Egrediet̄ diabolus ante pedes ei⁹. vbi
 alij plures transfulerunt volatile vel vo-
 lucrem. quod dicit̄ resep̄ hebraice. Tra-
 dunt autem hebr̄gi hoc nomē esse demo-
 nis qui principatum tenet inter alios. ac
 ppter nimiā velocitatez ⁊ in diuersa dis-
 cursū nūcupari volatile vel auē. Ipsū

esse dicūt qui sub figura serpentis in pa-
 radiso mulierē seduxit. ⁊ ex maledictionē
 qua a deo condēnatus ē nomē accepit.
Resep̄ enī interpretat̄ reptans ventre.
Hic ḡ dño baptigato ⁊ exeūti de aquis
 statim occurrens ante pedes eius stetit. ⁊
 eum quadraginta diebus in solitudine
 temptauit. **Greg⁹ in omel.** Quid
 autē mirū si se ab illo permisit in montē
 duci. qui se ptulit etiā ⁊ a mēbris illi⁹ cru-
 cifigi? Non est ergo indignū redēptori
 nostro qz voluit tēptari qui venerat oc-
 cidi. Iustū quippe erat ut sic tēptatiōes
 nostras suis temptationibus vinceret. si-
 cut mortem nostram venerat sua morte
 superare. Sed sciendum nobis est quia
 tribus modis tēptatio agitur. suggestio-
 ne. delectatione. consensu. Et nos cum
 ten- tamur plerūq; in delectationē aut
 consensum labimur. quia ex carnis pec-
 cato propagati in nobisipsis etiā gerī-
 mus vnde certamina toleramus. Deus
 vero qui in vtero virginis incarnatus in
 mundū sine peccato venerat. nil cōtra-
 dictionis in semetipso tolerabat. Tem-
 ptari ergo per suggestionem poterat sed
 eius mentem peccati delectatio non mo-
 mordit. atq; omnis illa diabolica tēpta-
 tio foris non intus fuit.

**De ieiunio eiusdem glo. vbi su-
 pra. Cap. CXXXIX.**

Quam ergo ieiunasset do-
 minus quadraginta diebus ⁊ q̄-
 draginta noctibus. quod fuit
 diuine potentię. postea esuriūt. qd̄ utiq;
 fuit humanitatis vere. In hoc autem qz
 eo dierum numero ieiunauit. legi que p
Moysen accipit. ⁊ pphetis qui per **He-
 liam** conuenit. Sed **Moyses** quidem ⁊
Helias nequaq; post ieiunium esurisse
 dicuntur. hic autem ut homo esuriūt vt
 deus celaretur. **Gregorius in
 omel.** Cur autem in abstinentia qua-
 dragenari⁹ numer⁹ custodit. nisi qz x̄l⁹
 decalogi per quattuor euangeliū libros

impletur. **V**el quia per corporis desideria quod ex quattuor elementis constat. decalogi mandata contempnimus: dignum est ut illud quatterdecies affligamur. **C**eterum ab ipsa die dominica qua incipit quadragesima usque ad pascha sex hebdomade veniunt. quarum sex dies quadraginta duo fiunt. **E**t quibus dum sex dies dominici abstinentie subtrahunt. tantum xxxvj. in abstinentia relinquuntur. **D**um vero per trecentos et sexaginta dies annus ducitur. nos autem per triginta sex dies affligimur. quasi anni nostri decimas deo damus. ut qui nobismetipsis per acceptum annum viximus auctori nos nostro in eius decimis per abstinentiam mortificemus. **V**ni charissimi sicut offerre in lege iubemini decimas rerum. ita ei offerre predicite et decimas dierum. **U**nusquisque in quantum virtus suppetit carnem maceret. eiusque desideria affligat. concupiscentias turpes interficiat. et iuxta Pauli vocem hostia viva fiat. **H**ostia quippe et immolat et viva est. quoniam et ab hac vita homo non deficit. et tamen se carnalibus desideriis occidit. **C**aro nos leta traxit ad culpam. afflicta reducat ad veniam. **A**uctor etenim mortis nostre per esum ligni vetiti transgressus est precepta vite. **Q**ui ergo a gaudiis paradisi per cibum exulamus. ad hoc per abstinentiam resurgamus. **R**am ut Moyses legem acciperet secundo. quadraginta diebus ieiunavit. **E**lias in deserto quadraginta diebus abstinuit. **E**t ipse tandem auctor hominum ad homines veniens in quadraginta diebus nullum omnino cibum sumpsit. **P**etrus **R**avenne episcopus. **Q**uoniam autem quadraginta diebus ieiunamus auctoritas est divina. non inuentio humana. **C**eterum quadraginta quattuor decadis quadratam fidei disciplinam continet mysterio. quia semper est quadrata perfectio. **H**anc ergo ieiunemus. et qui corpori decimus annus. dies xl. annimus demus. **V**ivamus domino paululum qui seculo viximus totum. **S**icque muniti bella peccatis indicamus. conflictum vitium nunciamus securi de victoria. quia nec hostes

terreni superare poterunt arma celestia. nec divino regi contraire poterit adversa mundana. nec in precinctu fidei constitutos subreptio prevenire poterit inimica. **D**iabolus siquidem esurit. ieiunantibus nobis. qui semper nostris saturatur culpis.

De causa et ordine temptationis eius. **M**aximus in sermone de quadragesima.

Capitulum. CXL.

Non ergo sine mysterio ingenti putemus fuisse conflictum huiusmodi. in quo et accessus per sumptione diabolus in verba prorupit. et rerum dominus temptatori suo verbum quoque dignatus respondit. **R**am in omnibus his est ratio nostre salutis. **N**obis salvator esurit. pro nobis loquendo certavit. **R**os in illo vincimus. quia nos ei causa pugnandi sumus. **Q**uis enim ambigat unigenitum patris cui nulla obviare creatura poterit certamen inisse pro illis quorum se carne vestivit. **I**gitur humani forma corporis hostes callidissimum ad prelium prodire suavit. quem verus dei filius hominis veri responsione confudit. **P**ropter quod errabundus et anceps temptator mollia suspensaque temptamenta rimabatur. quia licet carnalis viri specie in Christo contemplaretur. presentia tamen divinitatis eius concitatus plus esse quam hominem suspicabatur. **I**llum itaque progressum presumere partus femineus animabat. sed parietis virginitas deterrebat. **R**am et si Maria Euge utique filia Christum peperat. non tamen eum de Adama conceperat. **C**um ergo videret inimicus dei filium per multa miracula procreatum secum ut arbitror hoc voluebat et admirans dicebat. **Q**uis est iste qui hunc mundum ingressus est me nesciente? **P**artum video sed nascentem non agnosco. et quod stupori meo accrescit. etiam edito filio dei mihi exultat ut homo nullaque in eo est veluti

infāte corruptio. In cunabul' parvulus iacuit. pānis oblitus. sorduit lachrimis. vultuz suffudit. seqz simile esse mortaliū vagitibns. pdijt. fgminei lactis nutrime- tū accepit. Et ecce p' oīa esurit. cū vtiqz deū esurire nulla ratio psuadere possit.

Glo. vbi supra. Ponerat quippe diabolus filiū dei venisse in mundū. seu per pphas. seu p angelos nūciātes. seu p Jobānis indicū. Sed qz humilia in eo vidit qd de deitate suspicat' est fastu superbie i dubiū ei venit. vnde z callide qd veretur inquit dicēs: Si fili' dei es zc.

In omnibus ergo tēptatoz hoc agit vt intelligat si filius dei sit. Sed Christus responsum sic tēperat vt ambiguū relin- quat.

Breg' vbi supra. Notan- dum vero qz diabolus co'tra primū ho- minē i trib' se tēptationibus erexit. eūqz sibi per p'sensū subdidit. Ex gula quippe tēptauit cū fructū ei vetitū ostendēs ad comedēdū suavit.

Ex vana gloria tēpta- uit cū dixit: Erit sicut dī. Ex auaritia vero cū addidit: Scientes bonū z malū

Recte siquidem auaritia dicit' cū supra modū sublimitas ambit. Nam z Pau- lus ait de dei filio. qz nō rapinā arbitra- tus est esse se equalē deo. Sed quib' mo- dis primū hominē diabolus strauit. eis- dem homini secūdo a se tēptato succu- buit. Per gulā quippe tēptauit cum ait: Dic ut lapides isti panes fiant. Per va- nam gloriā cum ait: Mitte te deorsum.

Per auariciā quoqz tēptauit cum ei re- gna mūdi ut eū alliceret ostēdit. Eisdē itaqz modis ab homine secūdo vincitur quibus primū se viciasse gloriat'. ut a nris cordibus ipso aditu captus exeat q nos intromissus tenebat. Considerandū ho- est quia dñs tēptatozē suū in abyssū mer- gere valens virtutē potentie suę nō ostē- dit. s' sola diuine scripture p'cepta edi- dit. patietie nobis suę exemplū p'bens vt quoties a prauis hominib' aliqd pa- timur. ad doctrinā potius qz ad vindi- ctam excitē.

Viero. sup. Mat. li primo. Deniqz de scripturis falsas

sagittas diaboli venis scripturaz clype- is frangit. z ut secūde legis sacramenta mōstraret. tātū deutronomio necessaria testimonia ptulit. tūc victus reliquit eū diabolus.

Johannes epūs su- per Mat. li. primo. Precipiente nāqz dño. angeli ab eo recesserāt ut loc' daretur diabolo. ne forte videns ange- los circa eū nō appropinquaret ad ipsū.

Chryso. super Mat. In re- cessu vero diaboli angeli accesserūt z mi- nistrabant ei. vt discas o hō qz te quoqz per confectā de diabolo victoriā. angeli repente suscipiant. tibi plaudentes teqz more scripturarum vbiqz comitantes.

Isidorus vbi supra. In hoc qz qz diabolo recedente ab angelis ei mini- stratur. vtraqz vni' personę natura ostē- ditur. Rā z hō est quē diabolus tēptat. z idem ipse deus cui chorus angelorum ministrat.

De predicatione ipsius. Glo. sup. Mat. Cap. Cxli.

Tradito vero Johanne cepit Iesus predicare. quia sic aurozā sol. sic euāgelium sequi- tur lege delinente. Verum in finib' ca- bulon z neptalim predicare cepit. vbi p- ma captiuitas hebreorum ab assyrijs fu- it. vbi ergo prima legi obliuio. ibi prima euangelij p'dicatio. Sequebātur autem eum turbe multe. videlicet quadruperti- te. Alij nāqz propter celeste mysterium. Alij propter curationē infirmitatis. Alij sola fama z curiositate volentes si verū esset quod dicebatur explorare. Alij v- ro per inuidiam quērentes eum capere z accusare.

Viero. sup. Esai. 43. li. xij. Porro iuxta Esaię pphetiā: Vox eius foris audita non fuit. quia nō extra galileam atqz iudeam in alijs gentilib' euangelium p'dicauit. Quod si vt le- gum' in terminis tyri z sidonis vel in cō- finio cesarę philippi aliquando fuerit. non tamē scriptum est qz ipsas ciuitates

ingressus sit. **Blo. vbi supra v. ca.** Aperuit aut in monte ad predicandam os suū q̄si abyssū. quasi thesaurū. quasi paradisi flumiū q̄ quondā aperuit ora p̄phetaz. **Bern.** Vere apertū est os christi in quo sunt oēs thesauri sapiētīe et sciētīe absconditi. Et vere ipsius hęc doctrina extitit qui p̄ p̄phetā dicit: **Aperit os meū eructuabo abscondita a p̄stitutio ne mundi.** Quid enī tam absconditum q̄ pauperē esse beatū? Attamen veritas loquitur quę nec fallit nec fallit. **Blo. vbi supra.** Ascendit quidē ipse mons in montē vt altiora virtutū culmina doceret: et ecclesiā super quā sedet p̄dicans p̄ceptū dñi. sublimius erigendā ostēderet. quā eadē doctrina vsq; ad finē seculi plenius erudiret. **Richardus in l. exceptionū.** Quānto docturus discipulos in montē ascendit. hoc nobis insinuat. q̄ qui sacre scripture verbū dispensat. nō in valle prauī opis. nō in cāpo effrenate dissolutionis consistere debeat. s̄ in montē sp̄ialis cōuersationis per exercitia virtutū et exhibitionē bonoz opeꝝ ascendat. sicut scriptū est: Super montē excelsum ascēde tu qui enāgelicas sion. Ascētio ergo in montē sublimē designat cōuersationē. Sessio dñi auctoritatem magisterij. Apertio oris effectū p̄dicationis. **Blo. sup Mat.** Sicut aut p̄cepta decē in quibus omnīū p̄ceptoz summa cōsistit in veteri testāmēto p̄ponūt. et postea p̄ partes. i. p̄ particularia p̄cepta explicāt. Ita dñs Iesus in principio sermonis sui octo virtutes p̄ponit ex quibus p̄cedent oīa quę in mōte docuit: videlicet paupertatē. māsuētudinē. luctū. bonū desiderīū. misericordiā. cordis mundiciā. pacē. patientiā.

De paupertate ipsius. Bern. i sermone. Cap. CXLII.

Siquidem eterna rerū omnīū in celis suppetebat affluentia. lōgītudo quippe dieꝝ in te-

terra ei. et in sinistra eius diuitiē et gloriā. Sed paupertas in eis non cōparebat in terris aut hęc species abūdabat et superabūdabat. sed hō precīū eius nesciebat. **Hanc itaq; dei filius cōcupiscēs descendit ut eā sibi eligeret. et nobis quoq; sua estimatione preciosam efficeret.** **Ambrsius sup Lucā l. ij.** P̄ncipet in itinere bethleē nati mater virgo rediit in p̄sepio. q̄ nō erat ei locus in diuozio. ut nos māliones haberemus in celo. Pauper enī est factus vt nos inopia vitarem illi. Ergo paupertas eius patrimoniū meū est. et eius infirmitas virtus mea est. **Idē l. iij.** Voluit utiq; dñs Iesus habere qd̄ p̄deret. noluit habere q̄ diabolus auferret. Unde venit inq̄t princeps mūdi huius et in me nō habet quid q̄. Voluit etiā pater esse paucorū. s. filioꝝ carnaliū ut esset pater omnīū. **Blo. super Mat. viij. ca.** Deniq; cuidā scribę cū eius se discipulū fieri dolose precaret. hoc nimirū desiderās qd̄ Simon mag⁹ emere voluit. ut. s. de miraculis lucraret. R̄ndit: **Vulpes foneas habēt et volucres celi nidos. filius aut hominis nō habet vbi caput suum reclinet.** Ac si diceret: Quid me vis seq̄ p̄pter lucra seculi cū adeo paup̄ existam. ut nec hospitium in terra qd̄ meum sit habeā. **Blo. super Lucā ix. ca.** Hinc et eius nunciū ante conspectū illius missi cū intrassent ciuitatē samaritanoz vt ei pararent hospitium nō receperūt eos q̄ facies eius erat euntis in hierusalem. Non enī contumetur in dei samaritanis. **Dierony. sup Mat. l. iij.** Ipse quoq; sicut Mathe⁹ refert. postq̄ ingressus templum emētes et vendētes eiecit. pontifices aut et scribas indignantes et laudib; eius inuidētes. diuine scripture testimonio reficit. **Illis relicti abiit foras extra ciuitatē in bethaniā. ibiq; māsit. et mane reuertēs in ciuitatem. elurij.** **Abi s̄ q̄z intelligēdū ē q̄ tāte paupertatē extiterit et ita nulli adulat⁹ sit. ut in vrbē maxima nullū hospite. nullāq; mālionē**

Becūdy

inuenerit. sed in paruulo agro iuxta La-
garum eiusq; sorozes habitauit. Tante
deniq; paup'tatis ipse dñs omniū fuit.
vt vnde tributa p se 7 aplo Petro red-
deret nō habuit. Et ei dixit: Vade ad ma-
re 7 mitte hamū. 7 eū piscē qui prim⁹ ascē-
det tolle: apertoz ore eius inuenies sta-
terem. illū sumēs da eis pro me 7 te. **¶** Si
quis obijcere voluerit. quō iudas ei⁹ scz
conom⁹ pecuniā in oculis tulent: Re-
spondebim⁹. Rem paup'ez dñs ipse Je-
sus in suos vsus puertere nefas putauit
idēq; nobis exemplū tribuit. **¶ Aug⁹.**
sup eplaz ij. ad Cor. viij. Sciz q̄
charissimi gratiā dñi Jesu chrisi. qz cū
diues esset ppter nos egenus factus est.
¶ Nō dicit apostolus cū diues fuisset. sed
cū diues esset. paup'tates enī assumpsit 7
diuitias nō amisit. Int⁹ diues. for paup-
per. in diuitijs latēs. hō in paup'tate ap-
parens. Paup' in quā in tēporalib⁹ vt
illius inopia nos diuites essemus in spiri-
tualibus. **¶** Per illius enī paup'tatē abij-
ciemus pannos iniquitatis vt induemur
stola immortalitatis. Omnes ergo facti
sunt diuites in paup'ere credentes. **¶** Re-
mo igitur se contemnat. paup' in cella.
diues in psciētia. **¶** Securior dormit pau-
per in terra q̄ auro diues in purpura.
¶ Non ergo expauescas cū tua mendicita-
te ad illum accedere. qui nostra indutus
ē paup'tate. vbi se paup'auit nos ditauit

**De māsuētudine eius. Glo. su-
per Mat. xij. ca.**

Cap. CXLIII.

Venit quoq; rex iuxta p-
phetā nobis māsuētus vt ama-
retur. non p potentiā ut timere-
tur. **¶ Bern. de vigilia nati. dñi**
Venit mitis 7 humilis sicut ipsemet ait
discipulis: **¶** Discite a me quia mitis sum
7 humilis corde. vt possit etiā modestia
nostra innotescere. **¶** Dignū siquidē est vt
7 modestia fm apli doctrinā oibus ho-
minibus nota sit. sicut dñi nri Jesu chri-

sti modestia cunctis innotuit. **¶** Quid enī
magis incōgruū q̄ ut immoderate agat
hō ppriē conscius infirmitatis. quando
quidē inter homines modestus apparu-
it dñs maiestatis. **¶ Hieroni. sup**
Esaiam l. xij. Siquidē iuxta pphiam
Esaiē. neq; tristis neq; turbulent⁹ fuit. s̄
equalitatē vultus omni tēpore cōserua-
uit. **¶ Hieroni. super Johannē**
vij. ca. Unde scribe 7 pharisēi sciētes
eum māsuētū. 7 p'dicatorē misericordiē.
ac p hoc populo placere: adduxerūt co-
ram eo mulierē comprehēsam in adulte-
rio. ut caperent eū in sermone. **¶** Si enim
ut putabant quia māsuētus erat. illam
esse dimittendam fateretur. in hoc qui-
dem hostis legi. **¶** Moyliq; legislatori ac
deo auctori contrarius. 7 ideo cū adulte-
ra reus mortis diceretur. **¶** Si fm legem
illam esse lapidandā diceret. deriderent
eum quasi māsuētudinē quā p'dicabat
7 pro qua amabat nō haberet. **¶** Ipse autē
neutra calūnia capt⁹ est. sed seruata mā-
suētudine: r̄ndit. qd̄ xē iusticiē ē: **¶** Qui
sine peccato est vestrū. primus in illā la-
pidem mittat. **¶** Plena quippe iusticia est
vt iustus mala puniat. **¶** Prius ergo iusti
existatis ut postea ream puniatis. aut eā
dimittatis. aut cum ea pnam subeatis.

¶ Hieronymus super Mat.
Sicut etiam alias ut legitur. pharisēi le-
gantur eum temptasse quērentes an ho-
mini vxorem suam quacūq; ex causa di-
mittere liceat. ut ipsuz quasi cornuto syl-
logismo teneant. 7 quodcūq; respon-
derit captioni pateat. **¶** Ipse vero respon-
sionem sic temperat ut decipulam transe-
at. **¶** Quod inquit deus coniunxit homo
non separet. **¶ Glo. super Mat.**
xij. ca. Similiter 7 cum ingressus hie-
rosalem in templum venisset. accesserūt ad
eum docētē principes sacerdotum 7 se-
niores populi. quērentes in qua potesta-
te hoc faceret. ut si se diceret chrisiū. mor-
eum inuaderent quasi arrogātē 7 supbū
atq; sacrilegū. **¶** At ille r̄ndēs ait: **¶** Interro-
gabo vos vnū ego. qd̄ si dixerit̄ in. 7 ego

vobis dicam in qua potestate hoc facio. Aperte quidē eos cōfutare poterat. sed ob hoc eos ut suo vel silentio vel sententia condēnētur interrogat. **Hiero.** vbi sup̄za. Hoc est q̄ dicitur vulgo: **Clavus aut cuneus** infigendus est arboris male nodo. **Chrysosto.** super **Mat. ij.** Baptismus inquit Iohannis e celo erat an ex hominibus? Sciēs enim inconuertibilem eorum maliciā. p̄posuit eis questionē vndiq̄ catenatam. non vt respondētes audiāt sed ut impediti non interrogent. Interrogantē enī oportet docere. tēptantem aut quocūq̄ modo retundere. et obiectionis astuciam rōnabili p̄cussione confundere et non ei veritatem mysterij publicare. **Blo.** sup̄ **Iohanne. xix. ca.** Ipse quoq̄ dñs Iesus cū ei minister iniquitatis alampam dedit. ut māsuetus et patiens respōdit. Si male locutus sū testimoniū p̄hibe de malo. si autē bene quid me cedis? Possēt quidē visibiliter alterā maxillā p̄cutienti p̄bere. sed melius utiq̄ veraciter et māsue te rēdit. Ac iuste vere placatus et ad ferēda grauiora trāquillo animo paratus. Nō enī maxillā tātūmodo sed totū corpus feriendū parauit. et huic p̄cepta patientiē non corporis ostētatione sed cordis p̄paratione faciēda potius ostendit. Potest enim quis visibiliter p̄bere maxillā etiā irat? **Bern.** in sermone de natuuitate dñi. Apparuit itaq̄ iuxta v̄bū apli benignitas et humanitas saluatoris nostri dei. Potētia siquidē apparuerat in reze creatione. Sapiētia v̄o apparebat in earū gubernatione. Sed benignitas tandem maxime apparuit in humanitate.

De humilitate ipsius. Blo. sup
Matheū. Cap. CXLIII.

Discite inquit a me quia
mitis sū et humilis corde. **Do-**
rib? miq̄ mēte humilis. **Diq̄** vt
neminē lēdā. hūilis vt neminē p̄tēnam.

Breg? in registro. x. li. **Q̄nta**
hūilitatis virtus est. p̄pter quā solā vera-
citer edocendā. is q̄ sine estimatione ma-
gnus est. paruus effectus est. Ecce q̄ppe
nouimus eū de sue celsitudinis culmine
vt hūano generi gloriā daret ad ima
descēdisse. **Blo.** super epistolā
ad **Salathas iij. ca.** Fact? est aut
sub lege et circūcisus est. et hostia p̄ eo le-
galis oblata est. **Rec mirū** si vlla legis
opera sustinuit ex quibus illos qui semi-
liter tenebātur liberaret. qui etiā mortē
sustinuit ut alios ab ea liberaret. Fact?
est ergo sub lege. i. sub legis onere sic sub
alijs p̄enis. non ut expiaret ab ea. sed sic
ab ea liberaret sicut a ceteris p̄enis. Et h̄
est qd̄ dicit aplus. ut. s. eos qui p̄ressi ac
rei erant sub lege redimeret a diabolo. a
peccatis. a perditione. **Blo.** super
Mat. iij. ca. Ob hoc etiā a Iohanne
baptista dñs. s. a seruo baptizatus ē. vt
omnē hūilitatē et iusticiā legis impleret.
Q̄ cū ipse Iohānes ex hūilitate recusa-
ret ob illius sanctitatē reuerentiā. Sine
in q̄t modo: sic enī decet nos imple-
re om-
nē iusticiā. Vita q̄ppe mea mox ē disci-
plina. **Q̄m** aut iusticiā vocat hūilitatē
p̄fectā. q̄ quidē gradū habet triplicem.
Primus nimirū est sufficiens. scz studere
maiori se subijcere et non p̄ferre equali
Iste grad? est oī iusto necessan?. **Secū-**
dus est abūdas. s. subijcere se equali nō
p̄ferre minori. **Terti?** v̄o p̄fect?. s. subde-
re se minori. et istū christ? impleuit. **Tunc** ḡ
Iohānes dimisit eū. i. p̄sensit. qz vera ē
hūilitas quā comes obediētia nō dese-
rit. **Q̄** ḡ hūilitas pri? recusauit. postea hu-
milē impleuit. **Hieron.** sup̄ **Mat.**
li. iij. **P̄**terea dñs ipse tributa q̄i fili?
regis nō debebat. h̄ q̄ carnis hūilitatē as-
sūperat oēm iusticiā implere debebat.
Ros aut infelices q̄ christi censemur no-
mine. et nihil dignū facim? tāta maiesta-
te. **Ille** pro nobis et crucē sustinuit. et tri-
buta reddidit. **Ros** pro illius honore
tributa non reddimus. et quasi filij regis
a vectigalibus immunes sumus.

Colo super Johānne xij. ca. Ut aut humilitatē hominibus pfecte cōmēdaret adeo se humiliavit excelsus vt etiā pedes sui traditor lauaret. **P**rimo quidē venit ad Simonē Petrum tāq̄ ad primū ap̄loz. ut eius pedes ablueret. sed expanescit ille q̄ deus homini pedes lauet. Et sic humilis erat dñs ad seruendū. ita seruus non suscipiēdo seruiciū. Non enī poterat deum pati ad pedes suos humiliari: Vex dñica terribus responsione. totū se obtulit abluēdū amore turbat⁹ ⁊ timore. **O**rigenes super Esaiam. omel. quinta. Veni ḡ dñe Jesu sordidos habeo pedes. aquā in peluim mitte ⁊ laua. ppter me seruus efficere. Scio temerarium esse qd̄ dico. sed illā tuā cōminationē ptime sco: Si non lauero te. nō habebis partē meū. **A**ug⁹ super Johannem. Veniq̄ exemplū inquit dedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis: Ergo faciamus inuicē humiles quod humili fecit excelsus. nec dedignet̄ facere christianus quod fecit ⁊ ipse christus. Hoc quidē ex consuetudine fratres pleriq̄ faciunt cum se inuicem hospitio recipiūt. Et qui hoc manu non faciunt corde faciunt. si tamen corde humiles sunt. Sed multo melius est ⁊ sine controuersia verius ut fiat etiam manibus. Cum enim ad pedes fratris inclinatur corpus. etiam in ipso corde vel excitatur. vel si iam inerat confirmatur humilitatē affectus. Inuicē quoq̄ delicta nobis donemus ⁊ pro nostris delictis inuicem oremus atq̄ ita etiā inuicem pedes lauemus. **C**assiodorus in historia tripertita. Ante ciuitatē nichopolim palestine quaz prius vocatā emaus romani ab euentu victorie de iudea vocauerunt inuio. vbi cū cleopha Christ⁹ ambulauit. fons quidā est ī quo a diuersis languoribus homines ⁊ animalia sanantur. ⁊ in eo christus cū discipulis pedes lauisset feruntur. **B**eda super cañ. omel. liiij. Non enim inquit veni ministrari sed ministrare. Bonus cer-

te minister Iesus qui carnē suā in cibū. sanguinē in potum. animā ministravit ī precū. spiritu alacer. charitate feruens. pietate deuotus. **A**mbro. in apologia David. Chastus itaq̄ prim⁹ ⁊ nouissim⁹ videlicet eternitate prim⁹. humilitate nouissimus. **D**iero. sup Esaiam ca. x. Nam de ipsius eternitate dicit ad eum David ex patris voce: Tecum principiū in die virtutis tue ⁊c. ergo si te scandalizat in Christo vilitas corporis ⁊ crux ⁊ alape ⁊ flagella ⁊ omnis iniuria crucis. reuertere ad principium. ⁊ nequaquā scandalizaberis.

De luctu ⁊ lachrymis ei⁹. Beda ī sermone de natiuitate domini. Cap. CXLV.

Lachryme quoq̄ christi fratres ⁊ pudorē ⁊ dolorem parit mibi. Ludebā quidē ego in platea foris. ⁊ ī secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius exijt posito diademate. vestitus sacco. cinere caput aspersus. pedes nudus. flens ⁊ euians q̄ morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subito procedentem stupeo nouitatē. causā perq̄ro ⁊ audio. Quid ḡ facturus sum? Adhuc ne ludā ⁊ lachrymas eius deludaz? Plane si insanus ac mentis inops existo. nō sequar eum. nec simul cum lugente lugebo. Ecce vnde pudor. vnde ho dolor ⁊ timor? Atiq̄ qz ex p̄sideratione remedij quātitatē estimo piculi mei. Pudet itaq̄ p̄ priam negligenter dissimulare passionē. cui tantam a maiestate tanta exhibere video cōpassionem. filius dei cōpatitur. ⁊ lachrymas fundit. homo patitur ⁊ ridebit. Sic ergo medicinē estimatio ⁊ doloris mibi est ⁊ timoris exaggeratio. **A**mbro. sup Lucā ij. l. De qdē illi infatigē vagietis flet⁹ abluūt. mea lachrymē ille delicta lauerūt. Videns nimirum Iesus ciuitatem fleuit super eam

Ros certe sumus hierusalem que reflexit
que maiorem intuitu q̄ illa materialis
hierusalem nobis habere videmur.

Glo. super Lucā. xix. ca. Deniq̄
q̄ dñs fm̄ historiā semel fecit. hoc in ec-
clesia quotidie per electos suos facit. plā-
git reprobos qui nesciunt cur plangātur
sed in rebus pessimis letantur. qui si dā-
nationem suā p̄viderent ipsi seip̄os cū
electoꝝ lachrymis plāgerent. **Thy-
sosto. in sermone de Lazaro su-
scitato.** Ceterū o ch̄iste Iesu cū La-
zarum mortuū flebas. qualis illic eras?
Crocens q̄ decorus. fonte purior. ni-
ue candidior. lunac larioꝝ. septies sole cā-
dentior. **Glo. super epistolam
ad hebreos v. ca.** Ad extremū aut̄
fm̄ aplm̄ deo preces cū clamore valido
z lachrymis obtulit. imminēte. s. passio-
ne quādo. plixi? oravit. **Uex** de his la-
chrymis q̄ dicitur ab ap̄lo. licet nō iue-
niatur in euangelio scriptū. credendū est
tamen esse factum. **Bern̄. i sermo-
ne.** Queramus ergo mēsuras quas hy-
drie capiebant binas ac ternas. **Ram** z
saluator triplicē nobis aquā apponit. z
perfectus omnis erit qui has tres metre-
tas habere potuerit. **Plorat** ipse sup la-
zarum. z super ciuitatē hierusalem. hec ē
aqua prima. **Sudat** imminente passio-
nis hora. z hec est secūda. non ab oculis
tantū sed a toto corpore manans. **rubea**
quidē z sanguinea. **Tertia** vero vna cū
sanguine manauit ex eius latere. **Et tu** ḡ
primam quidem habes si tu de peccatis
cōpunctus cōscientiē tuē stratū lachry-
mis rigas. **Secūda** habes. si in sudore
vult⁹ tui pane tuo vescaris. z labore pe-
nitentiē tuū corp⁹ castigas. **Est** aut̄ san-
guinei color. siue p̄pter laborem. siue p̄-
pter ipsum concupiscentiē quē extinguit
ignem. **Jam** vero si proficere potes vsq̄
ad gratiam deuotionis potaberis aqua
gratiē salutaris. z spiritus sancti qui sup
mel dulcis est in te fiet aquę fons in vitā
eternam salientis. **Et memento** hāc esse
aquā quę de latere dormientis p̄cedit z

sine omni molestia fluit. **Oportet** enim
q̄ iā modo mortuus sit q̄ in hac gratia
delectari voluerit. **Prima** igitur a prete-
ritis delictis abluat cōscientiā. **Secūda**
vt futura caueas extinguit cōcupiscentiā.
Tertia vero si ad eam peruenire meruerit
litientem potat animam.

**De affectu charitatis ipsius
Aug⁹ in li. de questionibus euā-
gelioꝝ. Cap. CXLVI.**

Sicut autē gallina ma-
gnum habet affectum in pul-
los suos. ita ut eorū infirmita-
te affecta infirmet z ipsa. sic z m̄ n̄ra dei
sapiētia p̄pter nos quodāmodo per carnis
susceptionem est infirmata. **Unde** dicit
apostolus. quia qd̄ infirmū est dei forti⁹
est hominibus. **Quodq̄** difficilius iue-
nies in animātibus ceteris. gallina con-
tra miluum p̄ filijs pugnat. p̄tegens eos
alis suis. **Similiter** z incuruata dei sapi-
entia nostrā infirmitatē p̄tegit z diabo-
lo ne nos rapiat resistit. **In** qua videli-
cet defensione qd̄ illa cōtra miluū cona-
tur affectu. hoc aduersus diabolū perfici-
cit potestate. **Unde** dicit ipsa in euāge-
lio veritas. **Hierusalē hierusalē** quoties
volui cōgregare filios tuos quēadmo-
dum gallina cōgregat pullos suos sub
alis suis. **Dieron. sup Esaiam
l. xvij.** Olim quoq̄ de futuro velut
de presenti loquēs ait p̄ p̄ham. **Expan-
di** man⁹ meas ad populū nō credentē in
Manus quidē suas in cruce ch̄istus ex-
pandit z p̄ incredulis orās ait: **Pater**
ignosce illis quia nesciunt quid faciunt.
Possū etiā in expāsiōne manū acci-
pere largitatē donantē. clementiā quoq̄
parentis filios suos in sinū accipere ge-
stientis. **Aug⁹ in li. confessionū**
Porro si quis extra nutritorias cunas
imbecillitate supba se extēderit. heu mi-
ser cadit. **Et tu domine** de⁹ miserere ne
conculcent in plumis pullū qui trāseūt
viam. sed mitte angelum tuū q̄ reponat

eum in nidū vt uiuat donec volare que-
at. **I**dem in li. primo. Laudes tue dñe. laudes tue suspēderūt palmitē
cordis mei ad te. ut non rapetur per ina-
nia nugaz turpis p̄da volatilibus. nō
enī vno tantummodo sacrificat̄ angelis
transgressoribus. **A**ffrem in li. de
die iudicij. Victus es dñe deus nr̄ a
charitate tua ⁊ a sanctis miserationibus
tuis ut per crucē tuā totū mundū salua-
res. **G**lo. super **J**ohānē xij. ca.
Cum dilexisset inquit suos qui erant in
mundo videlicet p̄ eis fact⁹ homo. vsqz
in finē dilexit eos. pro eis dē. s. moriendo
⁊ vt ipsi eius dilectione trāsirent de mū-
do. **G**lo. super **L**ucam xj. ca.
Hinc ⁊ ipsemet alibi clamat: Ignē veni
mittere in terrā ⁊ quid volo nisi ut accē-
datur? Ac si dicat: Ego qui ob hoc tātū
veni in mundū ut homines a mundi cu-
piditatibus ad celestia succēdant. nil ali-
ud volo nisi ut huius incēdij iubar vsqz
ad finē seculi in cordib⁹ fidelīū ita igne-
scat. ut nullo statu vel impetu fluctuum
extinguatur. Et rursū ibidē eiusdē vo-
ce subiūgit: Baptismo habeo baptiza-
ri. i. sanguinis pp̄ij tinctione perfundi-
vt ignis p̄fatus in cordibus fidelīū p̄fe-
cte queat accēdi. Nō enī spiritus dare-
tur nisi p̄mo **J**esus glorificaret. Et quō
inquit coartor: vsqz dū perficiat̄ ip̄sus. s.
passionis angor: Ecce tanta esse dñi di-
gnatio p̄hibetur. ut infundet̄ nobis de-
uotionis ⁊ cōsumādē perfectionis ⁊ ma-
turanē pro nobis passionis sibi studiū
inesse testaretur. qui cū nihil haberet vn-
de doleret. nostris tamē erūnis angebat̄
Glo. sup **J**ohannem xij. ca.
Hinc ⁊ **J**ude traditori suo cū post acce-
ptam buccellā in eū sathanas introisset
ut illū plene possideret ī quē intrauerat
ut deciperet ait ipse dñs **J**esus: Quod
facis fac citius. vbi non p̄cepit quidē s̄
p̄dixit **J**ude malū. nobis autē bonū. qz
volebat hoc fieri cito. nō tā in perditio-
nem illius festinando. qz in salutem fide-
lium. **H**ugo in li. de arra aie.

Igitur o anima cogita quātū diligit te
qui tanta dignatus est facere p̄pter te.
Descendit ad mortalem. suscepit morta-
litate. sustinuit passionem. vicit mortem
restaurauit hominem. **O**lim anima cū
nō esses te dilexit ut conderet. postea cū
feda esses te dilexit ut pulcrā faceret. **E**t
vt ostenderet tibi quātū diligeret te. nō
nisi moriendo te liberare voluit a morte
Nunc autē tam sincera charitate te dili-
git. ac si semper cum eo perstitisses. nec
exprobrat tibi reatū. nec improperat be-
neficium. et si deinceps cum eo perseue-
rare fideliter. ipsumqz ut decet amare.
ac tuum illi amorem incontaminatū cō-
seruare volueris. maiora se prioribus da-
turum promittit. **B**erñ in libro
de diligendo deo. **Q**uid magnum
tanto ⁊ tanti amori etiam si puluis exi-
guus seu totum ad reamādum college-
rit recompensatur. quem illum nimirū
maiestas ī amore p̄ueniēs tota in op⁹
salutis eius incensa cōspicit. **D**eniqz si
totū me debeo p̄ me fact⁹: quid addā p̄
me refecto iā. ⁊ refecto h̄ mō? **V**eni-
tā facile refectus qz factus. **S**iquidē de
oī qd factū ē. ⁊ dixit. ⁊ facta sūt. **I**n me
autē reficiēdo ⁊ dixit multa ⁊ gessit mira
⁊ ptulit dura. nec tātū dura s̄ etiā indi-
gna. **Q**uid ḡ retribuā dñō p̄ oīb⁹ ḡ re-
tribuit mibi. **I**n primo ope me mibi de-
dit. in secūdo se dedit. ⁊ ibi me mibi red-
didit. **D**atus igit̄ ac reddit⁹ me ipsū bis
debeo p̄ me. **E**t qd dñō retribuā p̄ se?
Nā etiā si me milies rependere possem.
qd ego ad eū essem? **V**ide ḡ quo modo
imo quā sine modo a nobis amari me-
merit. qui ut paucis qd dictū est repetā.
prior ipse tantus ⁊ tantū ⁊ gratis tantū-
los ⁊ tales nos dilexit.

De misericordia eius. **I**dē sup
cañ. omet. li. xiiij.

Cap. CXLVII.

Quoniam o superbe quā-
tum vis exaggera merita. sudo-
res extolle. melior ē misericordia
n

domini sup vitas. **E**dem in xxij. Non horruisti domine Iesu confitentē latronē. non lachrymantē peccatricē. nō chananā supplicantē. nō reprehensam in adulterio. non sedētē in teloneo. non supplicantem publicanū. nō negantem discipulū. non persecutorē discipulorum nō ipsos crucifixoꝝ tuos: In odore lorum currim? dñe Iesu chris̄te. Ideo. n. adolescentule dilexerunt te. **D**ionysius in epistola ad demophilum. Vere optim? et superoptim? Iesus chris̄tus qui ad esse adduxit oīa. cunctaq; semper fieri vult sibi appropinquātia. et eoꝝ que sunt ipsius iuxta singuloꝝ opportunitatē cōmunicātia. qui et redētibus amabilem se exhibet ac desiderat et contendit. nec indignādo amantes deliciosos ipsos. et inanū accusantes benigne sustinet ipsosq; defendit. et magis curare p̄mittit. Accedētibus quoq; occurrit et obuiat et totus totos amplectēs salutat et in humeros tollit. quos vix ab errore conuertit. nec de potibus illos accusat. sed diem festum agit. et amicos cōuocat. et ut sit omnīū letantiū habitudo optimos quoq; angelos in leticiā suscitāt. Sanct? vir Carp? dicebat se aliquñ cōtristatū a quodā infidelīū q̄ quēdā bonū ab ecclia seduxerat. Cūq; staret ī diuino colloquio. indignatus nō esse iustū dicēs si vīnerent impj̄ subuertentes rectas vias dñi. petijt a deo igne celesti vtrūq; misericorditer consumi. Et vidit subito in visione Iesum humaniformiter in dorso celi ipsi stantib? angelis dicentem sibi: Carpe Carpe. parat? sum p̄ hominibus resaluandis iterum pati. et hoc mihi amabile est. et non peccantibus alijs hominibus crucifigentibus. **E**ffrem in li. de compūctione. Ego domine Iesu chris̄te amator hominum benignissime. legio demonū absq; lachrymis posulauit a te gregem porcorum et ei dediisti. ego autē cum fletu ac gemitu supplico tuę bonitati libera me ab iniquitatibus meis et fac me participem illius latronis

qui paradisi effectus est heres per vnum verbum confessionis. **A**nselmus in prosologion. Domine misericors es fm̄ nos. quia miseros saluas et peccatoribus parcis et non fm̄ te quia non pateris. Non est enim tibi cor miserum ex misericōpassione qd̄ est misericordē esse. Misericors es: nō quia tu sentis affectū s̄ nos effectū. Verum quomodo malis parcis si totus et summe iustus es? Sed cū p̄nis malos iustum est. quia illoꝝ meritis cōuenit. et cum parcis malis iustum ē. qz bonitati tuę condecens est. parcēdo igit malis iustus es. Sic itaq; sine repugnātia et iuste p̄nis et iuste parcis.

De laboribus et patientia eius super Cañ. omel. xj. Cap. CXLVIII.

Multum vero fatigatio nis assūpsit creator in reparatione hominis quo debitorem eum teneret multę dilectionis. eum commoueret qz gratiarū actionis difficultas redemptionis qd̄ minus esse deuotus facilitas conditionis. Igitur o hō memento iam te. et si de nihilo factus. non tñ de nihilo redemptum. Sex diebus condidit deus omnia et te inter omnia. At vero per totos triginta annos operatus est salutem in medio terre. **G**lo. super Johannē ca. iij. Iesus. inquit euāgelista. fatigatus ex itinere. sedit sic super fontem. videlicet quasi releuans lassitudinem. Iter eius est carnis assūptio. in q̄ suscepit oīa que sunt infirmitatis nostre sine peccato. In hoc itinere fatigatio. i. infirmitatum eius hominē releuauit quē potentia creauit. Sessio autem eius humilitas fuit ipsi. **B**ern. in sermone. Quid ergo non suauē tibi cum collegeris amaritudines dei tui et rememoraueris primum quidem illarum infantilium necessitatum. deinde laborum quos pertulit in predicando. fatigationum in discurrendo. lachrymarū in cōpatiēdo.

insidiarū in colloquēdo. periculoz ī fal-
 lis fratribus. colaphoz. flagelloz. irri-
 sionū. horūq; similiū. quę in salutem nr̄i
 generis trigintatrib⁹ ānis opatus ⁊ pas-
 sus est in medio terre. **Ambrosius**
super Beati immaculati. Redi-
 me inquit me pater a calūnijs hominū.
Est quidē hūana tēptatio quā ferre pōt
 hō. **Calūnia** hō eo grauior est. qz nō so-
 lummodo cōponit falsa. verū etiā deco-
 lorat quę pie sūt gesta. **Idcirco** dñs quę
 sunt grauiora suscepit ⁊ calūnijs appeti-
 tus triūphale silētiū tetulit. **Cypri-**
anus in li. de bono patientię.
Patientia ergo virtus est nobis cōmu-
 nis cū deo. **Quę** autē est gl̄ia similez deo
 fieri? **Quāta** fcl̄icitas habere in virtuti-
 bus q; diuinis possit equari laudibus?
Ille innocens ⁊ iustus. imo innocentia ⁊
 iusticia inter formosos. ⁊ testimonijs fal-
 lis veritas p̄mit̄ indicaturus iudicatur
 ⁊ dei sermo ad victimā tacens ducit̄. **Et**
 cū ad crucē eius pfundatur sidera. p̄tre-
 miscat tra. turbēt elemēta. ille nō loquit̄
 nec mouet̄. nec maiestatem suā pfitetur.
 sed omnia perseuerāter tolerat. ut in eo
 plena ⁊ perfecta patiētia cōsūmet̄. **Pa-**
tientia est quę nos deo seruat atq; cōmē-
 dat. quę irā tēperat. linguā frenat. men-
 tem gubernat. pacē custodit. disciplinā
 regit. potentiā diuitū coerct. inopiam
 pauperum refouet. facit humiles in pro-
 speris. fortes in aduersis. docet delinquē-
 tibus cito ignoscere. ⁊ delinquentem diu
 ⁊ multū rogare. fidei fundamēta munit.
 incremēta spei prouebit. actū dirigit.

De gestis eius ī trāsitu. Bern̄.
in sermone. Cap. CXLIX.

Qum autē vnīuersa de-
 us in mensura numero ⁊ pōde-
 re fecerit. specialius tamen ea q̄
 cum hominibus in terris p̄uersatus. ope-
 ratus. locutus. aut passus est. ita dispo-
 suit. ut nec minimū quidē momentū nec
 vnum iota a sacramento vacaret. aut si-

ne mysterio p̄teriret. **Blo. super**
epistolam ad hebreos. Omnis ḡ
 ch̄risti actio fidelīū est īstitutio. **Ambrosius**
super ps. xxxvj. Deniq; qd factū est in ipso. vita est. Caro facta ī
 ipso vita est. vulnus factū est ī ipso. vita
 est. **Illusio** facta ē ī ipso. vita est. **Mors**
 facta est in ipso. vita est. **Resurrectio** fa-
 cta est ī ipso. vita ē. **Et sic** p̄ singula cur-
 rere in promptu est. **Vide** ergo quāta fa-
 cta sunt in ipso quibus vitę nostre facta
 est cōuersio. **Si** queris quę vita facta sit
 in ipso. ecclesia est quę ex eius costa facta
 est. **In ipso** **Eua** quę perierat est resuscit-
 tata **Eua** autē vita. **Idem in li.**
de infirmitate hominis. Omnia
 certe factus est **Christus**. p̄pter te. lapis. p̄-
 pter te ut edificeris. mōs ut ascenderes ⁊
 exalteris. **Inclinavit** cēlum ut te vicini-
 rem faceret. inde assurrexit in verticē mō-
 tis ut te eleuaret. **Ergo** nō īmerito abys-
 sus innocat abyssum in voce cataracta-
 rū tuarū. **Chrysosto. in sermone**
de penth. Manducare voluisti chri-
 stus factus est tibi cib⁹. **Bibere** voluisti
 factus est tibi potus. **Qui** māducat in-
 quit carnē meā ⁊ bibit meū sanguinem
 habet vitā eternā. **Vestiri** voluisti idu-
 mentū factus est tibi. **Quotquot** enī ait
 apl̄us baptizati estis christum induistis
Ambulare voluisti via fact⁹ ē tibi. **Ego**
 sum inquit via veritas ⁊ vita. **Rubere**
 voluisti sponsus factus est tibi. **Despon-**
 di enīz vos ait apl̄us vni viro virginem
 castam exhibere christo. **Miero. su-**
per ps. primum. Ipse est vir de quo
 dicit **Ps.** Beatus vir qui non abijt in
 consilio impioz ꝛc. **Iudei** quidem hūc
 psalmū existimant esse de **Iosia** dictum
 quia solus inter p̄phanos reges legē dei
 secutus non abijt in consilio impiorum.
Verz nec d̄ **Iosia** nec de aliquo sancto-
 rū accipi potest. q; deus omnia quęcūq;
 faciet. p̄sperabuntur. ⁊ ideo de saluatore
 melius legitur. **Blo. super Johā-**
nem viij. ca. Hunc nimirū esse cōstat
 cuius vox in euangelio sonat. **Qui** misit

me mecum est. et non reliquit me solū. videlicet pater filiū. quia que placita sūt ei facio semp̄. i. salutē. s. humani generis que est utiq; voluntas patris. **Hieronymus super Esaiam xli.** Deniq; iuxta pphetę vocē. in pace transiit ex hoc mūdo ad patrē. Unde et ait discipulis suis: **Pacē relinquo vobis pacē meā do vobis.** Et in pedibus eius semita non apparuit. qz laborē et lassitudinē huius vitę non sensit. Exultavit enī vt gigas ad currendū viam. **Idē sup Ds. lviij.** Deniq; sine iniquitate inquit cucurri et direxi. Ipse nimirū cucurrit et de celo in vterū venit. de vtero in presepe. de presepe in crucē. de cruce in sepulcrū. de sepulcro ad inferos. de inferis autem victor remeavit ad celos.

De miraculis eius Abrysosto: super Mat. Capitulum CL.

Unter dictum est iam superius: Idcirco nec signum aliquot fecit Iohānes p̄cursor illi. ut ex hoc quoq; multitudinē ei traderet que videlicet ad eū signoz confluere admiracione. **Aug. super Johannem.** Itaq; miracula q̄ fecit ipse dñs Iesus christus sunt quidē opera diuina. et ad intelligendū deū de visibilib; humanā mentē admonētia. **Ma**ius ho miraculū est totius mūdi gubernatio q̄ quinq; miliū hominū de quinq; panib; saturatio. et tñ nemo h̄ mirat. Illud q̄dē mirantur homines nō qz mai. est. sed qz rarum est. **Q**uis etiā nunc vniuersū mūdum pascit vel abbat nisi ille qui de paucis granis segetes creat. Fecit ergo quōd deus. Unde nāq; multiplicat de paucis granis fruges. inde in manibus suis multiplicauit quinq; panes. potestas erat in manibus eius. **P**anes autē illi quasi semina non quidē terrē mā data. sed ab eo qui fecit terrā multiplicata. **Beda in omel. de quinq; panib;.** Qui

vero huiusmodi signa et miracula domini recte cū legūt accipiūt. non tñ in his q̄ foris stupeant attendūt q̄ q̄ horum exemplo ipsi interi. agere quid in his mysticū pp̄dere debeāt inspiciūt. **Glo. sup Actū ca. x.** Pertransiit in q̄s humilis et impiger. pertrāsuit ut pauper qui nimirū ut hospes in mūdo esset non habens vbi caput suū reclinaret. **P**ertransiit autē bñ faciēdo. i. mores instituendo. ac per signa miraculoz sanando omnes oppressos a diabolo. i. a spiritu maligno vexatiōe corporali quā sepe pmittitur sathanas inferre. **Glo. sup Johannē.** Itaq; cū sanasset ipse dominus Iesus languidū in piscina innuit quia ppter peccata lāguebat. Unde sic illū exteri. sic et intus sanauit atq; ne iterum peccādo grauius puniretur admonuit. **E**cce inquit sanus factus es iā noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat. **Hieroni. super Mat. l. j.** In curatione quoq; paralitici fecit carnale ut probaret spūale q̄ q̄ virtutē eiusdem sit. et corporis et anime vitia dimittere. Unde quid est. inquit facilius dicere: dimittantur peccata. an dicere surge et ambula. **U**t autē sciatis qz filius hominis habet ptātem in terra dimittēdi peccata. adolescēs tibi dico surge. **U**bi etiam dat nobis intelligere ppter peccata plerisq; infirmitates corpoz euenire. **E**t idcirco forsitan prius peccata dimittūt. vt causis debilitatis ablatis sanitas restitatur. **Grego. sup extremā partem Ezechiel. omel. j.** Ecce apparet impletū quondā in psona spōse de sponso. per Salomonē inuenitur p̄dictū. **E**n ipse stat post parietem nostrum. **Q**uā quasi post parietē stetit q̄ naturam humanitatis quā assūpsit ostēdit et deitatis naturā hūanis oculis occultaui. **S**ed qm̄ et diuina fecit et hūana pertulit quasi per fenestras ac per cancellos ad hoīes p̄spexit. ut de. ex miracul. apparet et ex passionib; lateret et hō ex passionib; cerneretur. **S**tñ eē vltra homines et

miracul' agnosceret. **B**eda sup **Lu.**
ij. li. **Q** aut in vrbe miracula faciebat.
i deserto vero vel in mote ut legit orado
pernoctabat. vtriusq; vite nobis actine
scz 7 cōtemplatiue documēta h̄mōstrat
vt nec contēplationis studio quis proxi
mōū vitā negligat. nec cura primorum
immoderatus obligat. p̄templationis
studia derelinquat. quatinus nec amorē
dei p̄spediat amor proximi quia tran
scendit. abijciat amor dei.

De oratione ipsius **Ambro.** su
per **Lucam** li. v.
Cap. CLI.

Orauit autē dñs **Jesus**
non ppter suffragiū. sed p̄p̄ exē
plum. Imitādi nāq; speciē de
dit. non impetrādi ambitum requisit.
Erat inquit pernoctās in oratione dei.
Ecce forma describit tibi. quam debeas
emulari. **Q**uid. n. p tua salute te opor
tet facere quādo christus p te pernoctat
in oratione? **Q**uid te facere cōuenit cū vis
aliqd pietat' officiu' ad ordiri. qñ christ'
apostolos missurus prius orauit? **H**oc
etiā est remediū eius qui vitioꝝ tēptamē
tis exstuat. ut quotiens vitio quolibet
tangit. toriens ad orationē se subdat.

Blo. sup **Mat. xxi. ca.** **I**dē qz
dñs ad passionē veniēs ingressus hieru
salem. primo tēplū adiit. dās nobis for
maz religionis. ut quocūq; imus primo
domū orationis si ibi est ad eam. 7 per
orationes deo cōmēdati. sic ad agenda
negocia secedam? **B**lo. super **Jo
hannem** ca. vi. **C**eterz post miraculū
qñq; panū cū cognouisset quia venturi
essēt ut caperēt eū ac regē facerent. s̄ eo
nimirū volētes esse sub quo videbantur
non egere. fugit i mote ipse solus. q post
modū occurrit crucifixioꝝ. videlicz do
cēs mūdi prospera fugere 7 cōtra ea ora
re. **B**lo. sup eplam ad hebre
os v. ca. **Q**ui tandē vt dicit ap̄lus in
diebus sug cānis. i. mortalitat' preces 7

supplicationes ad eū obtulit cū clamorē
valido 7 lachrymis. i. cū intentiōe effica
cissima 7 fletu. videlicet iminēte passione
qñ. plixius orauit. **E**t h̄ totū fecit. p nob
nō p se. qz nō timore mort' necessario sed
cā salut' nr̄e. **E**xaudit' ē aut ab ipso qui
poterat eū saluū facere a morte. qz qd q̄si
uit accepit in resurrectione 7 ascensione.
Accipit inq; p sua reuerentia. i. religio
meruit sua. **V**el p̄ces ac supplicationes
christi dicit ap̄lus actiōem 7 vitā ei'. cu
ius oīs actio fidelū ē institutio 7 ad deū
oratio. quicqd. n. egit christ' p̄ces 7 sup
plicationes fuerūt p hoīb. **C**lamor aut
validus. fuit effusio sanguinis. in q̄ exau
ditus ē p reuerētia passionis. **R**eueren
tia x̄o ei' est q̄ sine pctō. p sola charita
te passus est. **D**er h̄ igit' ap̄lus illū curā
habere de nobis assent. 7 excellētiā chari
tatis ei' ostēdit. **B**lo. sup **Mat.**
xxvi. ca. **O**rauit aut tertio sic dicitur in
enāgelio. ut nos 7 a p̄terit' peccat' veniā
7 a p̄ntib' malis tutelā. 7 a futur' pericul'
cautelā orem'. 7 ut oēm orationē ad pa
trē 7 filiū 7 spiritū sanctum. s. dirigamus.
Itē sicut trina ē tēptatio cupiditat'. ita
7 timor'. **E**st. n. cōcupiscētia carnis. p̄cu
piscētia oculoꝝ. ambitio seculi. **E**st 7 ti
mor mortis. timor vilitatis. timor do
loris. **C**ontra q̄ oīa decet oratione nos
debere muniri. **B**lo. super **Johā
nem** xvi. **L**icet aut ut h̄o patrē rogauit
ut ipse dicit. tñ ut dē' cū p̄re exaudit.

De gratiaz actione in **Lazari**
fuscitatione **B**lo. idem xi. ca.
Cap. CLII.

Itaq; cum **Lazarum** su
scitauit. eleuatis oculis sursum
dixit: **P**ater tibi grās ago. qz
me audisti. ego aut sciebā qz semp me au
dis. s̄ ppter populū q̄ circumstat dixi. vt
credāt qz tu me misisti. **Q**uibo. s. x̄bis si
cut 7 in opib' ceteris oñdit se gloriā que
rere dei patris. **Q**ā qz minor erat p̄re h̄m
hominē. petijt ab eo **Lazari** fuscitatio

nem. Ideoq; se dixit exauditiū. 7 b ppter
circūstātes. vt vel sic crederēt filium dei.
Bern. in sermone quodam
Hic autē scien dū q; quattuor orādi mo-
dos tangit aplūs ad **Limotheū.** Pri-
mus ē oblectatio. s. eoz q; in pctōz iacē-
tes ceno spūs veritatē irradiat 7 excitans
erubescere actimere facit. nō dū tñ resistē-
di virtutē tribuit. Et q; merito timent p
seipfos accedere. studēt p alios supplica-
re. Verbi gratia. Cū dicit aliq;: **Sācte**
Petre ora p nobis. vel cū deo hūili pre-
ce. **Per** crucē tuā. liba nos dñe. **Secū-**
ndus est oratio. i. oris rō. qñ. s. aliq; iā sibi de
venia cōsciūs secure accedit. 7 ore suo li-
bere loquit cū deo suo. **Tertius** est postu-
latio. cū. s. aliq; postq; cōcepit fiduciaz
indulgētig. iā velut in gratiā dñi sui rece-
ptus audet p cōseruis suis q; oportet pe-
tere. **Ad** quartū hō gradū videlicet grā-
rū actionem. credo per paucos attingere.
Multā p; sus gratiā apud deū inuenit.
quē iux pmissionē suā anq; iuocet exau-
dit. Et spūs quē habet ex deo testimoni-
um eius spiritui reddit. q; desiderii eius
exauditiū sit. ita ut certus iā nō orare. sed
gratias agere possit. **Sic.** n. cū dñs **La-**
zarū resuscitauerit. licet nihil prius expres-
se orauerit: **Ait** pater. grās ago tibi q; me
audisti. **Petrus** **Rauen** epūs
Ait vbi cepit fores inferi pullare 7 aīam
Laçari reposcere dicēs: **Laçare** veni fo-
ras. occurrit ei tota tartarei furoris ptās
pferens edictū supni regis antiquū de iu-
re pgnaz. 7 latā tot seculis a deo sniam.
Et vidēs hoīez sciscitabat q; esset. **Cur**
solus aut sine tremore lacescere tremēdos
morti accessus aueret. **Cui** rñderūt an-
geli resurrectionis ministri: **Ipsē** est rex
glie. forē in plio. **Ad** b tartarū: **Ego** re-
gē glie scio cūcū celo p̄sidere. cui? nutū
tota creatura nō pōt sufferre. **Hūc** autē
hoīem video de freno limo pcretū. 7 mor-
talē habitū q; hoīb; viliorē. citoq; sepe-
liedū. 7 meç ditioni subdēdū. **Angelis**
āt p̄sistētib; ac dicētib;: **Ipsē** ē dñs vtu-
tū 7 redēptoz oīnz. ipse caput tuū calca-

turus 7 imperium cōtritur. teq; iudicio
suo pditur. qui reos capere iustus. inno-
cētes attrahis. sanctos decipis. 7 ipsi fi-
lio dei cōminaris. **Redde** igit vñū prius
q; multos exoluere cogaris. **Ad** b tarta-
rus ista nō credens. p nūcios recurrit ad
celū h inuidiosa interpellatione deplo-
rans. **Ego** dñe 7 si creaturę tuę extrem?
tristiq; hūitio mācipat? pcepta tua suo
7 puigilo ne snie tuę q; imutet vetustū
ius: **S; apparuit** hō q; dicit christ? tuū
se filiū iactās sacerdotes tuos notans. et
scribas arguēs. **Sabbata** tua violat. et
legē soluit. tātisq; quotidie ausib; pce-
dit. vt **Laçaz** iā manentē in iure nostro
effractis inferi clausit. conet eruere: **Aut**
cito subueni. aut si semel patefecerit ianu-
as oēs q; tot seculis hūuim? amittes.
Ad b filius de sinu patris rñdit: **Pater**
iustū est vt carcer 7 p̄gna teneat nocētes
7 n̄ inocētes: **Q; diu** aut p̄p̄ **Ade** culpā
p̄riarchas 7 p̄phas. v̄gines. viduas. ca-
stos. cōiugatos. 7 etiā paruulos bonū 7
malū ignorātes. carnifex iste crudelit? ad
se trahere nō cessat: **Pater** ego moriar
ne moriatur oēs. ego debitum **Ade** sol-
uam. 7 ppter sniam tuā sanguinē meum
fundā. ut ad te tua creatura redeat. 7 p̄-
ciū chari sanguinis mei redēptio sit mor-
tuorum. **Ad** hęc tota trinitas **Laçarum**
p̄cepit exire. 7 tartarus ad reddendū oēs
pie mortuos christo iustus est obedire.
Tunc **Christus** aduocatione peracta
clamauit voce magna: **Laçare** veni fo-
ras. **Vox** **Laçaz** tartarus ad supna re-
tulit. timēs ne dū tardius vnum referret
omnes cogeretur afferre. sic factus est re-
lator viuoz q; raptor esse consuevit mor-
tuorum.

Explicit secundus liber.